

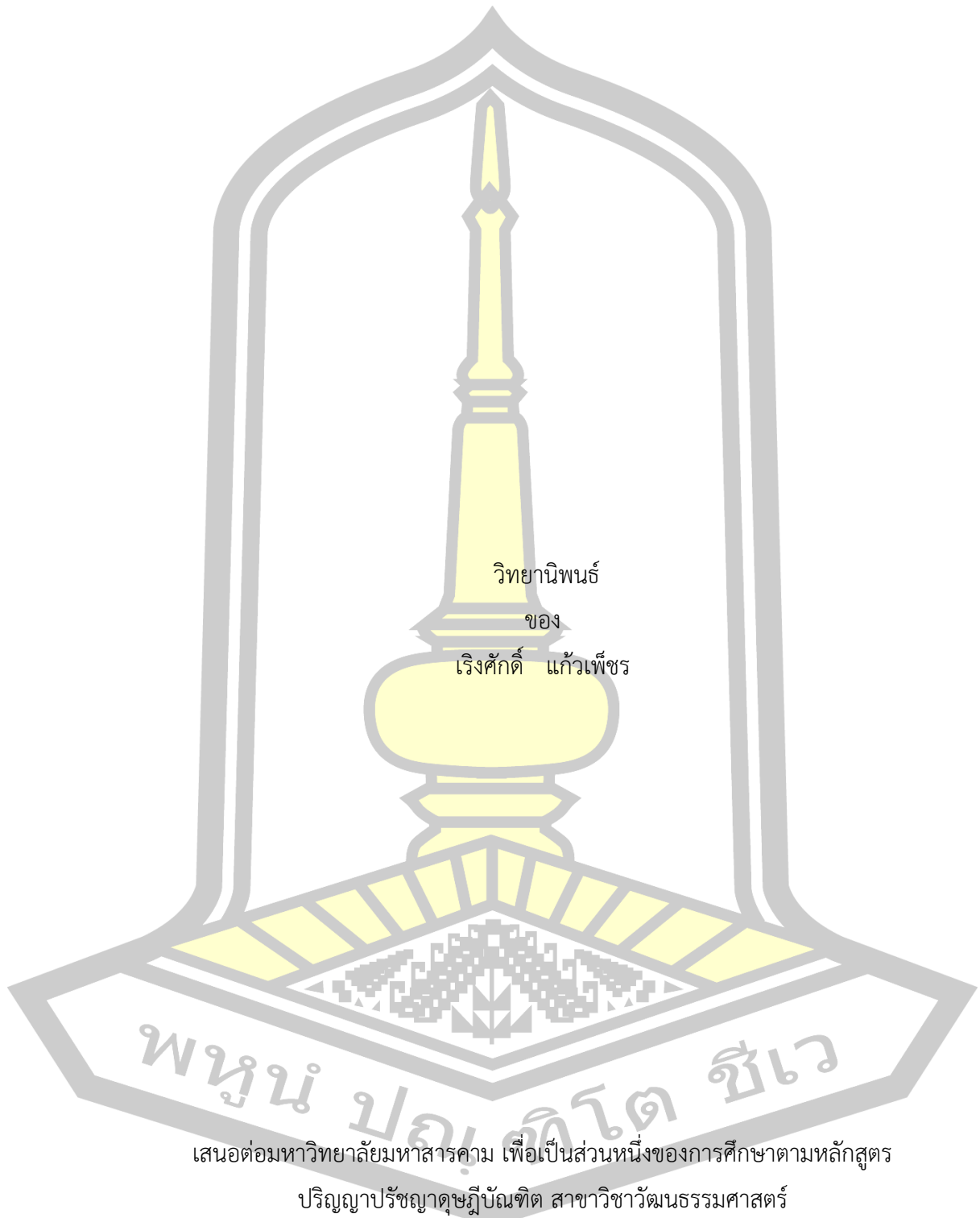
การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

วิทยานิพนธ์
ของ
เริงศักดิ์ แก้วเพชร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
มิถุนายน 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี

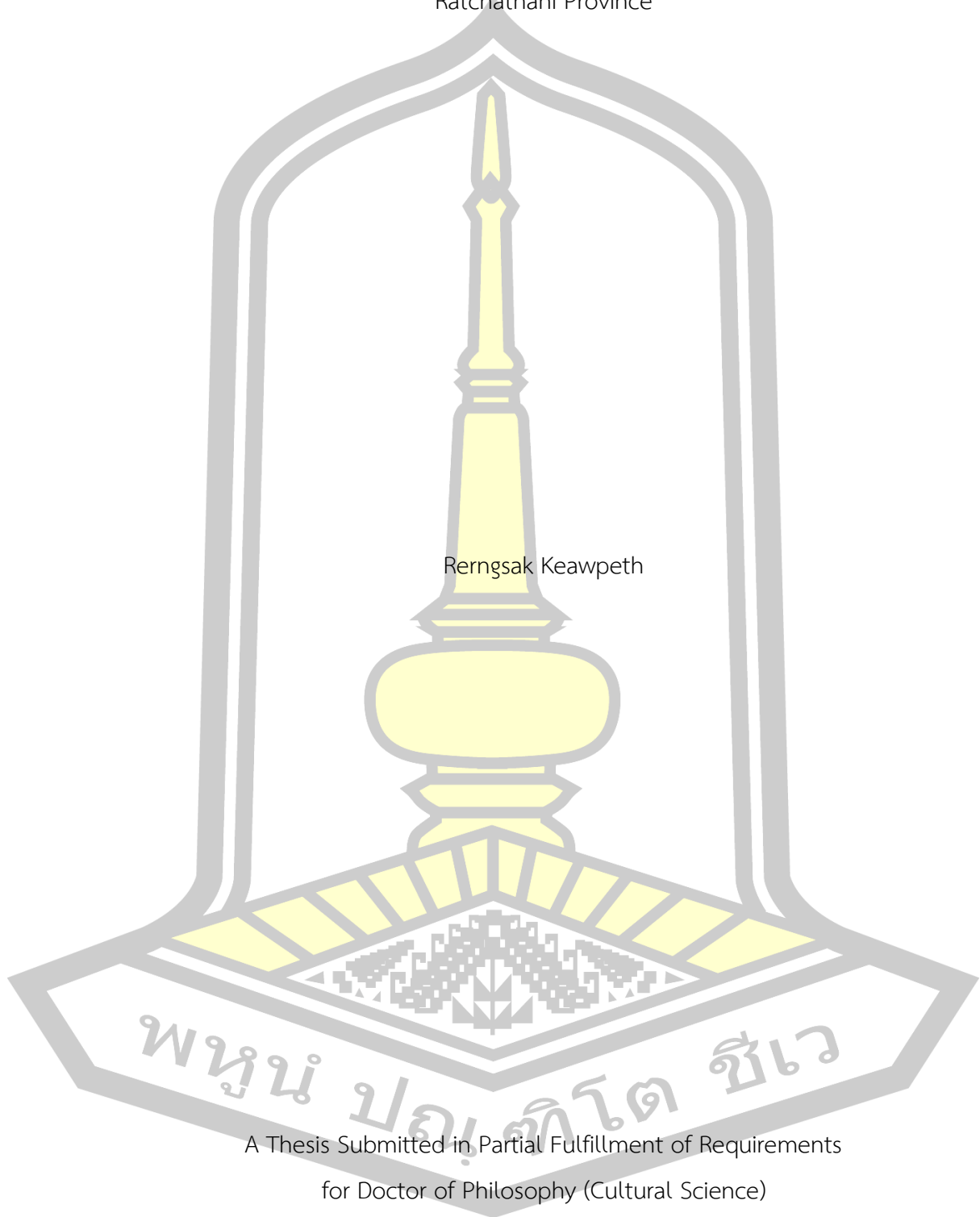
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

มิถุนายน 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mangement of Tourist Areas in the Culture of Borderlands Khemarat Ubon
Ratchathani Province

Rerngsak Keawpeth

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Philosophy (Cultural Science)

June 2019

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายเริงศักดิ์ แก้วเพชร
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
วัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. ชีสิกกา วรรณจันทร์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ราชนัย นิลวรรณภา)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. สมชาติ มณีโชติ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ. ดร. ปฐมพงศ์ ญ จำปาศักดิ์)

คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

.....
(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัดธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี		
ผู้วิจัย	เริงศักดิ์ แก้วเพชร		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิสิกกา วรรณจันทร์		
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2562

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาประวัติเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทรัพยากรท่องเที่ยวเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี และ 3) เพื่อศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเลือกแบบเจาะจงได้แก่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอเขมรราชู รวมกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 42 คน เลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 14 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงปฏิบัติจำนวน 14 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 14 คน ข้อมูลการวิจัยได้รวบรวมจากเอกสาร และการปฏิบัติการภาคสนามโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า 1) จากการศึกษาประวัติเมืองปลายแดนเขมรราชูพบว่า อำเภอเขมรราชู เดิมมีฐานะเป็นเมือง และเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อเมืองอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ เพราะเป็นเมืองที่เทียบได้กับหัวเมืองเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร ถนนคนเดินเขมรราชูธานี ตั้งอยู่ถนนวิเศษภูมิศรี ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี เดิมเป็นถนนสายเศรษฐกิจมีการค้าขายคึกคักมาก เพราะเป็นเมืองท่าระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อปี พ.ศ. 2518 2) สภาพปัจจุบันทรัพยากรการท่องเที่ยวเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านศาสนวัตถุ ส่วนปัญหาทรัพยากรการท่องเที่ยวเมืองปลายแดนเขมรราชู ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ การเดินทางไปยังที่ท่องเที่ยวและบริการด้านอาหาร 3) การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเมืองเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านศิลปะจิตรกรรม มีการจัดการแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000ปี ตำบลเจียด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาถึงโบราณวัตถุ และมีการศึกษาหาข้อมูลภายในวัดที่มีภาพ จิตรกรรมและโบราณวัตถุ ที่มีให้กลุ่มคนที่สนใจมาศึกษาศิลปะโบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตอำเภอเขมรราชูได้ ด้านอาหารเพื่อมีบริการนักท่องเที่ยว มีการจัดการด้วยการสร้างภาพลักษณ์อาหารให้เกิดความน่าสนใจกับนักท่องเที่ยว และส่วนที่สำคัญซึ่งเป็นจุดดึงดูดกับนักท่องเที่ยวนั้นประกอบไป

ด้วยการจัดจำหน่ายสินค้าประเภทอาหาร คาวหวาน ที่นำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่
ร้านค้าและตลาดถนนคนเดินจะเป็นอาหารพื้นเมือง ที่มีเป็นการปรุงแบบสดและใหม่ ด้านการแต่งกาย
มีการจัดการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมือง เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว และการจับจ่าย
ซื้อเป็นของฝากโดยการประชาสัมพันธ์ ด้านสถานที่ มีการจัดการด้วยการทำแผนที่ท่องเที่ยวบอก
เส้นทางไปท่องเที่ยวยังที่ต่างๆและการจัดการประชุมและแถลงข่าวเปิดงานการท่องเที่ยวถนนคนเดิน
เขมราฐของทางกลุ่มอนุรักษ์เขมราฐ การจัดให้มีชมรมรักษ์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเมืองปลาย
แดนเขมราฐ การจดทะเบียนทางวัฒนธรรมและทำข้อตกลงระหว่างกันของมหาวิทยาลัยรังสิตกับกลุ่ม
อนุรักษ์เขมราฐ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเขมราฐเพื่อความก้าวหน้าสู่สากล และเป็น
ที่ศึกษาดูงานของนักศึกษา ในด้านการศึกษาดูงานทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว, มิติวัฒนธรรม, เมืองปลายแดนเขมราฐ

TITLE	Mangement of Tourist Areas in the Culture of Borderlands Khemarat Ubon Ratchathani Province		
AUTHOR	Rerngsak Keawpeth		
ADVISORS	Assistant Professor Sisikka Wannajun , Ph.D.		
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR	Cultural Science
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2019

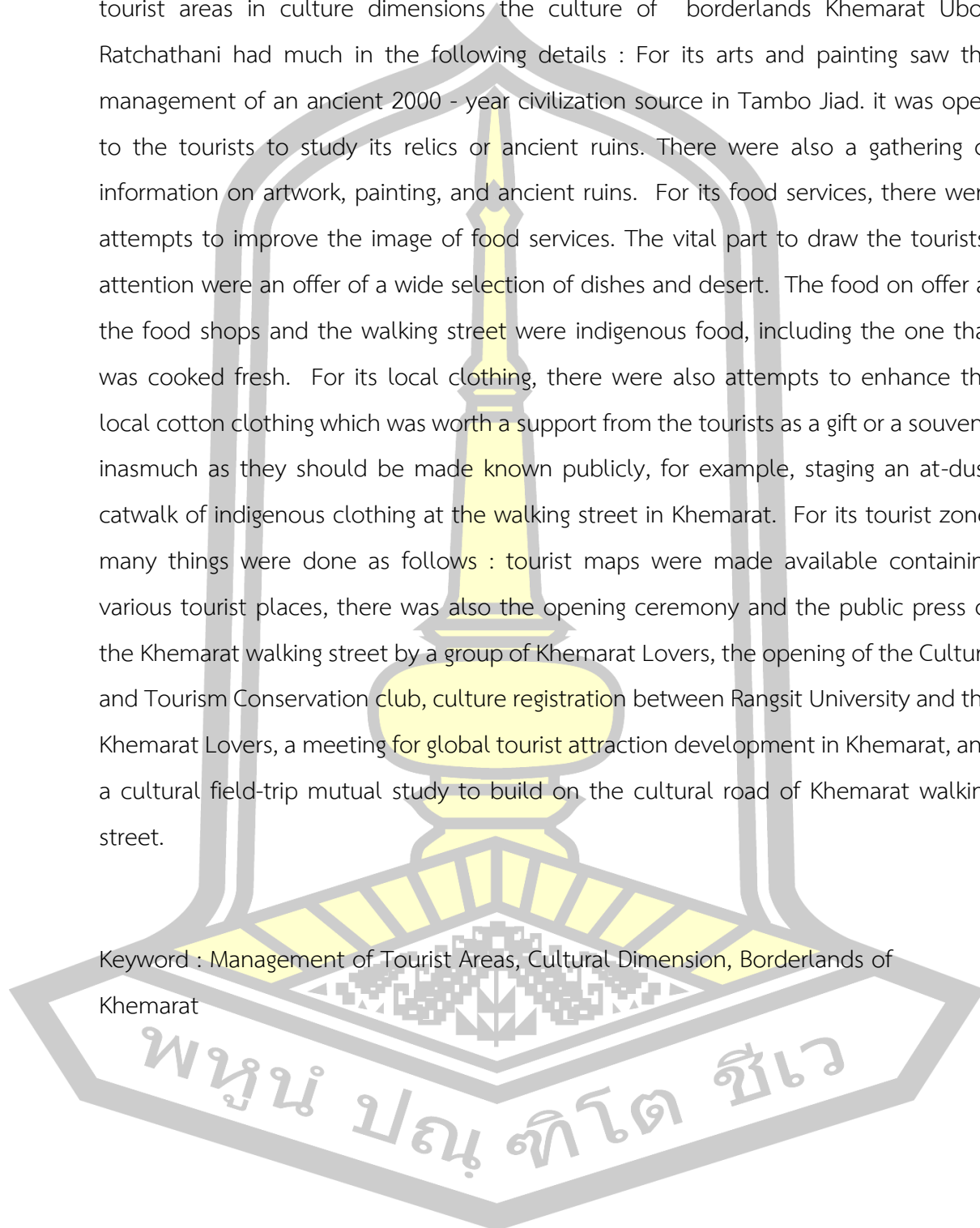
ABSTRACT

This study had purposes to 1) study the history and the culture of borderlands Khemarat Ubon Ratchathani province 2) study the resources for tourist attraction in the culture of borderlands Khemarat Ubon Ratchathani province and 3) study the management of tourist areas the culture of borderlands Khemarat Ubon Ratchathani province. The study, a qualitative one, was conducted in Khemarat which was a purposively selected tourist attraction in Khemarat district. The target group was made up of 42 people, which was selected purposively, comprising 14 primary informers, 14 operational informers, and 14 general informers. The data was gathered from documents and from field operation and was written in descriptive analysis.

The results of study : 1) From its history and development, it was found that the culture of borderlands Khemarat was once a superior town to the other towns around and, unlike other towns, it came under Bangkok instead of Ubon Ratchathani. The culture of borderlands Khemarat itself had many towns coming under it such as Amnat Charoen and Khamkuenkaew. 2) Tourist attraction resources in the culture of borderlands Khemarat Ubon Ratchathani came in 2 types : the natural and religios way. The natural way came up with Haad Sai Sung, Kaen khang Morb, and Phu-ang while the religios way with Prachao-yai-ongsaen, Prachao-yai-ongmoen, and Prachao-yai-ongtue. There were public-relation, a journey to the

tourist's places, and food services as the woe to its tourism. 3) Management of the tourist areas in culture dimensions the culture of borderlands Khemarat Ubon Ratchathani had much in the following details : For its arts and painting saw the management of an ancient 2000 - year civilization source in Tambo Jiad. it was open to the tourists to study its relics or ancient ruins. There were also a gathering of information on artwork, painting, and ancient ruins. For its food services, there were attempts to improve the image of food services. The vital part to draw the tourists' attention were an offer of a wide selection of dishes and desert. The food on offer at the food shops and the walking street were indigenous food, including the one that was cooked fresh. For its local clothing, there were also attempts to enhance the local cotton clothing which was worth a support from the tourists as a gift or a souvenir inasmuch as they should be made known publicly, for example, staging an at-dusk catwalk of indigenous clothing at the walking street in Khemarat. For its tourist zone, many things were done as follows : tourist maps were made available containing various tourist places, there was also the opening ceremony and the public press of the Khemarat walking street by a group of Khemarat Lovers, the opening of the Culture and Tourism Conservation club, culture registration between Rangsit University and the Khemarat Lovers, a meeting for global tourist attraction development in Khemarat, and a cultural field-trip mutual study to build on the cultural road of Khemarat walking street.

Keyword : Management of Tourist Areas, Cultural Dimension, Borderlands of Khemarat

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชิลิกา วรรณจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการสอบทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยรังสิต และเจ้าของกิจการการ ณ ถนนคนเดินและชมรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอำเภอเขมราฐ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

และขอขอบคุณนายกเทศมนตรีเขมราฐ ที่ให้ความอนุเคราะห์ประสานงาน เรื่องการเก็บข้อมูลการวิจัย ตลอดจนคุณพ่อ คุณแม่ ที่ช่วยเหลือให้กำลังใจ และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

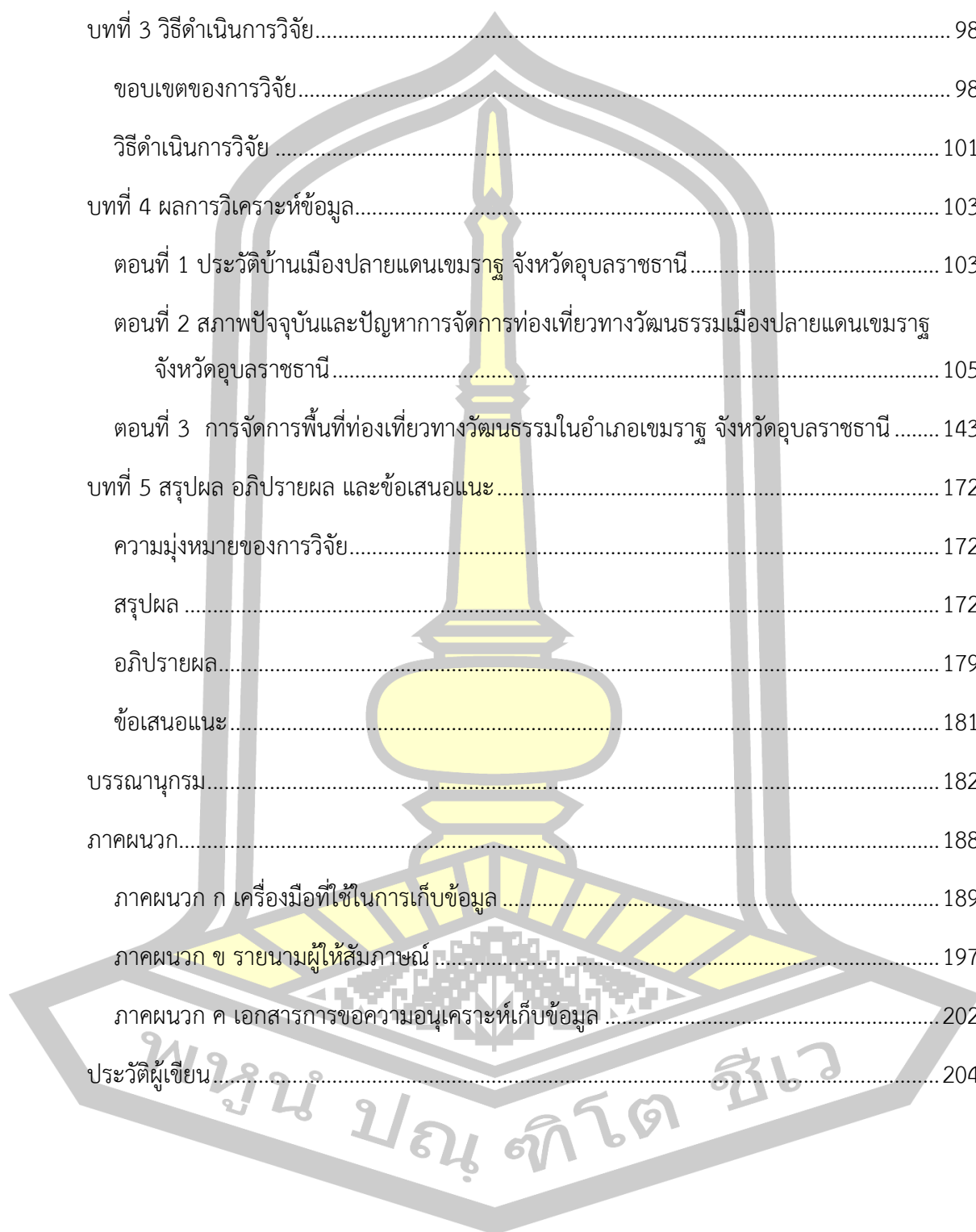
เริงศักดิ์ แก้วเพชร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
คำถามของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมอีสาน	7
ความรู้เกี่ยวกับเรื่องวิจัย.....	22
กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง	47
บริบทพื้นที่วิจัย.....	49
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	86
งานวิจัยในประเทศ.....	86

งานวิจัยต่างประเทศ.....	93
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	98
ขอบเขตของการวิจัย.....	98
วิธีดำเนินการวิจัย	101
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
ตอนที่ 1 ประวัติบ้านเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.....	103
ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.....	105
ตอนที่ 3 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.....	143
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	172
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	172
สรุปผล	172
อภิปรายผล.....	179
ข้อเสนอแนะ	181
บรรณานุกรม.....	182
ภาคผนวก.....	188
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	189
ภาคผนวก ข รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	197
ภาคผนวก ค เอกสารการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล	202
ประวัติผู้เขียน.....	204

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สภาพแวดล้อมโครงสร้างองค์กร	82
ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	101
ตาราง 3 การสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงมิติวฒนธรรมเขมรราชู.....	141
ตาราง 4 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวแหล่งโบราณตำบลเจียด ..	144
ตาราง 5 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดเขต.....	146
ตาราง 6 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านอาหารทั่วไป.....	148
ตาราง 7 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านอาหารพื้นเมือง	151
ตาราง 8 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านของฝาก	152
ตาราง 9 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านผ้าฝ้ายทอมือ.....	153
ตาราง 10 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวหาดทรายสูง	153
ตาราง 11 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวแก่งข้างมอบ	155
ตาราง 12 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวภู่อ่าง	155
ตาราง 13 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดโพธิ์	156
ตาราง 14 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดปากแซง	156
ตาราง 15 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดบุงชี้เหล็ก	157
ตาราง 16 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านขนบธรรมเนียมประเพณี	158

พหุบัน ปณุ ทิโต ชีเว

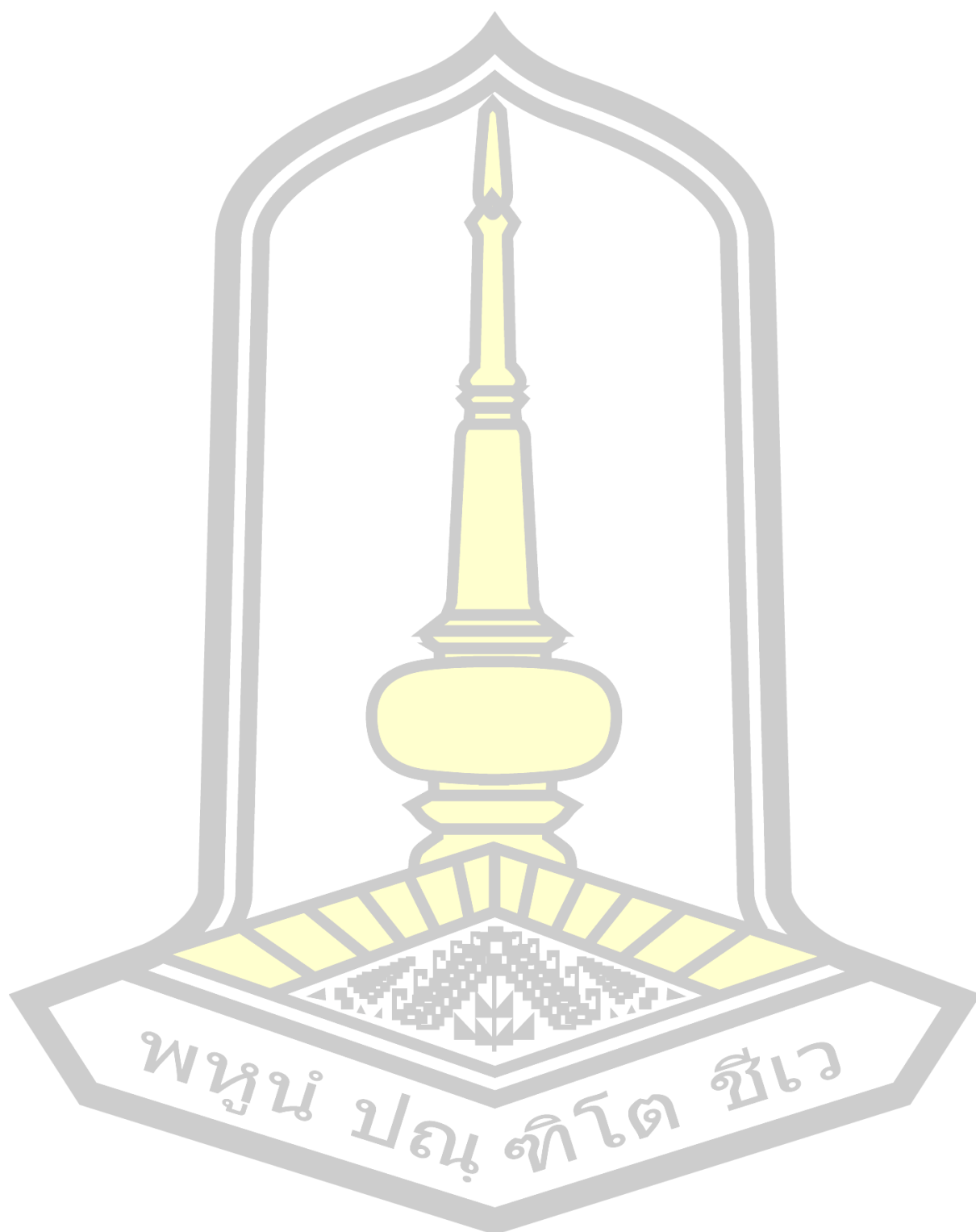
สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ภาพประกอบ 2 แผนที่ภาคอีสาน 20 จังหวัด.....	11
ภาพประกอบ 3 วัดอุบลมุง ตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช.....	106
ภาพประกอบ 4 บรรยากาศในวัดโพธิ์ ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี	107
ภาพประกอบ 5 วัดบุงชีเหล็ก ตำบลนาแวง อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี	108
ภาพประกอบ 6 นักศึกษาศึกษาดูงานวัดบุงชีเหล็ก อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี	108
ภาพประกอบ 7 วัดชัยภูมิการาม หรือวัดกลางเขมรราช ในเทศบาลตำบลเขมรราช.....	109
ภาพประกอบ 8 พระเจ้าใหญ่องค์แสน วัดโพธิ์ ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี	110
ภาพประกอบ 9 พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดปากแซง บ้านปากแซง	110
ภาพประกอบ 10 พระเจ้าใหญ่องค์หมื่นวัดอุบลมุง อำเภอเขมรราช.....	112
ภาพประกอบ 11 ภาพจิตรกรรมภายในอุโบสถของวัดชัยภูมิการาม ในเขตเทศบาลตำบลเขมรราช .	112
ภาพประกอบ 12 ภาพจิตรกรรมภายในอุโบสถของวัดบุงชีเหล็ก ในเขตเทศบาลตำบลเขมรราช.....	113
ภาพประกอบ 13 ขนมบัวเป็นขนมพื้นเมืองของชาวเขมรราช.....	114
ภาพประกอบ 14 ข้าวจีบี่นทาไข่ไก่ยามหนาวของชาวเขมรราช.....	114
ภาพประกอบ 15 ห่อหมกอีสาน อาหารพื้นเมืองของชาวอำเภอเขมรราช.....	115
ภาพประกอบ 16 กล้วยตาก ของฝากขึ้นชื่ออำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.....	116
ภาพประกอบ 17 การบรรจุภัณฑ์กล้วยตาก ของอำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.....	116
ภาพประกอบ 18 มะขามหวานบ้านนาทรายพันธุ์ครูอินทร์ ตำบลพระสาน อำเภอเขมรราช.....	117
ภาพประกอบ 19 มะขามหวานพันธุ์พระโรจน์ พันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี.....	117
ภาพประกอบ 20 ผ้าฝ้ายพื้นเมืองฝีมือกลุ่มหมักผ้าโดยใช้สัตรีธรรมชาติอำเภอเขมรราช.....	119

ภาพประกอบ 21 สมาชิกเครือข่ายสตรีเขมรรัฐแต่งชุดผ้าฝ้ายพื้นเมืองประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	119
ภาพประกอบ 22 การแสดงฟ้อนรำพื้นเมืองบนถนนคนเดินเขมรรัฐ	121
ภาพประกอบ 23 การแต่งกายพื้นเมืองส่งเสริมการท่องเที่ยวถนนคนเดินเขมรรัฐ อำเภอเขมรรัฐ ..	121
ภาพประกอบ 24 หาดทรายสูง บ้านลาดเจริญ ตำบลนาแวง อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี .	123
ภาพประกอบ 25 สำรวจแก่งหินที่หาดทรายสูง บ้านลาดเจริญ ตำบลนาแวง อำเภอเขมรรัฐ.....	123
ภาพประกอบ 26 แก่งช้างหมอบ อยู่บ้านห้วยยาง ตำบลเทพวงศา อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี	124
ภาพประกอบ 27 ภูอ่าง อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี.....	125
ภาพประกอบ 28 ที่พักประเภทรีสอร์ทที่มีทั่วไปในอำเภอเขมรรัฐ.....	126
ภาพประกอบ 29 ที่พักประเภทรีสอร์ทบรรยากาศริมฝั่งโขงในอำเภอเขมรรัฐ.....	126
ภาพประกอบ 30 การตกแต่งโฮมสเตย์ให้น่าสนใจ ที่อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี	127
ภาพประกอบ 31 ที่พักบ้านเก่าแบบโฮมสเตย์ ที่อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี.....	127
ภาพประกอบ 32 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี	128
ภาพประกอบ 33 การประกวดต้นเทียนพรรษา อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี.....	128
ภาพประกอบ 34 ประเพณีแข่งเรือยาวไทย-ลาวสองฝั่งโขง อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี....	129
ภาพประกอบ 35 การสัมภาษณ์นายเฉลิมพล มั่งคั่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	130
ภาพประกอบ 36 นายสรศาสตร์ ครองยุติ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี.....	131
ภาพประกอบ 37 การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากนายสรศาสตร์ ครองยุติ ผู้อำนวยการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี.....	132
ภาพประกอบ 38 มอบของที่ระลึกแก่นายสรศาสตร์ ครองยุติ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี.....	132
ภาพประกอบ 39 บันทึกวีดีทัศน์เก็บข้อมูลนายอุทัย พลพวก วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี.....	134
ภาพประกอบ 40 มอบของที่ระลึกแก่นายอุทัย พลพวก วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี.....	134

ภาพประกอบ 41 การบันทึกข้อมูลจากนางลัดดา เจษฎาพาณิชย์ นายกเทศมนตรีเทศบาลเขมรราช	136
.....	
ภาพประกอบ 42 การสัมภาษณ์นางลัดดา เจษฎาพาณิชย์ นายกเทศมนตรีเทศบาลเขมรราช.....	138
ภาพประกอบ 43 การสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนกับนายอุทัย พลพวง วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี	140
ภาพประกอบ 44 ภาพแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000 ปี ตำบลเจียด อำเภอยะเขมรราช.....	143
ภาพประกอบ 45 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000 ปี ตำบลเจียด อำเภอยะเขมรราช.	145
ภาพประกอบ 46 สถานที่ท่องเที่ยววัดเขต อำเภอยะเขมรราช.....	145
ภาพประกอบ 47 ผู้วิจัยหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยววัดเขต อำเภอยะเขมรราช.....	146
ภาพประกอบ 48 นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรังสิตศึกษาแหล่งท่องเที่ยววัดเขต อำเภอยะเขมรราช.....	146
ภาพประกอบ 49 บรรยากาศร้านอาหารริมโขงที่บ้านกงพะเนียง.....	148
ภาพประกอบ 50 ยามเย็นที่ร้านอาหารริมโขง อำเภอยะเขมรราช.....	149
ภาพประกอบ 51 ร้านค้าอาหารยามเย็นที่ถนนคนเดินเขมรราช.....	149
ภาพประกอบ 52 การสร้างมิติใหม่กับพิธีบายศรีสู่ขวัญที่ถนนคนเดินเขมรราช.....	158
ภาพประกอบ 53 การแสดงฟ้อนรำอีสานของชมรมร้องเล่นเต้นรำที่ถนนคนเดินเขมรราช.....	159
ภาพประกอบ 54 การพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในถนนคนเดินเขมรราช.....	159
ภาพประกอบ 55 นักท่องเที่ยวร่วมทำบุญตักบาตรยามเช้าที่ถนนคนเดินเขมรราช.....	160
ภาพประกอบ 56 การแสดงหมอลำกลอนพื้นเมืองในถนนคนเดินเขมรราช.....	160
ภาพประกอบ 57 ผู้วิจัยร่วมถ่ายภาพกับคณะที่ร่วมประชุมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสู่สากลของ อำเภอยะเขมรราช.....	162
ภาพประกอบ 58 การประชุมระดมความคิดเห็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสู่สากลของเขมรราช.....	162
ภาพประกอบ 59 การศึกษาดูงานวัฒนธรรมของคณะเทศบาลเขมรราชที่จังหวัดน่าน.....	164
ภาพประกอบ 60 การศึกษาดูงานที่จังหวัดน่านเพื่อนำมาจัดการมิติใหม่ของการท่องเที่ยวที่เขมรราช	164
ภาพประกอบ 61 การแสดงพื้นเมืองในถนนคนเดินเขมรราช.....	165
ภาพประกอบ 62 นักเรียนและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิตร่วมฟ้อนรำถวายรัชกาลที่ 9.....	166

ภาพประกอบ 63 แผนภูมิสรุปการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมราฐ..... 171

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคมไทยที่แสดงออกถึงความเจริญไปตามยุคสมัย โดยมีรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ จังหวัด อำเภอก และชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบทางการแข่งขันจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน รวมถึงซื้อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมและงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศ และวัฒนธรรมนี้เองเป็นตัวขับเคลื่อนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนประเทศซึ่งอาจจะถูกเผยแพร่ออกไปในรูปแบบการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญยิ่ง ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศ (ชิสีกา วรณจันทร์, 2559) ในขณะเดียวกันก็เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจชุมชนของคนในท้องถิ่นอีกด้านหนึ่งด้วย การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับทุนทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ชุมชน สังคม ประเพณี อยู่ในฐานะการเป็นบริบททางวัฒนธรรมจึงมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง (บุญยสฤกษ์ อเนกสุข, 2558)

ทุนวัฒนธรรม (cultural capital) มีความเกี่ยวข้องกับคุณค่า ความรู้ ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการค้นคว้าและการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่ผูกพันสังคม ทำให้เกิดการจัดระเบียบของสังคมหรือสร้างกฎกติกาที่เป็นคุณต่อสังคมโดยส่วนรวม รวมถึงกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เช่น ภาษา งานศิลปกรรม ซึ่งเป็นความภูมิใจของส่วนรวม ความรู้ที่สั่งสมมาในอดีต ผลงานวรรณกรรม คำบอกเล่า ดนตรี วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ เหล่านี้เป็นรูปแบบและกิจกรรมของทุนทางวัฒนธรรม (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2547)

ทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว วิถีไทยคือวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี คำว่าวัฒนธรรมไม่เพียงจะหมายถึงประเพณีต่างๆ เช่น การทำบุญวันสงกรานต์ วันลอยกระทง

แต่รวมไปถึงวิถีกินอยู่ พักผ่อน สื่อความหมายวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือกำกับความสัมพันธ์ในสังคม
 ดังนั้น วัฒนธรรมจึงนับเป็นทุนอย่างหนึ่ง มรดกบางประเภทยังนำมาต่อยอดสร้างรายได้ ได้เช่น
 จิตรกรรมและศิลปกรรมที่เป็น อัตลักษณ์ไทย แบบลายปักลายทอผ้าโบราณที่นำมาเป็นของที่ระลึก
 นักท่องเที่ยว มรดกวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่ได้กลายมาเป็นภูมิปัญญาสาธารณะ
 ไม่มีใครเป็นเจ้าของ ปัจเจกบุคคล สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ ทุนวัฒนธรรมเป็นปัจจัยการผลิต
 ที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว หรือถ้าจะใช้ภาษาสมัยใหม่ก็เป็นวัตถุดิบในการผลิตบริการให้เศรษฐกิจ
 สร้างสรรค์ (Creative Econmy) (มิ่งสรรพ ขาวสอาด, 2555)

ปัจจุบันทรัพยากรท่องเที่ยว หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีนัยทางวัฒนธรรมในภาค อีสาน มีความ
 หลากหลายผสมผสานปะปนกัน อันมีสาเหตุจากการหิบบั้ม ติดต่อกัน แลกเปลี่ยน ทางวัฒนธรรมส่งผล
 ต่อผู้เกี่ยวข้องเกิดการปรับปรุงสินค้าการท่องเที่ยวไปตามกระแสผู้ผลิตและ ผู้บริโภค ดังนั้นการมอง
 ปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านการทาววัฒนธรรมให้เป็นสินค้า โดยพิจารณากระบวนการทาว วัฒนธรรม
 ให้เป็นสินค้า รูปแบบของสินค้า ความหมายของสินค้าการท่องเที่ยว จะทำให้ สามารถอธิบาย
 ปรากฏการณ์ทางสังคม เข้าใจศักยภาพของปัจเจกชน และชุมชนฐานะผู้ผลิต สินค้าและผู้บริโภค
 สินค้า ซึ่งจะนำไปสู่การตอบคำถามสำคัญที่สินค้ามีกระบวนการการผลิต อย่างไร ใครเป็นผู้สร้าง ถูก
 สร้างขึ้นเพื่ออะไร และสร้างขึ้นเพื่อใคร รูปแบบเป็นอย่างไร ผู้ผลิตและ ชุมชนให้ความหมายอย่างไร
 ดังนั้นสินค้าที่มีนัยทางวัฒนธรรมจึงได้จากแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา
 ประวัติศาสตร์และโบราณคดีแหล่งท่องเที่ยวทาง ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีความเชื่อส่วนหนึ่งของ
 วัฒนธรรมซึ่งทุกชุมชนมีการสืบต่อมาอย่าง เป็นระบบ (ยุพดี เสตพรธณ, 2543)

ในบริบทของการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน ก็พบความนิยมการนำเรื่องเล่าพื้นบ้านมาทำให้
 เป็นการแสดง โดยการนำเสนอลักษณะของชบวนแห่มาเป็นการแสดงแต่งกายท้องถิ่นหรือชุดแต่งกาย
 ประจำชาติพันธุ์ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เป็นอัตลักษณ์ให้กับท้องถิ่น
 (ศิริพร ณ กลาง, 2559)

ในสังคมโลกที่มีการพัฒนาและเดินหน้าอยู่ตลอดเวลา หนึ่งในกระบวนการเคลื่อนไหวและพัฒนา
 อย่างต่อเนื่องแบบไม่หยุดนิ่ง นั่นคือวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่พัฒนาไปพร้อมกับการท่องเที่ยวในยุค
 ปัจจุบัน การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของตนเอง และการนำเอา
 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน มาเป็นทุนวัฒนธรรมทางการท่องเที่ยว บ่งชี้ถึงวิถีชีวิตความ
 เป็นอยู่ที่แสดงอัตลักษณ์ของคนในชุมชนท้องถิ่นที่ยังคงมีความดั้งเดิมมาใช้เป็นทุนทางการท่องเที่ยว
 ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก นั่นคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community
 Based Tourism) แต่ในการจัดการท่องเที่ยวเช่นนี้ชุมชนจักต้องเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการ
 บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และให้บริการในด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ จากเดิมที่มี
 ทุนทางวัฒนธรรม ความพร้อมของชุมชน ที่จะร่วมมือกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนให้เกิด
 รูปแบบการจัดการบริหารการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างถูกต้องจะต้องได้รับความร่วมมือในทุกๆ
 ด้าน

เขมราฐ ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง หรือ
 แม่น้ำของสายน้ำโขงเชื่อมโยงสองฟากฝั่ง หล่อเลี้ยงสรรพสิ่ง สร้างความอุดมสมบูรณ์ มีสภาวะแวดล้อม
 ที่เหมาะสม ต่อการดำรงชีวิตมาช้านาน ตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านโคกกงพะเนียงขึ้นเป็นเมืองเขม
ราชบุรีธานี มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร และโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง อุปฮาด
(กำ) ที่อพยพมาจากเมืองอุบลราชธานีเป็นเจ้าเมืองคนแรกมีนามว่า “พระเทพวงศา” มาเป็น อำเภ
เขมราชบุรี ซึ่งขึ้นตรงกับจังหวัดอุบลราชธานี (เฉลิมฉลองครบรอบ 200 ปี เมืองเขมราชบุรีธานี, 2557)

ปัจจุบันอำเภอเขมราชบุรี ได้กลายมาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัด
อุบลราชธานี เนื่องจากตัวอำเภอนั้นมีทัศนียภาพที่ติดกับแม่น้ำโขงที่สวยงาม รวมไปถึงสถานที่
ท่องเที่ยวเช่น หาดทรายสูง แก่งช้างหมอบ พระลานเหล็ก ภูรัง ภูพนมดี ภูยอ รวมถึงวัดและ
โบราณสถาน ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในเมืองเขมราชบุรี เช่นถนนคนเดินที่มีการพัฒนารูปแบบ
ให้มีการนำสินค้าพื้นเมืองมาจัดจำหน่าย และการแสดงจากกลุ่มชุมชนที่ใช้ชื่อว่า ชมรมคนรักเขมราชบุรี
จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงให้ความสนใจทำการวิจัย การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรม
เมืองปลายแดนเขมราชบุรี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เข้ามามีส่วน
ร่วมในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความน่าสนใจเป็นอย่างมากหากได้รับการสนับสนุน
และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนเขมราชบุรี ก็จะเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีความพร้อม
และสามารถเป็นชุมชนต้นแบบในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม และคงอนุรักษ์
ไปพร้อมกับการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองปลายแดนเขมราชบุรี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราชบุรี
จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราชบุรี จังหวัด
อุบลราชธานี

พูน ปณ ทิโต ชีเว

คำถามของการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี มีความเป็นมาอย่างไร
2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานีเป็นอย่างไร
3. การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยคาดว่าจะหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชน จะได้นำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการศึกษาประวัติและภูมินิเวศน์วัฒนธรรมเมืองเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
2. ผลการวิจัยคาดว่าจะได้นำข้อมูลทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญภายในเมืองเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี มาส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกแห่งของประเทศ
3. ผลการวิจัยคาดว่าจะทำให้ทราบสภาพปัจจุบันและปัญหาเพื่อการพัฒนาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเมืองเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นชุมชนยั่งยืนทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยมีการกำหนดกระบวนการทำงาน และการดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ประกอบไปด้วย 1) แนวทางการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว (Approach) 2) แนวคิด (Concept) ในการจัดการท่องเที่ยว และ 3) วิธีวิทยา (Methodology) ในการจัดการท่องเที่ยว เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านการท่องเที่ยวที่พึงจะใช้เป็นแนวทางในการให้สังคม ชุมชนนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Science) ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทั้งทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ หลักทางสังคมวิทยาและอาจรวมถึงวิทยาการด้านการท่องเที่ยวด้วย (ธนิก เลิศชาญฤทธ์, 2552)

พื้นที่ หมายถึง อาณาบริเวณทั้งทางกายภาพและสังคมชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ใน 3 ลักษณะดังนี้ 1) พื้นที่ทางกายภาพ (Physical Space) หรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เป็นแหล่งแห่งพื้นที่ที่สำคัญที่ได้จากการพบเห็น โดยมีสภาพทางกายภาพที่สำคัญ (Space , Setting , Locale) 2) พื้นที่ทางความคิด (Mental Space) เป็นการให้ความหมายตามชุดความรู้ในผู้คนในแต่ละแหล่งแห่งที่

แต่ละชุมชน สังคมผู้คนโดยคนในท้องถิ่นแต่ละแห่ง 3) พื้นที่ทางสังคม (Social Space) เป็นการพัฒนาได้ตามระบบที่เราเห็นทั้งทางด้านกายภาพและทางด้านสังคมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญจริงที่จะนำไปสู่การปฏิบัติพร้อมทั้งนำชุดความรู้ที่เห็น ความคิด เหตุการณ์ ปฏิบัติการที่ผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ พึงจะได้ตามแบบในลักษณะของการสร้างโอกาสการต่อรอง การสร้างอำนาจ การสร้างรายได้ การสร้างความชอบธรรมที่ควรมีตามลักษณะของคนแต่ละท้องถิ่น (ชยันต์ วรรณะภุติ, 2537)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวตามชนบทนอกเมืองที่มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น เป็นการสัมผัสกับทรัพยากรท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นทั้งธรรมชาติ เมือง หรือหมู่บ้าน โดยการท่องเที่ยวจะให้การศึกษากับนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกื้อหนุนให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่นโดยไม่ก่อให้เกิดการซื้อขายวัฒนธรรมที่คนในท้องถิ่นผลิตให้แก่นักท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วย โบราณสถานและโบราณทางประวัติศาสตร์ แหล่งธรรมชาติ ภาษา ศิลปะและจิตรกรรม วิถีชีวิต และประเพณีพิธีกรรม (ถนอม แก้วภักดี, 2554)

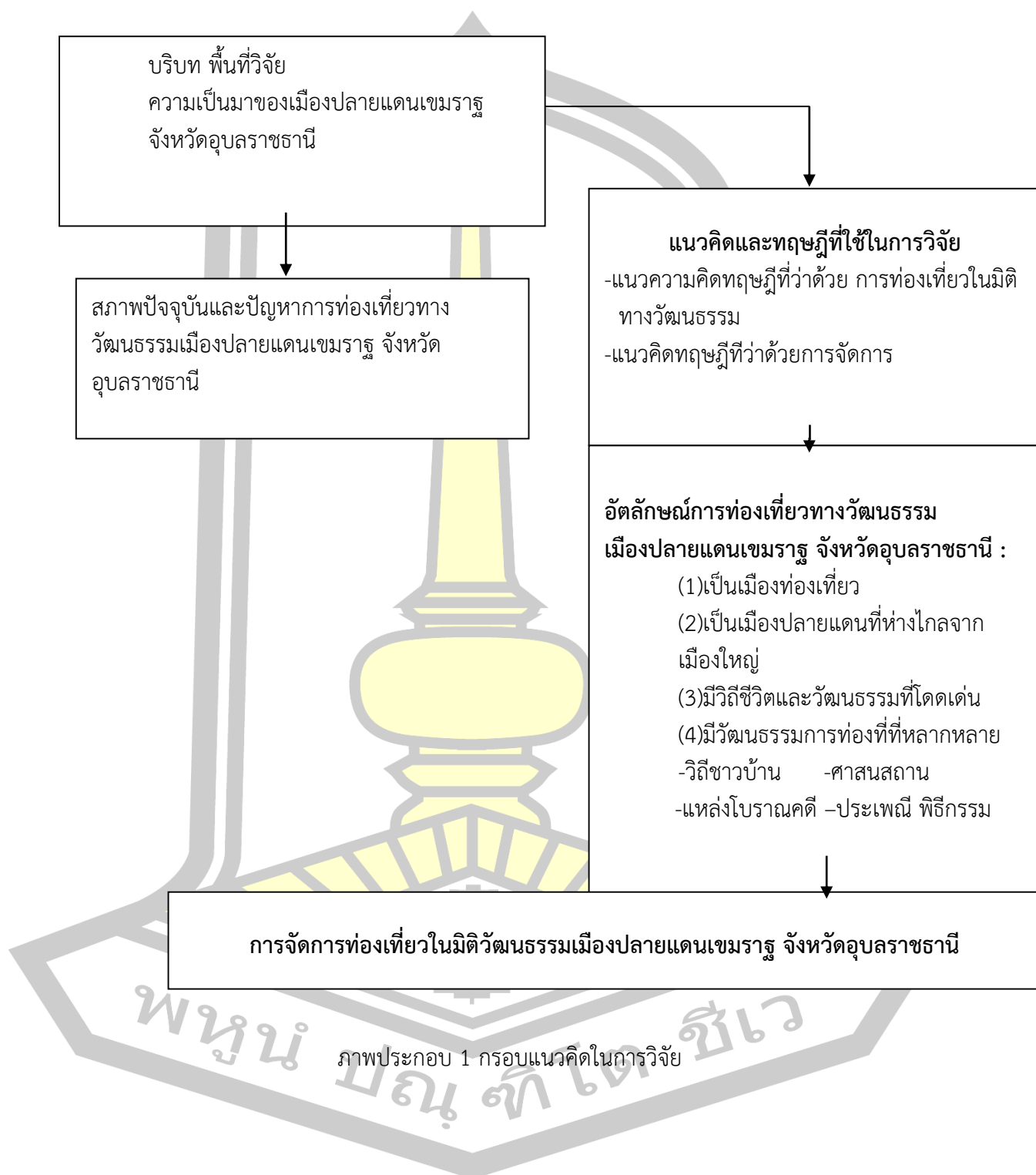
เมืองปลายแดนเขมรรัฐ หมายถึง เมืองริมชายแดนแห่งความเกษมสุข ที่มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เฉพาะ ที่แตกต่างจากเมืองในพื้นที่ชายขอบของประเทศ มีพื้นที่อยู่สุดดินแดนของภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีพื้นที่ส่วนใหญ่ทอดขนานไปกับเขตแม่น้ำโขง ซึ่งจำเป็นต้องขยายเมืองและหาพื้นที่แห่งใหม่เพื่อแสวงหาทรัพยากรให้มากพอสำหรับหล่อเลี้ยงผู้คนได้ตลอดปี โดยในส่วนของพื้นที่อีกส่วนหนึ่งในการพัฒนาจะขึ้นตรงต่อจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งพื้นที่ชายแดนตะวันออกของเมืองจะมีพื้นที่ติดต่อกับเมืองประเทศเพื่อนบ้านเพียงส่วนน้อย ซึ่งติดกับแขวงสุวรรณเขต (สะหวันนะเขต) และแขวงสาละวัน ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2560)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีแนวทางในการดำเนินการวิจัยแสดงตามกรอบแนวคิดดังนี้

พูน ปณ ภิโต ชีเว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัด อุบลราชธานี การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม ซึ่งมีความน่าสนใจเป็นอย่างมากหากได้รับการสนับสนุนและพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ดังนั้นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอ เขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี นักวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในบริบทที่แตกต่างกัน ออกไปเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมอีสาน
2. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องวิจัย
3. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง
4. บริบทพื้นที่วิจัย
5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมอีสาน

อีสานแหล่งอารยธรรมอันยิ่งใหญ่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ ภาคอีสาน ของประเทศไทย เป็นภูมิภาคที่มีความ หลากหลาย ทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น แต่ละจังหวัด ศิลปวัฒนธรรม เหล่านี้เป็นตัวบ่งบอกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนาและรูปแบบการดำเนินชีวิต ตลอดจนงานอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี สาเหตุที่ภาคอีสานมีความหลากหลายทาง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจาก การเป็นศูนย์รวมของประชากรหลากหลาย เชื้อชาติ การอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ การกวาดต้อนไพร่พล หรือจากการหนีภัยสงครามเมื่อครั้งอดีต และมีการติดต่อสัมผัสกับประชาชนในประเทศใกล้เคียง จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้น (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ศิลปะของชาวอีสาน มีพัฒนาการมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล จะเห็นได้จากหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อุทยานแห่งชาติ ผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี หรือถ้ำฝ่ามือแดง จังหวัดมุกดาหาร ฯลฯ บ้านเรือนของชาวอีสาน สร้าง สถาปัตยกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จากการรับอิทธิพลส่งผ่านการค้าขาย สมัยนายฮ้อย จากที่ราบสูงไปยังที่ราบลุ่มภาคกลาง การสร้างบ้านเรือนของชุมชนตั้งแต่สมัยโบราณ มักเลือกทำเลที่ตั้งอยู่ตามที่ราบลุ่ม ที่มีแม่น้ำสำคัญๆ ไหลผ่าน เช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำมูล แม่น้ำชี แม่น้ำ สงคราม ฯลฯ รวมทั้งอาศัยอยู่ตามริมหนองบึง ถ้าตอนใดน้ำท่วมถึงก็จะขยับไปตั้งอยู่ บนโคกหรือเนิน

สูง ดังนั้นชื่อหมู่บ้านในภาคอีสานจึงมักขึ้นต้นด้วยคำว่า "โคก โนน โพน หนอง นา ป่า" เป็นส่วนใหญ่ เช่น บ้านโคกจาน บ้านโนนสูง บ้านโพนเมือง บ้านหนองงูเหลือม บ้านนาดี บ้านป่าโมง บ้านป่าหวาย เป็นต้น บ้านเรือนโดยส่วนใหญ่จะยกพื้นสูง หลังคาทรงจั่ว เพื่อช่วยในการระบายความร้อน และน้ำฝน ในอดีตเป็นการก่อสร้างด้วยการใช้วิธีการบาก เจาะ และใส่ลิ่มไม้ในการยึดเกาะ ไม้ใช้ตะปู มีเรือนนอน ซานเรือน และครัวไฟ ใต้ถุนใช้เป็นที่พักสัตว์ใช้งานเช่น วัว ควาย หรือ วางอุปกรณ์การเกษตร เครื่องมือทำกิน และกึ่งทอผ้า

ประเพณีของชาวอีสาน มีความหลากหลายและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ประเพณีส่วนใหญ่จะเกิดมาจากความเชื่อ ค่านิยม และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และอิทธิพลของศาสนา ที่มีต่อคนในท้องถิ่น ประเพณีต่างๆ ถูกจัดขึ้นเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการประกอบอาชีพ และเพื่อถ่ายทอดแนวความคิด ค่านิยมที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น การสู้ขวัญ การเลี้ยงผีปู่ตา ผีตาแฮก การแห่เทียนพรรษา การขอฝนจากแถน คนอีสานมี**คำคม สุภาษิต** ไว้มอบสอนลูกหลาน ให้ประพฤติตนอยู่ในฮีต ๑๒ คอง ๑๔ (จารีต ประเพณีที่ปฏิบัติในรอบ ๑๒ เดือน - ครรลอง ๑๔ อย่าง เป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างกันของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง พระสงฆ์ และระหว่างบุคคลทั่วไป เพื่อความสงบสุข ร่มเย็นของบ้านเมือง) ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทางคำคมเหล่านี้ รู้จักกันทั่วไป ในชื่อ "**ผญา**" หมายถึง ปัญญา, ปรัชญา, ความฉลาด, ความรู้ ไหวพริบ สติปัญญา ความเฉลียว ฉลาดปราษฎ์เปรื่อง

ภาษิตโบราณอีสาน แต่ละภาษิตมีความหมายลึกซึ้ง ตื้นบาง หยิบก็มี ละเอียดก็มี ถ้าท่าน ได้พบภาษิตที่หยาบๆ โปรตได้เข้าใจว่า คนโบราณชอบสอนแบบตาเห็น ภาษิตประจำชาติใด ก็เป็นคำไพเราะเหมาะสมแก่คนชาตินั้น คนในชาตินั้นนิยมชมชอบว่าเป็นของดี ส่วนคนในชาติอื่น อาจเห็นว่าเป็นคำไม่ไพเราะเหมาะสมก็ได้ ความจริง "ผญา/ภาษิต" คือรูปภาพของวัฒนธรรมแห่งชาตินั้นเอง

ศิลปะการแสดงและดนตรีอีสาน ชาวอีสานมีอาชีพทำไร่ทำนา และเป็นคนรักสนุก จึงหาความบันเทิงได้ทุกโอกาส การแสดงของภาคอีสานมักเกิดจากกิจวัตรประจำวัน หรือประจำฤดูกาล เช่น แห่นางแมว แข่งบั้งไฟ แข่งสวิง แข่งกระต๊อบ รำลาวกระทบไม้ ฯลฯ ลักษณะการแสดงซึ่งเป็นลีลาเฉพาะของอีสาน คือ ลีลาและจังหวะในการก้าวเท้า มีลักษณะคล้ายเต็น แต่นุ่มนวล มักเดินด้วยปลายเท้าและสะบัดเท้าไปข้างหลังสูง เป็นลักษณะของแข้ง

ดนตรีพื้นเมืองอีสาน ได้แก่ แคน โหวด พิณ กลองยาว กรับ ฉาบ โหม่ง โปงกลาง การแสดงพื้นเมืองภาคอีสาน ได้แก่ ฟ้อนภูไท แข่งสวิง แข่งโปงกลาง แข่งตั้งหวาย ภูไทสามเผ่า แข่งกระต๊อบข้าว แข่งแห่ไข่มดแดง

ภูมิปัญญาของคนอีสาน ภูมิปัญญา หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมาต่อเนื่อง ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ก็ได้ ซึ่งอาจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน หรือเป็นลักษณะสากลที่หลายๆ ท้องถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นล้วนเกิดจากการที่ ชาวบ้านแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้านการรวมกำลังช่วยกันทำงานที่ใหญ่หลวง เกินวิสัยที่จะทำได้สำเร็จคนเดียว เช่น การลงแขก สร้างบ้าน สร้างวัด สร้างโรงเรียน สร้างถนนหนทาง หรือ

ชุดลอกแหล่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันภายในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยทั่วไปภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นประโยชน์แก่คนทุกระดับ มีลักษณะเด่นคือ สร้างสำนึกเป็นหมู่คณะสูง ทั้งในระดับครอบครัวและเครือญาติถึงแม้ผู้คนไม่น้อยเห็นว่า ชุมชนอีสานเป็นดินแดนแห่งความโง่ ความจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย อันน่าเวทนา แท้ที่จริงไม่มีมนุษย์ผู้ใดและสิ่งใด ที่ปล่อยให้วันเวลาผ่านไปโดยไม่สั่งสมประสบการณ์ หรือไม่เรียนรู้อะไรเลยจากช่วงชีวิตหนึ่งของตน ไม่ว่าจะในภาวะสุขหรือทุกข์ คนอีสานได้ใช้สติปัญญาสั่งสมความรู้ ดังจะเห็นได้จากภาษิตอีสาน (ผญาแก่อม) จำนวนไม่น้อยที่แสดงทัศนะชื่นชมคุณค่าของความรู้ในการประกอบอาชีพ และค่านิยมประการหนึ่งของชาวอีสานคือ ยกย่องความรู้ และการใช้ความรู้อย่างมีคุณธรรม ดังความว่า

เงินเต็มภา บ่ต่อผญาเต็มบุม (ภา = ภาชนะ, ท่อ = เท้า, ผญา = ปัญญา, บุม = ภูมิ)
บ่มีความฮู้อย่าเว้าการเมือง บ่nungผ้าเหลืองอย่าเว้าการวัด (ความฮู้ = ความรู้,

เว้า = คุย)

เกิดเป็นคนให้เฮียนความฮู้ เฮ็ดซูลู่เขาบ่มียา (เฮียน = เรียน, เฮ็ดซูลู่ = ที่อมะลือ,
ยา = เคารพ)

ให้อาความฮู้หากินทางชอบ ความฮู้มีอยู่แล้ว กินได้ชั่วชีวิต
บ่ออกจากบ้าน บ่เห็นด่านแดนไกล บ่ไปหาเฮียน ก็บ่มีความฮู้
แม่นสิมีความฮู้เต็มพุงเพียงปาก สอนโตเองบ่ได้ ไผลียงว่าดี (โตเอง = ตนเอง,
ย่อง = ยกย่อง)

ผู้ที่สามารถประกอบการงานได้ผลดี โดยใช้ภูมิปัญญาชาวอีสาน เรียกว่า หมอ เช่น หมอมอ คือผู้รอบรู้ด้านโหราศาสตร์ หมอวาน คือ ผู้รอบรู้ด้านสมุนไพร หมอยา คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาโรค หมอลำ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการร้องลำนำประกอบแคน หมอฝั้น คือ ผู้เชี่ยวชาญด้าน การทำน้ำผึ้ง ผู้มีภูมิปัญญาทุกวิชาชีพได้รับการยกย่องจากชุมชนเสมอหน้ากัน ชาวอีสานมีทัศนะในการใช้ชีวิตว่า อยู่เป็นหมู่ดีกว่าอยู่โดดเดี่ยว เพราะขีดจำกัดทางกายภาพ และภูมิปัญญา การช่วยกันคิด ช่วยกันทำ การพึ่งตนเองและการพึ่งกันเองน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด ทำอย่างไรการอยู่ร่วมกัน จึงจะเกิดประโยชน์สุข ผู้ฉลาดจึงร่วมกันกำหนดฮีตบ้าน-คลอง(ครรลอง)เมือง เช่น ฮีตสิบสอง-คอง (คอง)สิบสี่ กฎหมายท้องถิ่น วรรณกรรมคำสอน นิทาน บทเพลงและคติธรรม ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง แม้บางส่วนอาจไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ต้องมีการเปลี่ยนแปลง แต่กระบวนการทางสังคมหลายส่วน ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ใน สภาพสังคมปัจจุบัน

ภูมิปัญญาของชาวอีสาน ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา สมัยก่อนถือว่าการทอผ้าเป็นงานของผู้หญิง เพราะต้องใช้ความประณีตและละเอียดอ่อน ใช้เวลานานกว่าจะทอผ้าชนิดนี้เสร็จแต่ละผืน ผู้หญิงซึ่งในสมัยนั้นต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนอยู่แล้ว จึงมีโอกาสทอผ้ามากกว่าผู้ชาย อีกประการหนึ่งคือ ค่านิยมของสมัยนั้นยกย่องผู้หญิงที่ทอผ้าเก่ง เพราะเมื่อโตเป็นสาวแล้ว จะต้องแต่งงานมีครอบครัว ไปนั้น ผู้หญิงจะต้องเตรียมผ้าผ่อนสำหรับออกเรือน ถ้าผู้หญิงคนใดทอผ้าไม่เป็นหรือไม่เก่ง ก็จะถูกตำหนิชายหนุ่มจะไม่สนใจ เพราะถือว่าไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมจะเป็นแม่บ้าน เมื่อมีงานเทศกาลสำคัญต่างๆ ชาวบ้านจะพากันแต่งตัวด้วยผ้าทอเป็นพิเศษ ไปอวดประชันกัน ผ้าชนิดนี้จะทอขึ้นด้วยฝีมือประณีตเช่นเดียวกัน มีสีสันและลวดลายดอกดวงงดงามเป็นพิเศษ ผ้าบางผืนจะทอกัน

เป็นเวลาแรมปีด้วยใจรักและศรัทธา

ผ้าไทยอีสาน เป็นสายใยแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นมรดกสืบทอดกันมานาน มีความงามหลากหลายแตกต่างกันไป ทั้งรูปแบบ ลวดลาย สี สัน โดยเฉพาะแง่มุมของความงามนั้น จะแตกต่างกันตามกลุ่มวัฒนธรรม และผ้าไทยอีสานเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่อยู่กับวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนภาคอีสานมานานแล้ว แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การจذبนักท่องเที่ยวเป็นลายลักษณ์อักษรว่า เริ่มมีการทอผ้าประเภทต่างๆ ตั้งแต่ยุคสมัยใด ซึ่งการทอผ้าของชุมชนอีสานมีวัตถุประสงค์ หรือ ความมุ่งหมายเพื่อการใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวัน และการทอผ้าเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผ้าไทยอีสานจัดได้ว่า เป็นผ้าที่มีเอกลักษณ์ โดดเด่น วิจิตรงดงาม มีลวดลายที่ประณีต และมีชื่อเสียงอย่างมาก ทั้งผ้าฝ้ายทอ ผ้าไหม ผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด ซึ่งสามารถนำมา มาสรรสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

ภาคอีสาน ประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุดรธานี อุบลราชธานี และน่านใหม่ บึงกาฬ มีพื้นที่ประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร หรือ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ภูมิประเทศทั้งภาคยกตัวสูงเป็นขอบแยกตัวออกจากภาคกลางอย่างชัดเจน ประกอบด้วยเทือกเขาสูงทางทิศตะวันตกและทิศใต้ เทือกเขาทิศตะวันตกมีความสูงเฉลี่ย 500-1,000 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ยอดเขาที่สูงที่สุดในภาคอีสานคือ ยอดภูหลวง มีความสูง 1,571 เมตร และภูกระดึงสูง 1,325 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำพอง แม่น้ำเลย แม่น้ำพรม แม่น้ำชี และลำตะคอง ทางด้านทิศใต้มีเทือกเขาสันกำแพง และเทือกเขาพนมดงรัก กั้นระหว่างภาคอีสานของไทย กับ กัมพูชา และลาว มีความสูงเฉลี่ย 400-700 เมตร ยอดเขาเขียวเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดอยู่ทางตอนใต้ สูงประมาณ 1,292 เมตร ทำให้ภาคอีสานถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. แอ่งโคราช ได้แก่บริเวณแถบกลุ่มแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล กั้นบริเวณ 3 ใน 4 ของภาคอีสานทั้งหมด
2. แอ่งสกลนคร ได้แก่บริเวณตอนเหนือของเทือกเขาภูพาน และบริเวณที่ราบลุ่มน้ำโขง

ที่มา : <https://sites.google.com/http>

ภาพประกอบ 2 แผนที่ภาคอีสาน 20 จังหวัด

โดยแบ่งจังหวัดออกตามกลุ่มอนุภาคเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย

กลุ่มย่อยที่ 1 อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย บึงกาฬ

กลุ่มย่อยที่ 2 มุกดาหาร สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์

กลุ่มย่อยที่ 3 ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย

กลุ่มย่อยที่ 1 นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์

กลุ่มย่อยที่ 2 อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร

แม้ว่าชาวอีสานจะมีพื้นเพมาจากคนหลายกลุ่ม มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เช่น ชาวส่วย (กวย) ย้อ ผู้ไทย ชาวโซ่ รวมทั้งไทยโคราช แต่ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยึดมั่นในจารีตประเพณีของท้องถิ่นที่เรียกว่า "ฮีตสิบสอง คองสิบสี่"

คำว่า ฮีต ในภาษาถิ่นหมายถึง จาริต ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีสิบสองเดือน อันเนื่องมาจากพุทธศาสนา เช่น งานบุญกฐิน บุญบั้งไฟ บุญข้าวสาก บุญข้าวจี เป็นต้น

ส่วนคำว่า คอง หมายถึง ครรลองคลองธรรม หรือแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติ สิบสี่ประการ เช่น ทำบุญใส่บาตรทุกเช้า หมั่นฟังธรรมทุก

ภาคอีสานนั้น อาจแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ อาทิ ภาษาหลักที่ใช้คือ ภาษาอีสาน ซึ่งถือว่าเป็นภาษาลาวสำเนียงหนึ่ง แต่ในตัวเมืองใหญ่ ๆ มักนิยมใช้ภาษากลาง ขณะที่บริเวณอีสาน ใต้นิยมใช้ภาษาเขมร และยังมีภาษาถิ่นอื่น ๆ เช่น ภาษาผู้ไท ภาษาโซ่ ย้อ ส่วย ภาษาไทยโคราช เป็นต้น ภาคอีสาน เป็นภาคที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาหารการกิน ดนตรีพื้นบ้านนิทานพื้นบ้านและศิลปะการฟ้อนรำ

เพลงพื้นบ้าน

สำหรับเพลงพื้นบ้านของภาคอีสานนั้น จะมีท่วงทำนองแตกต่างกันตามแต่ละพื้นที่ โดยจะแบ่งเป็นพื้นที่ใหญ่ ๆ ได้แก่ อีสานเหนือ และอีสานใต้ ซึ่งเพลงพื้นบ้านของภาคอีสาน มักสอดแทรกแง่คิด เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ไว้อย่างชัดเจน และสามารถแบ่งประเภทของเพลงพื้นบ้านได้ดังนี้

1 .เพลงพิธีกรรม ตัวอย่างเพลงพิธีกรรมของกลุ่มอีสานเหนือ ได้แก่ การรำ พระเวส หรือการเทศน์มหาชาติ การแห่ต่าง ๆ การรำผีฟ้ารักษาคนป่วย การสวดสรภัญญะ และการบายศรีสู่ขวัญในโอกาสต่างๆ ส่วนตัวอย่างเพลงพิธีกรรมของกลุ่มอีสานใต้ ได้แก่ เรือมมืวด เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวสุรินทร์ ซึ่งมีความเชื่อมาแต่โบราณว่า "เรือมมืวด" จะช่วยให้คนที่กำลังเจ็บไข้ได้ป่วยมีอาการทุเลาลงได้ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่จะต้องมีหัวหน้าหรือครุมนมืวดอาวุโส ทำหน้าที่เป็นผู้นำพิธีต่างๆ และเป็นผู้รำดาบไล่ผีหรือเสนียดจัญไรทั้งปวง

2. เพลงร้องเพื่อความสนุกสนาน กลุ่มอีสานเหนือ ได้แก่ หมอลำ ซึ่งแบ่งได้ 5 ชนิด คือ หมอลำพื้น หมอลำกลอน หมอลำหมู่หมอลำเพลินหมอลำผีฟ้า กลุ่มอีสานใต้ ได้แก่ กันตรึม เจริญ เพลงโคราช ทั้งนี้ ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่างๆ ของภาคอีสานมักนิยมประดิษฐ์การฟ้อนรำขึ้นมาใหม่ ทำให้มีผู้แบ่งศิลปะการฟ้อนทั้งชุดเก่า และชุดใหม่ที่ปรากฏอยู่ในภาคอีสานออกเป็น 8 กลุ่มใหญ่ซึ่งแต่ละกลุ่มจะออกมาในรูปแบบของการแสดงพื้นเมืองได้แก่

2.1 การฟ้อนเลียนกริยาอาการของสัตว์ เช่น กระโนบตึงตึง แมงตบเต่า และ กบกินเดือน

2.2 การฟ้อนชุดโบราณคดี เช่น ระเบียบบ้านเชียง รำศรีโคตรบูรณ์ ระเบียบนมรุ้ง และระเบียบจำปาศรี

2.3 การฟ้อนประกอบทำนองลำนำ เช่น ฟ้อนคอนสวรรค์ รำตั้งหวาย เข็งสาละวัน และเข็งมหาชัย

2.4 การฟ้อนชุดชุมนุมเผ่าภูไท 3 เผ่า คือ เผ่าไทภูพาน เผ่าไทยบุรีรัมย์ และ เผ่าไทยโคราช

2.5 การฟ้อนด้วยเรื่องราวจากวรรณกรรม เช่น มโนห์ราเล่นน้ำ

2.6 การฟ้อนเช่นสรวงบูชา เช่น ฟ้อนภูไท แสกเต็นสาก โส้ทั้งบั้ง เข็งผีหมอบ ฟ้อนผีฟ้า ฟ้อนไทดำ เรือมปลั้จล ฟ้อนแถบลาน รำบายศรี เรือมมมืวด เข็งบั้งไฟ เข็งนางดั่ง

รำดีงครกดีงซากและเซ็งเซียงซ้องฯลฯ

2.7 การฟ้อนศิลปะปาซัพ เช่น รำดำหูกผูกซิก ฟ้อนทอเสื่อบ้านแพง เรือมกลอเตียล (ระบำเสื่อ) เซ็งสาวย้อตำสาต รำปั้นหม้อ รำเซ็นฝาย เซ็งสาวไหม รำแพรวา เซ็งข้าวปุ้น รำบ้านประโคก เซ็งปลาจ่อม เซ็งแหยไซมตแดงและเรือมศรีฝไทสมันต์ ฯลฯ

2.8 การฟ้อนเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง เช่น เซ็งแคน ฟ้อนชุดเล่นสาว เป้าแคน รำโปงกลาง ฟ้อนกลองตุ้ม เซ็งกะโป เซ็งทำนา เซ็งสวิง เซ็งกะหยิง รำโก้ยมือ รำกลองยาว อีสาน ระบำโคราชประยุกต์ เรือมอันเดร เรือมชั้นตรูจัน เรือมตลอก (ระบำกะลา) และเรือมจับกรับ เครื่องดนตรีพื้นบ้าน

เนื่องจากภาคอีสาน เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม ทั้งเพลงพื้นบ้าน และการฟ้อนรำ ดังนั้นชาวอีสานจึงให้ความสำคัญกับเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงทำนองต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้น เครื่องดนตรีของชาวอีสาน จึงมีครบทุกประเภท ทั้ง ดิด สี ตี เป่า อาทิ

จะเข้ากระป๋อ : เครื่องดนตรีสำคัญที่ใช้ในวงมโหรีเขมร เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ในแนวนอนมี 3 สาย

กระจับปี : เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด โดยใช้กระที่ทำจากเขาสัตว์ กลองเสียงทำด้วยไม้ขนุนหรือไม้สัก

พิณ : เป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงด้วยการดีด มี 2-3 สาย แต่ขึ้นเป็นสองคู่ โดยขึ้นคู่ 5 ซอกกันตรึม : เป็นเครื่องสายใช้สี ทำด้วยไม้ กลองเสียงซึ่งด้วยหนังงู มีช่องเสียงอยู่

ด้านตรงข้ามหน้าซอ

โปงกลาง : เป็นเครื่องดนตรีประเภทที่บรรเลงทำนองด้วยการตี โดยใช้บรรเลงร่วมกับแคน

กลองกันตรึม : เป็นเครื่องหนังชนิดหนึ่ง ทำด้วยไม้ซุดกลาง ซึ่งหน้าด้านหนึ่งด้วยหนังดิง ให้ตึงด้วยเชือก

หีน : เป็นเครื่องดนตรีที่ตีดีดกึ่งเป่าอย่างหนึ่งมีทั้งที่ทำด้วยไม้ไผ่ และโลหะ โดยมีการเขาระรองตรงกลางเป็นลิ้นในตัว

แคน : เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า ซึ่งเป็นที่รู้จักมากที่สุดของชาวภาคอีสานเหนือ ไหวด : เป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่งที่ไม่มีลิ้น เกิดจากกระแสมที่เป่าผ่านไม้รวก

ปี่โกล : ใช้บรรเลงในวงกันตรึม เป็นปี่ประเภทลิ้นคู่ เช่นเดียวกับปี่ในที่มีลักษณะเป็นปี่ท่อนเดียว และมีลิ้นในตัว

กรับคู่ : เป็นกรับทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ลักษณะเหมือนกับกรับเสภาของภาคกลาง นิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านของภาคอีสาน ต่างมีรูปแบบทั้งนิทานขนาดสั้น และนิทานขนาดยาว โดยบางเรื่องอาจหยิบยกเรื่องใกล้ตัวมาเล่า ขณะที่บางเรื่องเป็นนิทานที่สอดแทรกจินตนาการ โดยเฉพาะเรื่องอภินิหารต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะให้ประโยชน์ด้านความบันเทิงแล้ว นิทานพื้นบ้านของภาคอีสานมักสอดแทรกคติธรรม คำสอน เพื่อให้ผู้ฟังได้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตให้มากขึ้น ทั้งนี้ นิทานพื้นบ้านของภาคอีสานที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย อาทิ แก้วหน้าม้า อุทัยเทวี นางสิบสอง ปลาบู่ทอง กลองข้าวน้อยฆ่าแม่ นางพมพอม ผาแดงนางไอ่ ฟุ้งกุลา ร้องไห้ ชูลุนางอ้ว ฯลฯ

การละเล่นพื้นเมือง

เนื่องจากภูมิประเทศภาคอีสานเป็นที่ราบสูง ค่อนข้างแห้งแล้ง เพราะพื้นดินไม่เก็บน้ำ ฤดูแล้งจะกันดาร ฤดูฝนน้ำจะท่วม แต่ชาวอีสานก็มีอาชีพทำไร่ทำนา และเป็นคนรักสนุก ดังนั้นจึงสามารถหาความบันเทิงได้ทุกโอกาส โดยจะมีทั้งการร้องเพลง และฟ้อนรำ ทั้งนี้ การแสดงของภาคอีสาน มักเกิดจากกิจกรรมประจำวัน หรือประจำฤดูกาล และลักษณะการแสดงซึ่งเป็นลีลาเฉพาะของอีสาน คือ ลีลา และจังหวะในการก้าวเท้า ที่มีลักษณะคล้ายเต็น แต่นุ่มนวลกว่า และมักเดินด้วยปลายเท้า โดยจะสับเท้าไปข้างหลังสูง ซึ่งตัวอย่างเพลงพื้นเมือง ที่มักนิยมขับร้องกัน ได้แก่ หมอลำ เพลงโคราช เจริญ กั้นตรีม เพลงล่องโขง เพลงแอ่วแคน ขณะที่ การฟ้อนรำ ได้แก่ แห่หางแมว เซิ้งบั้งไฟ เซิ้งสวิง เซิ้งโปงลาง เซิ้งตังหวาย เซิ้งกระติบ รำลาวกระทบไม้ ฟ้อนภูไท เป็นต้น

เครื่องแต่งกาย

ชาวอีสานถือว่าการทอผ้าเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากฤดูการทำนา หรือว่างจากงานประจำอื่น ๆ ดังนั้นใต้ถุนบ้านของชาวอีสานในอดีตจะมีการกางทอผ้ากันไว้แทบทุกครัวเรือน โดยผู้หญิงในวัยต่าง ๆ จะสืบทอดการทอผ้าตั้งแต่เด็ก โดยผ้าทอมือเหล่านี้ทำจากเส้นใยธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้าย และผ้าไหม และจะถูกนำไปใช้ตัดเย็บทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม หมอน ที่นอน ผ้าห่ม และการทอผ้ายังเป็นการเตรียมผ้าสำหรับการออกเรือนของฝ่ายหญิง รวมถึงเป็นการผ้าที่ทอไว้สำหรับฝ่ายชายด้วย

ผ้าทอของภาคอีสาน สามารถจำแนกออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. ผ้าทอสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ้าทอชนิดนี้จะเป็นผ้าพื้นไม่มีลวดลาย เพราะต้องการความทนทานจึง ทอด้วยฝ้ายย้อมสี
2. ผ้าทอสำหรับโอกาสพิเศษ เช่น ใช้ในงานบุญประเพณีต่าง ๆ งานแต่งงาน งานฟ้อนรำ ดังนั้นผ้าทอจึงมักมีลวดลายสวยงามและมีสีสันหลากหลาย

ทั้งนี้ จะมีประเพณีที่คู่กันมากกับการทอผ้าคือการลงข่วงโดยบรรดาสาว ๆ ในหมู่บ้าน จะพากันมารวมกลุ่มก่อกองไฟ บ้างก็สาวไหม บ้างก็ปั่นฝ้าย กรอฝ้าย ฝ่ายชายก็ถือโอกาสมาเกี้ยวพาราสีและนั่งคุยเป็นเพื่อน บางครั้งก็มีการนำดนตรีพื้นบ้านอย่าง พิณ แคน โหวต มาบรรเลง จำยผญาโต้ตอบกันเนื่องจากอีสานมีชนอยู่หลายกลุ่มวัฒนธรรม การผลิตผ้าพื้นเมืองจึงแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรม เช่น กลุ่มอีสานใต้ คือกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มที่มีการทอผ้าที่มีสีสันแตกต่างจากกลุ่มไทยลาวอย่างไรก็ตาม รูปแบบการแต่งกายของชาวอีสานทั่ว ๆ ไป คือ ผู้ชาย มักนิยมสวมเสื้อ ม่อฮ่อม ซึ่งเป็นเสื้อแขนสั้นสีเข้ม ๆ สวมกางเกงสีเดียวกับเสื้อจรดเข่า นิยมใช้ผ้าคาดเอวด้วยผ้าขาวม้า ขณะที่ ผู้หญิง มักสวมใส่ผ้าชิ้นแบบทอทั้งตัว สวมเสื้อคอกลม แขนยาว เล่นสีสัน แต่หากเป็นงานพิธีต่าง ๆ อาจมีการห่มผ้าสไบเฉียง สวมเครื่องประดับตามข้อมือ ข้อเท้า และคอ เพิ่มเติม

อาหารภาคอีสาน

อาหารจากภาคอีสาน ถือเป็นอาหารยอดนิยมที่แพร่หลายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งเมนูที่ทุกคนคุ้นเคยกันดี ได้แก่ เมนูส้มตำ โดยเฉพาะส้มตำไทย ตำส้มปลาร้า ตำส้มปูตอง (ส้มตำมะละกอ และส้มตำแดง)ที่สามารถรับประทานได้ทุกที่ ทุกเวลา เนื่องจากส้มตำมีส่วนประกอบหลัก คือ ผัก และสามารถรับประทานคู่กับ ข้าวเหนียว ข้าวสวย ขนมจีน ได้ตามที่ต้องการนอกจากเมนูส้มตำแล้ว อาหารอีสานที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ได้แก่ ลาบ ก้อย ข้าว

เหนียวไก่อ่าง ปลาแร่หลน ข้าวจี ผัดหมีโคราช แกงอ่อม แกงผักหวานไขมดแดง เป็นต้นจากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้นำเสนอไปนี้ อาจเป็นเพียงการทำความรู้จักกับภาคอีสานในแบบภาพรวมเท่านั้น เพราะแท้จริงแล้ว ศิลปะ และวัฒนธรรมของภาคอีสานยังมีความสลับซับซ้อน และน่าค้นหาอีกมาก อย่างไรก็ตามหากมีโอกาสก็อย่าลืมนไปเยือนอีสานถิ่นไทย เพื่อลองไปเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจากสถานที่จริงกัน

ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่

ฮีตสิบสองฮีตสิบสองมาจากคำ 2 คำ คือ ฮีต กับ สิบสองฮีตมาจากคำว่า จารีต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดั่งงามชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือฮีตสิบสอง หมายถึง เดือนทั้ง 12 เดือนในหนึ่งปีฮีตสิบสอง จึงหมายถึงประเพณีที่ประชาชนชาวอีสานได้ปฏิบัติ สืบต่อกันมาในโอกาสต่างๆ ทั้งสิบสองเดือนในแต่ละปีประเพณีทั้งสิบสองเดือนที่ชาวอีสานถือปฏิบัติ กันมานั้นล้วนเป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน ได้ออกมาร่วมกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันเพื่อ ความสนุกสนานรื่นเริงและเพื่อความสมานสามัคคีมีความรักใคร่กัน ของคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นการ สืบทอดสิ่งที่ดั่งงามมาจวบจนปัจจุบัน ประเพณีอีสานส่วนใหญ่จะมีเอกลักษณ์แตกต่างจากประเพณี ภาคอื่นๆ (อาจคล้ายคลึงกับประเพณีของทางภาคเหนือบ้างเพราะมีที่มาค่อนข้างใกล้เคียงกัน) ประเพณี อีสานได้รับอิทธิพลมา จากวัฒนธรรมล้านช้าง(แถบหลวงพระบางประเทศลาว) จึงจะเห็นได้ว่า ประเพณีของชาวอีสานและชาวลาวมีความคล้ายกันเพราะมีที่มาเดียวกันและชาวอีสานและชาวลาว ก็ไปมาหาสู่กันเป็นประจำเยี่ยงญาติพี่น้องทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกันด้วย

ฮีตสิบสอง ได้แก่

เดือนอ้าย (เดือนเจียง)-บุญเข้ากรรม บุญเข้ากรรมเป็นกิจกรรมของสงฆ์ เมื่อถึง เดือนอ้ายพระสงฆ์จะต้องเข้ากรรม ซึ่งเป็น พิธีที่เรียกว่าเข้าปริวาสกรรม" โดยให้พระภิกษุผู้ต้องอาบัติ (กระทำผิด) ได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์ เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตนเอง และมุ่ง ประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัยพิธีเข้าปริวาสกรรมจะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ โดยกำหนดไว้ 9 ราตรี พระภิกษุสงฆ์ที่ต้อง การเข้าปริวาสกรรมต้องไปพักอยู่ในสถานที่สงบ ไม่มีผู้คนพลุกพล่าน (อาจจะเป็นบริเวณวัดก็ได้ โดยมีกุฏิชั่วคราวเป็นหลังๆ พระภิกษุสงฆ์ที่เข้าปริวาสกรรมคราวหนึ่งๆ จะมีจำนวนเท่าใดก็ได้แต่ต้องบอกไว้ก่อนว่าตนเองจะเข้ากรรม และเมื่อถึงเวลาออกกรรมจะมีพระสงฆ์ 20 รูปมารับออกกรรม พิธีทำบุญเข้ากรรมหรือเข้าปริวาสกรรมของพระภิกษุสงฆ์นี้ไม่ถือว่าเป็นการ ล้างบาป แต่จะถือว่าเป็นการปวารณาตนว่าจะไม่กระทำความผิดอีก ส่วนกิจของชาวพุทธศาสนิกชนในบุญ เข้ากรรมนี้ คือการหาข้าวของเครื่องอุปโภค บริโภคถวายพระ ซึ่งถือว่าเป็นบุญมากกว่าการทำบุญ ตักบาตรทั่วไป

เดือนยี่-บุญคูณลาน การทำบุญคูณลานจะทำการเมื่อได้เก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ชาวอีสานจะเห็นความสำคัญของข้าวเป็นอย่างมากในพิธีนี้จะมีการนิมนต์พระสงฆ์ไปเทศน์ที่ลาน นวดข้าว (ลานนวดข้าวของชาวอีสานในสมัยก่อนมักจะทำขึ้นในลานข้างบ้านหรือข้างทุ่งนาและมักจะ ให้มูลของควมาลาดพื้นแล้วตากให้แห้งจะได้พื้นที่เรียบ)มีการทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระประพรมน้ำ พระพุทธรูปแก่ชาวบ้าน ลานนวดข้าว ที่นา ต้นข้าว และบริเวณใกล้ลานนวดข้าว ถือว่าเป็นสิริมงคล แก่การเกษตรกรรม ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเชื่อว่า เจ้าของจะอยู่เย็นเป็นสุข ฝนจะตกต้องตาม ฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานแล้วชาวบ้านจึงจะขนข้าว ใส่ยุ้ง และเชิญขวัญข้าวคือพระแม่โพสพไปเลี้ยงยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญข้าวสู่ขวัญกล้าข้าว (ฉางข้าว) เพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป ประเพณีปัจจุบันแทบจะหาดูไม่ได้แล้ว เพราะชาวอีสานได้ทำนากันน้อยลง และนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ เช่นการใช้เครื่องนวดข้าวแทนการนวดด้วยมือหรือใช้สัตว์นวด (ทำให้ไม่ต้องมีลานนวดข้าว)

เดือนสาม-บุญข้าวจี บุญข้าวจีเป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ซึ่งการทำบุญข้าวจีนี้ชาวบ้านอาจจะไปรวมกันที่วัด หรือต่างคนต่างจัดเตรียมข้าวจีไปเองแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด มีการไหว้พระรับศีลพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปและตักบาตรด้วยข้าวจี แล้วนำไปถวายพร้อมภัตตาหารอื่นๆ เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฟังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร ซึ่งมูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี เนื่องจากสมัยพุทธกาลมีนางทาสชื่อปุณณทาสีได้นำแป้งข้าวจี (แป้งทำขนมจีน) ไปถวายพระพุทธเจ้า แต่จิตใจของนางก็คิดว่าขนมแป้งข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อย พระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจีต่อหน้านาง ทำให้นางเกิดความปิติดีใจชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจีนี้และพากันทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงเดือนสามจะมีการทำข้าวจีถวายพระมาจวบจนปัจจุบัน (การทำข้าวจีของชาวอีสานในช่วงเดือน 3 นั้นเป็นช่วงที่อากาศหนาวเย็น ดังนั้นการจีข้าวในช่วงนี้ชาวบ้านก็จะได้รับไออุ่นจากการนั่งล้อมวงกันจีข้าวอีกด้วย) การทำข้าวจีของชาวอีสานนั้นปัจจุบันส่วนใหญ่จะใช้ข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วมาปั้นเป็นก้อน แล้วนำไปย่างบนไฟอ่อนๆ บางคนอาจใช้ไขเหลียงทาเพื่อให้มีสีที่น่ารับประทาน หรือใส่น้ำอ้อยที่ใส่ข้าวจี จี ภาษาอีสานหมายถึง ปิ้งหรือย่าง

เดือนสี่-บุญผะเหวด (บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำว่าผะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสาน ที่มาแผลงมาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึง พระเวสสันดร การทำบุญผะเหวดเป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดกหรือเทศน์ มหาชาติซึ่งมีจำนวน 13 กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดรผู้ซึ่งบำเพ็ญเพียรอันยิ่งใหญ่ด้วยวิธีบริจาคทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย หรือมหาชาติของพระพุทธองค์ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า งานบุญผะเหวดเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสานนิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์จบภายในวันเดียวนั้น อานิสงส์ จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นดินแดนแห่งความสุขตามพุทธคติ ปัจจุบันงานบุญผะเหวด ยังหาได้ทั่วไปเกือบทุกจังหวัดในภาคอีสาน แต่ได้ลดความใหญ่โตของงานลงบ้าง ไม่ใช่เป็นงานที่ยิ่งใหญ่เหมือนในอดีต แต่ก็ยังมีบางจังหวัดที่ได้จัดงานนี้อย่างยิ่งใหญ่ เช่นที่จังหวัดร้อยเอ็ดถือเป็นงานประเพณีของจังหวัด ภายในงานจะมีขบวนแห่พระเวสสันดรหลายขบวน และมีการทำขนมจีน (ชาวอีสานเรียกข้าวปุ้น) มากมายมาเลี้ยงแขกบ้านแขกเมือง

พูน ปณ ทัโต ชเว

เดือนห้า-บุญสงกรานต์ เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายนถึงวันที่ 15 เมษายน คำว่าสงกรานต์เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในที่นี้หมายถึงพระอาทิตย์ที่ผ่าน หรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงฆ์พระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ รวมทั้งจะมีการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ตามละแวกหมู่บ้านต่างๆ นอกจากนี้ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อดวงพระเจดีย์ทราย และมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานตลอดทั้ง 3 วัน และบางหมู่บ้านจะมีการแห่พระพุทธรูปไปรอบๆ หมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้สรงน้ำกันอย่างทั่วถึงปัจจุบันงานบุญสงกรานต์ของชาวอีสานได้เปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอย่างมากในตัวเมืองใหญ่ๆ มักมีการเล่นน้ำกันอย่างรุนแรง มีการใช้แป้ง น้ำแข็งหรือส้วมแต่ประชาชนอีสานในชนบทโดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมแบบดั้งเดิมไว้ คือมีการสรงน้ำพระพุทธรูปทั้งที่วัดและพระพุทธรูปที่บ้าน พระสงฆ์จากนั้นจะไปสรงน้ำขอพรจากคนเฒ่าคนแก่ที่ตัวเองให้ความเคารพ พ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ ฯลฯ ในช่วงงานนี้ชาวอีสานที่ไปทำงานต่างถิ่นจะกลับบ้านเพื่อร่วมทำบุญและพบปะกับญาติพี่น้อง

เดือนหก-บุญบั้งไฟ หากกล่าวถึงบุญบั้งไฟแล้วคนส่วนใหญ่คงจะนึกถึงจังหวัดยโสธรหรืออุดรธานี ซึ่งมีการจัดงานนี้อย่างยิ่งใหญ่ การทำบุญบั้งไฟเป็นงานสำคัญอีกงานของชาวอีสานโดยจัดกันก่อนฤดูทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ชาวกล้าในนาข้าวอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟและจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถนให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งซึ่งจะสนุกสนานมาก และการทำบุญบั้งไฟนั้นเป็นการชุมนุมครั้งสำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมกันจัดงานด้วยความรื่นเริงสนุกสนานเต็มที่ที่มีการพูดจาลามกหรือนำสัญลักษณ์เรื่องเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคายการ และมีการประลองบั้งไฟกันว่าบั้งไฟใครจะขึ้นสูงกว่ากัน ส่วนบั้งไฟใครที่จุดแล้วไม่ขึ้นจะมีการทำโทษด้วยการจับเจ้าของบั้งไฟไปโยนบ่อโคลน งานบุญบั้งไฟนี้จะตรงกับประเพณีในเทศกาลเดือนหกอีกอย่างหนึ่งคือบุญวันวิสาขบูชา ชาวบ้านจะทำบุญและฟังเทศน์กันในตอนกลางวันกลางคืนจะมีการเวียนเทียน ซึ่งก็ทำเช่นเดียวกับประชาชนในภาคอื่นๆ ปัจจุบันงานบุญบั้งไฟยังหาได้ทั่วไปในจังหวัดภาคอีสาน ซึ่งจะมีการจัดงานตั้งแตงานเล็กๆ ไปจนถึงงานระดับจังหวัด จังหวัดที่มีการจัดงานใหญ่โตจนเป็นที่รู้จักกันทั่วคือจังหวัดยโสธรและจังหวัดอุดรธานี

เดือนเจ็ด-บุญข้าส๊ะ ข้าส๊ะ เป็นภาษาอีสานหมายถึง การทำความสะอาด เหมือนกับคำภาษาไทยกลางว่า ข้าระ ประเพณีนี้เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไร อันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ บ้านเมือง ซึ่งถือว่าการปิดป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน การทำบุญข้าส๊ะนี้ชาวบ้านจะพากันเก็บกวาดบ้านเรือนให้เรียบร้อย เป็นการทำความสะอาดครั้งยิ่งใหญ่ในรอบปี สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายให้ขจัดออกไป เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในหมู่บ้าน มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าส๊ะเนื่องมาจากในสมัยพุทธกาลมีโรคห่า (อหิวาตกโรคระบาดมีผู้คนล้มตายกันเป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าจึงได้เสด็จมาโปรดทำให้เกิดฝนห่าใหญ่มาชำระบ้านเมือง) มีการสวดปัดรังควานและประพรมน้ำมนต์ตามหมู่บ้านและชาวบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลด้วย การจัดงานบุญนี้เพื่อเป็นการระลึกถึงผู้มีพระคุณในการที่จะทำให้บ้านเมืองสงบสุข

เดือนแปด-บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษาเป็นกิจของพระภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่ประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด 3 เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือนแปดถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น เนื่องจากฤดูนี้เป็นฤดูแห่งการเกษตรกรรม การห้ามพระภิกษุสามเณรเดินทางด้วยเหตุผลส่วนหนึ่งอาจมาจาก การไม่ต้องการให้พระภิกษุสามเณรไปเหยียบย่ำพืชผลที่ชาวบ้านได้เพาะปลูกไว้ การทำบุญเข้าพรรษาเป็นประเพณีทางศาสนาโดยตรงจึงคล้ายกับภาคอื่นๆ ในประเทศไทย ในพิธีจะมีการทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนใหญ่ไว้ถวายเป็นพุทธบูชา และจะเก็บไว้ตลอดพรรษาการทำเทียนถวายวัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษานี้มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัดเมื่อเกิดชาติใหม่ผู้นั้นจะได้เสวยสุขในสวรรค์ อานิสงส์ของการถวายเทียนนั้นหากมีได้ขึ้นสวรรค์แต่เกิดบนโลกมนุษย์ ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเลิกล้อ ประดุกแสงเทียนอันสว่างไสว ปัจจุบันเกือบทุกจังหวัดในภาคอีสานได้จัดให้มีงานแห่เทียนเข้าพรรษา โดยนำเทียนมาแกะสลักอย่างสวยงามประกอบกันเป็นเรื่องราว แล้วจัดแห่รอบหมู่บ้านหรือ ตัวเมืองก่อนนำไปถวายวัด จังหวัดที่มีการจัดงานยิ่งใหญ่คือ จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะมีขบวนแห่เทียนพรรษาที่ได้แกะสลักอย่างวิจิตรบรรจงไปรอบตัวเมือง เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ชมความงดงามของเทียนเข้าพรรษา และยังได้ประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาด้วย งานแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ถือเป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งของประเทศมีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกภาค และจากต่างประเทศมาชมความงดงามของเทียนพรรษามากมาย

เดือนเก้า-บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวประดับดินเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งจะจัดขึ้นวันแรม 14 ค่ำเดือน 9 ชาวบ้านจะพากันทำข้าวปลาอาหารคาวหวาน และข้าวต้มมัดพร้อมหมากพลูที่ห่อใส่ใบตองแล้ว นำไปวางไว้ที่โคนต้นไม้ในบริเวณวัดและรอบๆ บ้าน (ที่เรียกว่าข้าวประดับดินคงเป็นเพราะเอาห่อข้าวและเครื่องเคียงไปวางไว้บนดิน) เพื่อให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วหรือผีบ้านผีเรือนมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้านี้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดินชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าว (บางคนก็จะร้องบอกเฉย) ให้มารับเอาอาหารและผลบุญนี้ (การออกไปวางข้าวประดับดินจะออกไปวางตอนเช้ามืดประมาณตี 2 ตี 3) จากนั้นชาวบ้านจะนำเอาอาหารและสิ่งของไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุ สามเณร ในพิธีจะมีการสมทานศีลฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ที่ยังล่วงลับไปแล้ว

เดือนสิบ-บุญข้าวสาก เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยจะมีการทำสลากให้พระจับเพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้นเป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีบุญข้าวประดับดินในเดือน 9 เพราะถือว่าเป็นการส่งเปรตหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ที่ได้ออกมาท่องเที่ยวให้กลับสู่แดนของตนในเดือน 10 นี้ ชาวบ้านจะนำข้าวปลา ที่ล่วงลับไปแล้ว ที่ได้ออกมาท่องเที่ยวให้กลับสู่แดนของตนในเดือน 10 นี้ ชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารและสิ่งของไปทำบุญที่วัดในตอนเช้า โดยนำห่อข้าวสาก (เหมือนกับห่อข้าวประดับดิน) ไปวางไว้บริเวณวัดพร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรผู้ที่ยังล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้ มีการฟังเทศน์ฉลองข้าวสากและกรวดน้ำไปให้ผู้ที่ยังล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านจะนำเอาข้าวสากที่พระสวดเสร็จแล้ว กลับไปที่บ้านด้วยโดยเอาไปวางไว้ตามทุ่งนาและรอบๆบ้านเพื่อให้ผีบ้านผีเรือน เจ้าที่เจ้าทางหรือผีที่ไร้ญาติขาดมิตรได้มารับส่วนบุญ

เดือนสิบเอ็ด-บุญออกพรรษา บุญออกพรรษาจัดทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือน 8 ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษา เป็นเวลานานถึง 3 เดือน ดังนั้นในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา คือเปิดโอกาสให้มีการว่ากล่าวตักเตือนกันได้ วันนี้จะเป็วันที่พระภิกษุสามเณรจะได้มีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงที่วัด ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญ และเป็นระยะที่ชาวบ้านหมตภาระในการทำอะไรทำนออากาศ ในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ รับประทานอาหารมังสวิรัติและถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นจะมีการถวายปราสาทผึ้ง หรือต้นผาสาดผึ้ง (สำเนียงอีสาน) เพื่อเป็นพุทธบูชา จังหวัดที่มีงานบุญถวายปราสาทผึ้งที่ยิ่งใหญ่คือ จังหวัดสกลนคร จะมีขบวนแห่ปราสาทผึ้งซึ่งเป็นปราสาทจำลองที่แกะสลักอย่างวิจิตรบรรจงมาจากขี้ผึ้ง (คล้าย ๆ เทียน) ไปรอบๆตัวเมืองให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ชมความงดงาม บางท้องถิ่นที่อยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการแข่งเรือเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในตอนกลางวัน ส่วนในตอนกลางคืนจะมีการไหลเรือไฟ (ฮ่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะพระ

เดือนสิบสอง-บุญกฐิน บุญกฐินเป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ซึ่งจำพรรษาแล้ว เริ่มตั้งแต่ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้นมีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่ง ได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า โดยระหว่างการเดินทางนั้นเป็นช่วงฝนตก และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ตามกำหนดชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าวจนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำบุญกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวัน

ทอดกฐินล่วงหน้า มีการเตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมเครื่องอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัดและแห่กฐินเวียนประทักษิณ 3 รอบจึงทำพิธี ถวายผ้ากฐิน นอกจากนี้อาจมีการทำบุญจุลกฐิน(กฐินแล่นซึ่งเป็นการทำผ้าไตรจีวรจากปุ๋ยฝ้ายแล้วนำไปทอดให้เสร็จ ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาเริ่มทำเพราะเชื่อว่าจะได้บุญมาก) ปัจจุบันชาวอีสานที่ไปทำมาหากินต่างถิ่น มักจะรวมตัวกันตั้งกองกฐินเพื่อนำกลับไปถวายที่วัดในหมู่บ้านตนเอง ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำบุญแล้ว ยังได้กลับไปเยี่ยมครอบครัวและญาติมิตรด้วย

คองสิบสี่คองสิบสี่หมายถึงครองธรรม14อย่างเป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างกันของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองพระสงฆ์และระหว่างบุคคลทั่วไปเพื่อความสงบสุขร่มเย็นของบ้านเมือง คองสิบสี่มีหลายแบบหลายประเภท พอจะยกตัวอย่างได้ดังนี้

คองสิบสี่แบบที่ 1 กล่าวถึงผู้เกี่ยวข้องข้องกับครอบครัวในสังคมตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง

คองสิบสี่แบบที่ 2 กล่าวถึงหลักการที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติในการปกครองบ้านเมืองและข้อที่ประชาชนควรปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์และจารีตประเพณีที่พึงปฏิบัติให้บ้านเมืองสงบสุขคองสิบสี่แบบที่ 3 กล่าวถึงธรรมที่พระราชาก็ยึดถือปฏิบัติและเน้นหนักให้ประชาชนปฏิบัติตามจารีตประเพณีและข้อที่คนในครอบครัวพึงปฏิบัติต่อกันคองสิบสี่แบบที่ 4 กล่าวถึงไปแนวทางฮีดบ้านคลองเมืองคือการดำเนินการปกครองบ้านเมืองเพื่อให้บ้านเมืองอยู่เป็นสุขและปฏิบัติตามประเพณีคองสิบสี่สำหรับพระสงฆ์คองสิบสี่สำหรับนักปกครองคองสิบสี่สำหรับ ประชาชนเพิ่มเติมคลอง (ครรลอง) คือแบบแผนหรือแนวทางดำเนินชีวิตคล้ายๆ กับคำฝรั่งหนึ่งว่า "Way of life" แต่คลองในที่นี้มุ่งไปทางศีลธรรมประเพณีที่ถูกผิดมากกว่าด้านอาชีพเห็นจะตรงกับภาคกลางว่าทำนองคลองธรรมนั่นเองแต่ชาวอีสานออกเสียงคลองเป็นคองไม่มีกล้ำ เช่นว่าถ้าทำไม่ถูกผู้ใหญ่ท่านจะเตือนว่า"เฮ็ดบ่แม่นคอง"หรือว่า"เฮ็ดให้ถือฮีดถือคอง"เป็นต้นฉบับของท่านเจ้าพระอริยานุวัตรมีคำฮีดนำหน้าด้วยคือฮีดเจ้าคลองขุน เป็นหลักสำหรับผู้ปกครองในสมัยโบราณ ขุนก็คือเจ้าเมือง เช่น ขุนเบสม ขุนลอ ขุนทิง (ภาคกลางก็มีเช่นพ่อขุนรามคำแหง) ฮีดท้าวคลองเพี้ย (เจ้าปกครองขุน) ฮีดไพร่คลองนาย (ไพร่ปฏิบัติต่อนาย) ฮีดบ้านคลองเมือง (ประเพณีของบ้านเมือง) ฮีดปู่คลองย่า ฮีดตาคองยาย ฮีดพ่อคลองแม่ (พรหมวิหารธรรม) ฮีดไ้คองเขย (หลักปฏิบัติของลูกสะใ้ลูกเขย) ฮีดป่าคลองลุง ฮีดลูกคลองหลาน ฮีดเถ้าคองแก่ (ธรรมของผู้ชายที่มีต่อเด็ก) ฮีดปีคองเดือน (คือ ฮีดสิบสองนั่นเอง) ฮีดเฮ้คองนาฮีดวัดคองสงฆ์

พหุณ ปณ ทิโต ชเว

ความรู้เกี่ยวกับเรื่องวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

ตามหลักการจัดการของ Henri Fayol กล่าวว่า เป็นไปได้ที่เราจะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative Sciences) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล Fayol ได้สรุปสาระสำคัญตามแนวความคิดของตนไว้ดังนี้ คือ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2556)

1. เกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ (management functions) Fayol ได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการงานว่า ประกอบด้วยหน้าที่ (Functions) ทางการจัดการ 5 ประการ คือ
 - 1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต
 - 1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้
 - 1.3 การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งกระทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน
 - 1.4 การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน
 - 1.5 การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว
- ทั้ง 5 หน้าที่ที่ Fayol ได้วิเคราะห์แยกแยะไว้นี้ ถือได้ว่าเป็นวิถีทางที่จะให้ผู้บริหารทุกคน สามารถบริหารงานของตนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

2. ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะพร้อมความสามารถทางร่างกาย จิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคในการทำงาน และประสบการณ์ต่าง ๆ Fayol แยกแยะให้เห็นว่าคุณสมบัติทางด้าน เทคนิควิธีการทำงาน นั้น สำคัญที่สุดในระดับคนงานธรรมดา แต่สำหรับระดับสูงขึ้นไปกว่านั้นความสามารถทางด้านบริหาร จะเพิ่มพูนความสำคัญตามลำดับ และมีความสำคัญมากที่สุดในระดับผู้บริหารชั้นสูงสุดยอด (Top Executive) ควรจะได้มีการอบรม (Training) ความรู้ทางด้านบริหารควบคู่กันไปกับความรู้ทางด้านเทคนิคในการทำงาน

3. เกี่ยวกับหลักจัดการ (Management Principles) Fayol ได้วางหลักทั่วไปที่ใช้ในการบริหารไว้ 14 ข้อ ซึ่งใช้สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร หลักทั่วไปดังกล่าวมีดังนี้คือ

- 3.1 หลักที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority & Responsibility) คือ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่แยกจากกันมิได้ ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะออกคำสั่งได้นั้น ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่ตนทำไปนั้นด้วย

3.2 หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of Command) คือ ในการกระทำใดๆ คนงานควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสนในคำสั่งด้วยการปฏิบัติตามหลักข้อนี้ ย่อมจะช่วยให้สามารถจัดสาเหตุแห่งการเกิดข้อขัดแย้งระหว่างแผนกงาน และระหว่างบุคคลในองค์การให้หมดไป

3.3 หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of Direction) กิจกรรมของกลุ่มที่มีเป้าหมายอันเดียวกันควรจะต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน เป็นไปตามแผนงานเพียงอันเดียวร่วมกัน

3.4 หลักของการชำระไว้ซึ่งสายงาน (Scalar Chain) สายงานอันนี้คือสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับต่ำสุด ด้วยสายการบังคับบัญชาดังกล่าวจะอำนวยให้การบังคับบัญชาเป็นไปตามหลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว และช่วยให้เกิดระเบียบในการส่งทอดข่าวสารข้อมูลระหว่างกันอีกด้วย

3.5 หลักของการแบ่งงานกันทำ (Division of Work or Specialization) คือ การแบ่งแยกงานกันทำตามความถนัด โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นงานด้านบริหารหรือด้านเทคนิค

3.6 หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline) โดยถือวาระเบียบวินัยในการทำงาน นั้น เกิดจากการปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำงาน ทั้งนี้โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดการเคารพเชื่อฟัง และทำงานตามหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เรื่องดังกล่าวนี้ จะทำได้ก็โดยที่ผู้บังคับบัญชาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นตัวอย่างที่ดี ข้อตกลงระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา จะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรมมากที่สุด และจะต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวา

3.7 หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual to General Interest) หลักข้อนี้ระบุว่า ส่วนรวมย่อมสำคัญกว่าส่วนย่อยต่าง ๆ เพื่อที่จะให้สำเร็จผลตามเป้าหมายของกลุ่ม (องค์การ) นั้น ผลประโยชน์ส่วนได้เสียของกลุ่มย่อมต้องสำคัญเหนืออื่นใดทั้งหมด

3.8 หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration) การให้และวิธีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนควรที่จะยุติธรรม และให้ความพอใจมากที่สุดแก่ทั้งฝ่ายลูกจ้างและนายจ้าง

3.9 หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization) หมายถึง ในการบริหารจะมีการรวมอำนาจไว้ที่จุดศูนย์กลาง เพื่อให้ควบคุมส่วนต่าง ๆ ขององค์การไว้ได้เสมอ และการกระจายอำนาจจะมากน้อยเพียงใดก็ย่อมแล้วแต่กรณี

3.10 หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (Order) ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าสิ่งของหรือคนต่างต้องมีระเบียบและรู้ว่าตนอยู่ในที่ใดของส่วนรวม หลักนี้ก็คือหลักมูลฐานที่ใช้ในการจัดสิ่งของและตัวคนในการจัดองค์การนั่นเอง

3.11 หลักของความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารต้องยึดถือความเอื้ออารีและความยุติธรรมเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดี และการอุทิศตนเพื่องาน

3.12 หลักของความมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of Tanure) กล่าวคือ ทั้งผู้บริหารและคนงานต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง เพื่อเรียนรู้งานจนทำงานได้ดี การที่คนเข้าออกมากย่อมเป็นสาเหตุให้ต้องสิ้นเปลือง และเป็นผลของการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

3.13 หลักของความคิดริเริ่ม (Initiative) เนื่องจากว่าคนฉลาดย่อมต้องการที่จะได้รับความพอใจจากการที่ตนได้ทำอะไรด้วยตัวเอง ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ผู้น้อยได้ใช้ความคิดริเริ่มของตนบ้าง

3.14 หลักของความสามัคคี (Esprit de Corps) เน้นถึงความจำเป็นที่คนต้องทำงานเป็นกลุ่มที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Teamwork) และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร (Communication) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มทำงานที่ดี

หลักการจัดการของ Fayol ข้างต้นนี้ ยังเป็นหลักเกณฑ์ที่ได้ใช้ปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้ เพราะไม่ว่าเราจะยกเอากิจการใดก็ตามขึ้นมาแยกแยะดู ก็จะเห็นว่างานบริหารขององค์การเหล่านี้ มีการจัดแบ่งหน้าที่ของผู้บริหารไว้ใกล้เคียงกับหลักเกณฑ์ที่ Fayol ได้แบ่งแยกเอาไว้

ผลงานที่ Taylor และ Fayol ได้คิดค้นขึ้นมาในช่วงสมัยการจัดการที่มีหลักเกณฑ์นั้น ทั้งสองกรณีมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน นักบริหารทั้งสองคนนี้ต่างมีความเชื่อตรงกันว่า ถ้าได้มีการจัดการด้านที่เกี่ยวกับบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ อย่างถูกต้องแล้ว ก็จะเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ และทั้งสองก็ได้ใช้วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ในการจัดการด้วย จะมีที่เป็นข้อแตกต่างแต่ไม่เป็นการขัดแย้งกันก็คือ Taylor ใช้วิธีเริ่มพิจารณาจากระดับปฏิบัติการจากข้างล่าง และมุ่งสนใจพิจารณาในระดับงานที่เป็นงานปฏิบัติการที่ฐาน ส่วน Fayol นั้นเนื่องจากได้ใช้เวลาส่วนมากค้นคว้าหลักทฤษฎี จากตำแหน่งงานบริหารในระดับสูงที่ทำงานอยู่

สรุป จากความรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิตวัฒนธรรมเมืองปลายแดน เขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุม ดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่าผู้บริหารและการบริการ ตามลำดับ ดังนั้น ที่ใดที่มีแหล่งท่องเที่ยว ที่นั้นย่อมมีการจัดการทางธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

2. ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวและเดินทางกลับไปสถานที่อาศัยเดิม โดยการเดินทางนั้นไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพโดยตรง แม้ว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวบางประเภทจะมีเรื่องของอาชีพ หรือธุรกิจ การงานเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ้าง เช่น การท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดประชุม การจัดสัมมนา การจัดฝึกอบรม นักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางท่องเที่ยวมักจะมีเหตุผลหรือประเภทของจุดหมายในการเดินทางที่แตกต่างกันออกไปโดยมีปัจจัยประกอบที่เป็นตัวสนับสนุน หรือ แรงผลักดันที่เป็นส่วนบุคคลซึ่งไม่เท่ากัน ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ รายได้ เวลา โอกาสครอบครัว การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความสนใจส่วนบุคคล เช่น สนใจเรื่องราวของชนเผ่า วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม นันทนาการ หรือความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเดินทางด้วยเหตุผลใดก็ตาม สิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างก็คาดหวังที่จะได้รับ คือ ความสุข ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ที่สนองตอบความต้องการส่วนบุคคลที่มีอยู่

Tourist หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากที่พักอาศัยของตน แล้วกลับมาเกินกว่า 24 ชั่วโมง และได้พักแรมที่ไหนแห่งหนึ่งชั่วคราวเวลาหนึ่ง บางประเทศก็เรียกว่า Night Visitor Excursionist หมายถึง นักท่องเที่ยวแบบเข้าไป เย็นกลับ หรือกลับมาถึงบ้านภายใน 24 ชั่วโมง โดยไม่พักแรม ณ ที่ใด บางประเทศก็เรียกว่า Day Visitor

Visitor หมายถึงอย่างเดียวกับ Tourist แต่เป็นคำที่ประเทศหนึ่งใช้เรียกนักท่องเที่ยวจากประเทศที่เข้ามา ในประเทศของตน และบางทีก็เรียกเต็มยศว่า Foreign Visitor นอกจากนี้ในประเทศที่ใช้คำ Visitor แทนคำ Tourist นี้มักจะใช้คำว่า Tourist หรือ Domestic Tourist ให้หมายถึงนักท่องเที่ยว ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศหนึ่งแล้วท่องเที่ยวไปแต่เฉพาะภายในประเทศของตนเอง

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของคนจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพักผ่อน หรือหาความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทางเพื่อธุรกิจตราบที่ผู้เดินทางยังมิได้ตั้งหลักแหล่งถาวร และไม่ได้รับรายได้เพื่อยังชีพจากเจ้าของถิ่นปลายทางโดยการท่องเที่ยวยังเป็นผลรวมของประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธภาพซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว โดยมีได้ประกอบอาชีพ

หากกล่าวถึงคำว่า “การท่องเที่ยว” หลายคนอาจนึกถึงคำว่า การเดินทาง ไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ หรือเพื่อไปร่วมกิจกรรมบางอย่าง เยี่ยมเยือนญาติมิตร ไปประชุม หรือบางคนอาจจะนึกถึงชาวต่างประเทศ สะพายกระเป๋าอยู่กลางถนน นอนอาบแดดอยู่ริมชายหาด ดังนั้นจึงพบว่ากิจกรรมการเดินทางนั้น มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ อาทิเช่น การทำสงคราม การแสวงหาสินค้า แสวงหาดินแดนใหม่ หรือเพื่อนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งการเดินทางบางอย่างยังคงปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบันจะพบว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า การเดินทางไม่ใช่การท่องเที่ยวเสมอไป ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ควร จะรู้ความหมายของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่ประเทศ และ ถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกองค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (WTO) ว่า

การเดินทางที่จัดเป็นการท่องเที่ยวต้องมีลักษณะดังนี้

ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ คือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่มีค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพหรือหารายได้

รายได้

การจำแนกประเภทของผู้มาเยือน การแบ่งตามช่วงเวลาที่ใช้ไปในการไปเยือนและมีการพักค้างคืน ณ สถานที่ที่ไปเยือนนั้น แบ่งออกเป็น

นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้ที่มาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ ณ สถานที่ที่ไปเยือนอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และมีการพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 1 ปี ได้แก่

ผู้ที่ไม่มียานพาหนะอยู่ในสถานที่ที่ไปเยือน

ผู้ที่มีสัญชาติของประเทศนั้นหรือเดิมเป็นคนในถิ่นนั้น แต่ปัจจุบันไม่ได้มีถิ่นพำนักในสถานที่ที่ไปเยือนแล้ว

ผู้ที่เป็นลูกเรือ ซึ่งไม่มีถิ่นพำนัก ณ สถานที่ที่ไปเยือน และมีการค้างคืน ณ สถานที่ที่ไปเยือนนักทัศนาจร (Excursionist) คือผู้มาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ ณ สถานที่นั้นน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่พักค้างคืน ได้แก่

ผู้โดยสารเรือสำราญหรือเรือเดินสมุทร ซึ่งมาแวะพักชั่วคราว ไม่พักค้างคืน

ผู้ที่มาเยือนและจากสถานที่นั้นภายในวันเดียว (same-day visitor)

ลูกเรือ ที่ไม่ได้มีถิ่นที่อยู่อาศัย ณ สถานที่นั้นๆ และแวะพักเพียงชั่วคราว ไม่เกิน 24 ชั่วโมงแบ่งออกเป็น

ผู้มาเยือนขาเข้า (inbound visitor) คือผู้ที่มีถิ่นพำนักในต่างประเทศและเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศอีกครั้งหนึ่ง

ผู้มาเยือนขาออก (outbound visitor) คือผู้ที่มีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศหนึ่ง และเดินทางไปท่องเที่ยวที่ต่างประเทศ

ผู้มาเยือนภายในประเทศ (domestic visitor) คือผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศที่ตนมีถิ่นพำนักอยู่

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2467 สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ทางชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น แต่เมื่อประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมาทางองค์การการท่องเที่ยวโลก (www.unwto.org) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่

- 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism)
- 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism)
- 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism)

ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้ การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็น หินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษารวมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีย์ศิลปะเพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์

ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism)

หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อการรักษา มรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism)

ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิถีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty and Spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นความูช้าง เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึง การเดินทาง

ท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay)

หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้าน

ปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3 – 4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึง การจูงใจให้

ให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้นๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่างๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจูงใจให้ท่องเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจูงใจรายการพักร้อนตั้งแต่ 2 – 7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=Meeting/I= Incentive/

C=Conference / E=Exhibition) เป็นการจูงใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่จัดประชุม มีรายการจูงใจก่อนการประชุม (Pre-tour) และการจูงใจรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (Post-tour) โดยการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุม โดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักร้อน 2 – 4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัด

สรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2 – 7 วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo- historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-cultural Tourism) เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรม

นักท่องเที่ยวเพิ่มเติมทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ ขึ้นมาเช่น Green tourism ที่คนมาท่องเที่ยวจะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือช่วยลดภาวะโลกร้อน เช่น การท่องเที่ยวในเกาะสมุย หรือ War tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้าม

แม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรีหรือ Volunteer Tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครมาช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในสถานที่และเส้นทางท่องเที่ยวต่อ เช่น การที่มีอาสาสมัครมาช่วยงาน สีสานในประเทศไทย เป็นต้น

4. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวถือเป็นส่วนสำคัญ นักท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่ 17 สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักที่มีความสัมพันธ์กัน คือ นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว และธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ๆ (ราณี อธิชัยกุล, 2546)

1. นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้มาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ ณ สถานที่ที่ไปเยือนอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และมีการพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 1 ปี ส่วนนัก ทักนเจอร์ (Excursionist) หมายถึง ผู้มาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ ณ สถานที่ที่ไปเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่ค้างคืน

2. ลักษณะของนักท่องเที่ยว จำแนกออกตามลักษณะของเพศ อายุอาชีพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้สถานภาพสมรส และถิ่นพำนัก ซึ่งแต่ละปัจจัยจะส่งผลถึง พฤติกรรมการเดินทางและการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ต่อไปนี้

2.1 เพศ นักท่องเที่ยวชายเป็นกลุ่มที่เดินทางได้ตามลำพังหรือเดินทาง มาเป็นกลุ่มและไปแทบทุกแหล่งท่องเที่ยว และมักทำกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติความตื่นเต้น ความสนุกสนานและบันเทิง เป็นต้น นักท่องเที่ยวหญิงมักเดินทางมากับเพื่อนหรือบริษัทนำเที่ยว โดยมักจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มี ความปลอดภัยและสามารถเดินทางได้สะดวก นักท่องเที่ยวหญิงชอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มี การจับจ่ายซื้อสินค้าหรือของที่ระลึกรวมอยู่ด้วย

2.2 อายุบุคคลที่มีช่วงอายุแตกต่างกันก็จะมีความสามารถในการเดินทาง ได้แตกต่างกัน กล่าวคือ

2.2.1 กลุ่มวัยเด็ก ช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปีเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถเดินทาง ได้ตามลำพัง หากเดินทางท่องเที่ยวมักจะมากับพ่อแม่ หรือโรงเรียน กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเน้น การศึกษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2.2 กลุ่มวัยรุ่น ช่วงอายุ 24 ปีเป็นวัยที่กำลังศึกษาอยู่หรือเพิ่งจบ การศึกษา จึงยังไม่มีทุนทรัพย์ในการเดินทางด้วยตนเอง ส่วนใหญ่มักเดินทางมากับ พ่อแม่ หรือโรงเรียน หรือสถาบันที่จัดอบรมต่าง ๆ หรือเดินทางมาพักอาศัยอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ตาม โครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาต่าง ๆ กลุ่มนักท่องเที่ยววัยรุ่นจะชอบกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงผจญภัยที่ท้าทาย ความสามารถและความตื่นเต้น ในทางการตลาดทั้งกลุ่มวัยเด็กและกลุ่ม วัยรุ่น 18 เป็นกลุ่ม นักท่องเที่ยวที่น่าส่งเสริม แม้ว่าจะยังเป็นกลุ่มที่ใช้จ่ายเงินในการท่องเที่ยวน้อย แต่หาก ว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวเมื่อวัยเด็กแล้ว พวกเขาจะรักการ ท่องเที่ยว และจะพยายามเดินทางท่องเที่ยวเมื่อมีโอกาสในอนาคต

2.2.3 กลุ่มวัยทำงานตอนต้น ช่วงอายุ 25-34 ปีเป็นกลุ่มที่มี ความสามารถ

ในการใช้จ่ายเงินได้สูง เพราะมีรายได้เป็นของตนเอง ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เลือกก็ยังสามารถทำได้หลากหลายตามความสนใจเพราะสุขภาพแข็งแรง เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศการศึกษาเชิงศิลปวัฒนธรรมหรือชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น กลุ่มวัยนี้จะมีการเดินทางท่องเที่ยว มากกว่ากลุ่มวัยอื่นๆ

2.2.4 กลุ่มวัยทำงานตอนกลางและตอนปลาย ช่วงอายุ 35-44 ปี และ 45-54 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเดินทางค่อนข้างสูง เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อเข้าร่วมสัมมนาหรือเจรจาธุรกิจประกอบกับมีฐานะทางการเงินที่ค่อนข้างมั่นคงแล้ว

2.2.5 กลุ่มวัยเกษียณ ช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีเวลาในการท่องเที่ยวมาก เพราะไม่มีภาระการงานที่ต้องรับผิดชอบแล้ว หากสุขภาพเอื้ออำนวย กลุ่มนี้จะเดินทางท่องเที่ยวแบบประหยัดแต่ไม่เร่งรีบ กิจกรรมการท่องเที่ยวมักเน้นกิจกรรมเชิงศิลปวัฒนธรรมและศาสนา

2.2.6 อาชีพ กลุ่มบุคคลที่ทำงานในอาชีพระดับผู้บริหาร ตัวแทนชาย หรือกลุ่มนักวิชาชีพที่มีการติดต่อระหว่างประเทศ จะมีโอกาสเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

2.2.7 ระดับการศึกษา โดยส่วนใหญ่บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง ก็ มักจะมีอาชีพและรายได้ดีส่งผลให้เดินทางได้บ่อยครั้ง นอกจากนี้ระดับการศึกษายังเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของนักท่องเที่ยว ด้วยสมมติฐานที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงก็มักจะเป็นผู้ที่มีความคิดและจะแสดงออกถึงทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ดีเช่น มีแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมมีความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นต้น

2.2.8 ระดับรายได้บุคคลที่มีรายได้สูงย่อมมีโอกาสในการเดินทางท่องเที่ยวได้ระยะไกลและบ่อยครั้งกว่าบุคคลที่มีรายได้ต่ำกว่า โดยทั่วไปกลุ่มรายได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มรายได้สูง กลุ่มรายได้ปานกลาง และกลุ่มรายได้ต่ำ ซึ่งช่วงรายได้ที่จะกำหนดระดับฐานะนั้นขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจและระดับค่าครองชีพของแต่ละประเทศ

2.2.9 สถานภาพสมรส บุคคลโสดจะมีโอกาสในการเดินทางได้บ่อยครั้ง และพักค้างแรมได้ยาวนานกว่ากลุ่มที่แต่งงานแล้ว เนื่องจากสามารถตัดสินใจได้เพียงลำพังและไม่มีภาระทางครอบครัวที่ต้องดูแลมาก ในขณะที่กลุ่มที่แต่งงานแล้วมักจะเดินทางเป็นครอบครัวหรือไปเป็นคู่ ซึ่งมีผลต่อการทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

2.2.10 ถิ่นพำนัก บุคคลที่อยู่ในสถานที่ที่มีภูมิอากาศที่แตกต่างกัน มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ก็จะเลือกท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพที่แตกต่างไปจากที่ตนประสบอยู่ เช่น ชาวตะวันตกที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีอากาศหนาวจัดนิยมเดินทางมาดินแดนตะวันออก ที่มีอากาศอบอุ่นกว่าเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

2.2.11 การกระจายตัวของนักท่องเที่ยว เป็นการศึกษาสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีการเดินทางเข้าไปในแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว ว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาวางแผนด้านขีดความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว

2.2.12 กิจกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ควรศึกษาเพื่อนำมาวางแผนการสร้างและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเล่นกีฬา เพื่อเยี่ยมญาติหรือเพื่อเจรจาธุรกิจ เป็นต้น

2.2.13 ฤดูกาลท่องเที่ยว ในแต่ละช่วงเดือนนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากน้อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศในแหล่งท่องเที่ยวและ สภาพภูมิอากาศในถิ่นที่อยู่ของนักท่องเที่ยว รวมทั้งระยะเวลาวันหยุดพักผ่อนของนักท่องเที่ยว หากช่วงใดแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพภูมิอากาศที่ดีและตรงกับช่วงวันหยุดยาว หรือตรงกับสภาพอากาศที่ เหวร้าย ในถิ่นที่อยู่ของนักท่องเที่ยว ก็จะมีผลทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งช่วงเดือนที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก เรียกว่า ฤดูท่องเที่ยว ส่วนช่วงเดือนที่มีนักท่องเที่ยวน้อย เรียกว่า นอกฤดูท่องเที่ยว ซึ่งเป็นช่วงที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์หรือจัดรายการส่งเสริม การท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามามากขึ้น

นอกจากนี้ Buhalis (2000) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวหรือ จุดหมายปลายทาง (Destination) ว่า เป็นการผสมผสานระหว่างสินค้าทางการท่องเที่ยวและการ ท่องเที่ยว และการบริการซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีชื่อสินค้า (Brand Name) หรือชื่อของแหล่งท่องเที่ยวปรากฏอยู่ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) คือสิ่งที่เป็่นธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งประดิษฐ์ วัตถุประสงค้ในการสร้างนั้น ทั้งที่เป็นมรดก และการจัดกิจกรรมพิเศษ
2. การเข้าถึง (Accessibility) คือ ระบบการขนส่ง ประกอบด้วย เส้นทาง อาคาร และยานพาหนะ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) คือ ที่พัก ร้านอาหาร และการ บริการอื่นๆ
4. รายการนำเที่ยวสำเร็จรูปที่มีอยู่ (Available Package) คือรายการ สำเร็จรูปก่อนเตรียมไว้โดยคนกลางและต้นทุนที่มีอยู่
5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) คือ กิจกรรมทั้งหมดที่อยู่ทีแหล่งท่องเที่ยว และที่นักท่องเที่ยวจะร่วมกิจกรรมระหว่างเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว
6. บริการเสริม (Ancillary Service) คือ บริการที่นักท่องเที่ยวจะใช้ บริการ เช่น ธนาคาร การติดต่อสื่อสาร ไปรษณีย์ ข้อมูลข่าวสาร โรงพยาบาล เป็นต้น

จากการศึกษาความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว จะต้องประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (6 A's) ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว คือ
 - 1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเช่น น้ำตก แก่ง บึง ฯลฯ
 - 1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณีวิถีชีวิต ฯลฯ
 - 1.3 แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น ฟาร์มสวน ไร่ นา ฯลฯ
 - 1.4 แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปราสาท ขอม ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ
2. เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) โดยวิธี
 - 2.1 การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์

- 2.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางเท้า
- 2.3 ความปลอดภัยในการเดินทาง
- 2.4 คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2.5 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล
3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) โดยมี
 - 3.1 ศาลาที่พักหรือจุดชมวิว
 - 3.2 ป้ายแนะนำทางและสถานที่ท่องเที่ยว
 - 3.3 ระบบสื่อความหมาย/สัญลักษณ์
 - 3.4 บริการอินเทอร์เน็ต
 - 3.5 บริการไปรษณีย์
 - 3.6 บริการเช่ารถจักรยาน จักรยานยนต์
 - 3.7 บริการห้องน้ำหรือสุขา
 - 3.8 บริการโทรศัพท์สาธารณะ
 - 3.9 บริการน้ำดื่มและน้ำใช้
 - 3.10 บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม
 - 3.11 ร้านขายของที่ระลึก
 - 3.12 ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
 - 3.13 ศูนย์รับแจ้งเหตุนักท่องเที่ยว
4. การบริหารจัดการและการบริการอื่นๆ ในแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service)
 - 4.1 การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ
 - 4.2 การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
 - 4.3 การลดค่าบริการในบางฤดูกาล
 - 4.4 การออกร้านแสดงสินค้าการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นอื่นๆ หรือต่างประเทศ
 - 4.5 รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต
 - 4.6 บริการเบิก-ถอนเงิน ATM
 - 4.7 โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข
5. ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) มีประเภทของที่พัก คือ
 - 5.1 โรงแรม
 - 5.2 รีสอร์ท
 - 5.3 เกสต์เฮ้าส์
 - 5.4 โฮมสเตย์
 - 5.5 วิลเลจสเตย์
 - 5.6 เต็นท์ค้างคืน
6. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) โดยมีการจัดกิจกรรม คือ
 - 6.1 ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

โดยใช้วิธี

พหุวิธี (Multi-Method) ที่โต ชีเว

- 6.1.1 เดินป่าเที่ยวชมธรรมชาติ
- 6.1.2 ล่องแก่ง
- 6.1.3 ล่องแพไม้ไผ่
- 6.1.4 ล่องเรือยาง
- 6.1.5 นั่งเกียน
- 6.1.6 ชี่ซ่าง ชี่ม้า
- 6.2 ท่องเที่ยวศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี
 - 6.2.1 ประเพณีชนเผ่า
 - 6.2.2 ประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่
 - 6.2.3 บายศรีสู่ขวัญ
- 6.3 ท่องเที่ยวจัดแสดงและการแข่งขันกีฬา
 - 6.3.1 การแสดงชนเผ่า
 - 6.3.2 โรงละครหรือการเล่นท้องถิ่น
 - 6.3.3 งานแสดงดนตรีพื้นบ้านท้องถิ่น
 - 6.3.4 แข่งเรือประเพณีแม่น้ำโขง
 - 6.3.5 เทศกาลอาหาท้องถิ่น
 - 6.3.6 งานประกวดและแข่งขันต่าง ๆ

ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปแหล่งอื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือหารายได้ ทั้งนี้การวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวควรต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทั้ง 6 องค์ประกอบ (6 A's) ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พักแรม สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว หลักการบริหารจัดการและการบริการอื่น ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

5. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีสะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น แต่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน ทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกประเภทตามลักษณะของทรัพยากรออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

5.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติหมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเอง และมีความงามตามธรรมชาติมีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ธรณีและระบบป่าไม้ที่ หลากหลาย เช่น ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ชายหาด เกาะแก่ง ปะการัง สัตว์ป่า พรรณพืช เป็นต้น ธรรมชาติที่ใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวจะอยู่ในรูปของภูมิทัศน์ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่เป็น องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

5.1.1 ภูมิประเทศ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่

5.1.1.1 เทือกเขาสูงที่มีหุบเขา สันเขา ยอดเขา ไหล่เขา หน้าผา ถ้ำ บ่อน้ำพุร้อนรวมอยู่ด้วย เช่น เทือกเขาถนนธงชัย เทือกเขาหลวงพระบาง เป็นต้น

5.1.1.2 ภูเขาสูง หรือดอยที่นิยมเรียกในภาคเหนือ หรือภูที่นิยมเรียก ในภาคอีสาน เช่น ดอยอินทนนท์ภูกระดึง ภูหลวง เป็นต้น

5.1.1.3 ภูเขาหินปูนที่ก่อให้เกิดถ้ำและหินงอกหินย้อย เช่น ถ้ำพระยานคร ถ้ำลอด เป็นต้น

5.1.1.4 ภูเขาหินทรายที่มีหน้าผา เสาหิน เช่น ภูเขาที่มีหน้าผาสามด้าน ป่าหินงามที่จังหวัดชัยภูมิที่มีเสาหินเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

5.1.1.5 ภูเขาหินแกรนิตที่เป็นภูเขาสูงมีป่าไม้ปกคลุมทึบ บนภูเขาหมักมี น้ำตก สัตว์ป่า เช่น เขาสอยดาว เขาสระบาป เขาเขียว เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

5.1.1.6 หุบเขาที่มีความแคบและความสูงชันของหน้าผาทั้งสองข้างของ หุบเขา และเบื้องล่างจะมีร่องน้ำที่มีน้ำไหลตลอดเวลา ที่ใช้เป็นเส้นทางปีนป่าย เดินป่า และจุดชมวิว เช่น หุบเขาแม่แจ่ม หุบเขาแม่ฮ่องสอน หุบเขาแม่สะเรียง เป็นต้น

5.1.1.7 เขิงเขาที่เป็นที่สะสมของตะกอนที่ลงมาจากเทือกเขาในอดีต ก่อให้เกิดเนินโคกและสัน เช่น สันป่าตอง สันกำแพง สันทราย เป็นต้น

5.1.1.8 ที่ราบที่เป็นที่สะสมของแหล่งน้ำ เช่น คลอง แม่น้ำ หนอง บึงที่ก่อให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น เทียวทุ่ง ตกปลา ล่องแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

5.1.2 ภูมิอากาศ มีผลต่อการท่องเที่ยวในเรื่องของอุณหภูมิและความชื้นของ บรรยากาศ เพราะอุณหภูมิที่พอเหมาะและแสงสีบนท้องฟ้า ทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวมีชีวิตชีวา สนุกสนานขึ้น เช่น ฤดูหนาวในประเทศไทยช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเย็นสบาย ฤดูฝนจะเป็น อุปสรรคต่อการท่องเที่ยวเนื่องจากฝนตกเฉอะแฉะ แต่เหมาะกับการเที่ยวน้ำตก เป็นต้น

5.1.3 แหล่งน้ำ ที่เป็นแหล่งน้ำท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ได้แก่

5.1.3.1 ชายหาดและอ่าว เช่น หาดทรายบนแผ่นดินและในเกาะต่าง ๆ เช่น หาดแม่รำพึง หาดเพ หาดทรายในเกาะเสม็ด เกาะพังงัน เกาะสมุย เป็นต้น

5.1.3.2 เกาะและหมู่เกาะ เช่น เกาะภูเก็ต เกาะเต่า เกาะสิมิลัน เกาะช้าง เป็นต้น

5.1.3.3 ปะการัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวใต้ทะเล เช่น หมู่เกาะสิมิลัน หมู่เกาะ สุรินทร์หมู่เกาะชุมพร เป็นต้น

5.1.3.4 โบราณคดีใต้น้ำ ในท้องทะเลมีซากเรือจมอยู่มากมาย เรือเหล่านี้ เป็นเรือพาณิชย์ที่แล่นค้าขายในอดีต ซากเรือโบราณจึงเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชาติและ กลายเป็น แหล่งท่องเที่ยวสำหรับประดาน้ำ

5.1.3.5 พืชพรรณและป่าไม้ก่อให้เกิดการท่องเที่ยว แบบการเดินป่าที่ทำให้ เกิดการพักผ่อนหย่อนใจและทำให้รู้จักชนิดพืชพรรณและสัตว์ป่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ยึด ป่าไม้เป็นหลัก และมีการจัดการที่เป็นระบบจะอยู่ในรูปของอุทยานแห่งชาติวนอุทยาน สวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์และเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า

5.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถาน และ ศาสนสถาน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนาที่แสดงถึงอารยธรรมของท้องถิ่น มีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ไปเยือนทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.2.1 โบราณสถาน และโบราณวัตถุ

โบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย เช่น เมืองโบราณ พระราชวัง พระตำหนัก อนุสาวรีย์กำแพงเมือง เป็นต้น

โบราณวัตถุหมายถึง สสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณไม่ว่าจะเป็น สิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเคยเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน ซาก มนุษย์หรือซากสัตว์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ของสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเช่น ซากมนุษย์ซากสัตว์ ภาพเขียน งานศิลปะ เครื่องมือ เครื่องใช้เครื่องประดับของคนโบราณ ศิลา จารึก เป็นต้น โบราณวัตถุ มักพบเห็นอยู่ในโบราณสถาน จึงมักเรียกทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์โดยรวมเรียกว่า เป็นโบราณวัตถุสถาน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ยุคคือ

1. โบราณวัตถุสถานยุคก่อนประวัติศาสตร์ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็น ยุคที่เริ่มต้นตั้งแต่มีมนุษย์ในโลกจนถึงมนุษย์คิดค้นตัวอักษรเพื่อบันทึกเรื่องราวได้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในยุคนี้จึงเป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบ เช่น โครงกระดูกมนุษย์เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยหินของมนุษย์โบราณ หรือเป็นแหล่งโบราณคดีที่ค้นพบ เช่น ชุมชนโบราณที่ บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีที่มีการค้นพบเครื่องปั้นดินเผา แหล่งโบราณคดีบ้าน ธารปราสาท จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น หรือร่องรอยงานศิลปะโดยเฉพาะงานเขียนรูปสัตว์และ การล่าสัตว์ตามผนังถ้ำ เช่น ภาพเขียน สิบพันโบราณที่อำเภอผาแต้ม จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น

2. โบราณวัตถุสถานยุคประวัติศาสตร์ทรัพยากร การท่องเที่ยวในยุคประวัติศาสตร์เป็นแหล่งที่แสดงถึงอารยธรรมของมนุษย์หรือหลักฐานสำคัญที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ชั้นปกครอง ชุมชนในท้องถิ่น เหตุการณ์สำคัญในอดีต เช่น พระราชวัง ปราสาท ก าแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์อนุสาวรีย์อนุสรณ์สถานพิพิธภัณฑ์หอไตร สมรภูมิตำบ้านโบราณ เป็นต้น ตัวอย่างโบราณสถานในประเทศไทย ได้แก่

2.1 เมืองโบราณ เช่น เมืองโบราณที่ตำบลโคราช จังหวัด นครราชสีมา เมืองโบราณบ้านทุ่งตึก จังหวัดพังงา

2.2 พระราชวัง เช่น พระบรมมหาราชวัง พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3 พระตำหนัก เช่น พระตำหนักปางตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.4 พิพิธภัณฑ์ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเรือพระราชพิธี

2.5 สุสาน เช่น สุสานไตรลักษณ์จังหวัดลำปาง สุสานทหารสัมพันธมิตร จังหวัดกาญจนบุรี

2.6 หอไตร เช่น หอไตรวัดพระสิงห์จังหวัดเชียงใหม่

2.7 ปราสาทหิน เช่น ปราสาทหินพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์

2.8 อุทยานประวัติศาสตร์เช่น อุทยานประวัติศาสตร์

พระนครศรีอยุธยา อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จังหวัดนครราชสีมา

2.9 อนุสาวรีย์เช่น อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย จังหวัดเชียงใหม่ อนุสาวรีย์

ท้าวสุรนารีจังหวัดนครราชสีมา

2.10 บ้านของบุคคลสำคัญ เช่น บ้านของสุนทรภู่อำเภอแกลง จังหวัด

ระยอง บ้านพลเอกเปรม ตินสุลานนท์จังหวัดสงขลา

2.11 อนุสรณ์สถาน เช่น พระบรมอนุสรณ์ดอนเจดีย์จังหวัด

สุพรรณบุรี

2.12 สมรภูมิเช่น สะพานข้ามแม่น้ำแคว สมรภูมิในสงครามโลก

ครั้งที่ 2 จังหวัดกาญจนบุรีตัวอย่างโบราณวัตถุมักค้นพบในโบราณสถาน เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ งานศิลปะต่างๆ ที่มีความงดงามที่แสดงถึงสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรมในอดีต เป็นต้น

5.2.2 ศาสนสถาน

ศาสนสถาน หมายถึง สถานที่แสดงถึงลัทธิความเชื่อความศรัทธา มนุษย์ที่มีต่อศาสนาอันมีหลักสำคัญ เช่น แสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกหรือแสดงหลักธรรม เกี่ยวกับบุญบาป รวมทั้งสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความ เชื่อถือนั้น ๆ ศาสนสถานเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรมจึงกลายเป็นสถานที่ ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวมักมีจุดประสงค์เพื่อไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ ศาสนาเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือเพื่อเยี่ยมชมสักการะ เพื่อความสงบในจิตใจ เช่น วัด โบสถ์วิหาร มัสยิด สถานที่จารึกแสงบุญ สถานที่เพื่อเคารพสักการะ เป็นต้น นอกจากนี้ในศาสนสถานยังมีการค้นพบโบราณวัตถุสำคัญทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เทวรูป รูปปั้นพระเยซู จิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น

ศาสนสถานที่สำคัญทางศาสนาพุทธมีเป็นจำนวนมากในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพระพุทธศาสนา เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม วัดพระศรีสรรเพชญ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรวิหาร จังหวัด นครปฐม วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดพระบรมธาตุอภัยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ วัดพระมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดฉลอง จังหวัดภูเก็ต วัดพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นต้น ศาสนสถาน ที่สำคัญทางศาสนาอิสลาม เช่น มัสยิดกลาง จังหวัดปัตตานี เป็นต้น

5.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์และถ่ายทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่สภาพบ้านเรือน ภาษา การแต่งกาย การละเล่น ดนตรีกวีศิลปะ และขนบธรรมเนียมต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ประเพณี งานเทศกาล พิธีกรรม เป็นต้น นอกเหนือจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมที่กล่าวถึงแล้วยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ที่แสดงออกทางด้านความคิดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เช่น ความเชื่อ

ค่านิยม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ความเป็นชนเผ่า เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม และประเพณี แบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท ใหญ่ ๆ ดังนี้

5.3.1 แหล่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่แหล่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เช่น สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย 24 ที่นักท่องเที่ยวผู้สนใจสามารถศึกษาลักษณะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชนโดยตนเอง ไม่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเขา ชุมชนท้องถิ่น เช่น หมู่บ้านแม่บัว หมู่บ้านอีโก้ ในภาคเหนือของประเทศไทย หมู่บ้านชาโก จังหวัดยะลา เป็นต้น หรือการเข้ามีส่วนร่วมอยู่อาศัย เช่น พักค้างใน Home Stay ในหมู่บ้านศรีวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช หมู่บ้านปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น นอกเหนือจากรูปแบบการดำรงชีวิตแล้ว กิจกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมยังเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจภูมิปัญญาท้องถิ่นปรากฏในหลายด้าน เช่น

1. การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ที่กลายเป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวศึกษา เช่น
 - 1.1 การสร้างบ้านเรือน เรือประเภทต่าง ๆ ยุงข้าว ศาลพระภูมิ เป็นต้น
 - 1.2 การปั้นเครื่องปั้นดินเผา เช่น เต้า หม้อ ถ้วย ชาม ตุ่ม คนโท กระถางต้นไม้ ไห ตุ๊กตา เป็นต้น
 - 1.3 การแกะสลักไม้หิน งา เขาสัตว์เพื่อทำเครื่องใช้ต่าง ๆ
 - 1.4 การหล่อหลอมโลหะสำริด ทองเหลืองและทองแดง และการตีเหล็กเพื่อผลิตเครื่องมือเครื่องใช้การเกษตร เครื่องใช้ในครัวเรือนหรือทั่วไป
 - 1.5 การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องลงยา
 - 1.6 การจักสานเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยใช้วัสดุพื้นบ้าน เช่น หวาย ไม้ไผ่ ไม้ลวก ไบลานก ย่านลิเภา เป็นต้น ทำเป็นตะกร้า กระเป๋า เข่ง ลอบ ไซ เขียนหมาก เสื่อ โต๊ะ เก้าอี้ พัด เป็นต้น
 - 1.7 การถักทอ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม พรหมเช็ดเท้า เสื่อ เป็นต้น
 - 1.8 การปรุงอาหารไทยทั้งคาวและหวาน
 - 1.9 การรักษาโรค ได้แก่
 - 1.9.1 การรักษาโรคด้วยเวชบำบัด เป็นการรักษาด้วยสมุนไพรในรูปแบบของยากิน ยาทา ยาพอก ยาหยอด เป็นต้น
 - 1.9.2 การรักษาโรคด้วยจิตบำบัด เป็นการรักษาทางไสยศาสตร์ เช่น การใช้เวทมนต์คาถา การเข้าทรง การทาสมาธิและการสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น เพื่อขับไล่และป้องกันภูตผีปีศาจไม่ให้มารบกวนจิตใจของผู้ป่วย เป็นการรักษาทางจิตใจที่ส่งผลดีต่อร่างกายของผู้ป่วย
 - 1.9.3 การรักษาโรคด้วยการบำบัด เป็นการรักษาด้วยการบีบวดประคบ และออกกำลังกาย

1.10 การทำมาหากิน เช่น การทำนา การทำไร่ การทำสวน การประมง การทำเหมืองแร่ การทำสวนยาง เป็นต้น

1.11 ภาษาและวรรณกรรม เช่น ภาษาไทยที่มีเอกลักษณ์ภาษา ท้องถิ่น สุภาษิต คำสอนเพลงพื้นบ้าน นิทาน ตำนาน ชาดก เป็นต้น

5.3.2 แหล่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง สิ่งที่ดีงามและที่มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคม ประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกมาซ้ำนานในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปกรรม อันมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์วัฒนธรรมเป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญ งดงาม ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ความกลมเกลียว และศีลธรรมอันดีของประชาชนวัฒนธรรม ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแบ่งเป็นอย่างน้อย 3 ลักษณะ คือ

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นเรื่องราวทางพุทธประวัติและนิทานอธิบายหลักธรรมที่นำมาพัฒนา เป็นการปฏิบัติประจำจนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่น ประเพณีการแห่เทียนพรรษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเพณีบวชนาค ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีงานสารทเดือนสิบ จังหวัด นครศรีธรรมราช งานตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความเชื่อส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเห็นว่าไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปแต่เนื่องจากไม่สามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์นั้น จึงยกให้เป็นการกระทำจากสิ่งเหนือธรรมชาติ และเมื่อเวลาผ่านไปนานจึงกลายเป็นความเชื่อที่เห็นความจำเป็นของพิธีกรรม ต่อเนื่องขึ้น เช่น พิธีบุญบังไฟในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดขึ้นตามความเชื่อที่ว่าเป็นการบูชาเทวดาบนสวรรค์ พิธีแห่ผีตาโขน จังหวัดเลย ตามความเชื่อเรื่องขจัดความชั่วร้ายออกไปจากชุมชน เทศกาล ไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนมที่เกิดขึ้นตามความเชื่อที่ว่าคนทำให้แม่น้ำสกปรก จึงทำพิธีขอโทษ แม่น้ำโขง เป็นต้น

3. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีประเพณีเป็นการปฏิบัติใน ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งสืบทอดมาเป็นเวลาช้านานจนเป็นที่ยอมรับทั่วไปในชุมชน มักเป็นเรื่อง ก่อให้เกิดความรื่นเริง และเบิกบานใจ เช่น ประเพณีสงกรานต์ลอยกระทง การแข่งเรือ การวิ่ง ควายการกินเจ เป็นต้น ทรัพยากรประเภทศิลปวัฒนธรรม และประเพณียังหมายรวมถึงอัยาศัย ไม้ตรีและการต้อนรับของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นรอยยิ้ม หรือความเอื้ออาทรในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาประเทศไทยแล้วกลับมาเยือนซ้ำอีกหลายครั้ง

5.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการสร้างกิจกรรมใหม่หรือ ปรับปรุงดัดแปลงเพื่อให้สถานที่มีความหลากหลายในการทากิจกรรมการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย ดังนี้ (รัชพร จันทรสว่าง, 2546)

5.4.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวไปเพื่อเรียนรู้สิ่งและสภาพการณ์ต่าง ๆ รอบตัวเกี่ยวกับสัตว์พืชหรือระบบนิเวศ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสัตววิทยา ได้แก่สวนสัตว์ปิด เช่น สวนสัตว์ดุสิต เขาดินวนา สวนสัตว์ตามต่างจังหวัด และสวนสัตว์เปิด เช่น สวนสัตว์เปิดเขาเขียวที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ จังหวัดชลบุรีซาฟารีเวิลด์ฟาร์มจระเข้สวนเสือศรีราชา โอเอซิส ซีเวิลด์สวน ผีเสื้อที่เป็นของเอกชน เป็นต้น

2) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤกษศาสตร์ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นของภาครัฐ ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวของกรมวิชาการเกษตร เช่น ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ ขุนวาง สถานีทดลองเกษตรที่สูง ศูนย์บริการท่องเที่ยวเกษตรบ้านร่องกล้า ศูนย์บริการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเกษตรบ้านมณีพฤกษ์จังหวัดน่าน เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยว ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์กรมป่าไม้เช่น สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์จังหวัดเชียงใหม่ สวนรวมพรรณไม้ป่า 60 พรรษามหาราชนิ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวของโครงการหลวง เช่น สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง สถานีวิจัยโครงการหลวงอินทนนท์ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวของ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เช่น สวนป่าแม่แจ่ม สวนป่าเขกระยาง เป็นต้น ตลอดจน สวนสาธารณะ เช่น สวนหลวง ร.9 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤกษศาสตร์ ที่เป็นของภาคเอกชน เช่น สวนกล้วยไม้สวนกุหลาบ สวนสมุนไพรรวม สัม ไร่กำนันจุล ไร่ปีเอ้น เป็นต้น

3) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาความรู้ทั่วไป เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่เก็บ รวบรวม ศิลปะและวิทยาศาสตร์ทั้งที่เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่อยู่ในความดูแลของกรม ศิลปากร และ พิพิธภัณฑ์สถานของเอกชน เช่น พิพิธภัณฑ์สถานหุ่นขี้ผึ้งไทย เมืองโบราณ พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยาของสยามสมาคม เป็นต้น สิ่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นโดยแนวคิดจินตนาการเพื่อเน้นความสำราญให้แก่ ผู้ที่เยี่ยมชมแบ่งออกเป็นประเภทย่อย ดังนี้

3.1) สวนสนุกและสถานที่ชมวิทัศน์เช่น ดรีมเวิลด์สวนสยาม สถานที่ชมวิทัศน์ที่ชั้นบนของโรงแรมไบเทคสกาย เป็นต้น

3.2) สถานบันเทิงและสถานที่ซื้อสินค้า เช่น สถานบันเทิงยามค่ำคีนไนต์คลับ ดิสโก้เธค โรงละคร โรงภาพยนตร์ศูนย์หัตถกรรม ตลาดนัด เป็นต้น

3.3) สถานที่เล่นกีฬา แบ่งเป็นสถานที่เล่นกีฬาที่เป็นของภาครัฐ เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ค่ายธนะรัชต์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น และสถานที่ที่เป็นของเอกชน เช่น สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เป็นต้น

5.5 ธุรกิจนออุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การบริการและการอำนวยความสะดวก เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อันจะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ

ธุรกิจนออุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็สามารถเป็นตัวดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน ธุรกิจนออุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วย 5 ธุรกิจคือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

1. ธุรกิจการขนส่ง หมายถึง การประกอบธุรกิจให้บริการเคลื่อนย้าย นักท่องเที่ยวจากที่อยู่อาศัยประจำไปยังแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางที่ต้องการของ นักท่องเที่ยวด้วยอุปกรณ์การขนส่งหรือยานพาหนะ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางถึง แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัย

2. ธุรกิจที่พัก หมายถึง การประกอบธุรกิจให้บริการด้านที่พักค้างคืน ชั่วคราว แก่นักท่องเที่ยวในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนใน แหล่งท่องเที่ยว ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. ธุรกิจอาหารและบันเทิง ธุรกิจอาหาร หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจ ให้บริการ ด้านอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว ส่วนธุรกิจบันเทิง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการด้านความบันเทิงบันเทิงใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความสุขสนุกสนาน

4. ธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจให้บริการหรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร ทัศนอาจร และมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยว

5. ธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึก หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าใด ๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อและนำกลับไปยังภูมิลำเนาของตน ไม่ว่าจะด้วยความมุ่งหมายเพื่อใช้สอยเอง หรือ เพื่อเป็นของที่ระลึกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 3 ตัวหลักที่มีความสัมพันธ์กันคือ นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว และธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ ที่สุดของการท่องเที่ยว หากมีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มย่อมจะ เกิดประโยชน์ในการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เหมาะสม

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบ 28 ของแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวหลักที่รวมเอาสินค้าและบริการหลากหลาย จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 องค์ประกอบ หรือ 3A's ดังต่อไปนี้

1. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจ นักท่องเที่ยว ให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความ เพลิดเพลิน แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการและ ความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มี 6 ประการ คือ

1.1 ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติเช่น ป่าไม้ภูเขา แม่น้ำลำคลอง ทะเล น้ำตกหน้าผา บ่อน้ำพุร้อน เกาะแก่ง อุทยาน ทะเลสาบ ถ้ำ ถ้ำน้ำ ชายหาด แหลม เป็นต้น

1.2 ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศบริสุทธิ์สดชื่น อากาศ เย็นสบายปลอดโปร่งหรือไม่หนาวจัดหรือร้อนจัดจนเกินไป เป็นต้น

1.3 คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านประวัติศาสตร์หรือมรดกทางประวัติศาสตร์โบราณคดีอนุสาวรีย์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสถาบันทางการเมือง สถาบันทางการศึกษา วัดหรือศาสนสถาน คูเมือง กำแพงเมือง อนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น

1.4 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปกรรม งานเทศกาลหรืองานประเพณีการเล่นพื้นเมืองหรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถาน การประกอบอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม การทำนา ทำไร่ เป็นต้น

1.5 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสนุก สวนสัตว์โรงละคร
ชีวิตยามราตรีโรงแรมหรู สนามกีฬา สถานเริงรมย์การแสดงต่าง ๆ ศูนย์การค้า สนามกอล์ฟ
สนามเทนนิส โบว์ลิ่ง สวนพฤกษศาสตร์สวนหย่อม ศูนย์สุขภาพอนามัย สวนสาธารณะ เป็นต้น

1.6 กิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การขี่ช้าง การดูนก
การปีนเขา การเที่ยวถ้ำ การเที่ยวน้ำตก การล่องแพ การพายเรือ การขี่จักรยาน การชมสวน ดอกไม้
การชมสวนผลไม้การชมพื้นที่ปลูกพืชไร่ เป็นต้น

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้
นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้โดยมีเส้นทางหรือเครือข่าย
คมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
จะต้องพิจารณาใน 6 ด้านด้วยกัน คือ

2.1 ประเภทของการคมนาคมขนส่งที่จะให้บริการเข้าถึงแหล่ง
ท่องเที่ยว โดยพิจารณาว่าจะใช้การขนส่งประเภทใดเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ จึงจะเหมาะสม หรือ
จะใช้ ขนส่ง หลายประเภทรวมกันไป เช่น การขนส่งทางรถยนต์การขนส่งทางรถไฟ การขนส่งทางเรือ
การขนส่งทางเครื่องบิน เป็นต้น

2.2 เส้นทาง การขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงสภาพ
การเดินทาง ความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ความปลอดภัย และความมีมาตรฐานดีในระดับสากล
ของเส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.3 การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงจำนวน
ที่เพียงพอคุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนความสะดวกสบาย รวดเร็ว และความปลอดภัยของ
รถสาธารณะและรถนำเที่ยวที่จะให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 แบบแผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
โดยพิจารณาถึงยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรมเป็นหมู่คณะ ทั้งกลุ่ม
เล็กและกลุ่มใหญ่ ทั้งการเดินทางของนักท่องเที่ยวแบบส่วนตัวและครอบครัว

2.5 บริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น สถานีขนส่ง
ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ เป็นต้น

2.6 ปัญหาการจราจรที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึง
ปัญหาการจราจรที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาที่จอดรถ ปัญหาการจราจร ติดขัด
ปัญหาเรื่องเสียงรบกวนนักท่องเที่ยว ปัญหาอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก
ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่าง ประทับใจ
เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในวันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวก
ที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวมี 4 ด้านคือ

3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่ง
ท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่จำหน่ายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยว
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาหรือซุ้มนั่งคอย ร้านค้า
ร้านอาหาร บ้านพักพนักงาน เป็นต้น

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยว

ประกอบด้วย 30 ชุ้มเช้า ป้ายเครื่องหมาย ลานกิจกรรม สวนหย่อม กระถางและที่ปลูกต้นไม้มาั่ง โต๊ะ เก้าอี้ ระบบแสงสว่าง ระบบน้ำใช้ระบบกำจัดของเสียและน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะมูลฝอย รั้ว กำแพง สะพาน ขึ้นบันได เป็นต้น

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว

ประกอบด้วยความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ภายในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากการหลงทาง ภายในแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

3.4 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

ป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตรายนักท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่น ๆ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมีอยู่ 3 องค์ประกอบหรือ 3A's คือ สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) แหล่งท่องเที่ยวเป็น สินค้าทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปซื้อถึงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งความมี มิตรไมตรีของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว นั้น สามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางท่องเที่ยว ได้อย่างสะดวกสบาย และมีความสุข และกลับมาเที่ยวซ้ำอีก ซึ่งองค์ความรู้ของเอกสารที่ศึกษา ผู้วิจัย จะได้นำไปเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเทศกาลงานประเพณีแล้ว ให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มน้ำโขงได้โดยคำนึงถึงองค์ประกอบดังกล่าว เป็นหลัก

6. ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

6.1 ความหมายของวัฒนธรรม

วิถีชีวิตของคน นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งการ วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจรรยาและขนบธรรมเนียม วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต เกิดจากกระบวนการอันซับซ้อนนางสังคม หรือกลุ่มชน โดยรวมเอามิติทางวัตถุ จิตใจ ภูมิปัญญา และอารมณ์เข้าไว้ด้วยกัน จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้นๆ โดยหมายรวมเอารูปแบบชีวิต ระบบค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีต่างๆ ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย (ซีลิกกา วรณจันทร์, 2559)

6.2 ความหมายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมี

นักวิชาการหลายคนได้แสดงแนวความคิดไว้ หลายท่านดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวชื่นชมและศึกษาวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว นั้น บนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และ วัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น การเที่ยวชมประเพณีในราชสำนัก (ประเพณีหลวง) หรือประเพณี พื้นบ้านและการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านท่าตม จังหวัด

สุรินทร์ที่มีการเลี้ยง ช้างเป็นเอกลักษณ์หมู่บ้านทุ่งหลวง จังหวัดสุโขทัย ที่มีการทำ เครื่องปั้นดินเผา เป็นอาชีพหลัก และหมู่บ้านบ่อสร้างจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการทำร่วมเป็นสินค้าประจำท้องถิ่น (ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ, 2547) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดย วรรณ วลัยวานิช (2546) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวรูปแบบนี้จัดขึ้น เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวชมงานเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องในเทศกาลต่าง ๆ เป็นการสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ไว้โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น ซึ่งมี หลักเกณฑ์สำคัญ คือ

6.2.1 เป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นของแต่ละท้องถิ่น และสมควรที่จะดำรงรักษาให้คงอยู่ไว้สืบต่อไป

6.2.2 เจ้าของพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผน การจัดการ และการอนุรักษ์

6.2.3 มีวิทยากรและมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่น

6.2.4 มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับทั้งความรู้ความสนุกเพลิดเพลิน ความประทับใจ และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งการให้ความรู้และความภาคภูมิใจที่มุ่งเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม สถานที่ เกี่ยวโยงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เพื่อติดตามความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีปัจจุบัน เพื่อชมศิลปะ นานาพรรณในหอศิลป์เพื่อนมัสการศาสนาที่สำคัญ ๆ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นแนวคิดใหม่ที่พยายามจะออกจากกระแสการท่องเที่ยว ที่เป็น Mass Tourism ที่คนจำนวนมากนั่งรถโค้ชคันใหญ่มีคน 100-120 คน ไปลงที่ไหนสักแห่ง แล้วก็สร้างความปั่นป่วนโกลาหลให้กับสถานที่นั้น ด้วยการถ่ายรูป ซื้อของที่ระลึกทั้งเงินและคน มหาศาลในแต่ละวัน ได้สร้างผลกระทบมากมายให้กับชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนจาก การที่การท่องเที่ยว ในปัจจุบันเป็นเรื่องของการเสพการบริโภค การเบียดเบียนที่มีอิทธิพลมากใน สถานที่ ๆ ไป สามารถเปลี่ยนหมู่บ้านเล็ก ๆ ให้กลายเป็นบาร์เป็นร้านเหล้า เป็นช่องใต้ในพริบตา สิ่งเหล่านี้เป็นด้านลบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวแบบ Mass ดังนั้น คนในหลายประเทศจึง พยายามหาทางออกและแสวงหาวิธีการในการท่องเที่ยวแบบใหม่ขึ้นมา เป็นการท่องเที่ยวที่เน้น การพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรมและชีวิต ผู้คน ซึ่งนำเสนอมาในรูปแบบของ Ecological Tourism (การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) และ Cultural Tourism (การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นคำที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ หลังจากการท่องเที่ยวทั่วไป มีปัญหาหรืออีกนัยหนึ่งก็อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดส่วนหนึ่งของ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นความพยายามแสวงหาทางออกและสร้างความชอบธรรมให้กับ การท่องเที่ยวที่กำลังประสบปัญหา จะทำอย่างไรจึงจะเป็นนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

Swarbrooke (1999) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการ เดินทาง

เพื่อการศึกษาและเรียนรู้ถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ศิลปะ และเทศกาล งานประเพณี ต่างๆ ทั้งที่มีมานานแล้วและที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะ World Tourism Organization

Richards, Greg (1995) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางด้านวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Study Tour) การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมกับงานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีเทศกาล การเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อศึกษาธรรมชาติหรือศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณีความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่นตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

6.3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนพอสรุปได้ 3 มิติดังต่อไปนี้คือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

6.3.1 มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อม ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้ ความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการป้องกันรักษา ทรัพยากรท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่า ทรัพยากรท่องเที่ยวซึ่งวิธีการสร้าง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อ ความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัด ให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยาย ตามบริเวณหรือจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ การจัดให้มีเส้นทางเดินเท้า หรือเส้นทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึง การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและ อธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น เป็นต้น

6.3.2 มิติด้านการสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวในการพัฒนา การท่องเที่ยว แบบยั่งยืน ต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวมีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับ

ธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมาย ธรรมชาติหรือวัฒนธรรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการ เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป เป็นต้น

6.3.3 มิติด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์การน าสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจการท่องเที่ยว

6.4 องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนพอสรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

6.4.1 องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการทางการท่องเที่ยว ให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรับรองของพื้นที่และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ด้วย

6.4.2 องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกัน ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่อง

6.4.3 องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนารูปแบบบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อมด้วย

6.4.4 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และ ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

6.4.5 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นเป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับ ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่ง ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6.4.6 องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่ได้ทั้งความรู้ในด้านต่าง ๆ ของ วัฒนธรรม และยังได้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและความผ่อนคลายไปในระหว่างการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวประเภทนี้ยังจะช่วยสร้างความประทับใจและซึมซับความงดงามด้านวัฒนธรรม ท่องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยวที่พบเห็นแล้วก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์บำรุงรักษา วัฒนธรรมประเพณีและสภาพแวดล้อมให้อยู่คู่กับแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ อย่างยั่งยืน การท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมมีรูปแบบที่หลากหลาย และสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างแรงดึงดูด ทางการท่องเที่ยวได้มาก เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีการยอมรับในสังคม มีการ ถ่ายทอดสืบรุ่นต่อรุ่น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมและศึกษา วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น บนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกต่อการสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นไว้

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายการท่องเที่ยว

กฎหมายสำคัญของไทยที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน และด้วยที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการสั่งทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายต่างๆ เพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าว และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ตระหนักและถือปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ การท่องเที่ยวและพัฒนาให้การท่องเที่ยวให้เติบโตและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ต่อไป

1. กฎหมายเกี่ยวกับองค์การที่ดูแลสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยทั่วไป

1.1 พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

1.2 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 เป็นกฎหมายที่กำหนดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาขึ้น

1.3 พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2544 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และอื่นๆ

1.4 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

2. กฎหมายควบคุมนักท่องเที่ยว

2.1 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 พ.ศ.2523 และ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้าออกประเทศไทยในฐานะนักท่องเที่ยว

2.2 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 ถึง พ.ศ.2548 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการนำของเข้า ส่งของออกราชอาณาจักร การเสียภาษีตามอัตราศุลกากรของนักท่องเที่ยว

3. กฎหมายควบคุมดูแลและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

3.1 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองดูแลรักษาและจัดการอุทยานแห่งชาติ

3.2 พระราชบัญญัติสงวนสัตว์ป่าและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงวนพันธุ์สัตว์ป่าและคุ้มครองสัตว์ป่าโดยคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ

3.3 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507, พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลพื้นที่บริเวณที่เป็นป่าสงวน

3.4 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2525 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

3.5 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและทำเหมืองแร่

3.6 ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2520 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและทำสำมะโนที่ดิน

3.7 พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาและอนุรักษ์ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

3.8 พระราชบัญญัติรักษาคอลง ร.ศ.121 เป็นกฎหมายที่จัดการดูแลรักษาพื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

3.9 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

3.10 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางอากาศ น้ำ เสียง และอื่นๆ

3.11 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่ควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆของคณะสงฆ์

3.12 พระราชบัญญัติสุสานและสถาปนสถาน พ.ศ. 2528 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยกำหนดให้มีการเผาศพหรือฝังศพในสุสาน

3.13 พระราชบัญญัติว่าด้วยลักษณะฐานะของวัดบาทพลวงโรมันคาทอลิกในกรุงสยามตามกฎหมาย ร.ศ.128 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการที่จะให้มีซังกรุงเทพและมิชซังหนองแสงถือที่ดินเพื่อก่อตั้งวัดบาทพลวง

3.14 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2409 และ พ.ศ. 2528 จัดควบคุมและดูแลด้านการประมง

3.15 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 ควบคุมการสร้างโรงงานและจัดการ
โรงงาน

3.16 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
ชานเมือง พ.ศ. 2535 ควบคุมดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่ต่างๆ

3.17 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร
พ.ศ. 2543 ควบคุมการก่อสร้างอาคารบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

4. กฎหมายควบคุมเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว

4.1 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

4.2 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2527

4.3 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2546

4.4 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535

4.5 พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2544

4.6 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2535

4.7 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2544

4.8 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2548

4.9 พระราชบัญญัติคุ้มครองส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

4.10 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541

4.11 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2543

4.12 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2546

4.13 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2542

4.14 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2547

4.15 กฎหมายว่าด้วยทางหลวงตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 259 ลงวันที่ 28
พฤศจิกายน 2515

4.16 พระราชบัญญัติการทำเรือแห่งประเทศไทย

4.17 พระราชบัญญัติการเดินเรือน่านน้ำไทย

4.18 พระราชบัญญัติเรือไทย

4.19 พระราชบัญญัติเรือโดนกัน

4.20 พระราชบัญญัติการเดินอากาศ

4.21 พระราชบัญญัติการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย

บริบทพื้นที่วิจัย

เขมราฐ แปลว่า ดินแดนแห่งความเกษมสุขเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ริม
แม่น้ำโขง อำเภอเขมราฐ เป็นอำเภอเก่าแก่ที่ตั้งมาตั้งแต่สมัยกรุงเทพ อยู่ริมแม่น้ำโขงเป็นระยะทาง
ยาวกว่า 40 กิโลเมตร ซึ่งฝั่งตรงข้ามคือ เมืองสองคอน แขวงสุวรรณเขต (สะหวันนะเขต) ของประเทศ

ลาว เขมรรัฐเป็นเมืองที่มีทัศนียภาพแม่น้ำโขงที่สวยงาม หาดทรายที่มีชื่อเสียงคือ หาดทรายสูง และ จะมีการแข่งเรือยาวอำเภอเขมรรัฐซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

คำขวัญประจำอำเภอ

"ต้นตำรับร่างตังหวาย ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์น้ำใจงาม สุดเขตแดนสยาม มะขามหวานหลายหลาก กล้วยตากรสดี ประเพณีแห่เทียนพรรษา แข่งนาวาสองฝั่งโขง" อำเภอเขมรรัฐตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากตัวจังหวัด 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 750 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่การปกครองข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับแขวงสุวรรณเขต (ประเทศลาว)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสาละวัน (ประเทศลาว) และอำเภอนาตาล

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอโพธิ์ไทรและอำเภอกุดข้าวปุ้น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบุพมราชวงศาและอำเภอชานุมาน

(จังหวัดอำนาจเจริญ)

ประวัติศาสตร์เมืองเขมรราชธานี

ประวัติและความเป็นมา อำเภอเขมรราช เดิมมีฐานะเป็นเมือง และเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อเมืองอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ เพราะเป็นเมืองที่เทียบได้กับหัวเมืองเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร มีได้ขึ้นกับเมืองอุบลราชธานีเช่นเมืองอื่นๆ และ เมืองเขมรราช ยังมีเมืองขึ้นอีกหลายเมือง เช่น เมืองอำนาจเจริญ เมืองคำเขื่อนแก้ว เป็นต้น

การตั้งเมืองเขมรราช ปรากฏเอกสารที่เป็นหลักฐานว่าในปี พ.ศ. 2357 ซึ่งเป็นปีเดียวกับ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าตั้งเมืองยโสธรขึ้น อุปฮาด (กำ) ซึ่งเป็นอุปฮาดเมืองอุบลราชธานี ไม่พอใจที่ทำราชการกับพระพรหมราชวงศา (ท้าวทิดพรหม) เจ้าเมืองอุบลราชธานี คนที่ 2 จึงอพยพไพร่พลไปหาทำเลที่เหมาะสมตั้งเมืองขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการสนองพระบรม ราชโบาย ในการตั้งเมืองขึ้นใหม่ในช่วงระยะเวลานั้นๆ ในที่สุดพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านโคกกงพะเนียง ขึ้นเป็นเมืองเขมรราชธานีขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2357 พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้อุปฮาด (กำ) เป็นพระเจ้าเทพวงศาเมืองตลอดสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองเขมรราช มีความสำคัญ และขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานครตลอดมา

ถึง พ.ศ. 2371 เมื่อเสร็จสิ้นสงครามปราบกบฏเจ้าอนุแล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เมืองโขงเจียม ซึ่งเคยขึ้นตรงต่อเจ้าเมืองจำปาสักมาขึ้นตรงต่อเมืองเขมรราช เป็นผลให้เมืองเขมรราชมีบทบาทมากขึ้น เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองคำเขื่อนแก้วในปี พ.ศ. 2388 เมืองอำนาจเจริญในปี พ.ศ. 2401 ก็โปรดเกล้าให้ขึ้นตรงต่อเมืองเขมรราช เช่นกัน

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการปรับปรุงการปกครอง ส่วนภูมิภาคครั้งใหญ่ เพื่อให้บังเกิดผลตามที่กำหนดใน “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116” มณฑลอีสานถูกแบ่งออกเป็น 8 บริเวณ สำหรับบริเวณอุบลราชธานี มีอยู่ 3 เมือง คือ เมืองอุบลราชธานี เมืองเขมรราช และเมืองยโสธร แต่ละเมืองมีพื้นที่ขึ้นตรงหลายอำเภอดังที่ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2445 เมืองเขมรราช มีพระเขมรรัฐเดชนิรักษ์ (คำบุ) เป็นผู้ว่าราชการเมือง และมีอำนาจ อยู่ในปกครอง 6 อำเภอ คืออำเภออุทัยเขมรราช อำเภอประจิมเขมรราช อำเภออำนาจเจริญ อำเภอ คำเขื่อนแก้ว อำเภอโขงเจียม และอำเภวารินชำราบ อันแสดงให้เห็นว่าเมืองเขมรราช ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญมาก

ต่อมาใน พ.ศ. 2452 ได้มีการปรับปรุงการปกครองภายในบริเวณเมืองอุบลราชธานีอีกครั้งหนึ่ง เมืองเขมรราชถูกลดฐานะเป็นอำเภอ และรวมอำเภออุทัยเขมรราช และอำเภอประจิมเขมรราช เข้าด้วยกันเป็นอำเภออุทัยเขมรราช ขึ้นกับเมืองยโสธร แต่ก็ยังเป็นบริเวณอุบลราชธานีอยู่เหมือนเดิม ในราชการพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการแยกมณฑลอีสานออกเป็น 2 มณฑล คือ มณฑลอุบลราชธานี กับมณฑลร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2455 และมีการปรับปรุงให้เหมาะสม เมืองยโสธรถูกยกเลิกไป เมืองอุทัยเขมรราช ก็มีฐานะเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานีตลอดมา จนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไปอำเภอเขมราฐ อำเภอเขมราฐ เป็นอำเภอชายแดน อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี มีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ระยะห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 750 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 123 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 526.75 ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือ จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขง บริเวณตรงข้ามเมืองสองคอนแขวงสะหวันเขต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นแนวยาวตามลำน้ำโขง ทิศตะวันออก จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณตรงข้ามเมืองคอนพะเพ็ง แขวงสาละวัน ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอนาตาล และอำเภอกุตุข่าวุ่น จังหวัดอุบลราชธานี ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอปทุมราชวงศา และอำเภอขามเฒ่า จังหวัดอำนาจเจริญ

การปกครองท้องที่ อำเภอเขมราฐแบ่งการปกครองท้องที่ออกเป็น 9 ตำบล 123 หมู่บ้าน คือ

- 1) ตำบลเขมราฐ 22 หมู่บ้าน
- 2) ตำบลขามป้อม 17 หมู่บ้าน
- 3) ตำบลห้วยนา 15 หมู่บ้าน
- 4) ตำบลหนองผือ 14 หมู่บ้าน
- 5) ตำบลนาแวง 13 หมู่บ้าน
- 6) ตำบลหนองนกทา 13 หมู่บ้าน
- 7) ตำบลแก้งเหนือ 10 หมู่บ้าน
- 8) ตำบลหนองสิม 10 หมู่บ้าน
- 9) ตำบลเจียด 9 หมู่บ้าน

การปกครองท้องถิ่น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 10 แห่ง เทศบาลตำบล 5 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 5 แห่ง คือ

- 1) เทศบาลตำบลเขมราฐ
- 2) เทศบาลตำบลเทพวงศา
- 3) เทศบาลตำบลขามป้อม
- 4) เทศบาลตำบลหนองผือ
- 5) เทศบาลตำบลห้วยนา
- 6) องค์การบริหารส่วนตำบลเจียด
- 7) องค์การบริหารส่วนตำบลนาแวง
- 8) องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งเหนือ
- 9) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกทา
- 10) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม

โรงพยาบาลชุมชน 1 แห่ง โรงพยาบาลเขมราฐ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งสิ้น 10 แห่ง

สถาบันทางการเงิน รวมทั้งสิ้น 4 แห่ง

ธนาคารกรุงเทพ

ธนาคารออมสิน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ธนาคารกสิกรไทย

สถานศึกษา ในเขตอำเภอเขมรราชู	รวมทั้งสิ้น	44 แห่ง
ระดับประถมศึกษาโรงเรียน	จำนวน	40 แห่ง
ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียน	จำนวน	2 แห่ง
ระดับอาชีวศึกษา	จำนวน	2 แห่ง

วิทยาลัยการอาชีพเขมรราชู

โรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย

ทรัพยากรธรรมชาติ

- อำเภอเขมรราชูมีพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 329,218 ไร่ โดยจำแนกดังนี้
 - เป็นพื้นที่ทำนา จำนวน 213,969 ไร่
 - เป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ จำนวน 31,571 ไร่
 - เป็นพื้นที่ปลูกยาพารา จำนวน 10,600 ไร่
 - เป็นพื้นที่ปลูกผลไม้ จำนวน 610 ไร่
 - เป็นพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น จำนวน 2,943 ไร่
 - เป็นพื้นที่ปลูกพืชผัก จำนวน 280 ไร่
 - เป็นพื้นที่อื่นๆ จำนวน 69,245 ไร่
- มีป่าสงวนแห่งชาติ 7 แห่ง เนื้อที่รวม 77,732.50 ไร่

สถานที่ท่องเที่ยว

หาดทรายสูง ที่ตั้ง บ้านลาดหญ้าคา หมู่ที่ 10 ตำบลนาแวง

แก่งข้างหมอบ ที่ตั้ง บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 10 ตำบลเขมรราชู

ภู่อ่าง ที่ตั้ง บ้านหลักเขต หมู่ที่ 9 ตำบลหนองนกทา

พระเจ้าใหญ่องค์แสน ที่ตั้ง วัดโพธิ์ หมู่ที่ 7 ตำบลเขมรราชู

พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น ที่ตั้ง วัดบ้านอุบมุง หมู่ที่ 5 ตำบลเขมรราชู

พระหยกไขมีเรีย ที่ตั้ง วัดโพธิ์ หมู่ที่ 7 ตำบลเขมรราชู

แก่งสะพานเหล็ก ที่ตั้ง บ้านสามแยกถ้ำเสือ หมู่ที่ 17 ตำบลเขมรราชู

ภูรัง ที่ตั้ง บ้านบาก หมู่ 2 ตำบลห้วยนาและ บ้านดอนไต่ หมู่ 10 ตำบลห้วยนา

ภูพนมดี ที่ตั้ง บ้านแก่งหลักด่าน หมู่ 7 และบ้านพนมดี หมู่ 10 ตำบลหนองผือ

ภูยอ ที่ตั้ง บ้านคำสง่า หมู่ 11 ตำบลหนองนกทา

ดอนสโงม ที่ตั้ง บ้านนาแวง หมู่ 2 ตำบลนาแวง

เทศกาลและประเพณี

แข่งเรือยาวประเพณีสองฝั่งโขง ไทย-ลาว ลำน้ำโขง หน้าเทศบาล ต.เขมรราชู

เดือนตุลาคมของทุกปี

ถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู ทุกวันเสาร์ที่ 2 และวันเสาร์ที่ 4 ของเดือน

ประเพณีสงกรานต์ แก่งช้างหมอบ เทศบาลตำบลเทพวงศา 13-15 เมษายน

ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เทศบาลตำบลเขมรราช เดือนกรกฎาคม

ผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมือง

กล้วยตาก นางวชิรมี อุ่นจิตร

สมุนไพร นางมาลา มัธยามาศ

สมุนไพร นางสมคิด ดงศรี หมู่ 1 ตำบลขามป้อม

ผ้าทอมือ นางสมภพ บุ่งทอง 30 6 ตำบลนาแว

ขนมนางเล็ด กลุ่มแม่บ้านบ้านเหนือเขมรราช

แหนมโบนะยม กลุ่มแม่บ้านบ้านเหนือเขมรราช

กล้วยฉาบ และกล้วยฉาบเส้น กลุ่มแม่บ้านหนองวีไล หมู่ 11 ตำบลเขมรราช

กลุ่มสานกระติบข้าว หมู่ 13 ตำบลขามป้อม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยไม่
ว่าระยะทางนั้นจะ ใกล้หรือไกล และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่ (กรมส่งเสริมการเกษตร,
2544) องค์การสหประชาชาติในคราวประชุม ว่าด้วยการเดินทาง และท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี
พ.ศ. 2506 ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง อยู่ 3 ประการ
ได้แก่

1. ต้องมีการเดินทาง
2. ต้องมีสถานการณ์ที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน

พหุบัน ปณุ ทิโต ชีเว

3. ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทางจากความหมายของการท่องเที่ยวดังกล่าว สรุปว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่กระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจาก กิจกรรมประจำวันโดยเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ไม่คำนึงว่าระยะทางใกล้หรือไกล และมีการ ค้างแรมหรือไม่ โดยสรุปการท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวในแหล่ง วัฒนธรรม และ การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ในที่นี้จะนำเสนอ รายละเอียดเฉพาะ การท่องเที่ยว เชิงเกษตรซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และ สัตว์เลี้ยง ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนิน กิจกรรมและการท่องเที่ยวในด้าน เกษตรกรรม เพื่อให้ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐาน ความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึก ต่อการรักษาสภาพแวดล้อมเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพืชผล ไร่ นา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ เกษตรกร ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการ นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2544) และ ต้องมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ

3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางการเกษตร ได้แก่ ดินพื้นที่ พันธุ์สัตว์ องค์กร ท้องถิ่น ความรู้ทางการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้

3.2 ตลาดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ประชาชนและเกษตรกรที่สนใจหาความรู้ด้านเกษตร เพื่อพัฒนาอาชีพ และ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในการท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมการเกษตร เรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร

3.3 การบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูล การบริการนำเที่ยว และที่พัก

แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการด้านการพัฒนาจำนวนมากให้ความเห็นว่าความช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากร วิชาการ และทรัพยากรจากภายนอกเข้าไปเพียงฝ่ายเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนให้เกิด ความยั่งยืนในการพัฒนาได้ เพราะการแก้ปัญหาและการพัฒนาชุมชนจะบังเกิดผลเมื่อมีการ เรียนรู้ ร่วมกันจากการกระทำของนักพัฒนาและประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ โดยมีประชาชนเป็นผู้กระทำ (Actor) ในการพัฒนามิใช่เป้าหมายหรือผู้ถูกกระทำในกระบวนการดังกล่าว การเรียนรู้ ร่วมกันผ่านการ ดำเนินงานพัฒนาจะก่อให้เกิด “ปัญหา” และ “พลัง” ในการก้าวผ่านความ ยากลำบากในการแก้ไข ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างมั่นคง ในการ พัฒนา ยุคปัจจุบัน โดย Edgardo (1998) ดัชนีประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชน ต้องสร้างขึ้นบนรากฐานที่ยึดมั่นว่าประชาชนเป็นผู้มีอำนาจที่แท้จริงไม่ใช่รัฐ จึงต้องยึดมั่น ใน หลักการดังนี้ 1) ประชาชนจะต้องมีความเคารพในตนเอง 2) ประชาชนจะต้องมีเสรีภาพจะรวมตัว กัน จัดตั้งกลุ่มองค์กรและทำการเคลื่อนไหว 3) ประชาชนจะต้องเป็นเจ้าของและควบคุมดูแล ทรัพยากร และกิจกรรมของพวกเขาและ 4) ประชาชนจะต้องมีเสรีภาพจะเลือกและมีสิทธิที่จะปฏิเสธ จากการ ศึกษาเทคนิคและวิธีการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยเทคนิคที่จะใช้ในการวิจัยที่

เหมาะที่สุด กับงานวิจัยครั้งนี้ คือเทคนิควิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม PAR และได้เลือกเอา กระบวนการ AIC และ Mind Mapping มาร่วมใช้ประกอบการวิจัย

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิดในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถมุ่งเน้น ได้แก่ 5 แนวทางด้วยกัน คือ แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว เส้นทางกิจกรรม แนวทางการพัฒนาทางการตลาดการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการท่องเที่ยวในชุมชนและแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางทั้งหมดนี้ อยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชนและความต้องการของนักท่องเที่ยวแนวคิดที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดเห็นนักวิชาการหลายท่าน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548; พงนา สอนศรี, 2546) และมีงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวลักษณะเดียวกัน (สดีไส สร้างไศรก และคณะ, 2546; ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชชิตติ และกิตติศักดิ์ ธรรมมาภรณ์พิลาศ, 2547) ถ้าหากแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชนหรือปัญหาของชุมชน มีการนำเอาแนวคิดที่เหมาะสม ผสมผสานกับสถานการณ์ปัจจุบัน ความต้องการนักท่องเที่ยว นโยบายที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้วก็สามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ทั้งนี้การ พัฒนาของชุมชนใด ๆ นั้นจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง จึงจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ ความยั่งยืนจึงเป็นวิสัยทัศน์หลักที่ทุกชุมชนพึงมุ่งไปในกระบวนการพัฒนาสังคมของตนเอง ดังนั้น การที่ชุมชนจะพัฒนาไปได้ ชุมชนจำเป็นต้องรู้จักตนเองเสียก่อน นั่นคือชุมชนต้องรู้จักวิเคราะห์สังคม ของตนปรากฏการณ์ใด ๆ จะมีความหมายอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับคนที่มอง คนแต่ละชุมชนหรือสังคม จะสร้างโลกของตนขึ้นมา แล้วมีวิธีการดำเนินชีวิตตามแนวที่ตนสร้างขึ้น (นำชัย ทนุผล, 2543) ดังนั้นการที่รู้ว่าสังคมใดมีลักษณะอย่างไร หรือจะเข้าใจสังคมใดจะต้องมองสังคมนั้นด้วย สายตาของคนในสังคมเอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2549) การพัฒนาการท่องเที่ยวก็เช่นกัน ควรเริ่มที่ ชุมชนก่อนให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชนของตนเอง

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ มีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก เป็นโอกาสในการกระจายรายได้สู่ชุมชนในชนบท และการจ้างงานในท้องถิ่น ภาครัฐ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชน โดยกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้การสนับสนุนให้องค์กรท้องถิ่นสามารถกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน และกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นอิสระ โดยภาครัฐจะสนับสนุนด้านความรู้ ประสบการณ์ และงบประมาณอุดหนุนผ่านกลไกของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจุบันสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ได้ตั้ง “คณะกรรมการประสานงานเชิงบูรณาการระหว่างกระทรวงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การพัฒนา”

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และคาดหวังว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะเป็นการท่องเที่ยวแบบสร้างส่วนร่วมให้แก่ชุมชน สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้าง

รายได้แก่เศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย ในด้านการตลาด การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ยังเป็นกลุ่มเฉพาะ (Niche Market)

การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ มีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก เป็นโอกาสในการกระจายรายได้สู่ชุมชนในชนบท และการจ้างงานในท้องถิ่น ภาครัฐจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชน โดยกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ได้ให้การสนับสนุนให้องค์กรท้องถิ่นสามารถกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนงานและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นอิสระ โดยภาครัฐจะสนับสนุนด้านความรู้ประสบการณ์และงบประมาณอุดหนุนผ่านกลไกของรัฐในรูปแบบต่างๆ ปัจจุบันสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ได้ตั้ง “คณะกรรมการประสานงานเชิงบูรณาการระหว่างกระทรวงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การพัฒนา” ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และคาดว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะเป็นการท่องเที่ยว แบบสร้างส่วนร่วมให้แก่ชุมชน สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้แก่เศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย ในด้านการตลาด การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ยังเป็นกลุ่มเฉพาะ (Niche Market)

แนวคิดเศรษฐศาสตร์เพื่อชุมชน

แนวคิดและทฤษฎี

ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก จากระบบเศรษฐกิจที่มีภาคเกษตรเป็นภาคนำทั้งการผลิต รายได้ และการจ้างงาน มาสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมการค้า และการบริการ แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 51 ยังคงทำงานอยู่ในภาคเกษตร แต่รายได้ภาคเกษตรพื้นฐาน ปัจจุบันนี้เหลือเพียงประมาณร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่านั้น ความแตกต่างทางรายได้ ความร่ำรวยของคนกลุ่มน้อยและความยากจนของคนกลุ่มใหญ่ เกิดช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจนออกไปทุกที

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่เริ่มต้นเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและละเลยภาคเกษตรกรรม จึงทำให้ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ขณะที่ผลผลิตภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนลดลงตามลำดับ แนวคิดการพัฒนาไม่สมดุลโดยการเน้นอุตสาหกรรม ก็คือ การสะสมอุตสาหกรรมโดยการดูดซับมูลค่าส่วนเกินจากภาคเกษตรใน 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก คือ การแลกเปลี่ยนไม่เสมอภาค คือ การซื้อสินค้าเกษตรราคาถูกจากภาคชนบท แล้วขายสินค้าอุตสาหกรรมราคาแพง ผลผลิตส่วนเกินที่ภาคเกษตรผลิตได้ก็จะถูกยกย้ายจากภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรมผ่านกลไกตลาด ที่ภาคอุตสาหกรรมมีอำนาจในตลาดมากกว่า จึงทำให้การแลกเปลี่ยนไม่เสมอภาค โดยภาคเกษตรได้มูลค่าต่ำ แต่ภาคอุตสาหกรรมได้มูลค่าสูง

ลักษณะที่สอง แรงงานจากภาคเกษตรจะเคลื่อนย้ายสู่ภาคอุตสาหกรรม อันเนื่องจากรายได้เกษตรไม่พอเพียงเลี้ยงชีพ จึงต้องอพยพสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดภาวะแรงงานล้นเกินใน ภาคอุตสาหกรรม กลายเป็นกองทัพแรงงานสำรอง ค่าจ้างแรงงานจึงถูกเปิดโอกาสให้ ภาคอุตสาหกรรม “ซูดรีด” แรงงานหรือดูดซับเอามูลค่าส่วนเกิน (หรือมูลค่าที่เกินจากค่าจ้าง) จากแรงงานได้มาก ทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีต้นทุนต่ำ กำไรสูง

การพัฒนาไม่สมดุลเป็นปฐมฐานของความแตกต่างทางรายได้ ดังกล่าวแล้ว หากพิจารณาในเนื้อหาของการพัฒนาอุตสาหกรรม ก็พบว่า รัฐบาลสนับสนุน และให้สิทธิพิเศษมากมาย แต่การส่งออกต้องแข่งขันในตลาดโลก การแข่งขันมีเพียง 2 ด้าน คือ

1. ด้านคุณภาพของสินค้า
2. ด้านราคา

ในเรื่องคุณภาพของสินค้า ต้องพึ่งเทคโนโลยีและคุณภาพของวัตถุดิบ ซึ่งทั้งเทคโนโลยี วัตถุดิบ และเครื่องจักร ส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ จึงยากที่จะให้เหนือกว่าประเทศเจ้าของเทคโนโลยีได้ ดังนั้น จึงต้องหันมาแข่งขันด้านราคา คือ ขายราคาถูก และการทำให้ราคาถูกเพียงอย่างเดียวที่ทำให้ คือ ค่าแรงถูก เพราะด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี สินค้าทุน ต้องนำเข้า ไม่สามารถลดราคาได้ จึงมีแต่ค่าแรงเท่านั้นที่ลดราคาได้ ดังนั้น ในความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ต้องการให้แรงงานจากชนบทเคลื่อนย้ายเข้าเมือง เพื่อให้เกิด “Reserve Army” เป็นความต้องการที่สวนกระแสกับนักสังคมวิทยา ที่ไม่ต้องการให้คนจนเข้ามาแออัดในกรุงเทพฯ อุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ ต้องการให้แรงงานจากชนบทต่างอพยพเข้ามา การเติบโตของชนบท การเพิ่มรายได้ของชนบท ซึ่งจะทำให้คนชนบทอพยพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมลดลง เป็นสิ่งที่ขัดกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมมาโดยตลอด ยุทธศาสตร์แอมแปง ของการพัฒนาอุตสาหกรรม จึงเป็นการยับยั้งการเติบโตของชนบท เพื่อกดดันให้แรงงานทั้งถิ่นฐานอพยพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว ภาคเกษตรหรือภาคชนบทจึงกลายเป็นเพียงแหล่งผลิต “มูลค่าส่วนเกิน” (หรือผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานมากแต่ได้ค่าตอบแทนน้อย) ให้ภาคอุตสาหกรรมดูดรีด และคงอยู่เพื่อความเติบโตของภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น ช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนทำงานในภาคอุตสาหกรรมกับคนทำงานในภาคเกษตรจึงห่างกันมาก

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำต้องมีการปรับเปลี่ยนในสามระดับแห่งปัญหา คือ

1. ในระดับนโยบายการพัฒนา จะต้องเปลี่ยนจากการพัฒนาแบบไม่สมดุล สู่การพัฒนาแบบสมดุล
2. ในระดับความสัมพันธ์ทางการแลกเปลี่ยนจะต้องมีการแก้ไขการแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรม จะต้องให้เกษตรกรหรือคนชนบทมีการรวมกลุ่ม มีการจัดการกับผลผลิตและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีอำนาจต่อรองเพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบ ในระดับนี้ การดำเนินงานทางการผลิตและการขายที่จัดตั้งขึ้นมาในรูปของธุรกิจชุมชน จะเป็นเครื่องมือต่อรองที่ดี เพราะตราบใดก็ตามที่สังคมต้องอยู่ในระบบตลาด อยู่ในระบบการแลกเปลี่ยน “ชุมชน” ก็จำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจกลไกของมัน และใช้การแลกเปลี่ยนให้เกิดประโยชน์กับชุมชนให้มากที่สุด จึงจะสามารถป้องกันการแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมได้
3. ในระดับส่วนบุคคล ที่คนชนบทต้องอพยพไปขายแรงงานและถูกเอาเปรียบ การทำให้สามารถดำรงอยู่ในชนบทอย่างพอมีพอกิน ไม่เดือดร้อน ย่อมสามารถหลีกเลี่ยงสภาพการถูกเอาเปรียบจากภาวะการณ์เป็นลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมได้ ธุรกิจชุมชนเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้คนชนบทมีโอกาสเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองโดยไม่ต้องอพยพไปเป็นกรรมกรในเมือง หรือแม้แต่การเป็นผู้ขายแรงงานให้แก่ธุรกิจชุมชนในหมู่บ้าน ก็น่าจะมีชีวิตที่ดีกว่า

ความผิดพลาดของแนวทางพัฒนา ได้ปรากฏผลเลวร้ายที่ยากแก่การแก้ไข คือ

โครงสร้างอุตสาหกรรมไทย

ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่

วิสาหกิจชุมชน

องค์ประกอบสำคัญของวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบ
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กฎหมายกำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่าง ครบวงจร

1. ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

2. ระดับสูงส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุนเพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

3. การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาดความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจ หรือภาคอุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เป็นองค์กรรองรับในการดำเนินงานของชุมชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบบริหาร มีการจัดองค์กรและระบบงาน จะทำให้สามารถขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ได้ วิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบลที่เกิดขึ้นตามโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชน

การจัดตั้งสหกรณ์

การขอลงทะเบียนตั้งสหกรณ์จะต้องปฏิบัติเป็นไปตาม มาตรา 33, 34, 35, 36 และ 37 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ประกอบระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยวิธีดำเนินการขอจัดตั้งสหกรณ์ พ.ศ. 2547 กล่าวคือ ต้องมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ มีความเป็นไปได้ทางธุรกิจ และปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนถูกต้อง มิใช่จะพิจารณาแต่เฉพาะเอกสารประกอบการพิจารณาถูกต้องหรือไม่ และปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนถูกต้อง มิใช่จะพิจารณาแต่เฉพาะเอกสารประกอบการพิจารณาถูกต้องหรือไม่ อีกทั้งความพร้อมและความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จเบื้องต้น ที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ต่อไป

วิสาหกิจชุมชนแตกต่างจากธุรกิจอื่นอย่างไร

ธุรกิจอื่นส่วนใหญ่มุ่งแสวงหากำไรเป็นหลักและอาจจะไม่ให้ความสำคัญต่อผลเสียที่อาจเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและสังคมเท่าที่ควร แต่วิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบการบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุดมุ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบการมีสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยในชุมชนและมุ่งต่อการรักษาระบบนิเวศของสังคมโดยรวม

กฎหมายที่จะรองรับวิสาหกิจชุมชน

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 แต่ควรปรับปรุงให้ใช้กฎหมายสหกรณ์และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มารองรับเพิ่มขึ้นอีก เพื่อวิสาหกิจชุมชนต้องมีลักษณะเท่าทันกระแสโลกและกระแสทุน มีความฉับไวในการปรับตัวเพื่อการต่อสู้ หลีกเลียง พิทักษ์ประโยชน์ของชุมชน นั้นๆ

วิสัยทัศน์ในการสร้างกระบวนทัศน์ใหม่

เหตุปัจจัยอันก่อให้เกิด “ภาพของเศรษฐกิจชุมชน” ในตัวของมันเอง ภาววิสัยแห่งการพัฒนาที่เป็นผลกระทบบและทิศทางการพัฒนาที่ปฏิสัมพันธ์กับเศรษฐกิจกระแสหลักยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงมองถึงวิสัยทัศน์การสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ของชุมชน ซึ่งมีกฎเกณฑ์แตกต่างจากการพัฒนากระแสหลัก ดังต่อไปนี้

1. เน้นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
2. กระบวนการสร้างทุนชุมชน / ทุนสังคม
3. กระบวนการศึกษาวิจัย ในกระบวนทัศน์ใหม่ควรเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา
4. กระบวนการผสมผสานความหลากหลายจากปัจจัยที่เป็นคุณต่อการพัฒนา เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ชุมชนเปิดรับเอาความรู้และความช่วยเหลือจากภายนอก กระบวนการผสมผสานความหลากหลายจากปัจจัยที่เป็นคุณ จะนำไปสู่ความร่วมมือพัฒนาแบบเบญจภาคีหรือพหุภาคี ที่ภาคส่วนต่างๆ ของรัฐและเอกชนร่วมมือกับองค์กรชุมชนผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จมีศักยภาพและมีการประสานกันวางแผนพัฒนาระดับภาค ระดับชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมโดยรวม
5. กระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชน จะนำไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ในการต่อยอดความรู้ในการพัฒนาตนเองและเครือข่ายอยู่ตลอดเวลา นำไปสู่การยกระดับทุนที่เกิดจากการร่วมทุนกันระหว่างองค์กรชุมชนในการสร้างธุรกิจ-อุตสาหกรรมชุมชน

นี่คือแนวคิดธุรกิจชุมชนและหลักคิดเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงและพึ่งพิงตัวเอง โดยมีสมาชิกร่วมมือร่วมใจกันผลักดันให้การพัฒนาไปสู่ทิศทางใหม่ เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งยังเป็นหลักคิดหนึ่งที่จะพัฒนาชุมชนไปสู่ “สังคมชุมชนอนาธิปไตย” ซึ่งอำนาจการบริหารปกครองเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง

วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่ธุรกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นการจัดการ “ทุน” มีความหมายมากกว่าเงิน เพราะรวมทุกอย่างที่ชุมชนมีอยู่ แม้จะยังไม่ได้พัฒนาเต็มศักยภาพก็ตาม ทุนของชุมชน หมายถึง ทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนที่มีการสะสม ทุนความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางสังคมหรือความไว้วางใจ และความเป็นที่เป็นที่มั่นของผู้นั้นในชุมชน การจัดการทุนเหล่านี้จะต้องจัดการโดยชุมชน จัดการตาม “วงจรธุรกิจ” ของคนนอก ของพ่อค้า ของข้าราชการ ของนักวิชาการ ไม่ได้จัดการตาม “วงจรชีวิต” ของชุมชนหรือของตนเอง วิสาหกิจชุมชนเป็นการจัดการอย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่การเลียนแบบเห็นใครทำอะไรก็ทำตาม ไม่มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง ไม่มี “ความแตกต่าง” และ “ความคิดสร้างสรรค์” ไม่มีลักษณะเป็น “นวัตกรรม” เป็นของโลกที่เหมือนกันหมด ทำตามกัน

วิสาหกิจชุมชนเป็นการจัดการทุนและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการพึ่งพาตนเอง ไม่ใช่เริ่มต้นที่ดีลูกคิดรางแก้วคำนวณตัวเลขสวยสดงดงามว่าผลิตเท่าไร ขายได้เท่าไร กำไรเท่าไร รวยเท่าไร แค่เริ่มคิดก็ผิดแล้ว เพราะวิสาหกิจชุมชนไม่ใช่ธุรกิจชุมชน แต่เป็นการผลิต แปรรูป จัดการ เพื่อการพึ่งพาตนเองต่างหากที่เหลือ ถ้าเกิดจะรวยก็ให้รวยไป แต่ไม่ใช่เอารวยมาเป็นเป้าหมาย เอาพออยู่พอกินหรือพอเพียงมาใส่ไว้ในจิตสำนึกมากกว่า ทำได้แบบนี้ต่างหากที่ถือว่าเก่งจริงและรวยจริง การพึ่งตนเองของชุมชนเป็นรากฐานสำคัญของการทำวิสาหกิจ ควรพยายามแสวงหาทางเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน การปรับปรุงชีวิตให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น จะต้องมาจากพลังจากปัญญา พลังความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ เรียนรู้ที่ตนเองมีอะไรดี ๆ อยู่อีกมากมายและจะเอามาจัดการอย่างไรจึงจะทดแทนสิ่งที่ซื้อจากตลาดให้ได้มากที่สุด เพราะการลดรายจ่ายเท่ากับเพิ่มรายได้ ระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนสำเร็จโดยวิธีคิดใหม่และโดยการปฏิบัติจนได้ผล คือ

1. ทุน
2. ความรู้
3. ตลาด

วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่ธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีแนวคิดเป็นองค์รวมและเกิดขึ้นเพื่อการพึ่งตนเอง พึ่งตนเองได้ ถ้าหากคิดแบบรอบด้าน ทำแบบฉีกพลัง ถ้าคิดแบบองค์รวมและรอบด้านก็จะได้อะไรที่สร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรมมีความหลากหลายในรูปแบบและเนื้อหา พลังของวิสาหกิจอยู่ที่ความหลากหลายความแตกต่าง ความเป็นตัวของตัวเอง เอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มเฉพาะผลิตภัณฑ์ ธุรกิจชุมชนมักคิดแบบแยกส่วน ต้องการเพิ่มรายได้เป็นเป้าหมายหลักแข่งขันกันสูง ลอกเลียนกันมากกว่า ทำอะไรตามตำราที่เขียนไว้เป็นสูตรสำเร็จ เป็นเรื่องเทคนิคมากกว่าวิธีคิด เป็นเรื่องผลผลิต มากกว่ากระบวนการ ผลิตต้องอย่างนั้น การตลาดต้องอย่างนั้น การบัญชีต้องสำนักนี้สำนักนั้น ทุกอย่างถูกกำหนดไว้หมดแล้ว วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบกิจการขอชุมชนที่ไม่ได้วางเป้าหมายที่ตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่วางไว้ที่ความสุข สุขภาวะโดยรวมของชุมชน “ชุมชนอยู่ดีมีสุข ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข”

พหุ อนุ ทิ โต ชี เว

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในปัจจุบัน

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในสังคมไทยมีที่มาหลายทาง ส่วนหนึ่งมาจากแนวคิดแบบสหกรณ์ และแนวคิดเกษตรผสมผสาน ส่วนหนึ่งมาจากรากฐานทางพุทธศาสนาและงานพัฒนาของคริสต์ศาสนา ส่วนหนึ่งจะมาจากแนวคิดของนักพัฒนาเอกชน และสุดท้ายที่มีพลังทางสังคมค่อนข้างมาก คือแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเสนอ “ทฤษฎีใหม่” และ “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งก็มีแนวคิดของนักคิดไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหรือสอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกษัตริย์นักพัฒนา พระองค์ขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. 2489 ในช่วง 10 ปีแรกของการครองราชย์ พระองค์ยังไม่ได้เริ่มงานพัฒนามากนัก มีเพียงการสร้างถนนเข้าหมู่บ้านห้วยคด อำเภอห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2495 และในพื้นที่เดียวกันนี้ได้ทรงสร้างอ่างเก็บน้ำเขาเต่าในปี พ.ศ. 2496 นอกจากนั้นคือได้เสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรในภาคต่างๆ พระองค์ได้เริ่มงานพัฒนาเมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยเริ่มจากการทำแปลงป่าไม้สาธิตในพระตำหนักสวนจิตรลดา ต่อมาแปลงป่าไม้สาธิตนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเกษตรสวนจิตร โครงการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท คือโครงการตามพระราชประสงค์ คือ โครงการซึ่งทรงศึกษาและทดลองปฏิบัติเป็นการส่วนพระองค์ ปรีชาผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงจนได้ผลดี แล้วนำออกมาเสนอต่อสาธารณชน

1. โครงการหลวง เป็นโครงการเจาะจงดำเนินการและพัฒนาบำรุงรักษาป่าต้นน้ำลำธารในภาคเหนือพัฒนาอาชีพกลุ่มชาติพันธุ์ในที่สูง โดยปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานของรัฐบาลในบริเวณต่างๆ
2. โครงการตามพระราชดำริ เป็นโครงการที่ทรงวางแผนพัฒนา ทรงเสนอให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำรินหน่วยงานร่วมของรัฐบาลมีทั้งฝ่ายพลเรือน ฝ่ายทหาร และฝ่ายทหารร่วมกับพลเรือน โครงการประเภทนี้ปัจจุบันมีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ
3. โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นโครงการ ที่พระองค์ได้พระราชทานข้อแนะนำและแนวพระราชดำริ ให้เอกชนรับไปดำเนินการด้วยกำลังเงิน กำลังปัญญา และกำลังแรงงาน พร้อมทั้งติดตามผลงานต่อเนื่องโดยภาคเอกชนเอง เช่น โครงการหมู่บ้านสหกรณ์เนินดินแดง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดและดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ

โครงการส่วนใหญ่ที่ดำเนินอยู่และขยายผลไปได้รวดเร็วมาก คือ โครงการตามพระราชดำริ เพราะมีกำลังจากหน่วยงานของรัฐบาล ทั้งทหารและพลเรือนเข้าร่วมมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการพระราชดำริ พ.ศ. 2524 และตั้ง “คณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ขึ้น เพื่อตอบสนองงานในโครงการพระราชดำริ และรองรับงานในโครงการในพระราชดำริที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยมีหน้าที่เป็นองค์กรกลางระดับชาติที่จะควบคุมดูแลติดตามผล และประสานงานกับหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่ดำเนินตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยรัฐบาลจัดงบประมาณตามเหมาะสมให้กับ กปร. หลังจากนั้นงานตาม

โครงการตามพระราชดำริก็ขยายตัวอย่างมาก จนปัจจุบันขยายตัวถึงกว่า 1,700 โครงการ การที่ทรงสนใจในเกษตรกรรมและมีโอกาสได้ทดลองศึกษาค้นคว้าหารูปแบบที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติจากโครงการต่างๆ มากมายนี้เอง อีกทั้งพระองค์ยังมีผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ให้คำปรึกษารวมถึงนักคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากสังคมไทยและวงการพัฒนาเอกชนอีกด้วย คือ ศ.นพ. ประเวศ วะสี ซึ่งเคยรับทุนส่วนตัวจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ท่านมีความเข้าใจในกลุ่มที่เรียกตนเองว่าองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ เอ็นจีโอ พระองค์ยังให้ความสนใจเรื่องการศึกษามาก โดยเมื่อเริ่มพัฒนาเกษตรกรรมจะเริ่มต้นจากการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนา ก่อนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาลักษณะต่างๆ และได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาการพัฒนาขึ้น 6 แห่งทั่วประเทศ ภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ ที่เขาหินซ้อน จ.ฉะเชิงเทรา (พ.ศ. 2522) ที่พิบูลทอง จ.นราธิวาส (พ.ศ. 2524) ที่อำเภอกันทรวิชัย จ.จันทบุรี (พ.ศ. 2524) ที่ภูพาน จ.สกลนคร (พ.ศ. 2525) ที่ห้วยฮ่องไคร้ จ.พิจิตร (พ.ศ. 2525) ที่ห้วยทราย จ.จังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2526)

ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรมาตามลำดับในเรื่องการรักษาป่าต้นน้ำลำธารและการอนุรักษ์ธรรมชาติบ้าง เรื่องการบำบัดน้ำเสียบ้าง เรื่องพัฒนาแหล่งน้ำบ้าง เรื่องการป้องกันหน้าดินพังทลายบ้าง เรื่องการปลูกพืชเมืองหนาวในพื้นที่สูงบ้างจนกระทั่งถึงทฤษฎีใหม่ ซึ่งพระองค์เกิดความคิดขึ้นจากการเสด็จเยี่ยมพื้นที่บ้านกุดตอแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏว่าชาวบ้านมีที่ดินที่ให้ผลผลิตไม่ดี แต่ถ้าได้รับการปรับปรุงน่าจะให้ผลผลิตที่ดีได้พระองค์จึงกลับมาทดลองการปรับที่ดินจัดที่ดินเป็นส่วนๆ ในพื้นที่ทดลองของพระองค์ที่ จังหวัดสระบุรี ทฤษฎีใหม่จึงกำเนิดขึ้นที่แปลงทดลองสวนพระองค์ จังหวัดสระบุรี และพระองค์ได้นำทฤษฎีใหม่นี้เสนอต่อสาธารณชนโดยตรัสพระราชทานแก่ประชาชนเป็นครั้งแรกในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2537 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ตามแนวพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิตในเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีคุณภาพนั้น พระองค์ทรงเสนอให้แบ่งสัดส่วนที่ดินตามการใช้ประโยชน์ออกเป็น 4 ส่วน คือ บ่อน้ำ (30%) ปลูกข้าว (30%) ปลูกพืชสวน (30%) และที่เหลือ (10%) สุดท้ายให้ใช้ทำถนน คันดิน ปลูกบ้าน และโรงเรียนต่างๆ การเกษตรตามทฤษฎีใหม่นี้ จะอาศัยน้ำธรรมชาติคือ เป็นเกษตรน้ำฝน ไม่มีน้ำจากชลประทาน หากเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ขยายตัวตามที่คาดหมายกันว่าบรรลุขั้นที่ 1 แล้ว ต่อมาเมื่อชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น ชาวบ้านก็ควรมีการรวมตัวกันในรูปของกลุ่มหรือสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการร่วมมือกันในการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา และสังคม ซึ่งเรียกว่าเป็น “เกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง” ต่อมาเมื่อผ่านเลยขั้นที่ 1 และ 2 ไปแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นที่ 3 ซึ่งเป็นขั้นที่จะต้องมีการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้สูงขึ้น โดยอาจจะติดต่อกับแหล่งเงินทุน (ธนาคาร) และแหล่งพลังงาน (น้ำมัน) หรือกับเอกชนอื่นๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น โรงสี และร้านสหกรณ์ ขึ้นในชุมชน เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันและกันในเรื่องการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน

หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานกระแสพระราชดำริเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ถึงแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระองค์ได้ขยายแนวคิดจากการเกษตรใน “ทฤษฎีใหม่” ไปสู่แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยแนวคิดของพระองค์นั้น หมายรวมถึงการทบทวนทิศทางการพัฒนาใหม่ ดังพระราชดำรัสที่ว่า “การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่

แบบพอมือพอกิน แบบพอมือพอ -กินหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตนเอง” โดยเสนอให้ ส่วนเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนกลับไปเป็นแบบพอเพียงในตัวเอง ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของประเทศ ดังพระราชดำรัสที่ว่า “พูดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิต และการขาย รู้ว่าท่านทั้งหลายกำลังกลุ่มใจในวิกฤติการณ์ ตั้งแต่คนที่มีเงินน้อยไปจนกระทั่งคนที่มีเงินมาก แต่ถ้าสามารถเปลี่ยนกลับไปเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะมีเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้ ขอให้ทุกท่านซึ่งมีหน้าที่แต่ละท่านพยายามใช้สติปัญญา และกำลังให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม”

ต่อมา ศาสตราจารย์ น.พ.ประเวศ วะสีได้อธิบายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจนขึ้นอีก ในหนังสือ “เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม” (พ.ศ. 2541) โดยอธิบายขยายความต่อเกี่ยวกับพระราชดำรัสว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ กล่าวคือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอ จะรักคนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง คือ การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และการปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง คือ เศรษฐกิจควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากฐานทางวัฒนธรรม จึงจะมั่นคง
7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ผันผวน เดี่ยวจนเดี่ยวรวยแบบกะทันหัน

ในทางรูปธรรมศ.นพ.ประเวศเสนอให้ใช้พระราชดำรัส 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เป็นแนวทางในการดำเนินเศรษฐกิจของประเทศ ปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมใหม่ นำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าบรรจุไว้ ปฏิรูปการเมือง ระบบราชการ ปฏิรูปกฎหมาย โดยยึดรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 เป็นตัวตั้ง เพราะมีมาตรการที่กระจุกกระจายในที่ต่างๆ แต่เชื่อมโยงเป็นโครงสร้างในปฏิรูปสังคมให้มีรากฐานเข้มแข็ง อาศัยหลักพระพุทธศาสนา ที่เน้นการพึ่ง ตนเอง ความเอื้ออาทร ความพอเพียง ความเป็นชุมชน ความสมดุล ความโปร่งใสดีงาม มาใช้ในการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจ, และฟื้นฟูวิถีชีวิตแบบไทยเดิม ซึ่งมีวัฒนธรรมชุมชนเป็นวิถีชีวิตร่วม ทั้งหมดนี้เพื่อให้ประเทศเป็นเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองจากฐานล่าง โดยเริ่มจากการฟื้นฟูบูรณะดูแลฐานล่างให้เข้มแข็ง เมื่อฐานล่างดี เศรษฐกิจข้างบนก็จะได้รับผลดีด้วย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ความหมายของการท่องเที่ยว (The Meaning of Tourism) การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่งที่มีการเดินทางเข้ามา

เกี่ยวข้อง โดยเป็นการท่องเที่ยวเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสภาพแวดล้อม และก่อให้เกิดความสนใจ และไม่ได้อิงจุดประสงค์อื่น มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำนิยามหรือความหมาย ของการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันดังนี้

องค์การการท่องเที่ยวโลก World Tourism Organization –WTO ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าหมายถึงการเดินทางใดๆก็ตามเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการดังนี้ ประการที่ 1) การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวแต่ไม่ใช่ไปไม่ได้เป็นหลักแหล่งเป็นการถาวร ประการที่ 2) การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม ประการที่ 3) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้แต่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อน หย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร เพื่อความเบิกบาน บันเทิงรื่นรมย์เพื่อเล่นกีฬาต่างๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้และเพื่อติดต่อธุรกิจ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวตามความหมายของ องค์การสหประชาชาติในคราวประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ว่าการท่องเที่ยวหมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือต้องมี การเดินทาง ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยียน และต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง สำหรับจุดมุ่งหมายของการเดินทางต้องมีใช่เพื่อประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ แต่ไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างต่อไปนี้คือ เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อการศึกษา เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ เพื่องาน อุดมคติเพื่อการกีฬา และบันเทิง เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจและเพื่อเข้าร่วม ประชุมสัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2544) ที่ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเป็นการนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มี การเดินทางจากที่หนึ่งไปที่หนึ่ง ซึ่งมักหมายถึงเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็น แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมโดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการใน ด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ (ปรีชา แดงโรจน์, 2544) ได้อ้างถึงคำนิยามการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติ ที่ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ไว้ว่าหมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ (1) ต้องมีการเดินทาง (2) ต้องมีสถานที่ปลายทาง ที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยียน (3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง (Coltman, 1989) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว คือ ความสัมพันธ์ซึ่งเกิดขึ้นซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้จัดบริการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐบาลในท้องถิ่น และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าว ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ Coltman (1989) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว คือ การจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างความประทับใจการบริการและการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (Components of Tourism)

การท่องเที่ยวจัด เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมใหญ่ที่สุดที่มีองค์ประกอบเป็นอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมจำนวนมาก

พจนานุกรม (2546ก) และ พยอมนิพนธ์ (2549) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัย หรือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบท เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญา ท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย

3. ที่พักแรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับ (Accommodation) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท Bed&Breakfast เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรม ประเภทต่างๆมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ในระดับ ต่างๆกันซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน เช่น ภัตตาคาร สรรว่าย น้ำ บาร์ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ซาวน่า บิสซิเนสเซ็นเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities and Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เช่นกันในยุคปัจจุบันซึ่งการท่องเที่ยวมีได้หมายเพียงแต่ การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ความงามของธรรมชาติเท่านั้นหากมีความสำคัญ สำหรับผู้มาเยือน คือ การได้มีโอกาสทำ กิจกรรมต่างๆได้แก่การเดินป่าศึกษาธรรมชาติเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น (Rainforest) การล่องแก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำใน รูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนูในบริเวณ ป่าชายเลน การตกปลาหมึก ในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำน้ำเกี่ยวข้าวการร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

5. ส่วนประกอบอื่นๆ บริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) ได้แก่ ทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อาทิ เช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ ลักษณะของการท่องเที่ยว การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น แรงจูงใจในการเดินทาง ประเภทของการคมนาคม จำนวนนักท่องเที่ยวและลักษณะของค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวอาจแบ่งได้เป็น 3 ชนิดดังนี้

5.1 การท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยวการแบ่งชนิดของการท่องเที่ยว ตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยว โดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยว ซึ่งในการประชุมขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการเดินทางและการท่องเที่ยวที่ จัดขึ้นในกรุงโรม ประเทศอิตาลีในปี.ศ.1963 ในที่ประชุมได้สรุปว่า การเดินทางท่องเที่ยวสามารถ เกิดขึ้นได้เมื่อมีเวลาว่าง เพื่อการพักผ่อน ท่องเที่ยวในวันหยุดเพื่อการกีฬา เพื่อ

สุขภาพ เพื่อ การศึกษา เพื่อการท่องเที่ยวทางศาสนา เพื่อธุรกิจ เพื่อเยี่ยมมิตรและญาติ และเพื่อ
วัตถุประสงค์ของ องค์กร (Mill,1990)

5.2 การท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากล การท่องเที่ยวชนิดนี้มีลักษณะดังนี้คือ
การท่องเที่ยวภายในประเทศ การท่องเที่ยวต่างประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะส่วนตัวและ
การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ

5.3 การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชนิดนี้มีรูปแบบดังนี้

5.3.1 กำหนดโดยประเภท ได้แก่การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic
Tourism) กับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism)

5.3.2 กำหนดโดยระยะทาง ได้แก่การท่องเที่ยวระยะไกล (Long - Haul) กับ การท่องเที่ยวระยะใกล้ (Short- Haul)

5.3.3 กำหนดโดยวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เช่น พักผ่อน ศึกษาดูงาน กีฬา การเยี่ยมญาติ การประชุม เพื่อสุขภาพ

5.3.4 กำหนดโดยระยะเวลา ได้แก่ การไปแวะเยี่ยม (Visit) หรือทัศนจร (Excursion) โดยไม่ค้างคืน กับ การพักเยี่ยม (Staying Visit) โดยค้างแรม ในปัจจุบันยังมีการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ (Home Stay) และการท่องเที่ยวพักระยะยาว (Long Stay) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงและเป็นที่น่าสนใจของผู้จัดนำ เที่ยวทั่วโลก

5.3.5 กำหนดโดยนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนดแหล่งท่องเที่ยว และ เส้นทางอาจเป็นการท่องเที่ยวคนเดียว หรือการท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม

5.3.6 กำหนดโดยวิธีการจัดการ ได้แก่การท่องเที่ยวแบบอิสระ (Independent Travel) กับ การท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ (Inclusive travel and visits)

5.3.7 กำหนดโดยปริมาณและคุณภาพ ได้แก่การท่องเที่ยวมวลชน (Mass Tourism) เพราะสามารถไปครั้งละหลายๆเป็นการท่องเที่ยวเพื่อประชาชน (Popular Tourism) เพราะเป็นที่นิยม ของประชาชน และการท่องเที่ยวเพื่อสังคม (Social Tourism)

ทฤษฎีการจัดการการท่องเที่ยว

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัด ต่างๆ ของสังคม และ สภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบ ความคิดที่ได้กำหนดไว้มีฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบ ความล้มเหลว การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (System Approach) และบรรลุ วัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาระบบย่อย (Subsystem) หรือองค์ประกอบ หลักของการจัดการ ท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่าง องค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการ ท่องเที่ยวด้วย (นิภาพร หนูอักษร, 2548) ซึ่งองค์กร UNESCO ได้กล่าวถึงประสบการณ์การท่องเที่ยว ในหลวงพระบางได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการวางแผนและการจัดการเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าหากประเทศต้องการที่จะประสบความสำเร็จ การขาดการวางแผนที่ดีในการก่อสร้าง การโฆษณา การลงทุนก็จะไม่สามารถนำไปสู่ ผลประโยชน์ได้ การขาดการบริหารที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิด ปัญหาต่อภาวการณ์ควบคุมในอนาคต ไม่ใช่แต่เพียงการวางแผนและการจัดการอย่างเดียวเท่านั้นว่า เป็นสิ่งสำคัญ แต่การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ก็มีความสำคัญ เช่น กับชุมชนในหลวงพระบางจะต้องได้รับรู้ ในรายละเอียดและได้รับโอกาสเพื่อร่วมกันวางแผน และกระบวนการจัดการ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2004)

การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้พัฒนาในทุกๆ ด้าน อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ มีการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและยาวนาน โดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่นเดียวกับ รำไพพรรณี แก้วสุริยะ (2547) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามหลักการ การพัฒนาการท่องเที่ยวของโลกไว้ว่า

1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) หมายถึง มีวิธีการ จัดการใช้ทรัพยากร ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดคำนึงถึงต้น ทุนด้านคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติและต้นทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นภูมิ ปัญญาท้องถิ่น
2. ลดการบริโภคและใช้ ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นควบคู่กับการลดการก่อของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) การร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการ การใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพ เหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก
3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริม ให้มีความ หลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่ง ท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม โดยการเพิ่มคุณค่า และมาตรฐานการบริการ เพื่อให้ นัก ท่องเที่ยวใช้เวลา ท่องเที่ยวใน สถานที่ที่นั่นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก
4. ประสานแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) การประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กร ปกครอง ท้องถิ่น (อบต. หรือเทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การทำงานใน สถานที่ท่องเที่ยวมี ศักยภาพ
5. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) การประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรม การ ท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น นำไปประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยว เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการ ในท้องถิ่น
6. การมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) มีการร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบองค์รวม (Participation Approach) โดย เข้าเป็น หน่วยงานร่วมจัด ร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหา ร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว ร่วมประเมินผลการท่องเที่ยวเป็นต้น นอกจากนี้ ต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
7. จัดประชุม และปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Onsulting Stakeholders and the Public) ต้องมีการประสานกับพหุภาคีได้แก่ ชุมชนหรือประชาคมในพื้นที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือในการเพิ่มศักยภาพ ให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาดเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

8. การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) การให้ความรู้การฝึกอบรม การส่งพนักงานดูงาน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ มีแนวคิด และมีวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

9. การจัดเตรียมข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) มีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และการบริการการขายให้พร้อม มีเพียงพอต่อ การเผยแพร่ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research) การช่วยแก้ปัญหาและเพิ่ม คุณค่ารวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัย เพื่อทราบผลของการบริการ นำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัด ต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้พัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และความงามทาง สุนทรียภาพ มีการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาดเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและ ยาวนาน หลักการในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวของโลก ได้แก่ อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะพอควรบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นควบคู่ กับการลดการก่อของเสีย รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรม ประสานแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น จัดประชุม และปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มี ผลประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาบุคลากร การจัดเตรียมข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว และประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย เพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไข การจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการตลาด

การส่งเสริมการตลาด (Marketing Promotion) คือการติดต่อลูกค้าผู้คาดหวังเพื่อแจ้งให้ทราบว่าผลิตภัณฑ์ของตนจำ หน่ายอยู่และเชิญชวนให้เค้ายอมรับว่าผลิตภัณฑ์นั้นสามารถตอบสนองความต้องการเพื่อให้ได้รับความพอใจได้หรือคือการติดต่อสื่อสารเพื่อชักชวนบุคคลอื่นให้ยอมรับข้อคิดเห็น แนวความคิดหรือสิ่งต่างๆ ที่นำเสนอ

ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดเป็นการติดต่อสื่อสารของผู้ผลิตทำ ไปยังตลาดเป้าหมาย โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารชักจูง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของผู้บริโภค เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมการณ์ซื้อเกิดขึ้น ซึ่งการส่งเสริมการตลาดจะประกอบด้วย การโฆษณา การขาย

โดยใช้บุคคลการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการขาย กุญแจที่นำความสำเร็จมาสู่การดำเนินธุรกิจ ในทุกวันนี้คือ การผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค แต่การที่สินค้ามีคุณภาพที่ดีได้ ตามมาตรฐานตามที่ต้องการ หรือราคาที่ สมเหตุสมผลกับความสามารถในการจ่ายของผู้บริโภค ก็ยังไม่เป็นหลักประกันว่าธุรกิจจะขาย สินค้าได้ทั้งนี้ ต้องอาศัยการให้ข่าวสารเพื่อให้ผู้บริโภคได้รู้จัก สินค้าการสร้างสรรค์ข้อความที่ สามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อตลอดจนการหาวิธี ติดต่อสื่อสารไปยังผู้บริโภคได้ อย่างถูกต้อง งานดังกล่าวก็คือการส่งเสริมการตลาด หรือการติดต่อ สื่อสารทางการตลาดนั่นเอง

การส่งเสริมการตลาดกับส่วนผสมทางการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการติดต่อสื่อสาร ระหว่างผู้จำหน่ายและตลาดเป้าหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจให้เกิดทัศนคติและ พฤติกรรมการซื้อ

สุปัญญา ไชยชาญ (2538) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการส่งเสริมการตลาด หมายถึง การสื่อสารทุกรูปแบบที่นักการตลาดนำมาใช้เพื่อแจ้งข่าวสารชักชวน หรือเตือนความจำผู้บริโภค ให้ทราบ ให้ซื้อ ให้ไม่ลืมสินค้าหรือบริการของบริษัทตลอดจนจินตภาพ เจตภาพ และกิจกรรมที่บริษัท ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนหรือสังคม การสื่อสารข่าวสารนี้เรียกว่าการสื่อสารการตลาด

ไกรฤทธิ์ บุญเกียรติ (2549) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการตลาดไว้ว่า การส่งเสริมการตลาดหมายถึงการสื่อสารหรือการสื่อข้อความที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ราคา ภาพลักษณ์ ของกิจการ และอื่นๆ จากผู้ผลิต หรือผู้จัดจำหน่ายไปยังผู้บริโภคโดยอาศัยสื่อต่างๆ ด้วยวัตถุประสงค์ ที่แตกต่างกันและกิจการเองก็ได้รับผลตอบแทนต่างเหมาะสม

ประภาศรี สวัสดิ์อำไพรักษ์ (2545) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการส่งเสริมการตลาด ท้องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารการตลาดโดยมุ่งสร้างความต้องการในการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการ ท่องเที่ยวโดย ใช้ส่วนประสมในการสื่อสารการตลาดอัน ประกอบด้วย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การขาย โดยบุคคลและการส่งเสริมการขาย ซึ่งรวมเรียกว่าส่วนประสมของการสื่อสารการตลาด

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การส่งเสริมการตลาดหมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งกระบวนการขายโดยบุคคลและไม่ใช่มนุษย์เข้าไปติดต่อลูกค้า เพื่อทำกิจกรรมการซื้อสินค้าและบริการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้สินค้าและบริการ เคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายไปยังผู้บริโภคให้มากที่สุดรวดเร็วที่สุดและมีผลกำไรตามที่ ธุรกิจต้องการ

McCarthy, E. Jerome & Perreault William D, Jr. (1990) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับ ข้อมูลระหว่างผู้ขายซื้อเพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ งานทางการตลาดสมัยใหม่คือ งานที่ผู้ผลิตจะต้องค้นหาความต้องการที่แท้จริงของผู้ บริโภคให้พบ และต้องมีการพยายามที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะด้วย สินค้าหรือบริการเฉพาะอย่าง ในขณะที่เดียวกันการกระทำนั้นๆ จะต้องสามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย ของกิจการให้ได้ภายใต้ขอบเขตของทรัพยากรที่มีอยู่และข้อจำกัด ต่างๆ ดังนั้น หน้าที่หนึ่งของ

นักการตลาดคือ การพัฒนาส่วนผสมทางการตลาด (Developing the Marketing Mix) ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคให้ได้ซึ่งส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) หรือ ที่เรียกว่า 4Ps นั้น ประกอบด้วย

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)
2. ราคา (Price)
3. การจัดจำหน่าย (Place)
4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategy)

กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดสามารถกระตุ้นความต้องการซื้อของผู้บริโภคให้เกิดขึ้นได้ รวมทั้งยังเป็นการเพิ่มปริมาณสินค้าในสต็อกและความเต็มใจในการจำหน่ายสินค้าให้แก่พ่อค้าคนกลางได้อีกด้วยกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. กลยุทธ์ผลัก (Push Strategy) เป็นความพยายามในการผลักดันสินค้าไปยังผู้บริโภค โดยผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยการทำการส่งเสริมการขายโดยตรงให้แก่พนักงานขายและพ่อค้าคนกลางรวมทั้งการโฆษณาทางการค้า (Trade Advertising) เป็นการสร้างความต้องการของสินค้าโดยผ่านจากผู้ผลิตไปยังพ่อค้าส่ง จากพ่อค้าส่งไปยังพ่อค้าปลีกและจากพ่อค้าปลีกไปยังผู้บริโภค

2. กลยุทธ์ดึง (Pull Strategy) เป็นความพยายามในการดึงผู้บริโภคให้ซื้อผลิตภัณฑ์โดยทำการโฆษณาอย่างกว้างขวางรวมทั้งการส่งเสริมการขายโดยตรงให้แก่ผู้บริโภคเช่น การลดราคา การให้ของแถม ของแถม คุปอง แสตมป์ การค้า เป็นต้น

3. กลยุทธ์ผสม (Mix Strategy) เป็นการใช้กลยุทธ์ทั้งสองอย่างคือ กลยุทธ์ผลักและ กลยุทธ์ดึงไปพร้อมกันจากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาด กล่าวโดยสรุปแล้วการส่งเสริม การตลาดการท่องเที่ยวหมายถึงกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงผู้ซื้อให้เกิด การยอมรับและทำให้เกิดการซื้อขาย และเพื่อการดำเนินงานทางการตลาดให้เกิด ประสิทธิภาพ ต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย

- 3.1 การโฆษณา (Advertising)
- 3.2 การประชาสัมพันธ์ (Public Relation)
- 3.3 การขายโดยบุคคล (Personal Selling)

3.4 การส่งเสริมการขาย (Sales Production) ดังนั้นจึงควรกำหนดส่วนผสมทางการตลาดให้เหมาะสมกับตลาดเป้าหมายเพื่อเป็น การตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด

การวางแผนกลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่

การวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต และทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของโปรแกรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการในการวางแผนนั้น เราสามารถกำหนดแผนออกมาเป็น 3 ระยะ คือ การวางแผนงานระยะสั้น (Short -rang plans) การวางแผนงานระยะปานกลาง (Intermediate - rang Plans) และการวางแผน งานระยะยาว (Long-rang Plans) ขั้นตอนของการวางแผนการส่งเสริมการตลาด (Step in Promotion Planning)

การวางแผนการส่งเสริมการตลาดจะต้องสอดคล้องกับแผนการตลาดทั้งหมดและมีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาโอกาสของการส่งเสริมการตลาด
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการตลาด
3. การกำหนดกลุ่มผู้รับเป้าหมาย
4. การกำหนดงบประมาณการส่งเสริมการตลาด
5. การกำหนดส่วนผสมของการตลาด
6. การประสานงานและควบคุมการส่งเสริมการตลาด
7. การวัดและการประเมินผลการส่งเสริมการตลาด

กลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) กลยุทธ์การตลาดจะบอกรายละเอียดว่า วัตถุประสงค์ทางการตลาดแต่ละอย่างนั้น เราจะใช้วิธีการอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังกล่าว ในขณะที่วัตถุประสงค์ทางการตลาดที่เรากำหนดนั้นต้องมีความเฉพาะกำหนดขอบเขต ต่างๆ ชัดเจน และเกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมการณ์การซื้อของบริโคนั้น กลยุทธ์การตลาดกลับมี ความหมายกว้างกว่า และจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของแผนตลาดกำหนดการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ของสินค้า (Product Positioning) กลยุทธ์การตลาดและยังจะใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการพัฒนา โปรแกรมด้วยส่วนผสม การตลาด (Marketing Mix) อีกด้วย

กลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing Strategies) ประกอบด้วยกลยุทธ์ 4 ด้านดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product Strategies)
2. กลยุทธ์ด้านราคา (Price Strategies)
3. กลยุทธ์ด้านช่องทางจัดจำหน่าย (Place Strategies)
4. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion strategies) กล่าวโดยสรุป

เมื่อถึงขั้น ตอนนี้เราจะต้อง ทบทวนปัญหาและโอกาสทางการตลาด ทบทวนวัตถุประสงค์ทางการตลาดที่กำหนดไว้พัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด

กลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่ซึ่งเป็นส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) หรือที่เรียก สั้นๆ ว่า 8P's ซึ่งต้องมีแนวทางความคิดทางการสื่อสารการตลาด (IMC) โดยอาศัยเครื่องมือ การ ติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคแบบสมัยใหม่ซึ่งแบ่งส่วนขยายเพิ่มเติมจากเดิมอีก หลายส่วน ทั้งงาน ศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศเชื่อมโยงสู่การทำธุรกิจสมัย ใหม่ซึ่งเน้น การสร้างผลกำไรสูงสุด บนความพอใจของผู้บริโภคซึ่งเป็นการทำธุรกิจระยะยาว (Long-Term Business) พร้อมกับ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้บริโภคสมัยใหม่ซึ่งเปลี่ยนไปอย่างมากโดยเฉพาะ การแบ่งส่วนการตลาด (Segmentation) ซึ่งไม่สามารถแบ่งส่วนการตลาดแบบ เดิมๆได้แล้วซึ่งการ เอกสารการศึกษาใน ส่วนแรกเป็นแนวทางทำธุรกิจและก่อให้เกิดพฤติกรรมใน การเลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ส่วนที่ เอกสารอื่นๆจะช่วยในการวางแผนการตลาดในธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริม อาหารที่มีความเกี่ยวข้องและ สอดคล้องกับการศึกษาใน ครั้งนี้ แนวคิดทางการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดโดยใช้ 8P's ซึ่ง ประกอบไปด้วยส่วนผสมทางการตลาดดังนี้

1. กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ (Product Strategy) กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์นั้น จะ เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัด สิ้นใจเกี่ยวกับคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ (Product Attribute) ส่วนประสม

ผลิตภัณฑ์ (Product Mix) สายผลิตภัณฑ์ (Product Lines) สิ่งที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

1.1 แนวความคิดด้านผลิตภัณฑ์ (Product Concept)

1.2 เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค Product ได้ต้องมีความชัดเจนในตัวผลิตภัณฑ์นั้นๆ

1.3 คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ (Product Attribute) จะต้องทราบว่า ผลิตภัณฑ์นั้นผลิตมาจากอะไร มีคุณสมบัติอย่างไรลักษณะทางกายภาพ พิสิกส์เคมีซึ่งขนาดความดีความงาม ความคงทนทาน ด้านรูปร่าง รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีอยู่ในตัวของมันเอง

1.4 ลักษณะเด่นของสินค้า (Product Feature) การนำสินค้าของบริษัทไปเปรียบเทียบกับสินค้าของคู่แข่งแล้วมีคุณสมบัติแตกต่างกัน และจะต้องรู้ว่า สินค้าเรามีอะไรเด่นกว่า เช่น ลักษณะ เต้นของ Dior คือ ผลิตภัณฑ์ชั้นจากปารีส

1.5 ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ (Product Benefit) พิจารณาว่าสินค้านั้นมีลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง และสินค้าได้ให้ประโยชน์อะไรกับลูกค้าบ้าง ระหว่างการให้สัญญากับลูกค้า กับการพิสูจน์ด้วย ลักษณะเด่นของสินค้า

2. กลยุทธ์ด้านราคา (Price Strategy) เป็นการกำหนดว่าเราตั้งราคาแบบใด กลยุทธ์ราคาสูงหรือราคาต่ำ สิ่งที่ต้องตระหนักคือ ราคาที่ได้กำหนดไว้นั้น เหมาะสมในการแข่งขันหรือสอดคล้องกับตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของสินค้านั้นหรือไม่กลยุทธ์ด้านราคา (Price Strategy) ในการกำหนดกลยุทธ์ด้านราคามีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 ตั้งราคาตามตลาด (On Going Price) หรือตั้งราคาตามความพอใจ (Leading price)

2.1.1 ตั้งราคาตามตลาด (On Going Price) เหมาะสำหรับสินค้าที่สร้างความแตกต่างได้ยากจึงไม่สามารถจะตั้งราคาให้แตกต่างจากตลาดคู่แข่งได้นั้น คือการตั้งราคาตามคู่แข่ง

2.1.2 ตั้งราคาตามความพอใจ (Leading Price) เป็นการตั้งราคาตามความพอใจ โดยไม่คำนึงถึงคู่แข่ง เหมาะสำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างในตราสินค้าที่มีเอกลักษณ์ส่วนตัว มีภาพพจน์ที่ดีจะตั้งราคาเท่าไรก็ไม่มีการเปรียบเทียบ

2.2 สินค้าจะออกเป็นแบบราคาสูง (Premium price) เมื่อแน่ใจในคุณภาพที่เหนือกว่าและการยอมรับในราคาของลูกค้าหรือราคามาตรฐาน (Standard) เมื่อใช้การตั้งราคาโดยพิจารณา จากราคาของคู่แข่งหรือตราสินค้าเพื่อการแข่งขัน (Fighting brand) เป็นสินค้าด้อยคุณภาพกว่า คู่แข่งเล็กน้อยจะลงตลาดล่าง

2.3 การตั้งราคาเท่ากันหมด (One pricing) คือสินค้าหลายอย่างที่มีราคาติดอยู่บน กล่อง หมายถึง ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ฤดูหนาวหรือฤดูร้อนราคาก็เท่ากันหมด หรือราคาแตกต่างกัน (Discriminate price) ข้อดีคือสามารถเรียกราคาได้หลายราคา แต่ข้อเสียก็คือ เราต้องหาเหตุผลในการตั้งราคาหลายอย่าง เพื่อให้คนยอมรับได้

2.4 การขยายสายผลิตภัณฑ์ (Line Extension) ในกรณีนี้การนำ เสนอสินค้า เริ่มต้นด้วย ราคาหนึ่งแล้วมีกลยุทธ์เผยแพร่ความนิยมไปยังตลาดบน หรือตลาดล่าง

2.5 การขยับซื้อสูงขึ้น (Trading Up) เป็นการปรับราคาสูงขึ้นหา ให้ได้กำไร มากขึ้น จึงพยายามขายให้ได้ปริมาณมากขึ้นหรือการขยับซื้อต่ำ ลง (Trading down) เป็นการผลิต สินค้าที่มีราคาแพงให้มีคุณภาพกว่าสินค้านี้ราคาถูกเล็กน้อยแต่ ตั้งราคาสูงกว่าเพื่อให้คนซื้อสินค้า ที่รองลงมา

2.6 การใช้กลยุทธ์ด้านขนาด (Size) คือไม่ทำขนาดเท่ากับผู้ผลิตรายอื่นๆ

3. กลยุทธ์ช่องทางจัดจำหน่าย (Place Strategy)

วิธีการจัดจำหน่าย จะต้องพิจารณาถึง

3.1 ช่องทางการจัดจำหน่าย Channel of Distribution) เป็นเส้นทางที่ สินค้าเคลื่อนย้าย จากผู้ผลิตหรือขายไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ซึ่งอาจจะผ่านคนกลางหรือไม่ผ่านคนกลาง ก็ได้

3.2 ประเภทของร้านค้า (Outlets) ในทุกวันนี้จะพบว่าวิวัฒนาการของ การจัดจำหน่ายนั้นเป็นสิ่งที่เจริญเติบโตมาก ประเภทของร้านค้ามีมากมาย จนแทบจะตามไม่ทันจะ ขอ เรียงลำดับ ประเภทของร้านจากใหญ่ไปเล็ก

3.2.1 ร้านค้าส่ง (Wholesale Store) เป็นร้านค้าที่ขายสินค้าได้ ปริมาณมาก ลูกค้า ส่วนใหญ่เป็นคนกลาง

3.2.2 ร้านค้าขายของถูก (Discount Store)

3.2.3 ร้านห้างสรรพสินค้า (Department Store)

3.2.4 ซูเปอร์มาร์เก็ตที่อยู่เดี่ยวๆ (Stand Alone Supermarket) เป็น ร้านค้าที่มีทะเล เดี่ยวไม่ติดกับร้านใดๆ

3.2.5 ซุปเปอร์ชุมชน (Community Mall) เป็นร้านค้าที่อยู่ในย่าน ชุมชน

3.2.6 Minimart จะเห็นได้จากร้านค้าเล็กๆ ตั้งร้านอยู่ตามตึกอาคาร สูงๆ ใน โรงพยาบาล ซึ่งตั้งฮั่วเส็งเริ่มบุกเบิก Minimart พอสมควร

3.2.7 ร้านค้าสะดวกซื้อ (Convenience Store) เป็นร้านค้าที่ขาย สินค้าอุปโภค บริโภคหรือสินค้าสะดวกซื้อ บางร้านจะเปิดบริการ 24 ชั่วโมง

3.2.8 ร้านค้าในปั๊มน้ำมัน

3.2.9 ซุ้มขายของ (Kiosk) เป็นร้านที่จัดเป็นซุ้มขายของบางครั้งจัดเป็นบูท

3.2.10 เครื่องขายอัตโนมัติ (Vending Machine) เครื่องขายอัตโนมัติ เป็นการขาย สินค้าผ่านเครื่องจักรอัตโนมัติ

3.2.11 การขายทางไปรษณีย์ (Mail Order) เป็นการขายสินค้า ซึ่งใช้ จดหมายส่งไป ยังลูกค้า มีการลงในหนังสือพิมพ์นิตยสารถ้าพอใจก็ส่งข้อความซื้อทางไปรษณีย์

3.2.12 ขายโดยแคตตาล็อก (Catalog Sale)

3.2.13 ขายทางโทรทัศน์ (T.V. Sales)

3.2.14 ขายตรง (Direct Sales) การขายโดยใช้พนักงานขายออก
เสนอขายตามบ้าน

3.2.15 ร้านค้าสวัสดิการ เป็นร้านค้าที่ตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก
กับพนักงาน ตามหน่วยงานราชการต่างๆ ของบริษัทหรือสำนักงานต่างๆ

3.2.16 ร้านสหกรณ์เป็นร้านค้าที่ตั้งอยู่ตามมหาวิทยาลัย และโรงเรียน
ต่างๆ

3.3 จำนวนคนกลางในช่องทาง (Number of Intermediaries) หรือ
จำนวน ความหนาแน่นของคนกลาง ในช่องทางจัดจำหน่าย (Intensity of Distribution) ใช้ในการ
พิจารณา เลือกช่องทางจัดจำหน่ายจะมีกระบวนการ 3 ชั้น ตอน

3.3.1 การพิจารณากลุ่มเป้าหมายว่า เป็นใคร

3.3.2 พฤติกรรมในการซื้อของกลุ่มเป้าหมายเช่น ซื้อเงินสดหรือเครดิต
ต้องจัดส่ง หรือไม่ซื้อบ่อยเพียงใด

3.3.3 การพิจารณาที่ตั้งของลูกค้านำตามสภาพภูมิศาสตร์

3.4 การสนับสนุนการกระจายตัวสินค้าเข้าสู่ตลาด (Market logistics)
เป็น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต และตัวสินค้าจากแหล่งปัจจัยการผลิตผ่าน
โรงงานของผู้ผลิต แล้วกระจายไปยังผู้บริโภค

4. กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategy)

กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดจะต้อง ประสานกับแผนการตลาดโดยรวมและ
ควรกำหนด แผนการส่งเสริมการตลาดที่เฉพาะเจาะจง

5. กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ (Packaging Strategy) การตัดสินใจเลือกรูปแบบ
การบรรจุภัณฑ์และประเภทวัสดุของบรรจุภัณฑ์มักจะใช้กับ สินค้าอุปโภคบริโภคที่พัฒนาใหม่ หรือ
เมื่อมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสินค้าใหม่กลยุทธ์ การบรรจุภัณฑ์มีหลักในการพิจารณาดังนี้

5.1 บรรจุภัณฑ์ เหมาะสมที่จะบรรจุสินค้า (Put in) หรือไม่

5.2 สินค้าเมื่อวางบนชั้นแล้วได้เปรียบ (เด่น) (Put up) หรือไม่

5.3 สินค้าเมื่อเอามาใช้แล้วเก็บสะดวก (Put Away) หรือไม่

5.4 บรรจุภัณฑ์สวยงาม (Prettiness) หรือไม่

5.5 สามารถเชิญชวนให้ใช้ (Pleading) ได้หรือไม่

5.6 บรรจุภัณฑ์สามารถสะท้อนตำแหน่งครองใจของสินค้า (Positioning) ได้
หรือไม่

5.7 บรรจุภัณฑ์สามารถสะท้อนบุคลิกภาพของสินค้า (Personality) ได้หรือไม่

5.8 บรรจุภัณฑ์สามารถปกป้องสินค้า (Protection) ได้หรือไม่

5.9 บรรจุภัณฑ์มีความสะดวกต่อการใช้งาน (Practicality) หรือไม่

5.10 บรรจุภัณฑ์ที่เลือกนั้น สามารถทำกำไรได้มากขึ้น (Profitability) ได้
หรือไม่

5.11 บรรจุภัณฑ์นั้น สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการตลาด (Promotion)
ได้ หรือไม่

5.12 เป็นการบอกถึงวิธีการใช้สินค้า (Preaching) ได้หรือไม่

5.13 สามารถดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (Preservation) ได้หรือไม่ ถ้านำ สิ่งเหล่านี้มาพิจารณาทั้งหมดจะเห็นไม่ว่า ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของบริษัทจะเป็นโลโก้ตัวหนังสือ ตัวอักษรการเลือกเป็นกระดาษ เป็นโฟม เป็นฝาจุก หรือเครื่องหมาย สีอื่น ต่างๆ บริษัทก็จะได้รับบรรจุภัณฑ์ที่ดี

6. กลยุทธ์การใช้พนักงานขาย (Personal Strategy)

การขายโดยใช้พนักงานขายจัดเป็นรูปแบบการปฏิบัติตัวต่อตัวระหว่างกิจการกับลูกค้า ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังคำสั่งซื้อด้วยรูปแบบการขายที่แตกต่างกัน การขายโดยพนักงานขายนั้น เกี่ยวข้องกับการจ้างพนักงานขาย การจัดการทั่วๆ ไปเกี่ยวกับพนักงานขาย ตลอดจน การบริหาร สินค้าคงคลัง การเตรียมการเสนอขายและการบริการหลังการขาย ในการพัฒนาแผนการขายนั้น กิจการจะเริ่มตั้งแต่การตั้งวัตถุประสงค์และปฏิบัติการ ซึ่งต้องมีความชัดเจนและ สอดคล้องกับ ประเภทของธุรกิจโดยอาจเป็นธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจบริการ หรือธุรกิจการผลิต จากนั้น จึงกำหนด กลยุทธ์การขายและการดำเนินงาน การขายโดยใช้พนักงานขายนั้น หวังผลลัพธ์ เพื่อ เพิ่มยอดขาย และขณะเดียวกันก็เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระยะยาวกับลูกค้าอีกด้วย นอกจากนี้การขายโดยใช้พนักงานขายนั้น ยังมีการใช้โบว์ชัวร์เอกสาร ใบปลิว วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อช่วยในการนำเสนอขายของ พนักงาน ตลอดจนเป็นหลักฐานอ้างอิงและสามารถ มอบไว้ให้ลูกค้าเพื่อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

7. กลยุทธ์การให้ข่าวสาร (Public Relation Strategy)

การให้ข่าวสารนั้น คือรูปแบบหนึ่งของการติดต่อสื่อสารที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสื่อ ทั้งนี้เพื่อสร้างทัศนคติที่เป็นบวกต่อสินค้าและกิจการของเราแต่ปัจจุบันการสื่อสารโดยวิธีดังกล่าว อาจมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายทางอ้อมเกี่ยวกับ สื่ออีกด้วย การให้ ข่าวสารแก่ สาธารณะชนนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการประชาสัมพันธ์การให้ข่าวสารจัดว่า เป็นการสร้างภาพลักษณ์ในระยะยาว แก่องค์กรและต้องการให้ผลลัพธ์นี้ออกมาในเชิงบวกแก่องค์กร สิ่งที่เราต้องพิจารณาอย่างยั้งใน การให้ข่าวสารคือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้รับข่าวสารและสื่อโฆษณาที่จะใช้เพื่อการสื่อสาร

8. กลยุทธ์การใช้พลัง (Power Strategy)

พลังในที่นี้หมายถึงอำนาจในการต่อรองและควบคุม ซึ่งดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่ ยากที่สุดใน การเนรมิตให้เกิดขึ้น แต่ก็เป็นที่จำเป็นและจะขาดเสียไม่ได้ในองค์ประกอบตัวที่ส่วน สุดท้ายนี้ เพราะอำนาจต่อรองจะสามารถเป็นพลังพิเศษเปรียบเสมือนมือที่มองไม่เห็น ที่จะนำมาใช้ ต่อรอง แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการค้าให้บริษัทได้รับข้อเสนอที่ดีที่สุดในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกัน ตามกรอบได้อย่างลงตัวกลยุทธ์ 8P ตามที่ได้กล่าวมานี้เป็นเครื่องมือพื้นฐานที่นักธุรกิจส่วนใหญ่นำไป ใช้เป็น บรรทัดฐานในการทา การตลาดให้กับ บริษัทของตนเองกัน ทุกคน โดยมีข้อแตกต่างกัน ตรงที่ บางบริษัทกับ ประสบความสำเร็จแต่บางบริษัทกับล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะ บริษัทที่ล้ม เหลวไม่อาจจะสร้างองค์ประกอบทางกลยุทธ์ตัวพีขึ้นมาได้ครบทุกตามวงจร ดังนั้น ผู้ประกอบการที่สนใจจะใช้กลยุทธ์นี้ทำ การตลาดให้ได้อย่างเห็นผลประจักษ์จะต้องเอาใจใส่ในทุก รายละเอียดของแต่ละกลยุทธ์เพื่อสร้างสรรค์ตัว P ทั้งแปดให้เกิดขึ้นมาได้ จากการศึกษาทฤษฎี

การวางแผนการตลาดสมัยใหม่สรุปได้ว่า เป็นการวางแผนคาดการณ์ล่วงหน้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตโดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเป็นตัวกำหนดทิศทางของ แผนตลาดและเป็นการกำหนดการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์

กลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่เป็นส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) หรือเรียกว่า 8 Ps ประกอบด้วยส่วนประสมทางการตลาดดังนี้

1. กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ (Product Strategy)
2. กลยุทธ์ราคา (Price Strategy)
3. กลยุทธ์การจัดจำหน่าย (Place Strategy)
4. กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategy)
5. กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ (Packaging Strategy)
6. กลยุทธ์การใช้พนักงานขาย (Personal Strategy)
7. กลยุทธ์การให้ข่าว(Public Relation Strategy)
8. กลยุทธ์พลัง (Power Strategy) กลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่เป็นการ

ติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคสมัยใหม่ เน้นการสร้างผลกำไรบนความพอใจของผู้บริโภค

ทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายความว่า การร่วมการดำเนินกระบวนการวิจัยโดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนา กับผู้วิจัยภายนอก เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงของสังคมนั้น และเพื่อให้เห็นภาพแห่งคุณลักษณะสำคัญ ของการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เด่นชัด

หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดยหลักการนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประกอบไปด้วยกระบวนการค้นคว้าทางสังคม (Social Investigation) การให้การศึกษา (Education) และการกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) เพื่อที่จะให้กลุ่มผู้ถูกกดขี่หรือด้วยโอกาสในสังคมได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับ สภาพการณ์ที่ปรากฏอยู่ รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้เรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ระหว่างหลายฝ่ายอันเป็นการสร้างความรู้ให้กับสังคม ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปในรายละเอียด พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540) อธิบายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญที่ให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ซึ่งแตกต่างไปจากของนักวิชาการ โดยประกอบด้วย

1. ปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริมยกระดับนักศึกษาและพัฒนาความเชื่อมั่น ให้เกิดการวิเคราะห์/สังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์
2. ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน ตลอดจนมีการนำไปใช้อย่างเหมาะสม
3. สนใจปรีทศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะ ช่วยเปิดเผย ให้เห็นคำ ถามที่ตรงกับประเด็นปัญหา

4. การปลดปล่อยแนวความคิดเพื่อให้ชาวบ้านและคนยากจนด้อยโอกาส สามารถมอง ความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเองวิเคราะห์ วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนเป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น อรุณรุ่ง บุญธนนตพงศ์ (2549) ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

4.1 ชาวบ้าน ชุมชน ผู้ด้อยโอกาสจะตื่นตัว ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น สามารถคิด วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่น ในทางที่จะให้ความร่วมมือกัน หรือมี ส่วนร่วมในการดา เนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและชุมชน

4.2 ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหา ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้น การจัดสรรทรัพยากร ต่างๆ มีการกระจายอย่างทั่ว ถึงและเป็นธรรม รวมทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อคนในชุมชน

4.3 มีวิจัยและพัฒนาได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงาน ร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง

4.4 ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากได้ลงมือทำ กิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการ ผันิกรกำลังร่วมกัน โดยที่ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำ เนินการ ตลอดจนเกิดความรู้สึก เป็นเจ้าของ ผลงานที่โครงการที่ดำเนินการอยู่

ความสำคัญของการจัดโครงสร้างองค์กร

คือการมีองค์กรที่ผ่านการจัดระบบระเบียบ และโครงสร้างองค์กรไว้เป็นอย่างดี

มีความสำคัญ ต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก ทำให้รู้ว่า ใครจะทำ อะไรที่ไหน รายงานหรือขึ้นตรง ต่อผู้ใด ความสำคัญของการจัดโครงสร้างองค์กร

1. เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวมในการดำเนินกิจกรรม
2. เพื่อความชัดเจนในการจัดกำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่กฎ ระเบียบ
3. เพื่อความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชาและสั่งการในการทำงาน
4. เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนขนาดหรือรูปแบบขององค์กรให้เหมาะสม

แนวคิดเชิงทฤษฎีต่อการจัดโครงสร้างองค์การ

1. การจัดโครงสร้างองค์การตามทฤษฎีแบบคลาสสิก (หลักการบริหารที่มีเหตุผล และ มุมมองเชิงระบบ) เจ้าของทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucracy Theory) การจัดโครงสร้าง องค์การ ตามทฤษฎีระบบราชการ ประกอบด้วย 6 ส่วนสำคัญคือ

- 1.2 การแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน
- 1.2 หลักการบังคับบัญชา
- 1.3 กฎระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ
- 1.4 มีบุคลากรฝ่ายบริหาร
- 1.5 ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร
- 1.6 ระบบการพิจารณาความดี ความชอบ

ข้อเสีย

1. ยึดระเบียบกฎเกณฑ์มากเกินไป
2. การเข้มงวดในเรื่องการบังคับบัญชา
3. สมาชิกขององค์การอาจไม่กล้ายอมรับหน้าที่ในส่วนของตนเอง
4. องค์การไม่เป็นทางการ

2. การจัดโครงสร้างตามทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ (The Behavioral Approach) ให้ ความสำคัญเกี่ยวกับมนุษย์เป็นด้านหลัก

2.1 ทฤษฎีเชิงระบบของลิเคิ์ท (องค์การแบ่งออกเป็น 8 มิติ)

ภาวะผู้นำ Leadership

การจูงใจ Motivation

การสื่อสาร Communication

ปฏิสัมพันธ์ Interaction

การกำหนดเป้าหมาย Goal Setting

การวินิจฉัยสั่งการ Decision Making

การควบคุม Control

ผลการดำเนินการตามเป้าหมาย Performance Goals เป็นองค์การแบบ

ดั้งเดิมที่เน้นหนักความสำคัญไปที่อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการและสายการบังคับบัญชาตามลำดับ เป็นปลายสุดอีกด้านหนึ่งของการจัดการที่เน้นการสร้างความร่วมมือร่วมใจระหว่าง พนักงานและ ฝ่ายบริหาร เน้นอำนาจหน้าที่ฝ่ายบริหารกับองค์การที่เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างพนักงานกับ ฝ่ายบริหาร

- 2.2 ทฤษฎีระบบสังคมเทคโนโลยี ของ Trist & Bamforth
- 2.3 ทฤษฎีระบบจัดองค์การตามสถานการณ์แบ่ง 2 แบบ
- 2.3.1 ไม่มีแนวทางใดแนวทางหนึ่งที่สุดสำหรับการจัดโครงสร้างองค์กร
- 2.3.2 แนวทางเลือกในการจัดโครงสร้างองค์การ อาจจะมีประสิทธิภาพที่ไม่เท่ากัน
- 2.4 แนวคิดการจัดองค์การตามสถานการณ์ตามแบบของ เฮนรี มินท์เบิร์ก
- ลักษณะโครงสร้างพื้นฐาน - ธรรมดาแบบรวมอำนาจ (Centratized)
- ระบบราชการแบบจักรกล
- การรวบรวมอำนาจความชำนาญ
- ตามแนวตั้ง ตามหน้าที่ - ระบบราชการแบบวิชาชีพ - แบบกระจายอำนาจ (แนวตั้งหรือแบบผสม)
- รูปแบบการจัดแผนก - กระจายอำนาจตามแผนกหรือตามธุรกิจ
- รูปแบบ Adhocrocy -แบบเมทริกซ์ Matrix Organization

กลยุทธ์องค์การ

กลยุทธ์ หมายถึง แผนของผู้บริหารในระดับ ต่างๆ ในการที่จะวางกลยุทธ์เพื่อคาดการณ์สิ่งต่างๆ ล่วงหน้ากลยุทธ์เป็นเครื่องมือที่สำคัญ ของการจัดโครงสร้างเพราะขณะที่องค์การเริ่ม เติบโตขึ้น นั้น หมายถึงการเพิ่มขึ้นของเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่มีความหลากหลาย

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อม หมายถึง ความไม่แน่นอนแห่งสภาพแวดล้อม (Environmental Uncertainty)การพึ่งพาทรัพยากร (Resource Dependence) ความหลากหลายของสภาพแวดล้อม (Environmental munificence) สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างคงที่ (Static Environment) มีโครงสร้างแบบ Mechanistic Structure) หรือโครงสร้างที่ไม่ค่อยยืดหยุ่น – ใช้กับสถานการณ์ที่ค่อนข้างคงที่เปลี่ยนแปลงน้อย สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง (Dynamic) จะมีโครงสร้างแบบ Organic Structure หรือโครงสร้างที่ค่อนข้างยืดหยุ่น

ตาราง 1 สภาพแวดล้อมโครงสร้างองค์การ

Mecharistic Structure โครงสร้างแบบคงที่	Organic Structure โครงสร้างแบบยืดหยุ่น
- แบ่งงานออกเป็นส่วนย่อยตามความ ชำนาญ และไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง ยกเว้นมีค่า สั้เปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหาร	- กำหนดงานตามกิจกรรมที่จะทำเพื่อ บรรลุเป้าหมายอาจมีการปรับเปลี่ยนตาม ความเหมาะสม
- บทบาทของสมาชิกขององค์การถูก กำหนดขึ้น อย่างชัดเจนตามสิทธิเงื่อนไข และวิธีการทาง เทคนิค	- สมาชิกขององค์การมีบทบาท หน้าที่แบบ หลวมๆ เพื่อความยืดหยุ่น ในการทา งาน

- การไหลเวียนของข่าวสารเป็นไปใน แนวตั้ง	- อำนาจการควบคุม และการสื่อสารขึ้นอยู่กับ ความเหมาะสม
- ผู้บริหารเป็นผู้กำกับ และตัดสินใจในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของพนักงานฝ่ายปฏิบัติ	-ผู้บริหารพร้อมให้คำ แนะนำ , ช่วยเหลือ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่พนักงาน

เทคโนโลยี

เทคโนโลยี ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ความเชี่ยวชาญวัสดุ อุปกรณ์ดำเนินงาน Input output ประเภทของเทคโนโลยีการผลิต แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

1. Unit and Small –batch Technology -อาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นเครื่องพาไป ระดับเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ เช่น ตัดเสื้อผ้าตามสั่ง
2. Mass – production and Large –batch Technology
ไม่ต้องใช้การคุมมากนัก - ที่มีกระบวนการผลิตแบบต่อเนื่อง ซับซ้อนมากกว่า

แบบแรกๆ อิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการจัดโครงสร้างองค์กรจะมีระดับที่แตกต่างกันใน องค์กรขนาดใหญ่เทคโนโลยีจะมีอิทธิพลต่อพนักงานระดับล่างเท่านั้น ในองค์กรขนาดเล็กจะมี อิทธิพลกับทุกคนในองค์กร ขนาดของวงจรชีวิตขององค์กร ขนาดขององค์กร เล็กจะไม่ค่อยมีระบบ และความเชี่ยวชาญค่อนข้างกว้าง ใหญ่ จะค่อนข้างต้องเป็นระบบ

วงจรชีวิตขององค์กร (Organization life cycle) 4 ขั้นตอน

ระยะแรก - ออกผลิตภัณฑ์ใหม่องค์กรขนาดเล็กกฎระเบียบน้อยผู้เชี่ยวชาญไม่มา กรวมศูนย์ ตัดสินใจ

ระยะที่สอง - ขยายกำลังคน ผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น มีกฎระเบียบเป็นทางการมากขึ้น ร่วมกัน ตัดสินใจ

ระยะที่สาม - ช่วงกลาง มีการเติบโตเต็มที่ผลจก. แบ่งอำนาจหน้าที่กันอย่างชัดเจน ไปตามความชำนาญ เฉพาะด้าน มีการกระจายอำนาจ

ระยะสุดท้าย - เป็นช่วงที่องค์กรเติบโตเต็มที่และเริ่มเติบโตช้าลง รูปแบบการจัดโครงสร้างองค์กรมี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. แนวตั้ง
2. แนวนอน
3. แยกธุรกิจและแบบอิสระ

แนวตั้ง

1. สายการบังคับบัญชา : หน่วยงาน – หัวหน้า –ผู้จัดการ –ผู้บริหารสูง
2. การมอบหมายอำนาจหน้าที่ : ทุกตำแหน่งต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอำนาจตัดสินใจ

3. การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ : สูงกระจายการตัดสินใจให้ระดับล่าง

4. ช่วงการจัดงาน :การทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้จัดการกับผู้ได้บังคับบัญชา

5. ตำแหน่งหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่ปรึกษา : ตำแหน่งเท่ากันทั้งหลักและที่ปรึกษา

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขนาดขององค์การ

1. ความซับซ้อนของงาน
2. งานที่เป็นมาตรฐาน
3. การทำงานในสถานที่เดียวกัน
4. ระดับความชำนาญ
5. กิจกรรมที่ไม่ต้องอาศัยคำแนะนำ

การสนับสนุนการจัดการ

องค์การตามหน้าที่ (Functional Organization) ข้อดี ขององค์การตามหน้าที่ ได้แก่ความสามารถที่จะพัฒนาและเร่งรัดหรือค้น หาความโดดเด่นใน เชิงความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละงานออกมาได้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการ จัดสรรทรัพยากรต่างๆ ข้อจำกัด

1. อาจเกิดปัญหาและมีอุปสรรคในการประสานการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ เมื่อหน่วยงานใหญ่ขึ้น ขอบเขตความรับผิดชอบ ผู้บริหารระดับ สูงอาจแคบลง ประสิทธิภาพลดลง

2. เป็นการสร้างความชำนาญเฉพาะด้าน แทนที่จะสร้างทักษะการบริหารจัดการภาพรวม ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปแทนที่จะรู้หลายๆ ด้าน

3. พนักงานตามสายงานในหน้าที่ต่างๆ สนใจเฉพาะงานของแผนกตน

โครงสร้างแบบแนวนอน

คือเป็นการประสานงานความร่วมมือ (ผู้จัดการจะต้องมีการจัดแผนกและประสานความร่วมมือในแนวนอน)

1. การจัดแผนก
 - 1.1 การจัดแผนกโดยจำนวนพนักงาน จัดไปก็บังคับระดับต่ำ ที่ไม่ต้องการความรู้ ความชำนาญ
 - 1.2 การจัดแผนกโดยเวลา รวมกลุ่มโดยใช้เกณฑ์เวลา
 - 1.3 การจัดแผนกตามหน้าที่
 - 1.4 การจัดแผนกโดยพื้นที่หรือภูมิศาสตร์
 - 1.5 การจัดแผนกตามลูกค้า
 - 1.6 การจัดแผนกตามอุปกรณ์หรือกระบวนการ
 - 1.7 การจัดแผนกโดยผลิตภัณฑ์ : ดูแลไม่ทั่วถึงผลิตภัณฑ์การจัดโครงสร้างองค์การตามแผนกสามารถจัดในองค์กรเล็กหรือใหญ่ก็ได้

ข้อดี

ก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละแผนก

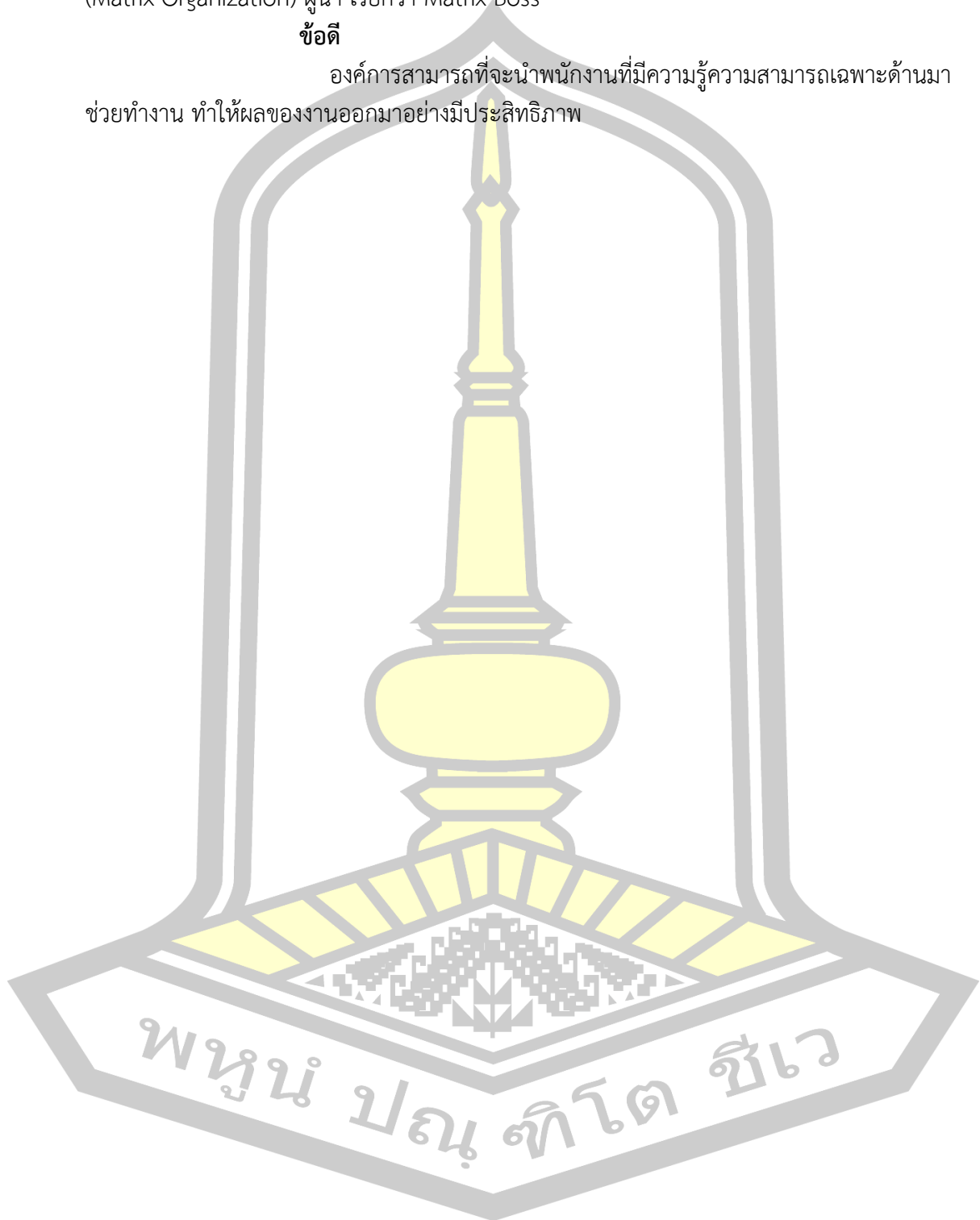
ข้อจำกัด

ค่าใช้จ่ายและมีการใช้ทรัพยากรที่ซ้ำ ซ้อนกันในแต่ละแผนก บางแผนกอาจกระทบ แผนกอื่น แต่ละแผนกก็จะเน้นเป้าหมายของตนเองความร่วมมือระหว่างแผนกจะลำบาก

มากกว่า ความร่วมมือภายในแผนก โครงสร้างแบบแยกธุรกิจและแบบผสม องค์กรแบบอิสระ (Matrix Organization) ผู้นำ เรียกว่า Matrix Boss

ข้อดี

องค์กรสามารถที่จะนำพนักงานที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาช่วยทำงาน ทำให้ผลของงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัด

บางครั้งอาจทำให้พนักงานเกิดความสับสนว่าตนเองมีสายการบังคับบัญชา 2 สาย ทำให้การกำหนดความสำคัญ ของงานไม่ถูกต้องว่าจะทำอันไหนก่อน

การเพิ่มอำนาจและการลดขนาดองค์กร

แนวคิดการจัดองค์กรแบบแนวราบ (Flat organization)

เป็นจริงก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปรัชญาการบริหารงานจากรูปแบบเดิม ไปสู่การทำงานเป็นทีม และการให้อำนาจตัดสินใจแก่ทีมงาน (ซึ่งต่างจากการลดขนาดองค์กร – เป็นการทำให้องค์กรเล็กลงหรือมีระดับชั้นน้อยลง)

ถ้าปรัชญาคงเดิม สิ่งที่ได้จากการลดขนาดองค์กรจะเป็นเพียงองค์กรระบบราชการ Bureaucracy ที่มีขนาดย่อส่วนเล็กลงเท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540ก) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและจัดพิมพ์เผยแพร่ในชุดโครงการวิถัทรรศน์ชี้ว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวถูกทำให้เป็นอุตสาหกรรมดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อจะรีดเงินจากกระเป๋านักท่องเที่ยวพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นธุรกิจที่มีผู้ซื้อผู้ขายชัดเจน มุ่งสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา ซึ่งได้แก่การขายบริการทางเพศ การก่อสร้างตึกอาคารขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นน้ำ ที่ดิน แหล่งท่องเที่ยว ถูกทำลายด้วยแสง สี เสียงวัฒนธรรมชุมชนได้รับผลกระทบเกิดการเลียนแบบการบริโภคที่หรรษา ฟุ่มเฟือยของประชาชนในท้องถิ่น และเกิดปัญหาการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เพราะที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตกอยู่กับเจ้าของธุรกิจโรงแรม บริษัททัวร์ แต่ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์น้อยที่สุด

สมัคร ณะเกิงสุข (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล เกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยังขาดการประสานและขาดประสบการณ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรแวดล้อมบนพื้นที่ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งทางด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยว จากปัญหาที่พบจากการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำหนดแผนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน ควรสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน สร้างมาตรการ กฎระเบียบ เพื่อกำกับดูแลควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐานมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลอดไป

ประภาส อีทนปสาธน์ (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีหมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการจัดองค์กรชาวบ้าน

6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านผู้นำ ด้านเป้าหมาย ด้านกิจกรรมร่วมกับการประสานงานและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล พบว่าในภาพรวม 6 ด้าน ระดับค่าเฉลี่ยของสมาชิกอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรียงจากมากไปหาน้อย คือด้านกิจกรรมร่วมกัน ด้านการประสานงานและการสื่อสาร ด้านโครงสร้างด้านเป้าหมายร่วมกันด้านผู้นำ และด้านการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมของชาวบ้านโคกโก่งใน 4 ด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ และร่วมวางแผน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวใน 6 ด้านพบว่า ภาพรวมความพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ความพึงพอใจด้านวัฒนธรรม และวิถีชุมชนมากที่สุด ด้านกิจกรรมที่เตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยว และด้านความพอใจโดยรวม ส่วน 3 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับพอใจปานกลาง คือ การต้อนรับ การบริการ ด้านความปลอดภัย และด้านสถานที่ สำหรับปัญหาอุปสรรค ด้านความปลอดภัยที่รู้สึกจากนักท่องเที่ยวเรื่องแสงสว่าง การจัดเวรยามในการดูแลความเรียบร้อย สำหรับแนวทางพัฒนาในด้านจัดองค์กรชาวบ้านในเรื่องการพัฒนาความเข้าใจให้เห็นความสำคัญ การติดตามประเมินผล ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมควรพัฒนาและให้ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวางแผน และจากนักท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาเพิ่มความพึงพอใจด้านสถานที่พักและหมู่บ้าน ด้านการต้อนรับและการบริการและด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทกับภาคการเกษตรในชนบทการท่องเที่ยวสามารถเสริมรายได้ภาคเกษตร น ผลิตผลการเกษตรที่มีอยู่หรือสินค้าท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์เด่นในชุมชนมาเชื่อมกับการท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับเกษตรที่มีในท้องถิ่น หรือเชื่อมโยงผลิตผลการเกษตรจากท้องถิ่นไปสู่เมืองโดยอาศัยการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาภาคเกษตรของชาวชนบทในการท่องเที่ยว

นางนุช รุจรัสสินต์กุล (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความคิดเห็นในระดับเหมาะสมมาก ทั้งสามด้าน เนื่องจากมีความเพียงพอของที่จอดรถ และโดยรอบของสถานที่ท่องเที่ยว ความสะดวกรวดเร็วในการจองบ้านพัก หรือเต็นท์ที่พัก และความเหมาะสมของอัตราค่าบริการบ้านพัก หรือเต็นท์ของอุทยาน และมีข้อเสนอแนะคือการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพในการให้บริการด้านท่องเที่ยว เช่น อยากให้จัดเจ้าหน้าที่เพิ่มในวันหยุดบริเวณทางเดิน ควรมีการบริการโทรศัพท์ ตู้เย็นภายในห้องพักควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน และอยากให้รัฐบาลสนับสนุนเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ยุพิน ศรีหรั่ง (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ในการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยใช้สนามในการศึกษาคือ วัดถ้ำเอราวัณ วัดถ้ำสุวรรณคูหา วัดถ้ำกลองเพล วัดเจริญทรงธรรม (โบสถ์สีไม้) และอุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ โดยผู้วิจัยได้ยึดแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ไว้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านประวัติศาสตร์และความเป็นมา 2) ด้านสภาพที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านโบราณสถานและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านชุมชนที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้ 1) วัดถ้ำเอราวัณเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของ

จังหวัดหนองบัวลำภู ภายในวัดมีถ้ำต่าง ๆ มากมาย ประกอบกับมีความงดงามที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ อาทิ หินงอกหินย้อยที่มีรูปร่างทรงแปลกตาที่หาชมได้ยาก 2) วัดถ้ำสุวรรณคูหาเป็นวัดที่มีโบราณสถานวัตถุ ที่กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู 3) วัดถ้ำกลองเพลเป็นวัดที่มีชื่อเสียงด้านวิปัสสนา โดนเฉพาะมีพระเกจิอาจารย์ชื่อดัง คือ หลวงปู่ขาว อนาลโยในสายหลวงปู่ฝั้น ฐิติทัตโต และเป็นสถานที่ที่เสื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชนบุคคลทั่วไปทั้งภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ในประเทศ 4) วัดเจริญทรงธรรมเป็นสถานที่ตั้งโบสถ์ไม้ที่สร้างด้วยไม้ตะเคียนทั้งหลัง และมีอยู่แห่งเดียวในภาคอีสาน 5) อุทยานแห่งชาติภูเก้า – ภูพานคำเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 50 ของประเทศ พื้นที่ส่วนภูเก้าและส่วนภูพานคำ เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งทางธรรมชาติได้แก่ สภาพป่าสัตว์ป่า และแหล่งน้ำซึ่งเป็นต้นน้ำของทะเลสาบเหนือเขื่อนอุบลรัตน์ และสภาพทางธรณีที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ทั้งยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไปอีกด้วย การวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางสำหรับการศึกษาไว้ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ 2) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ 3) วิเคราะห์ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว 4) วิเคราะห์ด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก 5) วิเคราะห์ด้านแหล่งท่องเที่ยวสรุปได้ว่า ด้านการจัดการการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่งนี้ ยังไม่มีการจัดการ และรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นแนวทางชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างเป็นทางการ และขาดงบประมาณในการจัดการ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการบริหารจัดการกันเองภายในวัด และชุมชน ทั้งนี้ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในแหล่งท่องเที่ยวคือ ชุมชนขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยว อาทิ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวการให้บริการมัคคุเทศก์ และกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการการท่องเที่ยว โดยสรุปแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่งนี้ ล้วนเป็นสถานที่ที่มีความน่าสนใจ คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรม ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าประกอบด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสนับสนุน และเร่งให้เกิดการพัฒนา ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภูต่อไป

สุธีรัตน์ คชสวัสดิ์ (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชาวบ้านห้วยอี ตำบลปลู้ง อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลางคือมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน การร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การร่วมรักษาวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน การร่วมพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด การเป็นผู้นำทางไกด์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว แต่ในส่วนของการประชุมกำหนดแนวคิด ออกกฎระเบียบต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวและกลุ่มองค์กรจากภายนอก ซึ่งเป็นผู้นำแนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามารแบ่งสรรรายได้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือให้กับสมาชิก 80 เปอร์เซ็นต์ เข้ากลุ่มท่องเที่ยว 15 เปอร์เซ็นต์ และเข้ากองกลางเพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมของหมู่บ้าน 5 เปอร์เซ็นต์ แต่สิ่งที่ชุมชนยังขาดความพร้อมคือเรื่องเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านยังขาดความชำนาญในการ

รวบรวมข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลสำหรับการวิจัยถึงผลที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยว ที่มีต่อ ทรัพยากรธรรมชาติอันประกอบด้วยทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้อันเป็นต้นทุน การท่องเที่ยวชุมชนและเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงต่อทรัพยากรป่า ในระดับปานกลางและเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น คือการท่องเที่ยวทำให้ผืนป่าได้รับการดูแลมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ชาวบ้านในชุมชนตระหนักถึงการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และแสดงให้นักท่องเที่ยว ผู้มาเยือนรับรู้ ว่า ชาวบ้านในชุมชนไม่ใช่ผู้ทำลายป่า หากแต่เป็นผู้อนุรักษ์ผืนป่าและอยู่ร่วมกับผืนป่า แบบพึ่งพาอาศัยกัน ทรัพยากรดิน และทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรที่ไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงจากการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะกิจกรรมการท่องเที่ยว ของบ้านห้วยฮี้ ไม่มีกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำโดยตรง และทรัพยากรดินจากพื้นที่เส้นทางเดินป่าก็ไม่เกิดความ เปลี่ยนแปลงในทางลบ ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเดินป่าไม่ได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเส้นทางเข้าสู่ หมู่บ้านที่ค่อนข้างลำบากทำให้มีช่วงเวลาที่นอกฤดูฤดูกาลท่องเที่ยว พื้นที่ป่าไม่ถูกรบกวนทำให้ผืนป่า ได้ถูกพักฟื้น และคืนสภาพธรรมชาติเช่นเดิม ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับ ผลของการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีต่อสภาพทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ พบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยและเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสต้อนรับบุคลากรจากภายนอก มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความรู้วัฒนธรรม ทั้งทางด้านภาษา ประเพณี การแต่งกาย และเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิต ที่แตกต่างกันไปซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำ ประโยชน์มาสู่ชุมชนมากกว่า ถึงแม้รายได้ที่มาในรูปแบบของตัว เงินไม่มากนัก แต่การทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำความรู้ ไปแลกเปลี่ยนกับผู้มาเยือน เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รับรู้และเข้าใจ ในวิถีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายของ ชาวปกากะญอ รวมทั้งการดำรงชีวิตด้วยการทำไร่หมุนเวียน เข้าใจว่าคนบนดอยก็สามารถอยู่ร่วมกับ ป่าได้แบบไม่ทำลาย และยังทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของความเป็นตัวตนของพวกเขาเอง มีความ ภาคภูมิใจและพร้อมที่จะกลับมาดูแลหมู่บ้านสืบไป

พจนา ชัชวาล (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอ คำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อำเภอคำม่วง จังหวัด กาฬสินธุ์ มีทั้งหมด 9 แห่ง กระจายอยู่ในทุกตำบลของอำเภอคำม่วง มีสภาพแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมอยู่ 3 ด้าน คือ 1) ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี จำนวน 3 แห่ง คือ สิมโบราณตำบล เนินยาง พระบรมธาตุเจดีย์ธัญตีสถูปมหาเถรานุสรณ์ ตำบลโพธิ์ หม้อไหโบราณ ตำบลนาทัน 2) ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 3 แห่ง คือ ภูพันหยอด ตำบลทุ่งคลอง อ่างเก็บน้ำห้วยสมอบตำบลดินจี่ แหล่งไม้กลายเป็นหิน ตำบลนาบอน และด้านวิถีชุมชน จำนวน 3 แห่ง คือ สวนศิริบุตร ตำบลโพธิ์ ศูนย์วัฒนธรรมผู้ไทยผ้าไหมแพรวาบ้านโพธิ์ ตำบลโพธิ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรพื้นฟูเศรษฐกิจ ตำบล นาบอน การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพบว่า มีการดำเนินการใน 2 กลุ่ม คือ การจัดการ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยกลุ่มราชการ และการจัดการการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมโดยชุมชน กลุ่มราชการกำหนดนโยบายและแผนงานการท่องเที่ยว ให้การสนับสนุน ในการประชาสัมพันธ์บอก เส้นทาง การท่องเที่ยว จัดนิทรรศการแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ของชุมชน และให้ความรู้ในการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาความพร้อมของพื้นที่ การทำนุบำรุงรักษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในพื้นที่ ส่วนการจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชน พบว่าได้มีขั้นตอนในการจัดการการท่องเที่ยวไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น แนะนำแหล่งท่องเที่ยว อาสาสมัครนำเที่ยว ขั้นดำเนินการ มีการทำความสะอาด จัด ปรับ ตกแต่ง บำรุง รักษา แหล่งท่องเที่ยว และขั้นสรุปผลการดำเนินงาน มีการประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อวางแนวทางการดำเนินงานทุกเดือน โดนสรุป สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วน มีศักยภาพสูงในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเส้นทางหลักถึง 4 เส้นทาง ติดต่อกัน 3 จังหวัด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดสกลนคร และมีเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวสะดวก เป็นถนนลาดยาง ส่วนใหญ่ และติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นรูปวงแหวนสู่แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 9 แห่ง และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดรูปแบบการบริหารจัดการโดยภาครัฐและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

สุชาติา วงษ์ชัยภูมิ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1. พัฒนาการของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท มีวิวัฒนาการ และการสั่งสมประสบการณ์การจัดการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุคคือ 1) ยุคเริ่มต้นการพัฒนาไปสู่การเป็นหมู่บ้านตัวอย่างซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ไม่มีแบบแผนชัดเจน 2) ช่วงการค้นพบซากโบราณวัตถุและการพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ช่วงการเริ่มนำการจัดการมาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็น ระบบ 2. ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทในปัจจุบัน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานรัฐ และองค์กรการพัฒนา สอง เป็นหน่วยงานภายในชุมชนประกอบด้วย คณะกรรมการแหล่งที่พักชุมชนบ้านปราสาท และกลุ่มเครือข่ายอาชีพหรือศูนย์การเรียนรู้ซึ่งเป็นบุคคลภายใน หมู่บ้าน จะแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบและการจัดการเป็นกลุ่มทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกัน และกัน ผลจากการศึกษาพบว่า สามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีตามศักยภาพของชุมชน 3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าชุมชนสามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนได้ดีตามศักยภาพชุมชน แต่จะต้องรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีๆ และวิถีการดำรงชีวิตในรูปแบบที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษให้คงอยู่ มีการถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานและต้องการให้มีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป 4. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทพบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แต่ยังคงต้องการที่จะให้มีการปรับปรุงการให้บริการของชุมชนในจุดต่าง ๆ ให้ได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น 5. แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่เหมาะสมคือ ควรจัดทำแผนกลยุทธ์ หรือแผนการท่องเที่ยวประจำปี ควรจัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยวและคณะกรรมการชุมชน ควรมีการจัดเวทีสัมมนา เพื่อประชุมสรุปผลงานและทำการประเมินผลอย่างจริงจังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการมอบหมายงานโครงการในด้านประชาสัมพันธ์และการตลาดให้มีความชัดเจน มีการจัดการแก้ไขปัญหาในระยะยาว รวมทั้งพัฒนาประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ และหาตลาดรองรับสินค้าของชุมชนให้เพียงพอ และจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์มากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านปราสาทให้เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่รุ่นหลัง

กฤษดา ชู่อภัย (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา บ้านหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความเห็นว่า ปัจจัยทางการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีความเห็นว่าปัจจัยทางการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่คือ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ส่วนในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศพบว่าการบอกต่อจากคนใกล้ชิด คนรู้จัก และอินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลมากที่สุดในด้านค่าครองชีพและงบประมาณในการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในด้านความน่าสนใจ

ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความเห็นว่ายังไม่แน่ใจ และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีความเห็นว่าสถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างชะลอตัวเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมือง โดยเล็งเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยจะมีความสำคัญมากขึ้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะจัดขึ้นในรูปแบบของโฮมสเตย์ และต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ สำหรับความเห็นของผู้นำชุมชนบ้านลวงเหนือมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผู้ประกอบการ อีกทั้งยังพบปัญหา 3 ส่วน คือ 1. ปัญหาภายนอกชุมชนได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจปัญหาการเมือง 2. ปัญหาภายในชุมชน เช่น การขาดความเข้มแข็งของชุมชนในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและภาษาอังกฤษ เป็นต้น 3. ปัญหาจากภาครัฐ คือ การขาดการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐเท่าที่ควร สำหรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ผลกระทบด้านบวกทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ การประชาสัมพันธ์ชุมชน ส่วนผลกระทบด้านลบคือ อาจเกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด และโรคระบาด เป็นต้น แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านลวงเหนือคือ การพัฒนารูปแบบของโฮมสเตย์ และการสร้างแหล่งความรู้ชุมชน

สมภพ สายมา (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชน บ้านศรีน่าน ตำบลเรือง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพของราษฎรในชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานคือมีรายได้เฉลี่ย 10,000 -25,000 บาท/ครอบครัว/ปี ราษฎรมีอาชีพทำเกษตรกรรม คือ ทำนา ปลูกข้าวเป็นหลัก รองลงไปคือการทำไร่ข้าวโพด ถั่วเหลือง และทำสวนเมี่ยง ซึ่งผลผลิตต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะนำมาบริโภคในครัวเรือน และถ้าเหลือจึงจะจำหน่ายภายในชุมชน ในสภาพสังคมชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขดี มีวัฒนธรรมชุมชนตามเอกลักษณ์เผ่าพันธุ์ที่สืบมาแต่โบราณ ผลการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชน พบว่า ชุมชนได้รับการฝึกอบรมและการเรียนรู้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากหน่วยงานต่าง ๆ พร้อมกับได้นำองค์ความรู้ด้านภูมิสังคมมาประยุกต์ใช้โดยนำสภาพแวดล้อมที่เป็นภูมิประเทศที่ยังคงไว้เป็นธรรมชาติมาจัดการแหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดการจัดการด้านต่าง ๆ เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนในการที่จะมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชนเอง และมีการจัดกิจกรรมนันทนาการทางการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชน จำนวน 8 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมศึกษาพืชพรรณไม้ในป่าธรรมชาติ กิจกรรมศึกษาการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า กิจกรรมถ่านรูปขมิ้นธรรมชาติ กิจกรรมฟังเสียงนกร้อง/ดนตรีธรรมชาติ บนป่าดอยหลวงป่าเมี่ยงเขาสูงสลับซับซ้อนกิจกรรมศึกษาสมุนไพรป่าท้องถิ่น กิจกรรมประกอบอาหารป่าพื้นเมืองท้องถิ่น กิจกรรมเล่าขานตำนานโบราณ กิจกรรมนันทนาการรอบกองไฟ และกิจกรรมเข้าค่ายพักแรม นอกจากนี้ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชน พบว่า ชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์พื้นที่และได้นำทรัพยากรและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นมาเป็นจุดเด่นและพัฒนาเป็นกิจกรรม ทำให้เกิดความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยจะเห็นได้จากความสามัคคีในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และเกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

ประชาชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น และประชาชนในพื้นที่โยกย้ายไปหาอาชีพรับจ้าง นอกพื้นที่ลดลงจากเดิมร้อยละ 80 เหลือเพียงไม่เกินร้อยละ 10 เท่านั้น

สุดชีวัน นันทวัน ณ ออยุธยา (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 20 -60 ปี ทราบดีว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้กับจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรมงานประเพณี เทศกาลภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน แต่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อยมากและภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นในส่วนของสถานการณ์ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางประการ เช่น พิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑ์ และวรรณกรรมท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นปัจจัยดึงดูดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบปัญหาทั้งทางด้านบุคลากรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีอยู่น้อยและไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านนโยบายและงบประมาณ คนในชุมชนและเยาวชนรุ่นใหม่ยังคงเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวมีน้อย จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้คือ 1) การกำหนด นโยบายการศึกษาของรัฐเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ 2) การกำหนดนโยบายท่องเที่ยวของรัฐ จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น 3) เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการประเมิน และที่สำคัญคือมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัตถุประสงค์และความต้องการของเจ้าของชุมชนและประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกกร่อนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

Sprecher, Dawn Marie (2002) ได้วิจัย Village-Based Tourism Monitorism Tourism Change on the Mekong River พบว่าการพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้และวัดว่าการท่องเที่ยวในบริเวณแถบกลุ่มแม่น้ำโขงมีการเจริญเติบโตอย่างมีศักยภาพที่ยั่งยืน เพราะมีแม่น้ำโขงไหลผ่านหลายประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้แม่น้ำโขงมีความสำคัญในการพัฒนาทางตรงและ

มีโครงการนำร่องในหลายประเทศที่ต้องสร้างกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวแก่กลุ่มแม่น้ำโขง เช่น ประเทศพม่า ไทย ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ทั้งนี้ปรากฏว่าหมู่บ้านมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน และสามารถส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนในอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

Stem, Caroline Jeanine (2002) ได้วิจัยบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นในการจัดการพื้นที่คุ้มครอง : การศึกษากรณีเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศคออสตาริกา พบว่า ประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการอนุรักษ์และกลยุทธ์การพัฒนาในที่ศึกษารั้งนี้ผสมปะปนกันที่ใดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสนอให้ทางเลือกด้านเศรษฐกิจได้ ที่นั่น โอกาสการท่องเที่ยวและการจ้างงานดูเหมือนจะทำให้คนละทิ้งที่ ดินการเกษตรกรรมและที่ ดินที่ สงบสุขไปโดยปล่อยให้ป่าแห่งที่สองเกิดขึ้นมาแทน ปรากฏว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมในการอนุรักษ์และเจตคติน้อยมาก ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์และมุมมองได้แก่ ความเข้มงวดของกฎหมาย ระดับการศึกษาและผลประโยชน์ทางอ้อมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้การท่องเที่ยวเข้าครอบงำเศรษฐกิจ ที่นั่น ผลประโยชน์จะขยายกว้างออกไป แต่จะมีผลกระทบเพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นโอกาสของเจ้าของที่พักและโรงแรมจะต้องปรับปรุงการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเพิ่มผลประโยชน์สำหรับชุมชนท้องถิ่น

Casellas, Antonia P. (2003) ได้วิจัยรูปแบบบาร์เซโลนาหรือนโยบายและการวางแผนพลวัตในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า รูปแบบของบาร์เซโลนาในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากทศวรรษที่ 1980 จนถึง 1990 ตามแนวคิดแบบเขตเมืองแล้วมาพัฒนาที่ดินการปฏิรูปเขตเมืองในบาร์เซโลนาต้องใช้ลักษณะการประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามลักษณะนโยบายในเมืองใหญ่ในยุโรปและสหรัฐ โดยหุ้นส่วนของรัฐและเอกชนไทยขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงต้องสร้างศูนย์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในเมืองขึ้นและควบคุมแรงงานและอุตสาหกรรมโรงแรมตามกฎหมายท้องถิ่นและกฎหมายแห่งชาติจึงสามารถดำเนินไปด้วยดี

Liu, Abby Yi-chun (2003) ได้วิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการวางแผนการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศมาเลเซีย พบว่า เมื่อกำหนดให้มีพลวัตการท่องเที่ยวควรบรรจุการจ้างงานการท่องเที่ยวในบริษัทที่กว้างขึ้นให้ครอบคลุมประเด็นวัฒนธรรมศาสนา ชาติพันธุ์ และอุดมคติวิทยาต้องเอาใจใส่เรื่องทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยวมากกว่านี้ทั้งนโยบายและแผน มีข้อจำกัดเกี่ยวกับผลประโยชน์ของท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเพราะขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ ขาดทักษะการท่องเที่ยวทั้งๆ ที่บูรณาการการท่องเที่ยวไว้ในแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้วและขาดการปลูกฝังโมตรจิตในบุคลากรรวมทั้งกลยุทธ์อีกหลายประการ

Hurlbert, Diana H. (2003) ได้วิจัย : กรณีศึกษาการวางแผนกลยุทธ์เพื่อจัดการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาในสหรัฐตะวันตกจำนวน 3 รัฐ พบว่า วิธีการ ที่เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมนั้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามลำดับความสำคัญของชุมชนซึ่งสะท้อนให้เห็นในนโยบายและกลยุทธ์ที่รับเอามาระบุภาระหน้าที่ที่มองเห็นเมื่อเข้าสู่ขั้นตอนใหม่ของการพัฒนา โดยต้องเตรียมพร้อมสำหรับต้นทุนและผลประโยชน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจ

Xie, Philip Feifan (2004) ได้วิจัยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ ไหล่ไห่ ประเทศจีน (Authenticating Cultural Tourism : Folk Villages in Hainan, China) จากการวิจัยพบว่าการไปเที่ยวที่ไหล่ไห่ เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประจำเผ่าที่สืบทอดต่อกันมา ในขณะเดียวกันก็มีการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับการลงทุนหรือไม่ นักวิจัยได้ทำการวิจัยโดยแสดงให้เห็นว่า เกาะไหล่ไห่เป็นสถานที่ เปี่ยมไปด้วยวัฒนธรรมอันเก่าแก่ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือ การนำเอาวัฒนธรรมของชนเผ่าลี ในเกาะไหล่ไห่ ประเทศจีน พัฒนาให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญคือ รัฐบาล นักลงทุนนักท่องเที่ยวและกลุ่มชนพื้นเมืองโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานการพัฒนา ปี ค.ศ. 1989 เกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสินค้า วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ตัวการที่เก็บรักษาวัฒนธรรมความมีเสริภาพของชนเผ่า และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีข้อขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มต่างๆ แม้ว่าวัฒนธรรมหลายอย่างค่อนข้างจะสมบูรณ์และสวยงาม มีเอกลักษณ์ แต่นักลงทุนบางคนมีความคิดเห็นขัดแย้งก่อความตึงเครียดในกลุ่มนักลงทุนเนื่องจากรัฐบาลสนใจเรื่องเสริภาพของประชาชน มากกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ฝ่ายนักลงทุนเข้าใจในเจตนาของชนเผ่าผิดไปว่าพวกเขาต้องการงานและเงิน แต่พวกเขาต้องการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของพวกเขามากกว่า งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ได้อยู่แล้วไม่ควรจะไปให้ใครประเมินค่าเพื่อทำให้เกิดความสนใจ อีกทั้งเกาะไหล่ไห่ควรรียคความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของตนเองไว้ไม่ควรยึดมาตรฐานพื้นฐานการพัฒนา

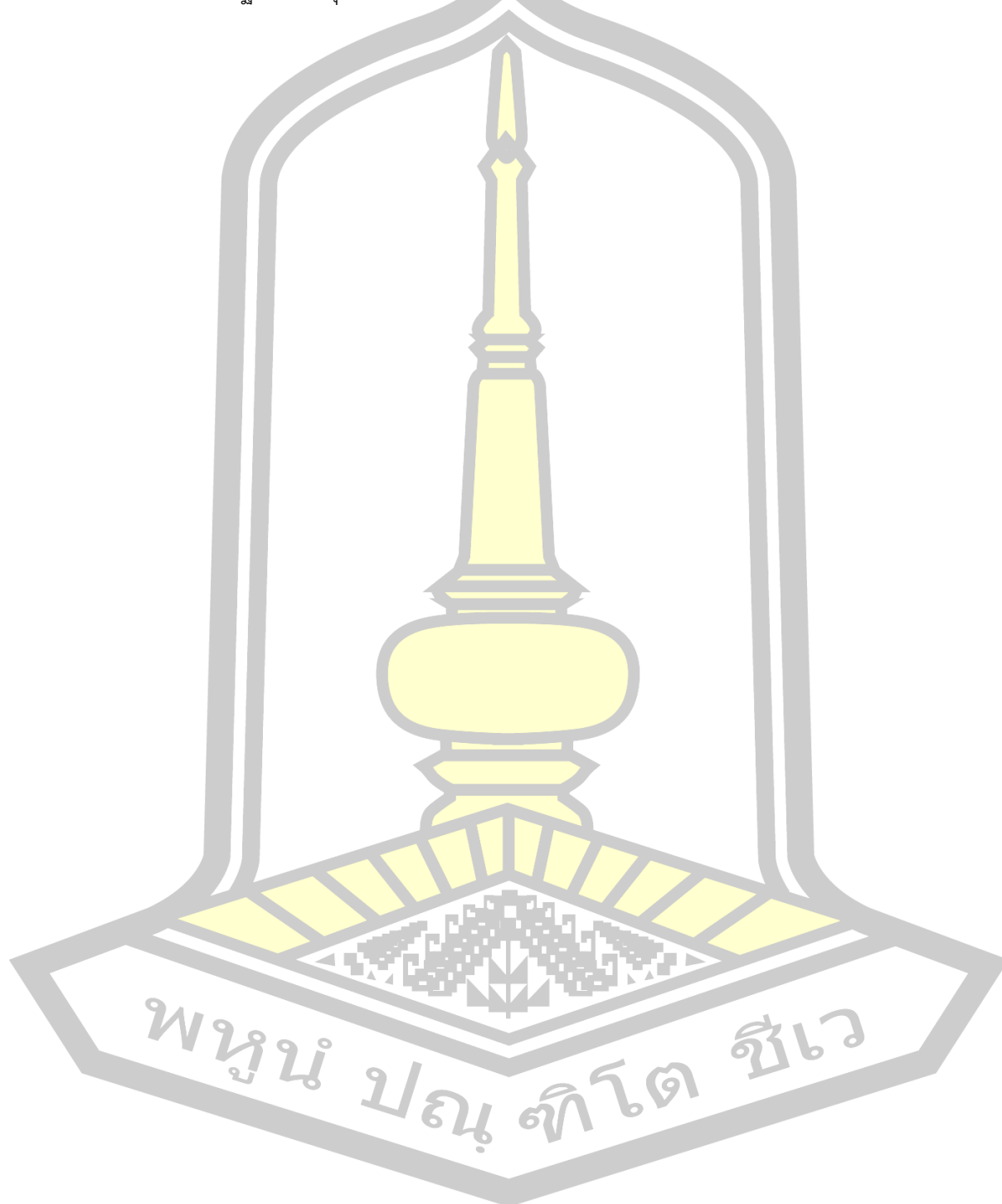
Boi, Paul Owusu (2004) ได้วิจัยทัศนคติ และการรับรู้ต่ออุทยานแห่งชาติและ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน Ghana : กรณีของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติ Digna โดยทั่วไป การจัดตั้งสวนสาธารณะมักจะขัดแย้งกับการใช้ประโยชน์ของแหล่งธรรมชาติ การวิจัยนี้ใช้กรณีศึกษา ตรวจสอบทัศนคติและ การรับรู้ของผู้ที่ อาศัยในชุมชน Dome จนถึงอุทยานแห่งชาติ Digna และ การพัฒนาการท่องเที่ยวในกานา ใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นแหล่งข้อมูลหลัก ศึกษาความสำคัญของอุทยานต่อผู้อาศัย และวิธีการรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นและทางเลือกในการ พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวประเมินจากลักษณะทางกายภาพและผลผลิตทางวัฒนธรรมของชุมชน Done การรับรู้ของผู้อาศัยต่อการท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน ถึงแม้ผู้อาศัยเข้าใจผลกระทบทางลบ ของการท่องเที่ยวแต่ก็มีการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวมากมาย แม้ว่าการส่งเสริมการพัฒนา การท่องเที่ยวในอุทยานจะเพิ่งเริ่มต้นด้วยการศึกษาเพื่อหลีกเลี่ยงความคาดหวังที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ของผู้ที่ อาศัยในชุมชน Dome

Lu, Shiau-Yun (2006) ได้วิจัยอำนาจการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวและ การอนุรักษ์ : การวางแผนของเกาะแห่งหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมในประเทศไต้หวัน พบว่าเกาะ หลันหยู ซึ่งมีประชากรดั้งเดิมคือชาวยามิใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมแต่เผชิญกับความกดดันจากนโยบาย การอนุรักษ์ธรรมชาติ การกลมกลืนทางวัฒนธรรมกระแสหลักและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเมื่อ ประเมินผลกระทบจากด้านต่าง ๆ 3 ด้าน สรุปได้ว่า ให้มีข้อเสนอแนะเป็นกลยุทธ์ในการวางแผนและ พัฒนาเกาะหลันหยูเพื่อให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนพื้นเมืองสามารถอยู่ได้ต่อไป

Mitz, Robyn (2007) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ แคนาดา เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยรอยัลโรด (Robyn Royal Roads University) เรื่องมุมมองของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (A Community's Perspective Ontourism Development) มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา พิสูจน์ มุมมองของมีทซ์ต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวมากกว่านั้นเป็นการค้นพบการท่องเที่ยวชุมชน การต้องการติดต่อสื่อสารและ ต้องร่วมมือกันจากบุคคลหลายฝ่าย เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มการท่องเที่ยว จากการหารือหรือผู้มีส่วนร่วม ในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหม่ นอกจากนี้ ได้มุมมองหลาย ๆ มุมมอง มากกว่าระบบมุมมองต้องการความ ร่วมมือภายในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภาพรวมทั้งหมดต้องมองภายในชุมชน การเพิ่มมูลค่าและ วิสัยทัศน์ที่จะทำองค์กรแข็งแกร่งเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

พหุบัณฑิต โศก ชีวะ

จากการศึกษาบทพจนานุกรมวิจัยทั้งในและต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์งานที่เกี่ยวข้อง โดยนำเอางานวิจัยเพื่อนำมาอธิบาย การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมือง ปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเป็นมา สภาพปัจจุบันและปัญหา การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีโดยมีขั้นตอน วิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 เนื้อหา
 - 1.2 วิธีการวิจัย
 - 1.3 ระยะเวลาวิจัย
 - 1.4 พื้นที่วิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในเรื่องของการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีขอบเขตการวิจัยประกอบด้วย

1. เนื้อหา
 - 1.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
 - 1.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
 - 1.3 เพื่อศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
2. วิธีการวิจัย

การวิจัย การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจ (Basic Survey) การสังเกต

(Obesrvation) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วทำการบันทึกข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดกระทำข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามด้านของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกตามหัวข้อของความมุ่งหมายของการวิจัยโดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ตั้งแต่เดือน มกราคม 2560 ถึงเดือน มกราคม 2561

4. พื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษา ในเขตพื้นที่การปกครองอำเภอเขมรราชซึ่งแบ่งการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 9 ตำบล 123 หมู่บ้านดังนี้

4.1	ตำบลเขมรราช	22	หมู่บ้าน
4.2	ตำบลขามป้อม	17	หมู่บ้าน
4.3	ตำบลห้วยนา	15	หมู่บ้าน
4.4	ตำบลหนองผือ	14	หมู่บ้าน
4.5	ตำบลนาแวง	13	หมู่บ้าน
4.6	ตำบลหนองนกทา	13	หมู่บ้าน
4.7	ตำบลแก้งเหนือ	10	หมู่บ้าน
4.8	ตำบลหนองสิม	1	หมู่บ้าน
4.9	ตำบลเจียด	9	หมู่บ้าน

5. ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอเขมรราช จังหวัด

อุบลราชธานี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. กลุ่มผู้รู้ (Key informant) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล นายยกเทศมนตรี

1.2 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเขมรราช จำนวน 7 คน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขมรราช กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชมรมคนรักเขมรราช

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual informant) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 7 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน นักเรียนและนักศึกษา (ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขมรราช กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชมรมคนรักเขมรราช

2.2 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเขมรราช จำนวน 7 คน ได้แก่

เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน นักเรียนและนักศึกษา (ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลเขมรราช กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชมรมคนรักเขมรราช

3. กลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

3.1 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 7 คน ได้แก่
ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา

3.2 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเขมรราช จำนวน 7 คน ได้แก่
ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ นักเรียน นักศึกษา

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประเภท	ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม		ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเขมราฐ	
		จำนวน		จำนวน
กลุ่มผู้รู้ Key informant	ผู้อำนวยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล นายยกเทศมนตรี	7	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เขมราฐ กำนัล ผู้ใหญ่บ้าน ประชาญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชมรมคนรักเขมราฐ	7
กลุ่มผู้ปฏิบัติ Casual informant	นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน นักเรียนและนักศึกษา (ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขมราฐ กำนัล ผู้ใหญ่บ้าน ประชาญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชมรมคนรักเขมราฐ	7	เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน นักเรียนและนักศึกษา (ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เขมราฐ กำนัล ผู้ใหญ่บ้าน ประชาญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชมรมคนรักเขมราฐ	7
กลุ่มบุคคลทั่วไป General Informants	ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา	7	ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ นักเรียน นักศึกษา	7

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1.1 การสังเกต (แบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม)

เป็นการสังเกตสภาพทั่วไปของสถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอเขมราฐ จังหวัด

อุบลราชธานี

1.2 แบบสอบถาม (แบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม)

1.3 การสัมภาษณ์ (แบบมีโครงสร้าง/แบบไม่มีโครงสร้าง)

เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายโดยกำหนด

ประเด็นในการสัมภาษณ์ และการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอย่างกว้างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นธรรมชาติที่สุด

1.4 แบบสนทนากลุ่ม (แบบมีโครงสร้าง/แบบไม่มีโครงสร้าง)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ปฐมภูมิ/ทุติยภูมิ) การนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้เก็บไว้ รายงานไว้ในเอกสารต่างๆ มาทำการศึกษาและวิเคราะห์

ปฐมภูมิ คือ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บขึ้นมาใหม่เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัย
 ในเรื่องการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรม เมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
 ทุตยภูมิ คือ ข้อมูลต่างๆ ที่มีผู้วิจัยเก็บหรือรวบรวมไว้ก่อนแล้วเพียงแต่นำข้อมูล
 เหล่านั้น มาศึกษาใหม่

3. การจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการกระทำข้อมูล คือ การบริหาร
 การจัดเก็บข้อมูล การประมวลข้อมูลที่ได้มา แต่ข้อมูลนี้ยังไม่มีการประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือการจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ เช่นการคำนวณ การนำเสนอ
 ข้อมูล เพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ และเป็นวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาแล้ว
 เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ หากข้อมูลมีความสอดคล้องตรงกันจะทำให้มีความเชื่อมั่นและเป็นจริง

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะ
 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม สรุปลงให้ตรงประเด็นตามความมุ่ง
 หมายของการวิจัย และนำผลของการวิจัย มาพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ในบทที่ 4
 ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัด อุบลราชธานี ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ได้ศึกษาข้อมูลของ อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติบ้านเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ประวัติบ้านเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาประวัติและความเป็นมาพบว่า อำเภอเขมรราชู เดิมมีฐานะเป็นเมือง และเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อเมืองอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ เพราะเป็นเมืองที่เทียบได้กับหัวเมืองเอก ขึ้นตรงต่อ กรุงเทพมหานคร มีได้ขึ้นกับเมืองอุบลราชธานีเช่นเมืองอื่นๆ และ เมืองเขมรราชู ยังมีเมืองขึ้นอีกหลายเมือง เช่น เมืองอำนาจเจริญ เมืองคำเขื่อนแก้ว เป็นต้น

การตั้งเมืองเขมรราชู ปรากฏเอกสารที่เป็นหลักฐานว่าในปี พ.ศ. 2357 ซึ่งเป็นปีเดียวกับ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าตั้งเมืองยโสธรขึ้น อุปฮาด (ก่า) ซึ่งเป็นอุปฮาดเมืองอุบลราชธานี ไม่พอใจที่ทำราชการกับพระพรหมราชาวงศา (ท้าวทิตพรหม) เจ้าเมืองอุบลราชธานี คนที่ 2 จึงอพยพไพร่พลไปหาทำเลที่เหมาะสมตั้งเมืองขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการสนองพระบรมราโชบายในการตั้งเมืองขึ้นใหม่ในช่วงระยะเวลานั้นๆ ในที่สุดพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านโคกกงพะเนียง ขึ้นเป็นเมืองเขมรราชูขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2357 พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้อุปฮาด (ก่า) เป็นพระเจ้าเทพวงศาเมืองตลอดสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองเขมรราชู มีความสำคัญ และขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานครตลอดมา

ถึง พ.ศ. 2371 เมื่อเสร็จสิ้นสงครามปราบกบฏเจ้าอนุแล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เมืองโขงเจียม ซึ่งเคยขึ้นตรงต่อเจ้าเมืองจำปาสักมาขึ้นตรงต่อเมืองเขมรราชู เป็นผลให้เมืองเขมรราชูมีบทบาทมากขึ้น เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองคำเขื่อนแก้วในปี พ.ศ. 2388 เมืองอำนาจเจริญในปี พ.ศ. 2401 ก็โปรดเกล้าฯ ให้ขึ้นตรงต่อเมืองเขมรราชู เช่นกัน

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการปรับปรุงการปกครองส่วนภูมิภาคครั้งใหญ่ เพื่อให้บังเกิดผลตามที่กำหนดใน “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

ร.ศ. 116” มณฑลอีสานถูกแบ่งออกเป็น 8 บริเวณ สำหรับบริเวณอุบลราชธานี มีอยู่ 3 เมือง คือ เมืองอุบลราชธานี เมืองเขมราฐ และเมืองยโสธร แต่ละเมืองมีพื้นที่ขึ้นตรงหลายอำเภอตั้งที่ปรากฏกว่า ในปี พ.ศ. 2445 เมืองเขมราฐ มีพระเขมรรัฐเดชนิรัักษ์ (คำบุ) เป็นผู้ว่าราชการเมือง และมีอำนาจ อยู่ในปกครอง 6 อำเภอ คืออำเภออุทัยเขมราฐ อำเภอประจิมเขมราฐ อำเภออำนาจเจริญ อำเภอ คำเขื่อนแก้ว อำเภอโขงเจียม และอำเภวารินชำราบ อันแสดงให้เห็นว่าเมืองเขมราฐ ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญมาก

ต่อมาใน พ.ศ. 2452 ได้มีการปรับปรุงการปกครองภายในบริเวณเมืองอุบลราชธานี อีกครั้งหนึ่ง เมืองเขมราฐถูกลดฐานะเป็นอำเภอ และรวมอำเภออุทัยเขมราฐ และอำเภอประจิมเขมราฐ เข้าด้วยกันเป็นอำเภออุทัยเขมราฐ ขึ้นกับเมืองยโสธร แต่ก็ยังเป็นบริเวณอุบลราชธานีอยู่ เหมือนเดิม ในราชการพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการแยกมณฑลอีสานออกเป็น 2 มณฑล คือ มณฑลอุบลราชธานี กับมณฑลร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2455 และมีการปรับปรุง ให้เหมาะสม เมืองยโสธรถูกยกเลิกไป เมืองอุทัยเขมราฐ ก็มีฐานะเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานีตลอดมาจนถึงปัจจุบัน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2560)

ข้อมูลทั่วไปอำเภอเขมราฐ อำเภอเขมราฐ เป็นอำเภอชายแดน อยู่ในเขตการปกครอง ของจังหวัดอุบลราชธานี มีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ระยะห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 750 กิโลเมตร แบ่งการ ปกครองออกเป็น 9 ตำบล 123 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 526.75 ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขต ดังนี้ ทิศเหนือ จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขง บริเวณตรงข้ามเมืองสองคอนแขวงสะหวันเขต ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นแนวยาวตามลำน้ำโขง ทิศตะวันออก จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณตรงข้ามเมืองคอนพะเพ็ง แขวงสาละวัน ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอนาตาล และอำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบุพมราชวงศา และอำเภอขามเฒ่า จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอเขมราฐ แปลว่า ดินแดนแห่งความเกษมสุขเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอเขมราฐ เป็นอำเภอเก่าแก่ที่ตั้งมาตั้งแต่สมัยกรุงเทพ อยู่ริมแม่น้ำโขงเป็น ระยะทางยาวกว่า 40 กิโลเมตร ซึ่งฝั่งตรงข้ามคือ เมืองสองคอน แขวงสุวรรณเขต (สะหวันนะเขต) ของประเทศลาว เขมราฐเป็นเมืองที่มีทัศนียภาพแม่น้ำโขงที่สวยงาม หาดทรายที่มีชื่อเสียงคือ หาดทรายสูง และ จะมีการแข่งเรือยาวอำเภอเขมราฐซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

คำขวัญประจำอำเภอ

"ต้นตำรับรำตงหวาน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์น้ำใจงาม สุดเขตแดนสยาม มะขามหวานหลายหลาก กล้วยตากรสดี ประเพณีแห่เทียนพรรษา แข่งนาวาสองฝั่งโขง"

สถานที่ท่องเที่ยว

หาดทรายสูง ที่ตั้ง บ้านลาดหญ้าคา หมู่ที่ 10 ตำบลนาแวง

แก่งช้างหมอบ ที่ตั้ง บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 10 ตำบลเขมราฐ

ภูอ่าง ที่ตั้ง บ้านหลักเขต หมู่ที่ 9 ตำบลหนองนกทา

พระเจ้าใหญ่องค์แสน ที่ตั้ง วัดโพธิ์ หมู่ที่ 7 ตำบลเขมราฐ
 พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น ที่ตั้ง วัดบ้านอุบมุง หมู่ที่ 5 ตำบลเขมราฐ
 พระหยกไขมีเรีย ที่ตั้ง วัดโพธิ์ หมู่ที่ 7 ตำบลเขมราฐ
 แก่งสะพานเหล็ก ที่ตั้ง บ้านสามแยกถ้ำเสือ หมู่ที่ 17 ตำบลเขมราฐ
 ภูรัง ที่ตั้ง บ้านบาก ม.2 ต.หัวนาและ บ้านดอนโต ม.10 ตำบลหัวนา
 ภูพนมดี ที่ตั้ง บ้านแก่งหลักด่าน ม.7 และบ้านพนมดี ม.10 ตำบลหนองผือ
 ภูยอ ที่ตั้ง บ้านคำสง่า ม.11 ตำบลหนองนกทา
 ดอนสโงม ที่ตั้ง บ้านนาแวง หมู่2 ตำบลนาแวง

เทศกาลและประเพณี

แข่งเรือยาวประเพณีสองฝั่งโขง ไทย-ลาว ลำน้ำโขง หน้าเทศบาลเขมราฐ เดือนตุลาคม
 ของทุกปี

ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ ทุกวันเสาร์ที่ 2 และวันเสาร์ที่ 4 ของเดือน
 ประเพณีสงกรานต์ แก่งช้างหมอบ เทศบาลตำบลเทพวงศา 13-15 เมษายน
 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เทศบาลเขมราฐ เดือนกรกฎาคม

ผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมือง

กล้วยตาก นางวชิรมี อุ๋นจิตร
 สมุนไพร นางมาลา มัธยามาศ และนางสมคิด ดงศรี หมู่ 1 ตำบลขามป้อม
 ผ้าทอมือ นางสมภพ บึงทอง 30 หมู่ 6 ตำบลนาแวง
 ขนมนางเล็ด กลุ่มแม่บ้านบ้านเหนือเขมราฐ
 แหนมใบมะยม กลุ่มแม่บ้านบ้านเหนือเขมราฐ
 กล้วยฉาบ และกล้วยฉาบเส้น กลุ่มแม่บ้านหนองวิไล หมู่ 11 ตำบลเขมราฐ
 กลุ่มสานกระติบข้าว หมู่ 13 ตำบลขามป้อม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

การวิจัยเรื่อง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัด
 อุบลราชธานี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการ
 ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
 และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย จากประเด็นการศึกษา 5 ด้านคือ 1. ทรัพยากรการ
 ท่องเที่ยวด้านศิลปกรรม 2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านอาหารพื้นเมือง 3. ทรัพยากรการท่องเที่ยว
 ด้านการแต่งกาย 4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านสถานที่ และ 5. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้าน
 ขนบธรรมเนียมประเพณี

2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัด อุบลราชธานี

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่ากับผลจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เกี่ยวกับ

สภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี จากประเด็นการศึกษา 5 ด้านมีดังนี้ 1. ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านศิลปกรรม 2. ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านอาหารพื้นเมือง 3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการแต่งกาย 4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านสถานที่ และ 5. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

1. ศิลปกรรม

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับศิลปกรรม ได้แก่

1.1 ศาสนสถานและศาสนวัตถุ

วัดอุบลมุง วัดพระเจ้าใหญ่อุบลมุงตั้งเป็นวัดมาเป็นเวลานานมากกว่า 60 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2514 สมัยพระอธิการลี หรือพระครูโกวิทเขมคุณเป็นเจ้าของอาวาส และเป็นเจ้าคณะตำบล ในสมัยนั้นได้มีการประชุมพิจารณาที่จะสร้างวิหารพระเจ้าใหญ่อุบลมุงขึ้นใหม่ โดยมีพระครูวรภิกโกวิท เจ้าคณะอำเภอเขมรราชู เป็นประธาน ที่ประชุมมีความเห็นพร้อมให้สร้างขึ้นซึ่งมีขนาดกว้าง 12 เมตร ยาว 21 เมตร หลังปัจจุบันโดยมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคและงบประมาณในการจัดงานบุญประจำปี และงบประมาณบางส่วนทางราชการได้สนับสนุนอุดหนุนจนแล้วเสร็จ สิ้นค่าก่อสร้างประมาณล้านเศษ เมื่อปี พ.ศ. 2528 ได้ทำการรื้ออุโมงค์หลังเก่าออก แล้วเปลี่ยนเป็นรูปฉัตรครององค์พระไว้และยกแทนใหม่ค่าก่อสร้างในครั้งนั้น จำนวน 15,000 บาท

ภาพประกอบ 3 วัดอุบลมุง ตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู

ซึ่งประวัติวัดพระเจ้าใหญ่อุบลมุงที่กล่าวมานั้นนับว่าได้เป็นปูชนียวัตถุที่สำคัญมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งสืบทอดมาจาก ปู่ ย่า ตา ทวด ของชนชาวไทย สมควรยิ่งนักที่อนุชนรุ่นหลังจะได้อนุรักษ์และหวงแหนทะนุบำรุงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาเพื่อให้ความเจริญรุ่งเรืองและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ (พระอธิการสมควร สลัญญโม, 2560: สัมภาษณ์)

วัดโพธิ์ เป็นวัดสังกัดมหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2516 ตามประวัติที่เล่าสืบต่อกันมาได้ว่าความว่า วัดโพธิ์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2331 โดยแม่ชี (แม่ขาว) ได้หนีภัยสงคราม นำผู้คนอพยพลงมาจากเวียงจันทน์ พร้อมด้วยลูกหลานญาติโยมลงมาตามลำน้ำโขง มายึดชัยภูมิแห่งนี้ตั้งหมู่บ้านและวัดขึ้นในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี ปุชนิยวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ พระเจ้าใหญ่องค์แสน

ภาพประกอบ 4 บรรยากาศในวัดโพธิ์ ตำบลเขมราษฎร์ อำเภอเขมราษฎร์ จังหวัดอุบลราชธานี

วัดบุงชี้เหล็ก

ประวัติวัดบุงชี้เหล็กที่มีการบันทึกไว้ เป็นสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 7 ไร่ หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน คือ น.ส.3 อาคารเสนาสนะประกอบด้วยมหาวิหารและอุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2547 หอเจ้าแม่กวนอิม สร้างปี 2548 เจดีย์ศรีอริยะเมตตริย์ ปุชนิยวัตถุมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย จำนวน 56 องค์ เป็นพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นเรียงกันอย่างสวยงาม อาศัยการร่วมแรงร่วมใจช่วยหากันคนละไม้ละมือจากชาวบ้านบุงชี้เหล็ก

และผู้เลื่อมใสศรัทธาในหลวงปู่จันทร์หอม สุภาพโร วัดบุงชี้เหล็ก ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามของหมู่บ้านบุงชี้เหล็ก ประกาศตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2543 เดิม ชื่อวัดสังวรนาราม อยู่ห่างจากอำเภอเขมราษฎร์ไปทางอำเภอโขงเจียมประมาณ 13 กิโลเมตร ภายหลังหลวงปู่จันทร์หอม ได้มาสร้างและบูรณะใหม่ และให้ชื่อว่า วัดบุงชี้เหล็ก ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2550 การบริหารและปกครอง มีเจ้าอาวาสพระครูสุนทรพัฒน์โนดม หรือ หลวงปู่จันทร์หอม สุภาพโร เป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2543 วันนี้เคยได้รับเกียรติบัตรรางวัลเป็นวัดที่มีความสะอาดดีมากตามโครงการ "อุบลเมืองสะอาด ราชธานีอีสาน" ประจำปี 2553

ภาพประกอบ 5 วัดป่าซำเหล็ก ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 6 นักศึกษาศึกษาดูงานวัดป่าซำเหล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

วัดชัยภูมิการาม

วัดชัยภูมิการาม หรือวัดกลางเขมราฐ ตั้งอยู่ในเทศบาลตำบลเขมราฐ ตามคำบอกเล่าสร้างมาแล้วกว่า 200 ปี ความสำคัญของวัดนี้คือ แต่ก่อนเป็นที่อยู่ของเจ้าเมือง ฝ่ายพระที่ปกครองในเขตปัจจิม คือเมืองอุบล (หัวเมืองทางปัจจิม) ตั้งแต่ชานุมาน ดอนตาล เขมราฐ โขงเจียม ศรีเมืองใหม่ บรรดาเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ริมโขงนี้ขึ้นตรงต่อเขมราฐธานีทั้งหมด

วัดชัยภูมิการามแห่งนี้ แต่ก่อนเป็นวัดหลวง เวลาเมืองงานจัดกิจกรรมงานใหญ่ ๆ จะจัดที่นี้ เจ้าเมืองต่าง ๆ ก็จะมาตีมน้ำสาบานกันที่วัดนี้เช่นกัน ภายในบริเวณวัดมีโบสถ์เก่าแก่รูปพญานาค สร้างโดยช่างฝีมือจากเวียดนามจึงมีเค้าโครงรูปแบบศิลปะของชาวเวียดนามผสมอยู่ อีกทั้งยังมีศาลาการเปรียญที่สร้างโดยช่างจากชาวเวียดนามด้วยเช่นกัน

ลักษณะหน้าโบสถ์ที่มีพญานาคนั้น จะไม่เหมือนกับพญานาคที่อยู่หน้าโบสถ์ตามวัดทั่วไปที่เคยเห็น เนื่องจากจะเป็นรูปพญานาคที่ถูกตัดปาก และไม่มีเกิร์ต ตามแบบของศิลปะเชียงรุ่ง สถาปัตยกรรมจึงมีความผสมกลมกลืนระหว่างไทย ลาว และเวียดนาม เพราะช่างที่ทำมาจากเวียดนาม เป็นยุคเชลยศึกที่โดนต้อนมาทำ พระประธานในโบสถ์ มีอายุกว่า 55 ปี ชื่อพระไชยมงคล

ภาพประกอบ 7 วัดชัยภูมิการาม หรือวัดกลางเขมรราช ในเทศบาลตำบลเขมรราช

วัดชัยภูมิการามนี้ กล่าวว่าโดยเจ้าเมืองเขมรราช พระเทพวงศาเป็นผู้สร้างไว้ พระเทพวงศาเป็นต้นตระกูลของแสงสิงแก้ว เป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองเขมรราชธานี ซึ่งอัฐิของตระกูลแสงสิงแก้วพร้อมทั้งเจ้าเมืองเขมรราชก็อยู่ที่วัดนี้ วัดชัยภูมิการาม จึงถือเป็นวัดประจำตระกูลของ แสงสิงแก้ว

1.2 พระพุทธรูป

พระเจ้าใหญ่องค์แสน เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 1.09 เมตร สูงรวมเกตุ 1.59 เมตร สร้างด้วยอิฐโบราณ ถัดด้วยน้ำเกสรดอกไม้ผสมน้ำเปลือกไม้ตามภูมิปัญญาของคนสมัยโบราณ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวเขมรราชมาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน และเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ที่สุดองค์หนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 8 พระเจ้าใหญ่องค์แสน วัดโพธิ์ ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยอิฐผสมปูนขาว ขนาดหน้าตักกว้าง 2.90 เมตร สูง 4.36 เมตร มีอายุเก่าแก่ และเป็นที่เคารพ นับถือ ของประชาชนไทยและลาว ปัจจุบัน ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระโต บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 9 พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดปากแซง บ้านปากแซง

ประวัติความเป็นมา ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ซึ่งได้เล่าสืบทอดกันมา กล่าวว่า มีกษัตริย์สมัยขอมพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า พระยาแก้วเจ็ดถัน ได้เสด็จล่องเรือลงมา ตามลำแม่น้ำโขงในฤดูฝน พอถึงบ้านปากแขงก็ค่ำลง จึงได้หยุดประทับแรม 1 คืน วันรุ่งขึ้น พระองค์ ได้เสด็จขึ้นไปยังหมู่บ้าน และได้พบกับเจ้ากวนของหมู่บ้านในสมัยนั้น พระยาแก้วเจ็ดถัน ได้ตรัสถาม ถึงประวัติของหมู่บ้าน เจ้ากวนได้เล่าให้ฟังว่า บ้านนี้มีหาดสวยงามกว้างใหญ่ ในฤดูแล้ง หาดทรายจะ โผล่ขึ้นเหนือผิวน้ำ และหาดทรายแห่งนี้มีสิ่งอัศจรรย์อยู่คือ ถ้าปีใดหาดทรายโผล่ขึ้นเหนือผิวน้ำ ระหว่างหมู่บ้าน ประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อพระองค์ได้ทราบก็เกิดศรัทธาในใจว่า สักวันหนึ่ง จะต้องย้อนกลับมาสร้างหมู่บ้านนี้ให้เป็นเมือง

ในราว พ.ศ. 1154 พระองค์ ก็ได้เสด็จมา พร้อมด้วยข้าทาสบริวารเป็นจำนวนมาก เมื่อเสด็จมาถึง พระองค์จึงได้มอบให้เจ้าแสง (คงจะเป็นนายชั้นผู้ใหญ่) เป็นคนควบคุมการ ก่อสร้างพร้อมกันนี้ได้สร้างพระพุทธรูปขึ้นองค์หนึ่ง ซึ่งสร้างแล้วเสร็จเมื่อประมาณ พ.ศ. 1180 และขนานนามว่า พระอินทรีโสโอม (ต่อมาเรียก พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ) เมื่อเจ้าแสงก็ถึงกรรมลง ชาวเมือง ได้สร้างหอหลักเมืองขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ และขนานนามว่า หอแสง ต่อมาวัดแห่งนี้ก็ขาดคนบูรณะ และกลายเป็นวัดร้าง จนกระทั่งเวลาผ่านไปหลายร้อยปี ความทุกข์ในหมู่บ้านนี้ ได้ไปพบพระพุทธรูป องค์ดังกล่าว และได้บอกบุญชาวบ้านร่วมกันบูรณะวัดขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งและต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดพระโต

พระเจ้าใหญ่องค์ همینวัดอุบมุง เป็นพระพุทธรูปนาคปรก ประดิษฐานในอุบ ที่ก่ออิฐถือปูนโบราณที่มีลักษณะพิเศษ สันนิษฐานเบื้องต้นน่าจะร่วมยุคเมื่อสร้างพระธาตุพนม พระเจ้าใหญ่อุบมุง (พระเจ้าใหญ่องค์ همین) เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ สร้างใน สมัยใดไม่ปรากฏแน่ชัด แรกพบเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมานี้เอง ความเป็นมาในดินแดนแห่งนี้แต่ ก่อนยังเป็น ที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2349 มีเจ้าศรีจันทร์ ศรีสุราชเป็นชาวอำเภอเขมราฐได้อพยพมาพร้อมกับพรรคพวกจำนวนหนึ่งมาตั้งแหล่งทำมาหากิน ในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านอุบมุงแห่งนี้ และในครั้งนั้นมีการค้นพบพระพุทธรูปองค์นี้อยู่ในป่ารกชัฏ ประดิษฐานอยู่ในวัดร้างเป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก และมีอุบมุงก่อด้วยอิฐ

ภาพประกอบ 10 พระเจ้าใหญ่องค์หมื่นวัดอุบมุง อำเภอเขมราษฎร์

1.3 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพจิตรกรรมวัดชัยภูมิการาม เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดชัยภูมิการาเรื่องประวัติของพระพุทธเจ้า

ภาพประกอบ 11 ภาพจิตรกรรมภายในอุโบสถของวัดชัยภูมิการาม ในเขตเทศบาลตำบลเขมราษฎร์

ภาพจิตรกรรมวัดบึงนี้เหลือัก ชุดนี้เป็นการสร้างงานเรื่อง เวศสันดรชาดก เป็นเรื่องราวที่เป็นที่นิยมกันมาเนิ่นนาน เนื่องจากว่าเป็นหนึ่งในทศชาติของพระพุทธเจ้า ที่ชาตินั้น เกิดมาเพื่อบำเพ็ญศีลและการให้ทาน ส่วนรูปแบบการเขียนงานนี้จะเป็นแบบจิตรกรรมสากล คือ เป็นรูปภาพที่มีการใช้สีและแสงที่ออกมาเหมือนหรือคล้ายกับของจริงมากที่สุด งานที่เสร็จออกมาก็จะ สวยไปอีกแบบ คนที่ดูรู้สึกเข้าใจ ในความหมายของภาพง่ายไม่ซับซ้อน

ภาพประกอบ 12 ภาพจิตรกรรมภายในอุโบสถของวัดบึงนี้เหลือัก ในเขตเทศบาลตำบลเขมราฐ

2. อาหารพื้นบ้าน

ขนมดอกบัว ขนมพื้นเมืองเก่าแก่ของชาวเขมราฐมีมาช้านานตั้งแต่โบราณ มาแล้วนิยมนทานกันย่นลูกหลานรุ่นปัจจุบันนี้

พูนุ ปณุ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 13 ขนมบัวเป็นขนมพื้นเมืองของชาวเขมรรฐ

ข้าวจีท่าไซ่ ทำจากข้าวเหนียวย่างท่าไซ่ไก่อย่างจนสุกนิยมทานกันช่วงหน้าหนาวเดือนพฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์ ของทุกปี

ภาพประกอบ 14 ข้าวจีปั้นท่าไซ่ไ่ก่ยามหนาวของชาวเขมรรฐ

ห่อหมกอีसान ทำจากปริกกล้วยผสมกับไก่พื้นเมือง หรือผสมหมู ปลาแล้วแต่ใจชอบ
ปรุงเครื่องเทศทรงใบกล้วยแล้วนำไปนึ่งในหวดหนึ่งข้าวเหนียวจนสุกจิ้มข้าวเหนียวรสชาดอร่อยดี

ภาพประกอบ 15 ห่อหมกอีसान อาหารพื้นเมืองของชาวอำเภอเขมราฐ

จากการศึกษาด้านอาหาร พบว่า บนถนนคนเดินยามเย็นของเขมราฐ มีอาหาร
ท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง จากการที่ได้เดินชมถนนวัฒนธรรมถนนคนเดินเขมราฐ ก็รู้สึกว่าได้บรรยากาศ
ของวัฒนธรรมทางสายอีสาน ที่มีกลิ่นไอของแม่น้ำโขงลอยมาอยู่ตลอดสาย และอาหารก็พื้นบ้าน
พื้นเมืองเรียบง่ายราคาก็เหมาะแก่การลองลิ้มชิมรส ไม่ว่าจะเป็นของคาวอย่างห่อหมกปลาแม่น้ำโขง
และของหวานอย่างขนมฟักบัว ก็ต่างมีความอร่อยที่ถูกปากเอาเสียจริงๆ

กล้วยตาก จากการศึกษพบว่า กล้วยตากเขมราฐกล้วยตากรสดี” ที่ปรากฏในคำขวัญ
ประจำอำเภอเขมราฐแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และความเป็นมาของกล้วยตาก และในปัจจุบัน
จำนวนครัวเรือนที่ทำกล้วยตากเป็นอาชีพหลักลดจำนวนลงและคนที่ทำกล้วยตากเป็นอาชีพหลักนั้น
ก็จะเป็นรุ่นคนอายุที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีลูกหลานมาช่วยแต่ทุกคนก็มีอาชีพหรือ
หน้าที่เป็นของตัวเอง จึงเป็นที่น่าสนใจว่า หากไม่มีใครให้ความสำคัญกับกล้วยตากที่เป็นของขึ้นชื่อ
ประจำท้องถิ่นตนเอง อาชีพทำกล้วยตาก อาจหายไปจากท้องถิ่นได้ (จากปัจจุบันที่มีคนยึดอาชีพ
กล้วยตากเป็นรายได้หลักไม่ถึง 10 ครัวเรือน)

พื้นฐานความรู้เดิมที่โรงเรียนหรือชุมชนมีอยู่ (ในบริบทที่เกี่ยวกับประเด็นหลักนี้)
ในท้องถิ่นเขมราฐมีการทำกล้วยตากมายาวนาน และเป็นของขึ้นชื่อประจำอำเภอเขมราฐ จนเป็นหนึ่งใน
ของดีที่อยู่ในคำขวัญประจำอำเภอ และในวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนที่ได้พบเห็นการทำกล้วยตาก
ในชุมชนที่ส่วนใหญ่จะเป็นคุณย่าคุณยาย ผู้สูงอายุเป็นคนทำ อาจจะมีลูกหลานช่วยบ้าง แต่ก็ไม่ได้
ทำด้วยตลอด เพราะลูกหลานก็มีภาระหน้าที่อื่น มีงานประจำ หรือเรียนหนังสือ

ภาพประกอบ 16 กลัวยตาก ของฝากขึ้นชื่ออำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 17 การบรรจุภัณฑ์กลัวยตาก ของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

มะขามหวาน จากการศึกษาพบว่า มะขามเป็นเขมราฐจะเป็นมะขามหวาน พันธุ์ครูอินทร์ และพันธุ์พระโรจน์

1. พันธุ์ครูอินทร์ พันธุ์พื้นเมืองเดิมภาคอีสานของจังหวัดอุบลราชธานี มีแหล่งกำเนิดดั้งเดิมที่อำเภอเขมราฐ

ภาพประกอบ 18 มะขามหวานบ้านนาทรายพันธุ์ครูอินทร์ ตำบลพระสถาน อำเภอยางชุมน้อย

2. พันธุ์พระโรจน์ มะขามหวานพันธุ์พระโรจน์ พันธุ์พื้นเมืองเดิมภาคอีสานของจังหวัดอุบลราชธานี มีแหล่งกำเนิดดั้งเดิมที่จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาพประกอบ 19 มะขามหวานพันธุ์พระโรจน์ พันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี

จากคำขวัญประจำอำเภอเขมรราชที่ว่า “ต้นตำหรับำตั้งหวาย ถิ่นไทย
นักปราชญ์ ทวยราษฎร์น้ำใจงาม สุดเขตแดนสยาม มะขามหวานหลายหลาก กล้วยตากรสดี ประเพณี
แห่เทียนพรรษา แข่งนาวาสองฝั่งโขง” คำว่า “กล้วยตากรสดี” ที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอ
เขมรราชแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และความเป็นมาของกล้วยตาก และในปัจจุบัน จำนวนครัวเรือนที่
ทำกล้วยตากเป็นอาชีพหลักลดจำนวนลงและคนที่ทำกล้วยตากเป็นอาชีพหลักนั้นก็จะเป็นรุ่นคนยัยที่
มีอายุ 50 ปีขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีลูกหลานมาช่วยแต่ทุกคนก็มีอาชีพหรือหน้าที่เป็นของตัวเอง
จึงเป็นที่น่าสนใจว่า หากไม่มีใครให้ความสำคัญกับกล้วยตากที่เป็นของขึ้นชื่อประจำท้องถิ่นตนเอง
อาชีพทำกล้วยตาก อาจหายจากอำเภอเขมรราชได้ ในท้องถิ่นเขมรราชมีการทำกล้วยตากมายาวนาน
และเป็นของขึ้นชื่อประจำอำเภอเขมรราช จนเป็นหนึ่งในของดีที่อยู่ในคำขวัญประจำอำเภอ และในวิถี
ชีวิตประจำของชาวบ้านที่ได้พบเห็นการทำกล้วยตากในชุมชนที่ส่วนใหญ่จะเป็นคุณย่าคุณยาย
ผู้สูงอายุเป็นคนทำ จึงทำให้กล้วยตากมีรสชาติที่ตั้งเดิมคือนุ่ม หอม และกลมกล่อมกว่ากล้วยตากที่
อื่นๆ จะใช้แดดจากธรรมชาติและมีกลิ่นที่เป็นโบราณสืบต่อกันมา จนทำให้กล้วยตากของอำเภอ
เขมรราชเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าใครได้เดินทางมายังเขมรราช จะต้องซื้อกล้วยตากรสดีกลับไป
เป็นของฝากที่ระลึกอย่างแน่นอน

3. หัตถกรรมผ้า

การหมักผ้า จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัด
อุบลราชธานี ได้ร่วมกันตั้งกลุ่มหมักผ้าด้วยสมุนไพรโบราณ ออกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวและผู้
นิยมผ้าพื้นเมืองของอำเภอเขมรราช

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

ได้ใช้บ้านของตนเองตั้งเป็นกลุ่มหมักผ้า โดยใช้สีจากธรรมชาติแบบโบราณ
ย้อมผ้าฝ้าย แล้วนำมาทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ ที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ที่เป็นข้าราชการในอดีตของ
เมืองเขมรราชธานี หรือ อำเภอเขมรราชในปัจจุบัน จากนั้นก็จะนำไปขายสร้างรายได้ให้กับสมาชิก
ของกลุ่มซึ่งมีอยู่ 34 คน แต่สิ่งที่ภูมิใจที่สุดคือ สมาชิกได้ช่วยกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ
ชาวเขมรราช ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนผ้าพื้นเมืองจะเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีเสื้อผ้าฝ้ายทั้ง
ของเพศชาย และเพศหญิงมีเสื้อสีดำปกปลายและผ้าฝ้ายต้นมือมีสีสันทวยงามหลากหลาย

(ธนิตรา วงศ์ปัดสา, 2560: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 20 ผ้าฝ้ายพื้นเมืองฝีมือกลุ่มหมักผ้าโดยใช้ธรรมชาติอำเภอยะมราชู

ภาพประกอบ 21 สมาชิกเครือข่ายสตรีเขมราชูแต่งชุดผ้าฝ้ายพื้นเมืองประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านสถานที่

4.1 ถนนคนเดินเขมรราชู

เป็นตลาดถนนคนเดินของเมืองเขมรราชูธานี ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรก ด้วยกลุ่มฮักนะเขมรราชูและผู้บริหารเทศบาลตำบลเขมรราชู โดยนายกเทศมนตรีตำบลเขมรราชู มีแนวความคิดที่จะพัฒนาบ้านเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจ ที่เคยคึกคักในอดีต ให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ในบรรยากาศย้อนยุค

ถนนคนเดินเขมรราชูธานี ตั้งอยู่ถนนวิศิษฐ์ศรี ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี เดิมเป็นถนนสายเศรษฐกิจมีการค้าขายคึกคักมาก เพราะเป็นเมืองท่าระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อปี พ.ศ. 2518 ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทำให้การค้าขายเขาเรื่อยมา จนเมื่อ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ขณะนั้นนางลัดดา เกษภูพานิชย์ ชนะการเลือกตั้งและได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลเขมรราชู และกลุ่มฮักนะเขมรราชูได้ร่วมปรึกษานางลัดดาเพื่อจัดทำกิจกรรมถนนคนเดินบนถนนสายนี้ เพราะมีบ้านไม้เก่าจำนวนมากซึ่งยังคงสภาพเดิมเป็นมรดกทางวัฒนธรรม กลิ่นอายความเก่าแก่บ่งบอกถึงความเป็นเมืองเก่าในอดีต จึงได้เริ่มสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยชักชวนแม่ค้าเปิดร้านค้าขายอาหารและสินค้าต่างๆ เช่นผ้าฝ้ายย้อมครามซึ่งเป็นลวดลายผ้าเขมรราชูที่เป็นอัตลักษณ์ของคนเขมรราชู และได้ชักชวนผู้เฒ่าผู้แก่มาร่วมเพื่อนรำในนามชมรมร้องเล่นเต้นรำ ซึ่งเขมรราชูเป็นต้นตำรับรำตั้งห้วย และในวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2556 ได้เริ่มเปิดถนนคนเดิน อย่างเป็นทางการ เพื่อฉลอง 199 ปี เมืองเขมรราชูธานี และจัดให้มีกิจกรรมทุกวันเสาร์ ในสัปดาห์ที่ 2 และ 4 ของเดือน

จนกระทั่ง 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 อาจารย์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติ และคณะสมาชิกวุฒิสภาประเทศไทย ได้มาถนนคนเดิน เพื่อรวบรวมข้อมูล รับฟังความคิดเห็น และนำไปสู่นโยบายปฏิรูปประเทศไทย และเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2558 อาจารย์เนาวรัตน์ได้มาเขมรราชูอีกครั้งเป็นการส่วนตัว พร้อมกับอาจารย์อนันท์ หาญพานิชย์พันธ์ รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต ทั้งสองท่านเห็นว่าเมืองเขมรราชูมีต้นทุนทางวัฒนธรรมมากมาย และได้ให้คำแนะนำในการค้นหาอัตลักษณ์ของเขมรราชู ทุกด้าน เช่น ด้านการแต่งกาย วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร ที่อยู่อาศัย ธรรมชาติ ศาสนาเพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจและสืบสานวัฒนธรรมต่อไป และเห็นว่าสามารถพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม ทำให้ชุมชนมีรายได้

เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ทีม RSU Wisdom Media ได้มาถ่ายทำสารคดีเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ของเขมรราชู และได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จนนำไปสู่การทำ MOU ระหว่างมหาวิทยาลัยรังสิตกับเทศบาลตำบลเขมรราชูและชมรมรักษ์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวอำเภอเขมรราชู เพื่อการพัฒนาเมืองเขมรราชู จนทำให้ถนนคนเดินเขมรราชูธานี เป็นถนนสายวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม มีนักท่องเที่ยวและหน่วยงานราชการและองค์กรภาคเอกชนเข้ามาเที่ยวชมและศึกษาดูงานอย่างไม่ขาดสาย

โดยปัจจุบันกิจกรรมถนนคนเดินจัดให้มีทุกวันเสาร์ และดำเนินมาเป็นเวลา 5 ปีเศษ อำเภอเขมราษฎร์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากตัวจังหวัด 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 750 กิโลเมตร (สนั่น โกศลวัตร, 2560: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 22 การแสดงฟ้อนรำพื้นเมืองบนถนนคนเดินเขมราษฎร์

ภาพประกอบ 23 การแต่งกายพื้นเมืองส่งเสริมการท่องเที่ยวถนนคนเดินเขมราษฎร์ อำเภอเขมราษฎร์

ถนนคนเดินเป็นถนนสายวัฒนธรรมถนนคนเดินเขมรรัฐ เขมรรัฐเป็นอำเภอ
เก่าแก่มากของจังหวัดอุบลราชธานี มีอายุ 200 ปี เป็นอำเภอที่มีชื่อแปลว่าดินแดนแห่งความเกษมสุข
อยู่ริมแม่น้ำโขงฝั่งตรงข้ามคือเมืองสองคอน แขวงสุวรรณเขต สปป.ลาว เริ่มต้นจัดงานปฐมฤกษ์
ครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2556 ด้วยกลุ่มฮักนะเขมรรัฐและผู้บริหารเทศบาลตำบลเขมรรัฐ
โดยนางลัดดา เจษฎาพานิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลเขมรรัฐ มีแนวคิดที่จะพัฒนาบ้านเมืองเก่าทาง
ประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจ ที่เคยคิดคักในอดีตให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งในบรรยากาศย้อนยุค
ให้คนรุ่นใหม่ได้สัมผัสบรรยากาศที่อบอุ่นตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่และจัดให้มีการออกร้านขาย
ของพื้นบ้าน อาหาร ของฝากที่ระลึก การแสดงศิลปะ ดนตรี รวมทั้งจัดนิทรรศการภาพถ่ายเก่าแก่ของ
อำเภอเขมรรัฐ โดยกำหนดจัดงานถนนคนเดินเขมรรัฐเป็นวันเสาร์ของทุกเดือน ถนนคนเดินเขมรรัฐ
ได้รับให้เป็นตลาดต้องชม เอกลักษณ์พาณิชย์ อัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ
นอกจากจะเดินหาของกินกันได้สะดวกสบายแล้ว ยังมีมุมให้นักท่องเที่ยวได้แวะถ่ายภาพเป็นที่ระลึก
อีกทั้งยังมีการแสดงจากกลุ่มร้องเล่นเต้นรำ ที่ร่วมตัวกันของแม่บ้านในอำเภอเขมรรัฐ ไม่ว่าจะมียุ
ขนาดไหนก็สามารถเข้าร่วมการพ่อนต้อนรับนักท่องเที่ยวได้อย่างสวยงาม ในถนนคนเดินยังมีอาหาร
ที่ขึ้นชื่อและเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเขมรรัฐจำหน่ายอีกด้วย นั่นก็คือกล้วยตากและแหนมโม่มะยม
ที่เป็นอาหารเลื่องชื่อลือช่าว่าหากได้มากถนนคนเดินเขมรรัฐจะต้องแวะซื้อติดไม้ติดมือกับไปฝาก
ญาติๆ แต่ถ้าอยากได้ของที่ระลึกที่สามารถนำไปฝากคนไกลหรือเก็บรักษาไว้ได้นานๆ ก็มีผ้าทอมือ
ลายครามที่ก็เป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์ของอำเภอเขมรรัฐ จะสามารถหาซื้อกันได้สะดวกสบายในถนน
คนเดินเขมรรัฐนี้ วันและเวลาในการมาสัมผัสถนนคนเดินเขมรรัฐ

4.2 สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ

4.2.1 หาดทรายสูง

ภาพประกอบ 24 หาดทรายสูง บ้านลาดเจริญ ตำบลนาแว อำเภอยะรัง จังหวัดอุบลราชธานี

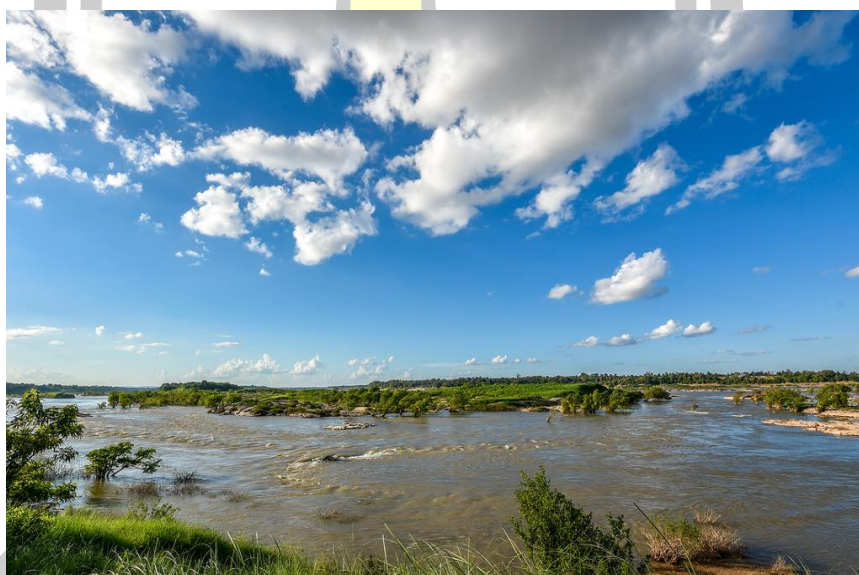
ภาพประกอบ 25 สำรวจแก่งหินที่หาดทรายสูง บ้านลาดเจริญ ตำบลนาแว อำเภอยะรัง

ในอดีต แม่น้ำโขงที่ไหลเลาะริมตะเข็บแดนไทยในหลายๆจุด ยามหน้าแล้ง สายน้ำจะลดต่ำลงมาก แนวแก่งหิน โขดหินใต้น้ำ รวมไปถึงแนวสันดอน สันดิน สันทราย ก็จะพากันโผล่ขึ้นมาเต็มไปหมด หาดทรายสูง เป็นหาดทรายน้ำจืด ตั้งอยู่บนโค้งลำน้ำโขง ที่มีการสะสมของตะกอนทรายอย่างลงตัวเหมาะเจาะ ยามน้ำโขงลดจะเกิดแนวทรายยาวขาวเนียนทอดตัวยาวไปกับลำน้ำโขงยาวร่วมร้อยเมตร ก่อนจะไปบรรจบกับแก่งหิน โขดหิน ที่เป็นความแข็งแกร่งตัดกับความอ่อนนุ่มของหาดทราย นอกจากนี้หาดทรายสูงยังมีความพิเศษตรงที่ทรายที่นี้จะละเอียดยับ

เดินแน่นเนียนนุ่มเท้า สามารถพิสูจน์ความละเอียดด้วยการเอาสองเท้าไปเดินสัมผัส แต่ควรดูช่วงเวลาให้ดี หากไปในเวลาที่มีแดดร้อนเปรี้ยง การเดินเท้าเปล่าบนหาดทรายอาจจะทำให้เท้าพองแดงได้ด้วยไอร้อนที่ระอุของแดด อนึ่งในวันที่ไปเดินเล่นที่หาดทรายสูงนั้น ลมจะแรงจึงสามารถเห็นการปลิวของตะกอนทรายที่น่าทึ่งมาก คือ ทรายที่แนวผาทรายนั้นได้แรงลมพัดม้วนตัวจากด้านล่างไปสะสมเป็นตะกอนทรายที่ด้านบนเกิดเป็นริ้วรอยลวดลายพื้นทรายอันสวยงาม ส่วนด้านล่างที่ผาทรายแรงลมได้ทำการเปิดพื้นที่ของแนวทรายให้มีลวดลายที่ดูแปลกตาไปอีกแบบ ซึ่งนั่นทำให้ในแต่ละปีรูปฟอร์มของหาดทรายสูงจะมีลักษณะรายละเอียดที่แตกต่างกัน ตามแต่ศิลปินนาม "ธรรมชาติ" จะเนรมิตสรรสร้างให้ออกมาในรูปแบบใด

4.2.2 แก่งข้างหมอบ

สถานที่อันน่าหลงใหลนี้อยู่ใกล้ๆกับวัดอุบลมุงพระเจ้าใหญ่องค์หมื่น เป็นแก่งน้ำสับโขดหิน และต้นแขงชุม ที่เกิดจากธรรมชาติ โดยเฉพาะช่วงเวลาน้ำลดก็จะได้เป็นโขดหินอย่างสวยงาม และเป็นอีกหนึ่งจุดที่นักท่องเที่ยวชอบมาถ่ายรูป บางช่วงเวลาอาจได้เป็นชาวบ้านในเขตพื้นที่ออกมาหาปลา จริงๆแล้วสถานที่แห่งนี้ก็เป็นที่รู้จักของคนแถบอำเภอเขมราฐมาช้านาน

ภาพประกอบ 26 แก่งข้างหมอบ อยู่บ้านห้วยยาง ตำบลเทพวงศา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

สถานที่อันน่าหลงใหลนี้อยู่ใกล้ๆกับวัดอุบลมุงพระเจ้าใหญ่องค์หมื่น เป็นแก่งน้ำสับโขดหิน และต้นแขงชุม ที่เกิดจากธรรมชาติ โดยเฉพาะช่วงเวลาน้ำลดก็จะได้เป็นโขดหินอย่างสวยงาม และเป็นอีกหนึ่งจุดที่นักท่องเที่ยวชอบมาถ่ายรูป บางช่วงเวลาอาจได้เป็นชาวบ้านในเขตพื้นที่ออกมาหาปลา จริงๆแล้วสถานที่แห่งนี้ก็เป็นที่รู้จักของคนแถบอำเภอเขมราฐมาช้านาน

การเดินทางข้ามแก่งต้องใช้เรือจะมีบริการจากคนในพื้นที่ให้บริการข้าม สามารถมองเห็นความสวยงามของธรรมชาติแก่งน้ำที่สลับโขดหิน และความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ ป่าไม้ที่สวยงาม อีกทั้งฝูงนกหลากหลายชนิดที่บินผ่าน และออกมาหาอาหารในช่วงเวลาเช้า และ กลางวัน

4.2.3 ภูเขาอ่าง

ภูเขาอ่าง หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอำเภอเขมราฐที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของบ้านหลักเขต หมู่ที่ 9 ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งในทุกๆ ช่วง หน้าฝน คือ ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม – ต้นเดือนตุลาคม นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจในการท่องเที่ยวช่วงนี้เพราะเป็นเป็นน้ำที่ขังอยู่ในภูเขาอ่างเป็นจำนวนมาก อีกทั้งอากาศช่วงนี้จะไม่ร้อนมาก

ภาพประกอบ 27 ภูเขาอ่าง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ภูเขาอ่าง เป็นภูหินที่มีหลุมกลมๆ แบบนี้กระจายไปทั่วทั้งด้านบนและด้านล่างของภูเขาอ่าง บางหลุมมีขนาดใหญ่ถึง 2-3 เมตร ในหน้าฝนในหลุมต่างๆ จะมีน้ำอยู่เต็ม และบริเวณรอบๆ นักท่องเที่ยวจะได้ชมเป็นกับธรรมชาติไม้ป่า นกป่า และสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ด้านบนภูเขาอ่างเป็นสำนักสงฆ์ มีป่าธรรมชาติ, หลุม, ถ้ำ และจุดชมวิวยุทธศาสตร์ที่สวยงามมากแห่งหนึ่งของ อำเภอเขมราฐ

4.3 ที่พักโฮมสเตย์

จากการศึกษาพบว่า ที่เขมราฐจะมีสถานที่พักประเภท โรงแรม รีสอร์ท และ โฮมสเตย์สำหรับที่จะท่องเที่ยว โดยใช้ธรรมชาติแล้วก็จะไปพักที่โฮมสเตย์ได้เรามี โฮมสเตย์ในหลายหลังมากเพราะฉะนั้นในแต่ละวันเราสามารถรองรับได้ไม่น้อยกว่า 400 ห้องหรือ ถ้าจะมากก็ไม่ต่ำกว่า 1000 คนต่อวันเพราะฉะนั้นก็ขอเชิญชวนพ่อแม่พี่น้องสำหรับการเดินทางนั้นถ้า ท่านมาทางเครื่องบิน ลงสนามบินอุบลราชธานีแล้วจะใช้ระยะทางประมาณ 100 กิโลเมตรก็จะถึงที่

เขมราฐแล้วก็มาพักผ่อนนอนดูดาวที่เขมราฐถ้ามาจากในพื้นที่ใกล้เคียงเช่นมุกดาหารก็จะใช้ระยะทางแค่ประมาณ 80 กิโลเมตรหรือถ้ามาจากทางอำนาจเจริญก็ประมาณ 70 กิโลเมตร

ภาพประกอบ 28 ที่พักประเภทรีสอร์ทที่มีทั่วไปในอำเภอเขมราฐ

ภาพประกอบ 29 ที่พักประเภทรีสอร์ทบรรยากาศริมฝั่งโขงในอำเภอเขมราฐ

ภาพประกอบ 30 การตกแต่งโฮมสเตย์ที่น่าสนใจ ที่อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 31 ที่พักบ้านเก่าแบบโฮมสเตย์ ที่อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

5. ชนบธรรมเนียมประเพณี

5.1 งานประเพณีแห่เทียนพรรษา

งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลายาวนานอีกทั้งยังเป็นต้นตำรับของงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของไทยด้วย ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และแรม 1 ค่ำเดือน 8 หรือ

ภาพประกอบ 32 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 33 การประกวดต้นเทียนพรรษา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา จัดให้มีขึ้นทุกปี จากการสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ ได้ความว่า ชาวอุบลราชธานี ได้ทำต้นเทียนประกวดประชันความวิจิตรบรรจงกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2470 จนเมื่อปี พ.ศ. 2520 จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมโหฬาร สถานที่จัดงานคือ บริเวณทุ่งศรีเมืองและศาลาจตุรมุข มีการประกวดต้นเทียน 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก โดยขบวนแห่จาก

คุ้มวัดต่างๆ พร้อมนางฟ้านางรำประจำถิ่นเทียน จะเคลื่อนขบวนจาก หน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม ไปตามถนน มาสิ้นสุดขบวนที่ทุ่งศรีเมือง และการแสดงสมโภชต้นเทียน แลเป็นแสงไฟต้องลำเทียน งามอร่ามไปทั้งงาน ทั้งนี้อำเภอเขมราฐสืบสานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษามาโดยตลอดจนการเข้าร่วมแข่งขัน และได้รับรางวัลต่อเนื่องกันมาหลายปี นอกจากนี้ชาวเขมราฐที่ช่วยกันทำต้นเทียนพรรษาไปเข้าร่วมแข่งขันในจังหวัดอุบลราชธานีแล้ว ยังมีการจัดทำขบวนของแต่ละคุ้มวัด หรือต่างชุมชนกัน เพื่อสืบสานประเพณีโบราณให้อยู่คู่กับเมืองเขมราฐสืบต่อไป (พรชัย โควสุรัตน์, 2560: สัมภาษณ์)

5.2 ประเพณีการแข่งขันเรือยาวมิตรภาพไทย-ลาว

เป็นประเพณีที่จัดขึ้นตลอดทุกปีเพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของสองฝั่งโขง ระหว่างบ้านที่เมืองน้องไทย-ลาว ในช่วงเทศกาลออกพรรษาการจัดงานแข่งเรือนานาชาติไทย-ลาว มีจุดประสงค์ใช้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ เพราะวัฒนธรรมไทย-ลาว มีความคล้ายคลึงทางภาษาพูด มีจุดประสงค์ใช้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ เพราะวัฒนธรรมไทย-ลาว มีความคล้ายคลึงทางภาษาพูด มีประเพณีการทำบุญในเทศกาลต่างๆใกล้เคียงกัน เมื่อมีการเชื่อมความสัมพันธ์กันแล้วทำให้เกิดความร่วมมือทำงานในทุกเรื่องตามมา การจัดแข่งขันครั้งนี้ เปิดให้ประชาชนทั้งสองฝ่ายร่วมชมการแข่งขัน

ภาพประกอบ 34 ประเพณีแข่งเรือยาวไทย-ลาวสองฝั่งโขง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ประเพณีการแข่งขันเรือยาวถือเป็นการละเล่นพื้นบ้านอีกอย่างหนึ่งที่ชาวบ้านริมแม่น้ำโขง ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ มักจะจัดขึ้นในช่วงที่มีน้ำมาก โดยเป็นการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวนานาชาติ ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ลำน้ำโขง ทำน้ำหน้าเทศบาลตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้ง 2 ประเทศ ซึ่งมีการยกระดับคล้ายคลึงกันและสนับสนุนการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศให้มีการกระตุ้นเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐและเอกชนของทั้ง 2 ฝ่าย สำหรับการแข่งขันเรือยาวเป็นการแข่งขันเรือรวม 3 ประเภท คือ เรือยาวรุ่นเล็ก 25-30 ฝีพาย เรือยาวรุ่นกลาง 31-40 ฝีพาย และเรือหาปลา โดยมีเรือเข้าร่วมการแข่งขันเป็นจำนวนมากในทุกๆ ปี จะเห็นได้ว่าประเพณีแข่งเรือยาวนานาชาติที่อำเภอเขมรราชจัดขึ้น เป็นที่นิยมของนักแข่งเรือยาวของทั้งสองประเทศแล้ว ยังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ที่มาเป็นเชียร์และร่วมสนุกกับการแข่งขันเรือยาวในแต่ละปี (เฉลิมพล มั่งคั่ง, 2560: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 35 การสัมภาษณ์นายเฉลิมพล มั่งคั่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

จากการสัมภาษณ์ นายเฉลิมพล มั่งคั่ง พบว่า อำเภอเขมรราช เป็นจุดที่ท่องเที่ยวที่ทุกท่านได้มาสัมผัสไม่ว่าจะเป็นถนนคนเดินซึ่งมีสถาปัตยกรรมโดยรอบตั้งแต่สมัยยุค สมัยฝรั่งเศสยึดครองประเทศไทย แล้วก็เข้ามาอยู่เพราะฉะนั้นจึงจะมีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของทางเขมรราชโดยตรงโดยเฉพาะหาดทรายสูงซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละปีรูปแบบของหาดทรายสูงจะเปลี่ยนไปในเวลาที่แม่น้ำโขงขึ้นมันก็จะพัดพาเอาทรายต่างๆ เปลี่ยนรูปแบบไปในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าความแปลกประหลาดความใหม่สิ่งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติของที่เขมรราช โดยเฉพาะแก่งหินน้ำที่มันกัดกร่อนหินโดยมีสภาพหินที่มันสวยงามตามธรรมชาติมีร่องรอยการกัดเซาะของน้ำซึ่งเป็นพลังให้น้อยๆแต่สามารถทำให้เกิดศิลปะที่ดูสวยงามได้โดยเฉพาะที่เขมรราชมีอาหารที่อร่อยและขึ้นชื่อมากก็คือกล้วยตากถ้าพูดถึงกล้วยตากของเขมรราช

ทุกคนจะต้องยกนิ้วให้เลยมีความนุ่ม หอมรสชาติถือว่าเป็นที่น่าลิ้มลองเลยที่เดียวนอกจากนั้นยังมี เรื่องของแหมมไ้มะยมซึ่งเป็นสิ่งที่หาทานยากอันนี้ก็เป็อาหารขึ้นชื่อของเขมรารฐเช่นเดียวกัน อยากรเชิญชวนท่านได้มาลิ้มลองอาหารที่เขมรารฐซึ่งยังมีปลารมชาติตามลุ่มแม่น้ำโขงซึ่งเป็นปลาที่ เกิดขึ้นในธรรมชาติเนื้อก็จะหวานอร่อย สำหรับท่านที่ไปเที่ยวคงโขงเจียมแล้วขอให้ลองมาชิมอาหาร อร่อยแล้วก็ลองมาเดินในถนนคนเดินของเขมรารฐก็อยากให้ท่านได้มาชมก็ใช้เวลาประมาณเดินทาง 100 กิโลเมตรวันนี้ก็อยากเชิญชวนพี่น้องประเทศไทยและคนต่างชาติที่ใกล้เคียง ให้นักท่องเที่ยว เขมรารฐกันเราชาวไทยท่องเที่ยวไทยนโยบายของรัฐบาลตั้งนั้นการสนับสนุนคนไทยโดยเฉพาะที่ เขมรารฐซึ่งเป็นอำเภอที่มีศักยภาพมีความสวยงามมีธรรมชาติที่ยังคงรักษาไว้อย่างดีมีเมืองโบราณ ที่เป็นเมืองที่มีคุณค่ามีเรือนสมัยโบราณที่เป็นเรือนของท่านนายอำเภอเก่าซึ่งเป็นศิลปะวัฒนธรรม ที่จะเอาไว้เป็นอนุสรณ์ของชาวพี่น้องทางเขมรารฐก็ขอเชิญชวนทุกท่านมาเที่ยวอุบลราชธานีต้องมาที่ เขมรารฐ (เฉลิมพล มั่งคั่ง, 2560: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 36 นายสรศาสตร์ ครอบงุมติ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด อุบลราชธานี

พหุ นั ปณ ทั โต ชีเว

ภาพประกอบ 37 การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากนายสรศาสตร์ ครองยุติ ผู้อำนวยการ สำนักงาน
การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 38 มอบของที่ระลึกแก่นายสรศาสตร์ ครองยุติ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยว
และกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี

จากการสัมภาษณ์ สรศาสตร์ ครองยุติ พบว่า
อำเภอเขมรราช เป็นชุมชนที่น่ารักเนื่องจากเขามีเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
ไม่ว่าจะเป็นเมือง 2000 ปี มีเรือโบราณ ซึ่งก็พยายามเข้าไปพัฒนาบุคลากร แต่ตอนนี้เวลาเข้าไป

การบูรณาการมันยังเล็กน้อย เข้าแบบไม่เป็นหน่วยงานราชการ ในเรื่องความรู้ก็ยังไม่สามารถเอาผู้ที่มีองค์ความรู้แบบนักศึกษาเข้าไปได้การพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็น 4.0 ขณะนี้ยังเป็นธรรมดาอยู่ยังไม่ได้พัฒนาไปถึงไหน เปิดดูนาร์รองของเขมรรัฐก็จะเอาชุมชนในอำเภอของเรา ไปดูเป็นตัวอย่าง แต่เขมรรัฐเขาไปได้ระดับหนึ่งแต่หน่วยงานราชการต้องเข้าไปเติมเต็ม ก็พยายามเข้าไปดูต้นแบบ ในส่วนของเขมรรัฐก็จะเป็นวิถีของกลุ่มแม่น้ำโขง ธรรมชาติประกอบด้วยประเพณีของทั้งสองฝั่งโขง เข้ามาก็จะเป็นอัตลักษณ์ จะมีพวกชาวต่างชาติมาวนเวียนเยอะแยะส่วนในด้านของอาหารก็จะเป็นอาหารอีสาน และก็จะเป็นพวกอาหารไทยสายเวียดนามก็จะหลากหลาย โดยเขมรรัฐก็จะมีหมู่บ้านมีเรือล่องชมโขง เขมรรัฐเราก็พยายามดูเรื่องความยั่งยืน และตัวคนเราจึงต้องแบ่งปันปันส่วน หน้าบ้านก็ยังให้ลูกหลานมาขาย ก็ค่อยพัฒนากันไป ผมก็มีความรู้สึกยินดีมากที่ได้มีการประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี เมืองเขมรรัฐเป็นอำเภอที่อยู่ติดชายแดนมีแม่น้ำโขงกั้นระหว่างประเทศลาวกับทั้งทางด้านประเทศไทยซึ่งมีบริบททางการท่องเที่ยววิถีชีวิตของพี่น้องชาวไทยเชื้อสายลาวเพราะฉะนั้นในการดำเนินการพัฒนาเป็นวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็งมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นก็มีเรื่องเกี่ยวกับกิจการถนนคนเดินซึ่งเปิดตลาดให้พี่น้องชาวไทยในเที่ยวอำเภอเขมรรัฐทุกวันเสาร์ท่านสามารถเดินทางไปยังอำเภอเขมรรัฐไปชมวิถีชีวิตของพี่น้องชาวจังหวัดอุบลราชธานีโดยการนำเสนอชุมชนเข้มแข็งทางการท่องเที่ยววิถีไทยเก๋ไก๋อย่างยั่งยืนที่อำเภอเขมรรัฐ ในฐานะของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนเพื่อตอบโจทย์ทางการตลาด โดยท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำไปขายในเป้าหมายที่มีนักท่องเที่ยวอยากจะมาสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนชาวเขมรรัฐได้ก็จะได้เดินทางเข้ามา เยี่ยมชมก็จะได้รับความรู้ทางด้านวิถีชีวิตของชาวอำเภอเขมรรัฐก็ขอฝากฝั่งทางด้านพี่น้องชาวไทยและต่างประเทศให้ได้มาสัมผัสวิถีชีวิตของเมืองเขมรรัฐธานี ซึ่งเป็นเรื่องของอัตลักษณ์ของพี่น้องสองฝั่งโขงเป็น ที่ชื่นชมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาและอยากมาอีกเรามีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเขมรรัฐธานีอย่าง สามพันโบกที่ท่านได้ทราบในสื่อออนไลน์ต่างๆ ก็จะได้เข้ามาสัมผัสของจริงมีภาพเขียนสีที่ผาแต่มี Shoppingเป็นด่านสากลที่ได้ข้ามไปประเทศลาวและมาชมวิถีชีวิตชาวเขมรรัฐที่จะนำเสนอบริบทต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับคำแนะนำจากนักท่องเที่ยวทั่วประเทศได้เห็นเขมรรัฐเป็นเมืองที่น่าเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีของเรา (สรศาสตร์ ครองยุติ, 2560: สัมภาษณ์)

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 39 บันทึกวีดิทัศน์เก็บข้อมูลนายอุทัย พลพวก วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 40 มอบของที่ระลึกแก่นายอุทัย พลพวก วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

จากการสัมภาษณ์นายอุทัย พลพวก พบว่า
 กระทรวงวัฒนธรรมได้คัดเลือกเอาอำเภอเขมราฐธานี เป็นตลาดประชารัฐ
 ที่กระทรวงเข้าไปช่วยเขมราฐ ก็คือในเรื่องของการทำเส้นทางวัฒนธรรมที่พอไปเขมราฐแล้วจะไปไหน
 ได้บ้างก็มีพิพิธภัณฑ์บ้านเจียดจากพิพิธภัณฑ์บ้านเจียดก็จะมาในเรื่องของผ้าก็คือบ้านตัว จากบ้านตัว
 ก็มาตลาดจากตลาดก็ไปที่บ้านลาดเจริญที่จะไปล่องเรือก็จะมีต้นไม้ทรงคุณค่าที่กระทรวงวัฒนธรรม

ก็คือต้นหว้าคู่ บ้านลาดเจริญเราก็ทำเส้นทาง โดยเราได้รับงบประมาณจากวัฒนธรรมให้กระจายจาก
 เขมรราช เราก็ได้อาจารย์มาช่วยเค้าอบรมชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องท่องเที่ยวให้มีโฮมสเตย์ก็มีชาวบ้าน
 เข้าร่วมอยู่หลายหลัง ก็อบรมเรื่องโฮมสเตย์อบรมเรื่องการทำของที่ระลึก ถ้าพูดถึงความเข้มแข็งของ
 เขมรราชก็คือในเรื่องสถานที่มันได้แต่ถ้าเกิดเทียบกับเชียงคาน แต่เขมรราชเค้าก็ถือว่ามาใหม่ โดยให้เขา
 เข้าไปดูงานจากเชียงคานแต่สถานที่ก็คล้ายกันเลยกับเชียงคาน แล้วก็มีการที่เก่าแก่เป็นเส้นทางให้
 ความร่วมมือถนนสายวัฒนธรรมหรือว่าถนนคนเดินถ้าเค้าไม่ให้ความร่วมมือมันจะยากกว่ายากนี่ก็คือ
 ได้เฉพาะหน่วยงานราชการไปลง ทางราชการเค้าก็อยากเอาไปลงที่แม่น้ำมูล แต่มันต้องได้ประโยชน์
 ร่วมกันทั้งสองฝ่ายถ้าเค้าเสียประโยชน์มันก็จะเกิดความลำบากต้องย้ายไปย้ายมาทำให้ชาวบ้านเข้า
 ออกลำบาก ถ้าพูดถึงชุมชนเขมรราชผมว่าความเข้มแข็งของเขมรราชมาแล้วตอนนี้เพียงแต่ว่าตอนนี้มัน
 ยังจะสามารถเปิดได้ตลอดมันเปิดได้แค่ศุกร์เสาร์อาทิตย์ โดยกิจกรรมยามเช้ามันต้องเป็นที่ห้องถิ่น
 เค้าจัดเช่นการตักบาตรตอนเช้าตักข้าวเหนียว ถ้าจะทำก็ต้องให้เทศบาลเขาดำเนินการให้มีกิจกรรม
 ในช่วงเช้า เขมรราชจะไม่เหมือนโขงเจียม โขงเจียมสามารถเที่ยวได้ทั้งวันแต่เขมรราชถ้าเป็นเวลา
 ราชการกลางวันก็ไม่ต้องไปไหน ถ้าจะไปก็ลงไปหาดทรายสูงแต่ถ้าไป สามพันโบก มันก็จะกลายเป็น
 อำเภอนิวแล้วมันก็จะไม่ใช่ท่องเที่ยวเขมรราช จุดเด่นของเขมรราชตอนนี้ก็คือผ้าอ้อมครามซึ่งมีการ
 พัฒนาต่อยอดในเรื่องของลายผ้ามีเรื่องราวมีตำนาน เพื่อให้มี. ขายให้มันแตกต่างกับผ้าอ้อมคราม
 ของจังหวัดสกลนครเราต้องทำให้นักท่องเที่ยวอยากซื้อตรงนี้จะพัฒนาต่อยอด ในเรื่องของสินค้า
 และวัฒนธรรมส่วนเรื่องอาหารก็มีแค่ เรื่องปลาแม่น้ำโขงก็จะเป็นอาหารอีสานพวกส้มตำ โดยเราต้อง
 เข้าไปอบรมพัฒนาในเรื่องของความสะอาด โดยกิจกรรมก็จะมีจุดเด่นก็คือการแข่งขันเรือสองแผ่นดิน
 โดยได้ขอถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯ ผมขออนุญาตประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทาง
 วัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานีที่กำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวถ้ามาอุบลราชธานีคงพลาดไม่ได้
 ที่จะไปถนนสายวัฒนธรรมเขมรราชธานีที่อำเภอเขมรราชในส่วนของสายวัฒนธรรมอำเภอเขมรราชก็มี
 การเกิดตัวให้นักท่องเที่ยวได้ไปเดินชมไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยจุดเด่นก็คือเรื่อง
 ของรำตงหวายซึ่งเป็นต้นกำเนิดรำตงหวายที่เขมรราชโดยจะมีการแสดงทางด้านวัฒนธรรมและจะมีการ
 สาธิตไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของผ้าอ้อมครามเรื่องของของกินของใช้ อยากฝากให้ท่านได้มาแวะชมตลาด
 ประชากรรัฐที่อำเภอเขมรราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี (อุทัย พลพวง, 2560: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 41 การบันทึกข้อมูลจากนางลัดดา เจษฎาพาณิชย์ นายกเทศมนตรีเทศบาลเขมรราชู

จากการสัมภาษณ์ ลัดดา เจษฎาพาณิชย์ พบว่า

การท่องเที่ยวเขมรราชูสำหรับนักท่องเที่ยวแล้วในช่วงเช้าของเขมรราชูในเรื่องของอาหารเราก็จะมีโรงแรมซึ่งเค้าทำเป็นอาหารเช้าแล้วก็ร้านโกเด็กี่ร้านกาสะลองถ้าตอนนี้อาหารเช้าเริ่มเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่มาหลังจากทานอาหารเช้าเสร็จ ก็จะเข้าไปสักการะที่พระเจ้าใหญ่องค์แสงวัดโพธิ์แล้วก็วันกลางวัดเหนือสามวัดในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองเขมรราชู และถ้าถ้าจะเดินทางต่อ เราก็จะสามารถเดินทางไปเที่ยวที่หาดทรายสูงซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับถนนคนเดิน ซึ่งก็อยู่ในเขตอำเภอเมืองเขมรราชูแล้วก็เลยต่อไปถึงวัดหลวงพ่opakแซงซึ่งมีพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและก็จะมึหาดชมดาวและก็จะเส้นทางไปต่อได้ที่ สามพันโบกหรือว่าโขงเจียม คือในแหล่งท่องเที่ยวเขมรราชูนอกจากที่เรามีตลาดถนนคนเดินและก็ในเรื่องของวัฒนธรรมก็จะมีวัดทั้งสามวัดที่กล่าวข้างต้นแล้วก็จะมึเป็นศาลปูตาซึ่งภูมึบ้านภูมึเมืองของเขมรราชูก็สามารถที่จะไปสักการะแล้วก็ขอพรได้ตั้งแต่สมัปปูย่าตายายถ้าลูกหลานจะไปเป็นทหารหรือว่าจำเป็น และก็ในเรื่องของวัฒนธรรมก็จะมีวัดทั้งสามวัดที่กล่าวข้างต้นแล้วก็จะมึเป็นศาลปูตาซึ่งภูมึบ้านภูมึเมืองของเขมรราชูก็สามารถที่จะไปสักการะแล้วก็ขอพรได้ตั้งแต่สมัปปูย่าตายายถ้าลูกหลานจะไปเป็นทหารหรือว่าไปเรียนหนังสือเค้าก็จะไปขอที่ศาลปูตามันก็จะอยู่เส้นถนนอรุณประเสริฐเส้นหลักที่จะเข้าเข้ามาที่เขมมิได้วัดโพธิ์ก็จะมีพระแก้วมรกตแล้วก็พระหยกซึ่งเจ้าอาวาสได้มาจากสหรัฐอเมริกาและก็มีท่านพญานาคองค์ใหญ่ที่อยู่ริมโขงหลังวัดโพธิ์อันนี้ก็สามารถไปขอพรและสักการะได้ แต่ตอนนี้โฮมสเตย์เราก็พร้อมแล้วซึ่งผ่านมาตรฐานการอบรมซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่เราจะต้องขอขอใบรับรองจากการท่องเที่ยวที่รับรองว่าโฮมสเตย์เราได้มาตรฐานสามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้และก็ต่อไปในอนาคตก็คือ ที่คุยกับการ

ท่องเที่ยวไว้ก็คือเราอยากได้จักรยานเพื่อมาให้กลุ่มโฮมสเตย์ได้ให้นักท่องเที่ยวที่มาพักที่โฮมสเตย์สามารถที่จะปั่นจักรยานเที่ยวชมเมืองได้ซึ่งริมโงที่เราสิ่งที่เราอยากได้ก็คืออยากได้ทางเดินเท้าปั่นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ปั่นจักรยานเที่ยวชมทัศนียภาพ ริมโงแล้วก็ในช่วงเช้าซึ่งเราอยู่ในขั้นตอนที่ว่าพูดคุยและก็มีโยธาธิการเข้ามาออกแบบในถนนคนเดินทางปั่นและก็หลานกิจกรรมวัฒนธรรมของเราซึ่งต่อไปนั้นเราคิดว่าถ้าโฮมสเตย์เค้ามีจักรยานเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เช่าหรือว่าไว้บริการนักท่องเที่ยวก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชนและกลุ่มโฮมสเตย์ได้แต่ถ้าพูดถึงของฝากก็จะมีกล้วยตากซึ่งกล้วยตากเขมรอาจจะไม่เหมือนที่อื่นจะมีรสชาติหวานโดยธรรมชาติแล้วก็จะนุ่มซึ่งกรรมวิธีในการทำกล้วยตากของเราจะไม่เหมือนที่อื่นซึ่งเราก็จะใช้แดดธรรมชาติในการที่จะตากกล้วยแล้วก็จะมิในช่วงของฤดูกาลต้นหนาวจนถึงเดือนมิถุนายนซึ่งเราจะต้องใช้ได้ธรรมชาติแล้วก็ใช้ลมในการตากกล้วยซึ่งรสชาติหวานตามธรรมชาติซึ่งเราจะไม่นำน้ำผึ้งซึ่งตรงนี้สามารถจะเป็นของฝากได้แต่เราก็จะมีการขนาดผลิตภัณฑ์ของกล้วยตากให้เป็นสากลซึ่งตอนนี้กลุ่มชาวบ้านที่ทำก็ยังไม่คงที่ กำลังวางโครงการว่าเราจะทำเป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งผลิตกล้วยตากซึ่งจะให้กลุ่มชาวบ้านมาร่วมกันทำเพื่อสามารถที่จะทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานของนักท่องเที่ยวที่สนใจในการที่จะทำกล้วยตากมาดูแลแหล่งผลิตกล้วยตากของเขมรด้วย อันนี้ถือว่าเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของเขมรเลยสมัยก่อนเค้าก็จะเข้ามาขายของป่าเขาก็จะซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคจากเขมรไปประเทศลาวบ้านเขา นอกจากนี้เขมรยังมีกลุ่มวัฒนธรรมคือกลุ่มร้องเล่นเต้นรำมีการประกวดเล่นทุ่งเมืองเขมรซึ่งเราก็หาเยาวชนมาร่วมเปิดเวทีให้เยาวชนได้มาแสดงออกความสามารถและเราก็มีการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งซึ่งเราก็จัดขึ้นในปีแรกปี 2557 และเราก็ได้นักร้องก็คือฝ่าย อาจารย์สลา คุณวุฒิ เค้าก็เห็นแววเค้าก็เลยแต่งเพลงให้ร้องเขาก็แต่งเพลงให้เข้ากับจังหวะทำเต้นแล้วนอกจากนี้เค้าก็ยังมาหาคนในชุมชนเพื่อเป็นประกอบเพลงบาสะโลบ เราก็มีการรวมกลุ่มกันหลังจากที่เสร็จเราก็ได้คุยกันกับกลุ่มชาวบ้านว่าถนนคนเดินเราน่าจะมีการสร้างสีสันในการร้องเล่นเต้นรำเป็นลานวัฒนธรรม และยังเป็นการผ่อนคลายเป็นการมาพบปะสังสรรค์การออกกำลังกายกันได้ แต่ในเรื่องของวัฒนธรรมได้ช่วยกันอนุรักษ์และการส่งเสริมซึ่งเราก็มีภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่ อันนี้เราก็สามารถที่จะช่วยดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ส่วนหนึ่งก็คือปี 2559 เราก็ได้รับงบประมาณมาจากกระทรวงวัฒนธรรมในการที่จะมาส่งเสริมกิจกรรมถนนคนเดินแล้วก็ปีนี้ได้คุยกันเบื้องต้นเราก็จะต่อยอดจากปีที่แล้วในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งงบประมาณมัน ก็ไม่ต้องใช้เยอะแต่ในส่วนที่มันเกินศักยภาพของเทศบาลเราอยากจะได้หลังกิจกรรมวัฒนธรรมซึ่งเวลาเราจะจัดงานแต่ละครั้งมีนักท่องเที่ยวเยอะมากแต่ว่าสถานที่ของเราค่อนข้างจะไม่เพียงพอและเราก็ทราบว่ากรมโยธาได้มาออกแบบริมโงของไทยเราในการที่เราจะขอลานกิจกรรมแล้วก็ทางเดินต่างๆ แต่ว่างบประมาณเราก็ยังไม่รู้ว่าเราจะได้จากหน่วยงานไหน ก็อยากจะทำให้หน่วยงานที่มีศักยภาพในการส่งเสริมในเรื่องของด้านลานวัฒนธรรมแล้วก็ทางเดินทางปั่นจักรยาน และก็พัฒนาต่อยอดของพื้นที่ในชุมชนอย่างนี้น้อยถ้าเรามีทางปั่นจักรยานเราก็จะสร้างรายได้ให้กับพื้นที่ซึ่งเป็นกลุ่มของโฮมสเตย์ซึ่งเราก็สามารถให้นักท่องเที่ยวปั่นจักรยานชมทัศนียภาพได้ (ลัดดา เจษฎาพาณิชย์, 2560: สัมภาษณ์)

2.2 สภาพปัญหาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษา การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรรัฐ

จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ผลการศึกษา ปรากฏดังนี้

ภาพประกอบ 42 การสัมภาษณ์นางลัดดา เจษฎาภาณิษฐ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลเขมราฐ

2.2.1 แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปะ จิตรกรรม

1) สภาพปัญหาด้านอาหาร

1.1) สภาพปัญหาเรื่องอาหาร ไม่มีร้านอาหารที่มีมาตรฐานบริการในแหล่งท่องเที่ยวต้องซื้อจากชุมชนก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว ช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวอาหารมักมีราคาแพงเกินไป

1.2) สภาพปัญหาด้านการคมนาคม

สภาพปัญหาเรื่องการคมนาคม การเดินทางจากชุมชนไปยังแหล่งท่องเที่ยว ขาดความสะดวกเพราะมีเฉพาะสามล้อรับจ้าง ประมาณ 30 นาทีจะวิ่งผ่านรับผู้โดยสาร หรือ ไม่มีเจ้าหน้าที่นำทางไปยังที่ท่องเที่ยว ขาดความความปลอดภัย

พูน ปณ ทิโต ชีเว

1.3) สภาพปัญหาด้านที่พัก

สภาพปัญหาด้านที่พักมีของเอกชน อยู่ริมทางไปแหล่งท่องเที่ยวและในตัวเมืองตามระยะทางประมาณ 3-4 กิโลเมตร เช่น โรงแรม รีสอร์ท อยู่เฉพาะตามเส้นทางหลักหรือในเมือง และช่วงเทศกาลท่องเที่ยวที่พักก็มีราคาสูงเกินจริง

1.4) สภาพปัญหาด้านร้านขายของที่ระลึก

สภาพปัญหา ไม่มีการจำหน่ายของที่ระลึกที่มีมาตรฐานทั้งในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยว

1.5) สภาพปัญหาด้านการบริการข้อมูลท่องเที่ยว

สภาพปัญหาการบริการข้อมูลท่องเที่ยว ด้านการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว ไม่มีการรณรงค์ส่งเสริมการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นสร้างความรู้เห็นและเห็นคุณค่า ข้อมูลสารสนเทศไม่ครบและไม่ทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง ไม่มีป้ายและแผนผังการท่องเที่ยว ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนไม่มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจนตามรายทางไปจนถึงแหล่งท่องเที่ยว

1.6) สภาพปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

สภาพปัญหากิจกรรมของการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่มีการประสานงานกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านเพื่อสร้างความสามัคคีโดยผ่านการจัดกิจกรรมประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านไม่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในชุมชน ไม่มีกิจกรรมในการเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวยังขาดการเอาใจใส่ และพื้นที่ท่องเที่ยวขาดการบูรณซ่อมแซมจากชุมชนท้องถิ่นอย่างมาก

1.7) สภาพปัญหาด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์

สภาพปัญหาการโฆษณาประชาสัมพันธ์ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ไม่มีการอบรมหรือให้ความรู้การเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นที่ดีให้กับชุมชนโดยไม่เจาะจงว่าจะเป็นคนใดคนหนึ่ง จัดอบรมให้ความรู้กับผู้สนใจในชุมชน รณรงค์ทุกรูปแบบให้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ในท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนรักและหวงแหนชุมชนของตน พร้อมทั้งช่วยกันอนุรักษ์มรดกด้านประวัติศาสตร์ และด้านศิลปวัฒนธรรม

2.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

1) สภาพปัญหาด้านอาหาร

1.1) สภาพปัญหาเรื่องอาหาร ไม่มีร้านอาหารที่มีมาตรฐานบริการบริการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ต้องซื้อหาจากชุมชนก่อนออกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวอาหารก็มีราคาแพงมากเกินไป

1.2) สภาพปัญหาด้านการคมนาคม

สภาพปัญหาเรื่องการคมนาคม การเดินทางจากชุมชนไปยังแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีรถประจำทางผ่าน ต้องอาศัยจ้างรถสามล้อรับจ้าง ขาดมัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่นำทางไปยังที่ท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติขาดความความปลอดภัย

1.3) สภาพปัญหาด้านที่พัก

สภาพปัญหาด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยวมีเฉพาะของเอกชน ตั้งอยู่ริมทางไปแหล่งท่องเที่ยวและในตัวเมือง เช่น โรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ตามเส้นทางหลักหรือในเมืองเท่านั้น

1.4) สภาพปัญหาด้านร้านขายของที่ระลึก

สภาพปัญหา ไม่มีการจำหน่ายของที่ระลึก หรือมีก็ขาดมาตรฐานทั้งในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยว

1.5) สภาพปัญหาด้านการบริการข้อมูลท่องเที่ยว

สภาพปัญหาการบริการข้อมูลท่องเที่ยว ด้านการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว ไม่มีการรณรงค์ส่งเสริมการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในท้องถิ่น หรือการสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของข้อมูลสารสนเทศซึ่งไม่ครบ และไม่ทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง ไม่มีป้ายบอกทางหรือแผนผังการท่องเที่ยว ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนตามรายทางไปจนถึงแหล่งท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 43 การสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนกับนายอุทัย พลพวก วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

1.6) สภาพปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

สภาพปัญหากิจกรรมของการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ไม่มีการประสานงานกับกลุ่มต่างๆในหมู่บ้านชุมชนเพื่อสร้างความสามัคคีโดยผ่านการจัดกิจกรรม
ประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านไม่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในชุมชน ไม่มีกิจกรรมในการ
เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ยังขาดการเอาใจใส่ในพื้นที่ท่องเที่ยว
ขาดการบูรณซ่อมแซมปรับปรุงจากชุมชนท้องถิ่น

1.7) สภาพปัญหาด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์

สภาพปัญหาการโฆษณาประชาสัมพันธ์ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์
ด้านข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ในท้องถิ่นของตน ขาดการฝึกอบรมหรือให้ความรู้ด้านการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์กับท้องถิ่นที่ดีเพื่อให้
กับชุมชน องค์กรชุมชนโดยไม่เจาะจงว่าจะเป็นคนใดคนหนึ่ง จัดอบรมให้ความรู้กับผู้สนใจหรือ
ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ทำป้ายรณรงค์ทุกรูปแบบให้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อสร้าง
รายได้ในท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนรักและหวงแหนชุมชนของตนพร้อมทั้งช่วยกันอนุรักษ์มรดกด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ (สรศาสตร์ ครองยุติ, 2560: สัมภาษณ์)

โดยสรุปแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านศิลปะ จิตรกรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ของเขมรานั้นจะต้องได้รับการเอาใจใส่จากชุมชนโดยเฉพาะคนในท้องถิ่นหรือองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นนั่นเอง (ตามตาราง 3)

ตาราง 3 การสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงมิตวัฒนธรรมเขมร

มิตวัฒนธรรม การท่องเที่ยว 5 ด้าน	พฤติกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม					หมายเหตุ
	การแสวงหา ข้อมูล	การให้ ความสำคัญ	รูปแบบการ ท่องเที่ยว	ลักษณะการ เดินทาง	ความพึง พอใจ	
1. ศิลปะ จิตรกรรม	1. สำรวจ 2. ประชา สัมพันธ์	1. วางแผน พัฒนา 2. เรียนรู้ วัฒนธรรม 3. มีคณะ กรรมการ	1. การบริหาร จัดการ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. กำหนด เส้นทาง 2. จัดทำ แผนที่ ท่องเที่ยว 3. การมี ส่วนร่วม ชุมชน	1. มี มัคคุเทศก์ 2. คุณภาพ บริการ 3. กิจกรรม หลากหลาย	กำหนดการ พัฒนา รูปแบบ PDCA

ตาราง 3 การสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงมิติวัดวัฒนธรรมเขมรราชู (ต่อ)

มิติวัดวัฒนธรรม การท่องเที่ยว 5 ด้าน	พฤติกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม					หมายเหตุ
	การแสวงหา ข้อมูล	การให้ ความสำคัญ	รูปแบบการ ท่องเที่ยว	ลักษณะการ เดินทาง	ความพึง พอใจ	
2. อาหาร	1. สํารวจ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. จัดทะเบียน	1. สร้าง มูลค่าเพิ่ม 2. เรียนรู้ วัฒนธรรม 3. สร้าง เครือข่าย	1. การบริหาร จัดการ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. กำหนด เส้นทาง 2. จัดทำแผน ที่ท่องเที่ยว 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. มี มัคคุเทศก์ 2. คุณภาพ บริการ 3. กิจกรรม หลากหลาย	
3. การแต่งกาย	1. สํารวจ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. จัดทะเบียน	1. วางแผน พัฒนา 2. สร้าง มูลค่าเพิ่ม 3. สร้าง เครือข่าย 4. เรียนรู้ วัฒนธรรม	1. การบริหาร จัดการ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. กำหนด เส้นทาง 2. จัดทำแผน ที่ท่องเที่ยว 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. มี มัคคุเทศก์ 2. คุณภาพ บริการ 3. กิจกรรม หลากหลาย	
4. สถานที่	1. สํารวจ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. จัดทะเบียน	1. วางแผน พัฒนา 2. เรียนรู้ วัฒนธรรม 3. สร้าง เครือข่าย	1. การบริหาร จัดการ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. กำหนด เส้นทาง 2. จัดทำแผน ที่ท่องเที่ยว 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. มี มัคคุเทศก์ 2. คุณภาพ บริการ 3. กิจกรรม หลากหลาย	
5. ขนบธรรมเนียม ประเพณี	1. สํารวจ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. จัดทะเบียน	1. วางแผน พัฒนา 2. เรียนรู้ วัฒนธรรม 3. ตั้งชมรม เครือข่าย	1. การบริหาร จัดการ 2. ประชา สัมพันธ์ 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. กำหนด เส้นทาง 2. จัดทำแผน ที่ท่องเที่ยว 3. การมีส่วน ร่วมชุมชน	1. มี มัคคุเทศก์ 2. คุณภาพ บริการ 3. กิจกรรม หลากหลาย	

จากตาราง 3 การศึกษา การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัดวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู
จังหวัดอุบลราชธานี จึงอธิบายได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นจะต้องมีมิติในด้าน
พฤติกรรมท่องเที่ยวในด้านต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว คือ
ทรัพยากรท่องเที่ยวศิลปกรรม มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย
อาหาร อาหารสำหรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย
การแต่งกาย ที่มีอัตลักษณ์ที่เป็นของท้องถิ่น
สถานที่ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่พัฒนาทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมบนพื้นฐานท้องถิ่น
ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่คุณค่าแก่การอนุรักษ์และถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นหลัง

จะต้องมีข้อมูล การให้ความสำคัญ รูปแบบการท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อกำหนดการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์และการสร้างความคุณภาพการบริการและการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ภายในชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนที่ต่างๆของท้องถิ่นเมืองปลายแดนเขมรราชู นั้นเอง

ตอนที่ 3 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษา การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

3.1 ด้านศิลปกรรม

ภาพประกอบ 44 ภาพแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000 ปี ตำบลเจียด อำเภอเขมรราชู

พูนุ ปณุกิตโต ชีเว

จากการศึกษาพบว่า มีการจัดการแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000 ปี ตำบลเจียด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาถึงโบราณวัตถุ ที่มีมากมายให้ได้ศึกษาดู ภายในจัดสถานที่ให้คล้ายกับได้มาดูบ้านเก่าและของเก่าๆ ซึ่งทำให้ดูเหมือนได้อยู่ในยุคสมัยนั้นจริงๆ แต่ถ้าไปเที่ยวในฤดูร้อน ที่นี้ก็แอบร้อนไปหน่อย ควรจัดสรรพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศให้สามารถศึกษาอยู่ในนั้นได้นาน หากนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด ก็จะมีเจ้าหน้าที่ในการอยู่ในตัวบ้านแห่งนี้

ตาราง 4 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวแหล่งโบราณตำบลเจียด

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	1. แหล่งโบราณตำบลเจียด	
1.ด้านคน	-ไม่มีบุคคลที่ให้ความรู้	สร้างเครือข่ายเชื่อมวิทยากรหรือมัคคุเทศก์น้อยในชุมชน
2.ด้านเงิน	-ขาดทุนพัฒนาบุคลากร	องค์กรในท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่ม
3.วัสดุอุปกรณ์	-ไม่มี	จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่ท่องเที่ยวและฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ในการบริการที่ดี
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	จัดให้มีข้อมูลการท่องเที่ยว พร้อมบริการการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

จากตาราง 4 ได้ว่า การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีการบริการที่ดีมีกิจกรรมที่หลากหลายด้านการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณตำบลเจียดทั้งด้านบุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการที่เหมาะสม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 45 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000 ปี ตำบลเจ็ด อำเภอมหาราช

ภาพประกอบ 46 สถานที่ท่องเที่ยววัดเขต อำเภอมหาราช

ภาพประกอบ 47 ผู้วิจัยหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยววัดเขต อำเภอخمรรฐ

ภาพประกอบ 48 นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรังสิตศึกษาแหล่งท่องเที่ยววัดเขต อำเภอخمรรฐ

จากการสัมภาษณ์ พรพิชิต โตทับ พบว่า
 ที่เขมรรฐธานี มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในวัดเขตอำเภอ
 เขมรรฐ มีการการนำรุ่นน้องๆจากมหาวิทยาลัยรังสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมและมีการศึกษาหาข้อมูล
 ภายในวัดที่มีภาพศิลปกรรม จิตรกรรมและโบราณวัตถุ ที่มีให้กลุ่มคนที่สนใจมาศึกษาของเก่าแก่ของ
 โบราณในเขตอำเภอเขมรรฐ และได้ปรับทิวทัศน์ของวัดให้ดูสะอาดมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรจัดหาที่นั่งให้นั่ง
 นั่งพักผ่อนคลายและแวะพักให้กับนักท่องเที่ยว จะถือว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก (พรพิชิต โตทับ, 2560:
 สัมภาษณ์)

ตาราง 5 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดเขต

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
		2. วัดเขต
1.ด้านคน	-ไม่มีมุกุเทศกให้ความรู้	สร้างเครือข่ายเชื่อมวิทยาการหรือมคฺเทศกน้อยในชุมชน
2.ด้านเงิน	-ขาดทุนพัฒนาบุคลากร	องค์กรในท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่ม
3.วัสดุอุปกรณ์	-ไม่มี	จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่ท่องเที่ยวและฝึกอบรมการเป็นมุกุเทศกในการบริการที่ดี
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	จัดให้มีข้อมูลการท่องเที่ยว พร้อมบริการการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

3.2 ด้านอาหาร

จากการศึกษาพบว่า มีการสร้างภาพลักษณ์และความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว และส่วนที่สำคัญซึ่งเป็นจุดดึงดูดกับนักท่องเที่ยวนั้นประกอบไปด้วยการจัดจำหน่ายสินค้า สินค้าประเภทอาหาร คาวหวาน ที่นำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นอาหารที่เป็นการปรุงแบบสดใหม่ ชนิดวันต่อวันโดยนำเสนอรูปแบบของอาหารท้องถิ่นที่ไม่อาจพบเห็นได้ตามร้านค้าไป โดยใช้วัตถุดิบภายในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ ศิริพร แสงอร่าม พบว่า

เธอเป็นคนท้องถิ่น ภูมิลำเนาเกิดอยู่ที่เขมราฐ ปัจจุบันเป็นแม่ค้าขายลูกชิ้นทอด วันศุกร์ – เสาร์ ที่ถนนคนเดินเขมราฐ ส่วนวันธรรมดา ก็จะขับรถขายตามหมู่บ้านและตลาดสดเป็นหลัก ลูกค้าจะเยอะช่วงหัวค่ำมีทั้งคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

(ศิริพร แสงอร่าม, 2560:สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ ปณิตดา สิงห์คำ พบว่า

เธอเป็นคนท้องถิ่น ภูมิลำเนาบ้านเกิดอยู่ที่เขมราฐ ปัจจุบันเป็นแม่ค้าขายผลไม้สดตามตลาดนัดหมู่บ้าน ส่วนในวันศุกร์ – เสาร์ จะมาขายผลไม้ที่ถนนคนเดินเขมราฐ มีอาชีพหลักทำนา และอาชีพเสริมรายได้้นอกจากขายผลไม้ คือปลูกผักขายส่งตามตลาดเทศบาล ตามวิถีชาวบ้านที่พออยู่พอกิน

(ปณิตดา สิงห์คำ, 2560: สัมภาษณ์)

3.2.1 อาหารทั่วไปสำหรับนักท่องเที่ยวที่พักตามโรงแรม รีสอร์ท

พบว่าจะเป็นอาหารที่ทำจากปลาน้ำโขงหรืออาหารทะเล ประเภทต้ม หรือยำ ซึ่งทานในที่พักหรือโรงแรมริมฝั่งแม่น้ำโขงในเขตอำเภอเขมราฐ

ตาราง 6 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านอาหารทั่วไป

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
1.ด้านคน	-ตามสถานที่พักโรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์	การรวมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มแม่บ้านใน ท้องถิ่น
2.ด้านเงิน	-ลงทุนด้วยตนเอง	การขอรับการสนับสนุนจากกองทุนใน ภาครัฐ สร้างความเข้มแข็งใน ผู้ประกอบการ
3.วัสดุอุปกรณ์	-วัตถุดิบในชุมชน	การสร้างเอกลักษณ์แบบอย่างชุมชนที่มี ความหลากหลาย
4.วิธีจัดการการ ท่องเที่ยว	-เอกชน ชาวบ้านในชุมชน	การดำเนินการของกลุ่มต่างๆในชุมชน โดยมีศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าที่ หลากหลาย

ภาพประกอบ 49 บรรยากาศร้านอาหารริมโขงที่บ้านกงพะเนียง

ภาพประกอบ 50 ยามเย็นที่ร้านอาหารริมโขง อำเภอเขมรราชู

ภาพประกอบ 51 ร้านค้าอาหารยามเย็นที่ถนนคนเดินเขมรราชู

หรือประเภทร้านอาหารป่า อาหารประเภทปลาติดฝั่งโขงร้านอาหาร ที่มีที่พัก ในอำเภอเขมรราชู ส่วนใหญ่จะติดกับแม่น้ำโขงและมีบรรยากาศที่เย็นสบายเหมาะแก่การท่องเที่ยว อาหาร เย็นและสังสรรค์กันในยามค่ำคืนรวมไปถึงได้บรรยากาศในการชมพระอาทิตย์ตกดินไปในตัวอีกด้วย ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ครบทุกบรรยากาศเลยทีเดียว ทั้งสะดวกและสบายในการเดินทาง เชื่อว่า นักท่องเที่ยวคนอื่นๆ ต้องติดใจกับบรรยากาศที่ครบรสชาด

จากการสัมภาษณ์ สลักเพชร วงศ์ปัดสา พบว่า

ร้านอาหารที่เขมราฐส่วนใหญ่จะเป็นร้านแบบพื้นๆ ไม่พอลืฟิชั่นนั้ก แต่มา
ระยะหลังมีการทความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยรังสิต กระทบการจัดการร้านอาหารเริ่มมีคุณภาพ และ
ถูกสุขลักษณะมากขึ้นโดยเฉพาะในส่วนของถนนคนเดินเขมราฐ หรือแม้แต่ร้านค้าบริเวณที่มีการแสดง
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือเวทีเวชนั้ประชาสัมพันธ์ฝ้าฝั้นเมือง เริ่มนำสนใจจากคนมาท่องเที่ยว
มากขึ้น มีอาหารหลากหลายให้เลือกสำหรับคนต่างภูมิภาค โดยจะมีการประชุมผู้ประกอบการหา
จุดอ่อน จุดแข็ง ในการที่จะส่งเสริมให้การท่องเที่ยวดินแดนเขมราฐ มีความยั่งยืนสำหรับเป็นเมือที่นำ
ท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกเทศกาลมากยิ่งขึ้น (สลั้กเพชร วงศ์ปัดสา, 2560: สัมภาษณ์)

3.2.2 อาหารพื้นเมืองอีสาน

จากการศึกษาพบว่าจะมีขายในบริเวณตลาดถนนคนเดิน หรือตลาดเช้าริมฝั้งโขง
ที่ฝ้าสำเร็จ หรือนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อเอาเป็นของฝากกลับไปฝากญาติมิตร เป็นอาหารที่ยังไม่ปรุง
เสร็จมาจากฝั้งประเทศเพื่อนบ้าน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการสัมภาษณ์ อรอนงค์ จันทสา พบว่า

เธอเป็นแม่ค้าในท้องถิ่น เกิดที่เขมราฐ ปัจจุบันเป็นแม่ค้าขายส้มตำไ้ย่างที่
ถนนคนเดิน เขมราฐมา 5 ปี ขายดีเพราะส่วนใหญ่คนที่มาเดินถนนคนเดินเป็นคนภาคอีสานซึ่งก็ชอบ
รับประทานส้มตำอยู่แล้ว อาหารที่ร้านจะขายดีรสชาติถูกปากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี
(อรอนงค์ จันทสา, 2560: สัมภาษณ์)

พหุณั้ ปณั้ ทิโต ชีเว

ตาราง 7 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านอาหารพื้นเมือง

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	2. อาหารพื้นเมือง	
1.ด้านคน	-ตามสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน	การรวมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น
2.ด้านเงิน	-ลงทุนค้าขายอาหารด้วยตนเอง	ภาครัฐ หรือองค์ชุมชนสนับสนุนพื้นที่ค้าขาย เพื่อสร้างความเข้มแข็งในผู้ประกอบการ
3.วัสดุอุปกรณ์	-วัตถุดิบในท้องถิ่น	การสร้างเอกลักษณ์แบบอย่างชุมชนให้มีความหลากหลาย
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ชาวบ้านในชุมชน	ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิตในชุมชน โดยมีศูนย์กลางจำหน่ายอาหารที่หลากหลาย

จากการสัมภาษณ์ นิภา สืบเหล่า พบว่า

ที่เขมราษฎร์มีตลาดสดสองแผ่นดิน ตลาดสดที่มีบรรยากาศของความรักและรอยยิ้มของสองสายเลือดรวมกันเป็นหนึ่ง และจะเห็นได้ว่าอาหารและข้าวของต่างๆ จะมีทั้งสองประเทศ นั่นก็คือประเทศไทยและประเทศลาวที่มีมาขายกันอย่างมากมาย และยังมีบริการรถสามล้อที่สะดวกสบายต่อการเดินทางกลับที่พัก หากไม่ได้ขับรถส่วนบุคคลไป ภายในตลาดยังมีอาหารแปลกใหม่หลากหลายรสชาติ ไม่ว่าจะเป็นของดิบ ของสุกและของที่ปลุกรสแล้ว โดยส่วนตัวคิดว่าบรรยากาศของตลาด ณ เขมราษฎร์แห่งนี้ เวลานั้นนักท่องเที่ยวมาแล้วเหมือนได้อยู่บ้านของตัวเอง (นิภา สืบเหล่า, 2560: สัมภาษณ์)

3.2.3 ประเภทของฝาก

จากการศึกษาพบว่า ของฝากที่ขึ้นชื่อเขมราษฎร์ ที่มีการสร้างมูลค่าเพิ่ม คือกล้วยตากเขมราษฎร์ ทำบรรจุภัณฑ์ และบรรจุห่อในถุงพลาสติกให้เกิดความสวยงาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตาราง 8 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านของผาก

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	3. ประเภทของผาก	
1.ด้านคน	-มีตามสถานที่ท่องเที่ยวใน เขมรราชู	การส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น
2.ด้านเงิน	-ขาดทุนลงทุนผลิตด้วย ตนเอง	หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรชุมชน สนับสนุนพื้นที่ค้าขาย เพื่อสร้างความ เข้มแข็งในผู้ประกอบการ
3.วัสดุอุปกรณ์	-วัตถุดิบในท้องถิ่น	การสร้างเอกลักษณ์ตามแบบอย่างชุมชน ให้มีความหลากหลาย
4.วิธีจัดการการ ท่องเที่ยว	-ชาวบ้านในชุมชน	ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิตในชุมชน โดยมี ศูนย์กลางจำหน่ายอาหารที่หลากหลาย

3.3 ด้านการแต่งกาย

จากการศึกษาพบว่า มีการจัดการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมือง และควรค่าที่จะสนับสนุนและส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยว และการจับจ่ายซื้อเป็นของผาก ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยรังสิตจึงเข้ามามีบทบาทส่งเสริมการถ่ายทอดรูปแบบการแต่งกายผ้าพื้นเมืองไปยังสายตานักท่องเที่ยว ที่เดินทางมายังเขมรราชู และการแต่งกายสมัยใหม่โดยใช้เสื้อยืดสกรีนลักษณะการประชาสัมพันธ์ การแถลงข่าวการจัดเดินแบบผ้าฝ้ายพื้นเมืองที่แปรรูปแล้ว เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ ศิริินดา ไทมิง พบว่า

เธอเป็นคนอำเภอตาล จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันเป็นแม่ค้าขายผ้าพื้นบ้านอยู่ที่หาดทรายสูง มาเที่ยวที่ถนนคนเดินเขมรราชูป้อมมาก เพราะอยู่อำเภอใกล้เคียงพาครอบครัวลูกหลานมาเดินเล่นหาของกิน มาเที่ยวตั้งแต่ถนนคนเดินเปิดใหม่ๆ จนตอนนี้คนเยอะขึ้นของขายก็เยอะมากๆ มีไฟสวยงามมีมุมถ่ายรูปเด็กๆ ก็ชอบแล้วก็อยากมา อีกอย่างเราเป็นคนบ้านใกล้เคียงกันไปมาหาสู่กันเรื่อยๆ อยู่แล้ว (ศิริินดา ไทมิง, 2560: สัมภาษณ์)

พูนุ ปรณ ทิโต ชีเว

ตาราง 9 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านผ้าฝ้ายทอมือ

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	ผ้าฝ้ายทอมือ	
1.ด้านคน	การแต่งกายเสื้อผ้าพื้นเมืองท้องถิ่น	การส่งเสริมการรวมกลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น
2.ด้านเงิน	ขาดทุนที่จะมาลงทุน	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหางบสนับสนุนการรวมกลุ่ม
	-การระดมทุนสมาชิก	สร้างความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม
3.วัสดุอุปกรณ์	-วัตถุดิบในชุมชน	จัดทำสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์อย่างหลากหลาย
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ชาวบ้านในชุมชน	การดำเนินการของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยมีศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย

จากการสัมภาษณ์ รัชณี แก้วพร พบว่า

ผ้าทอพื้นเมืองเขมรรัฐเป็นผ้าที่จัดทำขึ้นในกลุ่มโอท็อป (OTOP) หลายตำบลที่มีการส่งเสริมเป็นอาชีพแม่บ้านหลังฤดูกาลทำนาเก็บเกี่ยวเสร็จ ผ้าจะมีรายการสั่งทอจากฝีมือชาวบ้านมีความประณีตย้อมสีสรร จากธรรมชาติ ทำให้ผ้าฝ้ายพื้นเมืองเขมรรัฐเป็นที่น่าซื้อเป็นของฝากสำหรับผู้มาท่องเที่ยวในฤดูท่องเที่ยวและเทศกาลต่างๆ ช่วงนี้มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยรังสิต ผ้าฝ้ายก็ถูกจัดให้มีกิจกรรมแสดงผลงานของนักศึกษาที่ถนนคนเดินเขมรรัฐด้วย เพื่อให้เกิดการยกระดับ และสร้างมูลค่าเพิ่มแห่งสินค้าพื้นเมือง (รัชณี แก้วพร, 2560: สัมภาษณ์)

3.4 ด้านสถานที่

จากการศึกษาด้านสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขมรรัฐ มีการจัดการด้วยการทำแผนที่ท่องเที่ยวบอกเส้นทางไปท่องเที่ยวยังที่ต่างๆ มีการประชุมระดมแนวคิดในการวางกรอบการพัฒนาในอนาคต ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในรูปแบบมิติใหม่ด้วยสติ๊กเกอร์ line มีบทบาทเข้ามาช่วยการส่งเสริมกิจกรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในรูปแบบมิติใหม่ ให้ทุกกลุ่มที่ใช้โทรศัพท์มือถือ สามารถเข้าถึงเป็นร่วมสนุก จากการออกแบบครั้งนี้ต้องการให้ ชื่อเมืองเขมรรัฐเป็นที่รู้จัก และต้องการเข้าถึงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สุดเขตแดนสยาม ถนนคนเดิน เป็นต้น

โดยสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขมรรัฐ พบว่ามีดังนี้

3.4.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ตาราง 10 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวหาดทรายสูง

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	1. หาดทรายสูง	
1.ด้านคน	-ขาดผู้ประกอบการในพื้นที่ท่องเที่ยว	สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
2.ด้านเงิน	-ขาดทุนพัฒนา ยกระดับที่ท่องเที่ยวในชุมชน	ส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย
3.วัสดุอุปกรณ์	-ไม่มีการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว	ส่งเสริมโอกาสการพัฒนา ยกระดับพื้นที่ท่องเที่ยวให้น่าสนใจ
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	องค์กรในท้องถิ่นควรโฆษณาประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

จากการสัมภาษณ์ เชวงศักดิ์ วิเชียรสร พบว่า

แก่งหินที่หาดทรายสูง บ้านลาดเจริญ ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจอย่างมากโดยเฉพาะเยาวชนต่างพื้นที่มักมาเที่ยวเล่นน้ำในช่วงฤดูร้อนและเทศกาลสงกรานต์ ถึงแม้การคมนาคมจะไม่สะดวกนักแต่ สถานที่ท่องเที่ยวนี้ก็เป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และต่างถิ่นที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศริมโขง ซึ่งจะมีเพิงร้านขายน้ำอาหารมาจำหน่ายเป็นแบบพื้นบ้านกับการหาปลาแม่น้ำโขงของชาวบ้านขึ้นมาขายและปรุงอาหารสดๆ ที่ฝั่งโขง และได้บรรยากาศดี (เชวงศักดิ์ วิเชียรสร, 2560: สัมภาษณ์)

ตาราง 11 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวแก่งข้างมอบ

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	2. แก่งข้างมอบ	
1.ด้านคน	-ไม่มีมีคฤเทศก์ท้องถิ่น	การพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน
2.ด้านเงิน	ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ภาครัฐ และท้องถิ่นควรส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่มผู้ประกอบการและลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
3.วัสดุอุปกรณ์	-มีการพัฒนาน้อยมาก	สร้างจุดเด่น และจุดขายการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	ส่งเสริมการจัดให้มีข้อมูลที่ต้องการพร้อมบริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ตาราง 12 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวภู่อ่าง

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	2. ภู่อ่าง	
1.ด้านคน	-ไม่มีมีคฤเทศก์ท้องถิ่น	การพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน
2.ด้านเงิน	-ขาดการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่มผู้ประกอบการและลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
3.วัสดุอุปกรณ์	-ขาดการพัฒนา	สร้างจุดเด่น และจุดขายการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	ส่งเสริมการจัดให้มีข้อมูลที่ต้องการพร้อมบริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

3.4.2 แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปกรรม

ตาราง 13 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดโพธิ์

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	1. วัดโพธิ์ (วัดพระเจ้าใหญ่องค์แสน)	
1.ด้านคน	-ไม่มีมีคฤเทศก์ท้องถิ่น	การพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว ในชุมชน และมีคฤเทศก์ชุมชน
2.ด้านเงิน	-ขาดการลงทุนพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่มผู้ ประกอบการและลงทุนพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว
3.วัสดุอุปกรณ์	-ขาดการพัฒนา	สร้างจุดเด่น และจุดขายการท่องเที่ยวให้มี ความหลากหลาย
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	ส่งเสริมการจัดให้มีข้อมูลที่ต้องพร้อม บริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ตาราง 14 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดปากแขง

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	2. วัดปากแขง (พระเจ้าใหญ่องค์ต้อ)	
1.ด้านคน	-ไม่มีมีคฤเทศก์ท้องถิ่น	การพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว ในชุมชน และมีคฤเทศก์ชุมชน
2.ด้านเงิน	-ขาดการลงทุนพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่มผู้ ประกอบการและลงทุนพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว
3.วัสดุอุปกรณ์	-ขาดการพัฒนา	สร้างจุดเด่น และจุดขายการท่องเที่ยวให้มี ความหลากหลาย
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	ส่งเสริมการจัดให้มีข้อมูลที่ต้องพร้อม บริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ตาราง 15 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววัดบุงชีเหล็ก

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	3. วัดบุงชีเหล็ก	
1.ด้านคน	นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวก	สร้างถนนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว เครือข่ายเชื่อมโยงทางรถยนต์
2.ด้านเงิน	-มีการสนับสนุนจากชุมชน ในการทำกิจกรรม	ส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่มสมาชิกชุมชน ให้พัฒนาความรู้ด้านการส่งเสริมกิจกรรม ท่องเที่ยว
3.วัสดุอุปกรณ์	-มีสินค้าที่ระลึก	จัดทำสินค้าภูมิปัญญาที่มีเอกลักษณ์ทาง ศาสนาที่หลากหลาย
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	จัดให้มีข้อมูลที่ต้องการพร้อมบริการ การ โฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวที่หลากหลาย

3.5 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

จากการศึกษาพบว่า มีการแสดงออกทางวัฒนธรรม เป็นการแสดงออกของสมาชิกภายในชุมชนและกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตที่มีการทำข้อตกลงกับอำเภอเขมราฐ อันเป็นการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมอันมีคุณค่าต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว ดังนั้นทางชุมชนควรจะยึดมั่นในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มีความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกประทับใจและมีความสุขในการเดินทางเข้ามาหาประสบการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวกับทางชุมชนถนนคนเดินเขมราฐ การแสดงออกทางวัฒนธรรมนั้นคือการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตของคนภายในชุมชนแบบดั้งเดิม อันได้แก่ การแต่งกาย ภาษา วิถีชีวิต-ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา พื้นบ้านด้านต่างๆ และ ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการแสดงออกที่ดึงดูดใจของชุมชนนั่นเอง

พหุ อนุ ทิโต ชีเว

ตาราง 16 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านชนบทธรรมนิยมประเพณี

การจัดการพื้นที่	อัตลักษณ์การท่องเที่ยว	การจัดการพื้นที่ในมิติวัฒนธรรม
	ชนบทธรรมนิยมประเพณี	
1.ด้านคน	-มีการจัดกิจกรรมที่ถนนคนเดิน	สร้างการเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวในถนนคนเดินอยากหลากหลาย
2.ด้านเงิน	-มีกิจกรรมในถนนคนเดิน	ส่งเสริมให้มีการรวมรวมกลุ่มชาวบ้านสืบสานกิจกรรมให้ต่อเนื่อง
3.วัสดุอุปกรณ์	-ไม่มีสินค้าเป็นของที่ระลึก	จัดทำสินค้าภูมิปัญญาพานบายศรีที่มีเอกลักษณ์ประจำถิ่น
4.วิธีจัดการการท่องเที่ยว	-ไม่มี	จัดให้มีข้อมูลที่ต้องการพร้อมบริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

3.5.1 มีกิจกรรมประเพณีบายศรีสู่ขวัญ

ภาพประกอบ 52 การสร้างมิติใหม่กับพิธีบายศรีสู่ขวัญที่ถนนคนเดินเขมราฐ

ภาพประกอบ 53 การแสดงฟ้อนรำอีสานของชมรมร้องเล่นเต้นรำที่ถนนคนเดินเขมรราชู

ภาพประกอบ 54 การพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในถนนคนเดินเขมรราชู

3.5.2 การทำบัญชีตักบาตรยามเช้า

บรรยากาศการทำบุญตักบาตรยามเช้า จะมีบริการของสำหรับไว้บริการตักบาตรตามจุดต่างๆของเขตเทศบาลเขมรราชู หรือนักท่องเที่ยวจะหาซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ได้ขนม นม เนย นำมาตักบาตรก็ยิ่งดี นักท่องเที่ยวจะออกมารอหน้าร้านขายของ พระที่ออกมารับบิณฑบาตรจะเลี้ยวขวาหลังตักบาตรก็ถือเป็นการรับพรของนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางกลับหรือ ท่องเที่ยวต่อที่ต่างๆ

ภาพประกอบ 55 นักท่องเที่ยวเข้าร่วมทำบุญตักบาตรยามเช้าที่ถนนคนเดินเขมรราชู

3.5.3 การแสดงพื้นเมือง

ในตลาดถนนคนเดินเขมรราชูจะมีเวทีการแสดงพื้นเมือง และการแสดงหมอลำ ดนตรีโปงลางอีสานในเวทีกลาง และตามพื้นที่ถนนในตลาดนัดคนเดินยามค่ำคืนที่เขมรราชู

ภาพประกอบ 56 การแสดงหมอลำกลอนพื้นเมืองในถนนคนเดินเขมรราชู

จากการสัมภาษณ์ สนั่น โกศลวัตร พบว่า

ในอำเภอเขมรราชูมีการเปิดชมรมรักษ์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดย อาจารย์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช 2536 กวีรางวัล

ซีไรต์ และสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ให้เกียรติมาเปิดงานและแต่งกลอนให้กับอำเภอเขมราฐ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรมริมฝั่งโขงได้มาท่องเที่ยวและสัมผัสกับวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ และเขียนบทกวีส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเขมราฐอีกด้วย (สนั่น โกศลวัตร, 2560: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ สุพัตรา กลัดวง พบว่า

เป็นคนที่มิถุนีลำนานาในท้องถิ่น เกิดที่เขมราฐ เป็นที่มิจิตอาสา ร้อง เล่น เต้น รำ ที่ถนนคนเดินเขมราฐ รู้สึกดีที่ได้ทำได้เห็นรอยยิ้มของคนที่มาเดินถนนคนเดินได้ถ่ายรูป และ ยังถือ ว่าเป็นการออกกำลังกายทำให้มีสุขภาพที่ดีและแข็งแรงอีกด้วย (สุพัตรา กลัดวง, 2560: สัมภาษณ์)

จากการศึกษาวิจัยพบว่า มีการจดทะเบียนทางวัฒนธรรมขึ้น ระหว่างมหาวิทยาลัย รั้งสิตกับกลุ่มคนรักเขมราฐ ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีที่มหาวิทยาลัยรั้งสิตเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของ อำเภอเขมราฐและร่วมสนับสนุนในการท่องเที่ยวทั้งถนนคนเดินและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และยังให้ นักศึกษาได้ศึกษาดูงานในการท่องเที่ยวของอำเภอเขมราฐบวกกับได้เข้าร่วมแสดงแลกเปลี่ยนศิลปะ การรำ-ดนตรี อีสานกับเยาวชนในพื้นที่ของอำเภอเขมราฐ

มีการประชุมคณะกรรมการจัดการพื้นที่ริมโขง เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ของอำเภอเขมราฐ ทางคณะนายกเทศมนตรีตำบลเขมราฐ นางลัดดา เจษฎาพานิชย์ ได้ลงพื้นที่หา ข้อมูลเพื่อแก้ไขพื้นที่ต่างในการจัดสรรถนนคนเดินและแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอเขมราฐ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้สะดวกสบายในการมาเที่ยวชมเมืองเขมราฐ ทั้งนี้ภาครัฐและภาคเอกชนก็ช่วยกัน ระดมปัญหาต่างๆเพื่อมาแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์ สันติพงษ์ เจียวิทยานันท์ พบว่า

ที่เขมราฐ เราจะมีสภากาแฟ และชมรมถ่ายภาพท้องถิ่น เราจะมีการนัดแนะ ประชุมกันหาแนวทางการจัดการร้านอาหารในช่วงเช้า จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมา เที่ยวที่ถนนคนเดินเขมราฐและหยุดแวะพักผ่อนต่อในเขตพื้นที่ใกล้เคียง จึงพักที่โฮมสเตย์ในอำเภอ เขมราฐ ทางกลุ่มคนรักเขมราฐจึงจัดประชุมให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ เป็นสิ่งที่ตอบโจทย์สำหรับนักท่องเที่ยวมากๆ เนื่องจากในอำเภอเขมราฐมีวัดแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถ ไปเที่ยวชมได้ในตอนเช้า แต่จะหาร้านอาหารเช้าได้ยากมาก ถ้าไม่ใช่ในพื้นที่ นับเป็นอีกหนึ่งนวัตกรรม ที่กลุ่มคนรักเขมราฐทำขึ้นเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเขมราฐธานี (สันติพงษ์ เจียวิทยานันท์, วัชรินทร์ ผุดผ่อง, 2560: สัมภาษณ์)

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 57 ผู้วิจัยร่วมถ่ายภาพกับคณะที่ร่วมประชุมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสู่สากลของอำเภอเขมราฐ

ภาพประกอบ 58 การประชุมระดมความคิดเห็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสู่สากลของเขมราฐ

จากการสัมภาษณ์ อัครพงษ์ กาญจนโกมล พบว่า
ชมรมตลาดถนนคนเดินจะมีการร่วมประชุมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน
อำเภอเขมราฐ เพื่อความก้าวหน้าสู่สากล นอกจากจะรักษาวัฒนธรรมเก่าแก่ภายในอำเภอเขมราฐ
แล้ว ทางกลุ่มคนรักเขมราฐยังพัฒนาต่อยอด เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวจากทั้งคนไทยและต่างประเทศ
ได้มาท่องเที่ยวในอำเภอเขมราฐ เป็นการนำเอาข้อมูลและปัญหาต่างๆมาตั้งพูดคุยกันทั้งชาวบ้านและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือว่าเป็นจุดที่ดีของอำเภอเขมราฐที่มีการพัฒนาต่อยอดไปเรื่อยๆ (อัครพงษ์
กาญจนโกมล, 2560: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ ชีรพงศ์ คุณคำ พบว่า

เขาเป็นคนท้องถิ่น เกิดที่เขมรรัฐ ปัจจุบันเป็นนักเรียนเรียนอยู่ที่โรงเรียน เขมรรัฐพิทยาคม มาเที่ยวที่ถนนคนเดินทุกอาทิตย์ มาเดินเล่นซื้อของและถ่ายรูป ชอบที่มีถนนคนเดิน มากๆ รู้สึกผ่อนคลายและยังมีของกินเพิ่มขึ้นอีกเรื่อยๆ มีเพลงไฟแสงสีที่ถ่ายรูปสวยๆ อยากให้ที่นี่ สวยงามและพัฒนาารุ่นต่อรุ่นแบบนี้อีกต่อๆ กันไป (ธีรพงศ์ คุณคำ, 2560: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ สุทธิพงษ์ บุญเพิ่ม พบว่า

เขาเป็นนักท่องเที่ยวมีภูมิลำเนาอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มาเที่ยวที่ถนนคนเดินเขมรรัฐเป็นครั้ง 2 ชอบเพราะถนนคนเดินของที่นี่มีบรรยากาศและรูปแบบ ที่เป็นการขายของพื้นบ้าน และการแสดงให้ดูกันหลายต่อหลายชุด คนที่มาอยู่อาศัยกลางถนนคนเดิน ก็เป็นคนที่นี่ที่พร้อมใจกันเอาเอกลักษณ์ความสวยงามออกมาโชว์ ของกินของขายส่วนใหญ่ก็จะเป็น ของพื้นบ้าน พ่อค้าแม่ค้าก็ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้อยากกลับมาเที่ยวที่นี่อีก หลายๆ ครั้งเมื่อมี โอกาส (สุทธิพงษ์ บุญเพิ่ม, 2560: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ เกวลิน พ็องศรี พบว่า

เป็นนักท่องเที่ยวมีภูมิลำเนาอยู่ที่ จังหวัดอุดรธานี มาเที่ยวอำเภอเขมรรัฐ เป็นครั้งแรกมากับครอบครัว รู้สึกชอบตั้งแต่ครั้งแรกที่มาเลย ผู้คนที่นี้น่ารักเป็นกันเองมีของพื้นบ้าน ขายมากมาย ไม่ว่าจะจะเป็นผ้าเขมรรัฐ ผ้าถุง เสื้อเขมรรัฐ ที่ปัก ของกินต่างๆ ก็จะออกแนวพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ มีสถานที่เที่ยวทางวัฒนธรรมมากมาย รวมทั้งอากาศเขมรรัฐก็ดีมาก ๆ ตัดเมฆน้ำโขง ยิ่งมาที่ถนนคนเดินที่นี่แล้วยิ่งชอบมีเกลดเลอร์ภาพสวยๆ การจัดดอกไม้ไฟแสงสีหลายจุด ดึงดูดงาม ตลอดสาย (เกวลิน พ็องศรี, 2560: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ ชนาเทพ มีแก้ว พบว่า

เป็นนักท่องเที่ยวมีภูมิลำเนาอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร อาชีพเป็นช่างภาพอิสระ มาเที่ยวที่อำเภอเขมรรัฐเป็นครั้งแรก รู้จักที่นี่ด้วยการดูวีดิโอในอินเทอร์เน็ตต่างๆ ก็เลยอยากมาพอ ได้มาแล้วก็รู้สึกชอบที่นี่มากๆ อากาศที่นี่ดีมาก ตัดริมน้ำโขง ถนนคนเดินที่นี่คึกคักสนุกสนานตลอด ทางเดิน ของกินต่างๆ นานามากมาย การแสดงและมุมเซลฟี่มีให้เป็นระยะๆ ความน่ารักของคนที่นี่ คือ การแสดงพื้นบ้านด้วยเสียงดนตรีบรรเลงของเพลงหมอลำตามจุดต่างๆ ชอบมีภาพสวยๆ ให้เก็บ ตลอดทาง ถ้ามีโอกาสจะมาที่นี่อีกอยากพาครอบครัวมาเที่ยวชมวัฒนธรรมของเขมรรัฐ (ชนาเทพ มีแก้ว, 2560: สัมภาษณ์)

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 59 การศึกษาดูงานวัฒนธรรมของคณะเทศบาลเขมราฐที่จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 60 การศึกษาดูงานที่จังหวัดน่านเพื่อนำมาจัดการมิติใหม่ของการท่องเที่ยวที่เขมราฐ

จากการสัมภาษณ์ ธนบูรณ์ชัย อร่ามเรือง พบว่า

ทางนายกเทศมนตรีเมืองเขมราฐ นางลัดดา เจษฎาพานิชย์และผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเขมราฐานี้ มีการนำคณะไปศึกษาดูงานในต่างพื้นที่ทางวัฒนธรรมตามโครงการ วัฒนธรรม จากอีสานสู่เหนือ ทางคณะได้เข้าร่วมศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่จังหวัดน่าน โดยมีทางคณะจากเทศบาลน่าน ให้การต้อนรับ ศึกษาดูงานทางวัฒนธรรมและพูดคุยปัญหาและหนทางในการเตรียมการพัฒนาต่อยอดถนนสายวัฒนธรรม ถนนคนเดินเขมราฐ เพื่อชักชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามา สัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมกับอำเภอเขมราฐ (ธนบูรณ์ชัย อร่ามเรือง, 2560: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ สุนทร นามนนท์ พบว่า

ที่ถนนคนเดินเขมรารัฐกิจกรรมการตักบาตรข้าวเหนียวในตอนเช้าที่มีเอกลักษณ์น่าค้นหา บวกกับเสน่ห์ของกลิ่นไอวัฒนธรรมพ่อแม่แม่เฒ่าที่จะออกมาใส่บาตร ทำให้เห็นถึงบรรยากาศของความอบอุ่นในสถานที่แห่งนี้ โดยผู้วิจัยเห็นควรเสนอในเรื่องจุดบริการหรือร้านค้าในช่วงเช้า ซึ่งหากไม่มีกิจกรรมแล้ว นักท่องเที่ยวจะหาร้านค้าบริการอาหารเช้าใส่บาตรได้ยาก แต่ก็ควรจัดร้านขายอาหารที่สามารถนำมาใส่บาตรได้เลยให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว และเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมให้กับอำเภอเขมรารัฐธานีอีกด้วย (สุนทร นามนนท์, 2560: สัมภาษณ์)

3.5.3 การแสดงพื้นเมือง

ในตลาดถนนคนเดินเขมรารัฐจะมีเวทีการแสดงพื้นเมือง และการแสดงหมอลำดนตรีโปงลางอีสานในเวทีกลาง และตามพื้นที่ถนนในตลาดนัดถนนคนเดินยามค่ำคืนที่เขมรารัฐ

ภาพประกอบ 61 การแสดงพื้นเมืองในถนนคนเดินเขมรารัฐ

พหุ ประถม ศึกษาศาสตร์

ภาพประกอบ 62 นักเรียนและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิตร่วมฟ้อนรำถวายรัชกาลที่ 9

จากการสัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ศุภโชคสกุล พบว่า

การแสดงและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากฟ้อนรำ ถือเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ของเยาวชนรุ่นพี่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรังสิตและรุ่นน้องเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีหัวใจรักในการแสดงออกของศิลปวัฒนธรรม การร้อง การรำ และการเล่นดนตรีพื้นบ้าน เป็นอีกหนึ่งจุดเด่นของถนนคนเดินเขมรราชูที่หาได้ยาก เพราะเป็นการร่วมแสดงร่วมกันของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ร่วมสนุกสนานกับน้องๆโรงเรียนเขมรราชูพิทยาคม (อุบลรัตน์ ศุภโชคสกุล, 2560: สัมภาษณ์)

ส่วนเวทีการแสดงในถนนคนเดินเขมรราชูที่มีหมอลำเป็นหลัก ต่อด้วยแฟนซีโชว์ และอื่นๆ อีกหลายอย่างที่จะหมุนเวียนเปลี่ยนไปเรื่อยๆ สองข้างทางจากถนนธรรมดาเปลี่ยนเป็นที่นั่งกินกาแฟหรือข้าวเย็นแบบขันโตกอีสาน บริการด้วยเมนูอีสานอร่อย พร้อมกับการบรรเลงเพลงและการแสดงให้ดูตลอดเวลา ตรงกลางเป็นช่องว่างให้เดินแต่ปูด้วยพรมแดงสุดอลังการเหมือนว่าเราเป็นคนพิเศษที่จะได้รับการต้อนรับขับสู้แบบเต็มพิกัดของชาวเขมรราชูเลยทีเดียว

สรุปการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในอำเภอเขมรราชู จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนอำเภอเขมรราชู ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมรราชู จึงกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมรราชูที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการและผ่านการเห็นชอบของทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายแล้ว ดังนี้

1. ชื่อรูปแบบ “การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี”
2. ลักษณะรูปแบบ รูปแบบนี้ เป็นรูปแบบวิธีการ (Semantic Model) เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมรราชู

มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (เทศบาลตำบลเขมรราช, 2558)

- 2.1 เป็นรูปแบบวิธีการจัดการที่พัฒนาขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของทั้งผู้รู้ด้านการท่องเที่ยวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่
 - 2.2 เป็นรูปแบบการจัดการกลางที่ใช้ได้กับทุกลักษณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล
 - 2.3 เป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทุกองค์ประกอบครอบคลุมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยว
 - 2.4 เป็นรูปแบบที่มีลักษณะยืดหยุ่น ปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น
3. องค์ประกอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเขมรราชนี้เป็นแบบวิธีการ 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ ที่เป็นจุดหมายหรือความสำเร็จของการดำเนินการ แนวทางการพัฒนาที่เป็นยุทธศาสตร์และกลไกการพัฒนาที่บ่งบอกวิธีการจัดการและเงื่อนไขความสำเร็จที่เป็นปัจจัยเสี่ยงของการพัฒนา

รายละเอียดของการจัดการท่องเที่ยว

1. วิสัยทัศน์ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเขมรราช เป็นผู้นำในการจัดส่งเสริมและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”

2. เป้าประสงค์

2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอเขมรราชท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มีศักยภาพสูงเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สะดวกต่อการเข้าถึงและมีการจัดการที่ดี

2.2 ธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมรราช เป็นธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการจัดและการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่หลากหลาย สร้างรายได้ให้ท้องถิ่นควบคู่กับการอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมรราช บริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและดำเนินการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พูน ปณ ทิโต ชีเว

3. แนวทางการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมใน 3 แนวทางสำคัญ ดังนี้

การขับเคลื่อน

1. จัดโครงสร้างและระบบงานส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว
2. จัดการครบวงจรคุณภาพ PDCA
3. สร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

เงื่อนไขความสำเร็จ

1. ผู้เกี่ยวข้องได้รู้ผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม
2. บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและพอเพียง
3. ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
 - 3.1 การเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในทุกด้าน โดยดำเนินการดังนี้
 - 3.1.1 สำรวจและจัดระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.1.2 วางแผนแม่บทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จัดให้มีการประชาพิจารณ์แผน ส่งเสริมการนำแผนสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนพร้อมกับติดตามประเมินผลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
 - 3.1.3 จัดให้มีคณะกรรมการร่วมในการพัฒนาในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ทั้งการสร้างสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยว
 - 3.1.4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ พัฒนาและการรักษาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว
 - 3.1.5 สร้างมูลเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
 - 3.1.6 ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงรุก โดยการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม
 - 3.2 การสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยดำเนินการดังนี้
 - 3.2.1 สำรวจและจัดระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.2.2 วางแผนแม่บทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จัดให้มีการประชาพิจารณ์แผน ส่งเสริมการนำแผนสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนพร้อมกับติดตามประเมินผลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
 - 3.2.3 พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้มีคณะกรรมการร่วมในการพัฒนาในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ทั้งการสร้างสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยว
 - 3.2.4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ พัฒนาและการรักษาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว
 - 3.2.5 สร้างมูลเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.2.6 ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงรุก โดยการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม

3.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการดังนี้

3.3.1 สำรวจและจัดระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3.2 วางแผนแม่บทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จัดให้มีการประชาสัมพันธ์แผน ส่งเสริมการนำแผนสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนพร้อมทั้งติดตามประเมินผลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

3.3.3 พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้มีคณะกรรมการร่วมในการพัฒนาในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ทั้งการสร้างสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยว

3.3.4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ พัฒนาและการรักษาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว

3.3.5 สร้างมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.3.4 ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงรุก โดยการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม

4. กลไกการพัฒนา

4.1 การจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 จัดโครงสร้างและระบบงานการส่งเสริมการท่องเที่ยวกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยว กำหนดและพัฒนาทีมงานการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งสร้างค่านิยมสร้างสรรค์เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

4.1.2 บริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมครบวงจรคุณภาพ โดยจัดให้มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยว จัดตั้งและจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยว และดำเนินการปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

พหุ ประ โท ชีวะ

4.1.3 สร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ดำเนินการและส่งเสริม
การดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4.2 เจือจางความสำเร็จ

4.2.1 ประชาชนในพื้นที่และผู้เกี่ยวข้องรับรู้ มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จาก
การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียม

4.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง

4.2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่
รวมทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องตามแผนที่
ทางการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น

จากการศึกษา การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัด
อุบลราชธานี พบว่า การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
สามารถเขียนแผนภูมิผังภาพประกอบ 63 (ในหน้า 176) โดยสรุปได้ว่า

แนวทางการพัฒนาตามแผนจะต้องมีการดำเนินการตามกรอบการพัฒนา คือ

ด้านศิลปะ/จิตรกรรม ในการจัดการพื้นที่รับผิดชอบ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่
วัฒนธรรมอำเภอเขมรราชู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเขมรราชู

ด้านอาหาร ในการจัดการพื้นที่รับผิดชอบหน่วยงานรับผิดชอบได้แก่ ชมรม
ผู้ประกอบการร้านอาหาร กลุ่มอาชีพ/เครือข่ายร้านค้าชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

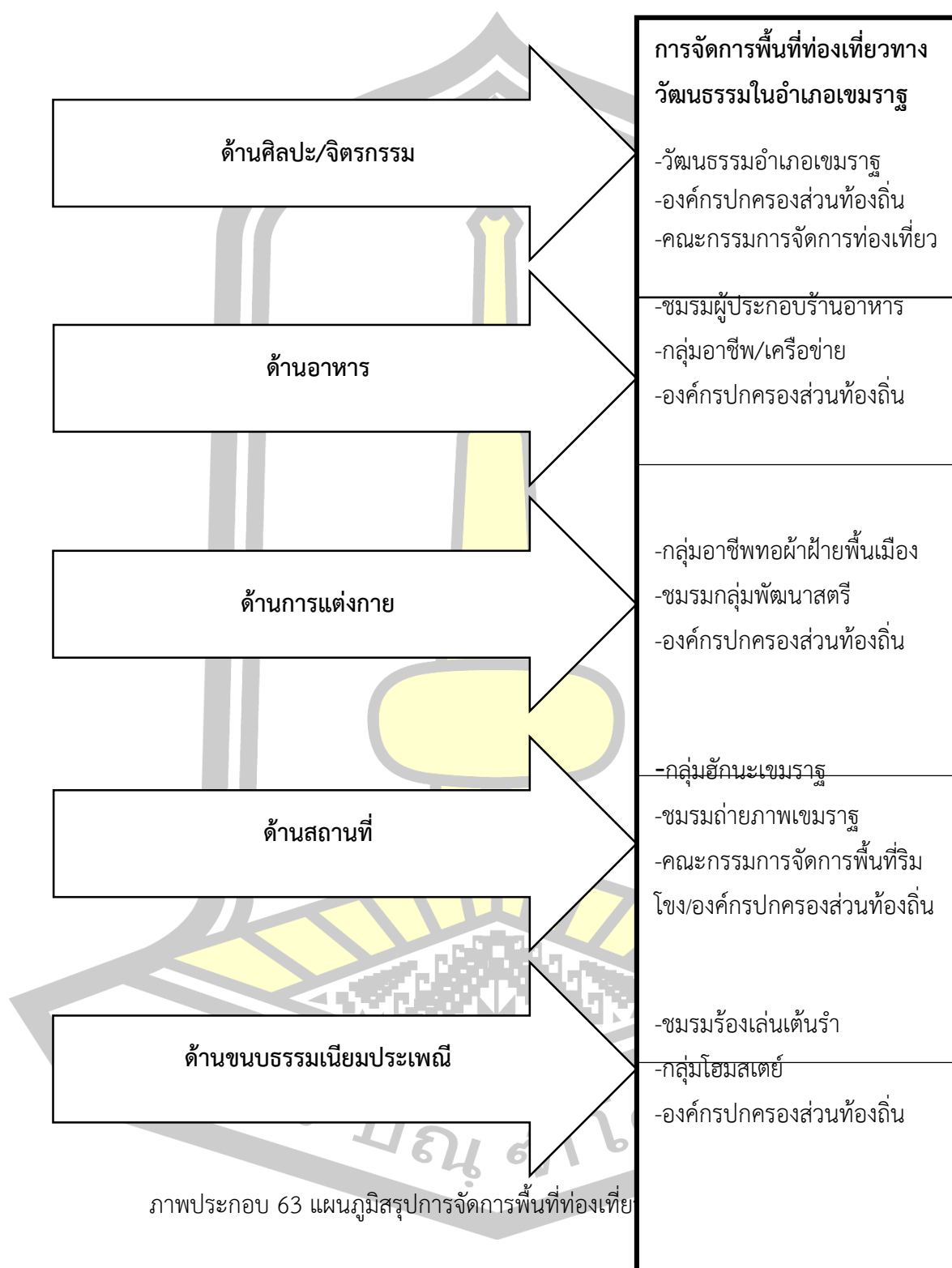
ด้านการแต่งกาย ในการจัดการพื้นที่รับผิดชอบหน่วยงานรับผิดชอบได้แก่
กลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง ชมรมกลุ่มพัฒนาสตรี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านสถานที่ ในการจัดการพื้นที่รับผิดชอบหน่วยงานรับผิดชอบได้แก่ กลุ่มฮักนะ
เขมรราชู ชมรมถ่ายภาพเขมรราชู และคณะกรรมการจัดการพื้นที่ริมโขง/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ในการจัดการพื้นที่รับผิดชอบหน่วยงานรับผิดชอบ
ได้แก่ ชมรมร้องเล่นเต้นรำ กลุ่มโฮมสเตย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พหุ อนุ ทิ โด ชี เว

แผนภูมิรูปแบบการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ

ภาพประกอบ 63 แผนภูมิสรุปการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ สามารถสรุปขั้นตอน และผลการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี

สรุปผล

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อำเภอกเขมรรัฐ เดิมมีฐานะเป็นเมือง และเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อเมืองอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ เพราะเป็นเมืองที่เทียบได้กับหัวเมืองเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร มีได้ขึ้นกับเมืองอุบลราชธานีเช่นเมืองอื่นๆ และ เมืองเขมรรัฐ ยังมีเมืองขึ้นอีกหลายเมือง เช่น เมืองอำนาจเจริญ เมืองคำเขื่อนแก้ว โดยอำเภอกเขมรรัฐ เป็นอำเภอกชายแดน อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี มีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ระยะห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 750 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 123 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 526.75 ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขต ดังนี้ ทิศเหนือ จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขง บริเวณตรงข้ามเมืองสองคอนแขวงสะหวันเขต ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นแนวยาวตามลำน้ำโขง ทิศตะวันออก จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณตรงข้ามเมืองคอนพะเพ็ง แขวงสาละวัน ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอนาตาล และอำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบุพราวงศา และอำเภอลำดวน จังหวัดอำนาจเจริญ เมืองเขมรรัฐ ปรากฏเอกสารที่เป็นหลักฐานว่าในปี พ.ศ. 2357 ซึ่งเป็นปีเดียวกับพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าตั้งเมืองยโสธรขึ้น อุปฮาด (กำ) ซึ่งเป็นอุปฮาด

เมืองอุบลราชธานี ไม่พอใจที่ทำราชการกับพระพรหมราชวงศา (ท้าวทิดพรหม) เจ้าเมืองอุบลราชธานี คนที่ 2 จึงอพยพไพร่พลไปหาทำเลที่เหมาะสมตั้งเมืองขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการสนองพระบรมราโชบาย ในการตั้งเมืองขึ้นใหม่ในช่วงระยะเวลานั้นๆ ในที่สุดพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านโคกกงพะเนียง ขึ้นเป็นเมืองเขมรราชธานีขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร โดยเทศบาลและประเพณี ที่สำคัญของอำเภอเขมรราชธานีได้แก่ 1) แข่งเรือยาวประเพณีสองฝั่งโขง ไทย-ลาว ลำน้ำโขง หน้าเทศบาลเขมรราชธานี เดือนตุลาคมของทุกปี 2) กิจกรรมถนนคนเดินอำเภอเขมรราชธานี ทุกวันเสาร์ที่ 2 และวันเสาร์ที่ 4 ของเดือน 3) ประเพณีสงกรานต์ แก่งช้างหมอบ เทศบาลตำบล เทพวงศา 13-15 เมษายน และ 4) ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เทศบาลเขมรราชธานี ในเดือนกรกฎาคม

สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว อำเภอเขมรราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว อำเภอเขมรราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผนวกกับผลจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและ ปัญหาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว อำเภอเขมรราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

1.1 ศิลปกรรม

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอเขมรราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับศิลปกรรม ได้แก่

1.1.1 ศาสนสถานและศาสนวัตถุ

วัดอุ้มบุญ วัดพระเจ้าใหญ่อุ้มบุญตั้งเป็นวัดมาเป็นเวลานานมากกว่า 60 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2514 สมัยพระอธิการลี หรือพระครูโกวิทเขมคุณเป็นเจ้าอาวาส และเป็นเจ้าคณะตำบล ในสมัยนั้นได้มีการประชุมพิจารณาที่จะสร้างวิหารพระเจ้าใหญ่อุ้มบุญขึ้นใหม่ โดยมีพระครูวรกิจโกวิท เจ้าคณะอำเภอเขมรราชธานี เป็นประธาน ที่ประชุมมีความเห็นพร้อมให้สร้างขึ้นซึ่งมีขนาดกว้าง 12 เมตร ยาว 21 เมตร หลังปัจจุบันโดยมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคและงบประมาณในการจัดงานบุญประจำปี และงบประมาณบางส่วนทางราชการได้สนับสนุนอุดหนุนจนแล้วเสร็จ สิ้นค่าก่อสร้างประมาณล้านเศษ เมื่อปี พ.ศ. 2528 ได้ทำการรื้ออุโมงค์หลังเก่าออก แล้วเปลี่ยนเป็นรูปฉัตรครอบองค์พระไว้และยกแทนใหม่ค่าก่อสร้างในครั้งนั้น จำนวน 15,000 บาท

วัดอุ้มบุญ วัดพระเจ้าใหญ่อุ้มบุญ ตั้งเป็นวัดมาเป็นเวลานานมากกว่า 60 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2514 สมัยพระอธิการลี หรือพระครูโกวิทเขมคุณเป็นเจ้าอาวาส และเป็นเจ้าคณะตำบล ในสมัยนั้นได้มีการประชุมพิจารณาที่จะสร้างวิหารพระเจ้าใหญ่อุ้มบุญขึ้นใหม่ โดยมีพระครูวรกิจโกวิท เจ้าคณะอำเภอเขมรราชธานี เป็นประธาน ที่ประชุมมีความเห็นพร้อมให้สร้างขึ้นซึ่งมีขนาดกว้าง 12 เมตร ยาว 21 เมตร

วัดโพธิ์ เป็นวัดสังกัดมหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2516 ตามประวัติที่เล่าสืบต่อกันมาได้ความว่า วัดโพธิ์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2331 โดยแม่ชี (แม่ขาว) ได้หนีภัยสงคราม นำผู้คนอพยพลงมาจากเวียงจันทน์ พร้อมด้วยลูกหลานญาติโยมลงมาตามลำน้ำโขง มายึดชัยภูมิแห่งนี้ตั้งหมู่บ้านและวัดขึ้นในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี ปุชนิย่วัตถุที่สำคัญ ได้แก่ พระเจ้าใหญ่องค์แสน เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 1.09 เมตร สูงรวมเกตุ

1.59 เมตร สร้างด้วยอิฐโบราณ ถัดด้วยน้ำเกสรดอกไม้ผสมน้ำเปลือกไม้ ตามภูมิปัญญาของคนสมัยโบราณ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวเขมรราชมาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

วัดบุงชี้เหล็ก มีประวัติวัดบุงชี้เหล็กที่มีการบันทึกไว้ เป็นสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 7 ไร่ หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน คือ น.ส.3 อาคารเสนาสนะประกอบด้วยมหาวิหารและอุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2547 หอเจ้าแม่กวนอิม สร้างปี 2548 เจดีย์ศรีอริยะเมตตริย์ ปูชนียวัตถุมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย จำนวน 56 องค์ เป็นพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นเรียงกันอย่างสวยงาม

วัดชัยภูมิการาม หรือวัดกลางเขมรราช ตั้งอยู่ในเทศบาลตำบลเขมรราช ตามคำบอกเล่าสร้างมาแล้วกว่า 200 ปี ความสำคัญของวัดนี้คือ แต่ก่อนเป็นที่อยู่ของเจ้าเมืองฝ่ายพระที่ปกครองในเขตปัจฉิม คือเมืองอุบล (หัวเมืองทางปัจฉิม) ตั้งแต่ชานุมาน ดอนตาล เขมรราช โขงเจียม ศรีเมืองใหม่

1.1.2 พระพุทธรูป

พระเจ้าใหญ่องค์แสน เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 1.09 เมตร สูงรวมเกตุ 1.59 เมตร สร้างด้วยอิฐโบราณ ถัดด้วยน้ำเกสรดอกไม้ผสมน้ำเปลือกไม้ ตามภูมิปัญญาของคนสมัยโบราณ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวเขมรราชมาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน และเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ที่สุดองค์หนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี

พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยอิฐผสมปูนขาว ขนาดหน้าตักกว้าง 2.90 เมตร สูง 4.36 เมตร มีอายุเก่าแก่ และเป็นทีไครพนับถือ ของประชาชนไทยและลาว ปัจจุบัน ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระโต บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

พระเจ้าใหญ่องค์หมื่นวัดอุบลมุง เป็นพระพุทธรูปนาคปรก ประดิษฐานในอุบ ที่ก่ออิฐถือปูนโบราณที่มีลักษณะพิเศษ สันนิษฐานเบื้องต้นน่าจะร่วมยุคเมื่อสร้างพระธาตุพนม พระเจ้าใหญ่องค์มุน (พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น) เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏแน่ชัด แรกพบเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมานี้เอง

1.1.3 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดชัยภูมิการาม เรื่องพุทธประวัติ

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดบุงชี้เหล็กเรื่อง เวสสันดรชาดก

1.2 ขนมอาหารพื้นบ้าน

ขนมดอกบัว ขนมพื้นเมืองเก่าแก่ของชาวเขมรราชซึ่งมีมาช้านานตั้งแต่โบราณ ชาวจืหาไข่ ทำจากข้าวเหนียวย่างทาไข่ไก่ย่างจนสุกนิยมนทานกันช่วงหน้าหนาว ห่อหมกอีสาน ทำจากปริกกล้วยผสมกับไก่พื้นเมือง หรือผสมหมู ปลาแล้วแต่ใจชอบ กล้วยตาก จากการศึกษาพบว่า กล้วยตากเขมรราชกล้วยตากรสดี ที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอเขมรราชแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และความเป็นมาของกล้วยตาก และในปัจจุบัน จำนวนครัวเรือนที่ทำกล้วยตากเป็นอาชีพหลักลดจำนวนลงและคนที่ทำกล้วยตากเป็นอาชีพหลักนั้นก็จะป็นรุ่นคนยัยที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

มะขามหวาน จากการศึกษาพบว่า มะขามเป็นเขมรราชูจะเป็นมะขามหวานพันธุ์
ครูอินทร์ และพันธุ์พระโรจน์

1.3 หัตถกรรมผ้า

การหมักผ้า จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู
จังหวัดอุบลราชธานี ได้ร่วมกันตั้งกลุ่มหมักผ้าด้วยสมุนไพรโบราณ ออกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว
และผู้ที่ยินยอมผ้าพื้นเมืองของอำเภอเขมรราชู

1.4 ด้านสถานที่

1.4.1 ถนนคนเดินเขมรราชู

เป็นตลาดถนนคนเดินของเมืองเขมรราชูธานี ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรก ด้วยกลุ่ม
อัยการเขมรราชูและผู้บริหารเทศบาลตำบลเขมรราชู โดยนายกเทศมนตรีตำบลเขมรราชู มีแนวความคิดที่
จะพัฒนาบ้านเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจ ที่เคยคึกคักในอดีต ให้กลับมามีชีวิตชีวา
อีกครั้งในบรรยากาศย้อนยุค

1.4.2 สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ

1.4.2.1 หาดทรายสูง ในอดีต แม่น้ำโขงที่ไหลเลาะริมตะเข็บแดนไทยใน
หลายๆ จุด ยามหน้าแล้งสายน้ำจะลดต่ำลงมาก แนวแก่งหิน โขดหินใต้น้ำ รวมไปถึงแนวสันดอน
สันดิน สันทราย ก็จะพากันโผล่ขึ้นมาเต็มไปหมด หาดทรายสูง เป็นหาดทรายน้ำจืด ตั้งอยู่บนโค้ง
ลำน้ำโขง

1.4.2.2 แก่งช้างหมอบ สถานที่อันน่าหลงใหลนี้อยู่ใกล้ๆกับวัดอุบลมุงพระเจ้า
ใหญ่องค์หิน เป็นแก่งน้ำสับโขดหิน และต้น แสงซุม ที่เกิดจากธรรมชาติ โดยเฉพาะช่วงเวลา
น้ำลดก็จะได้เป็นโขดหินอย่างสวยงาม และเป็นอีกหนึ่งจุดที่นักท่องเที่ยวชอบมาถ่ายรูป

1.4.2.3 ภู่อ่าง หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอำเภอเขมรราชูที่
ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของบ้านหลักเขต หมู่ที่ 9 ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
ซึ่งในทุกๆ ช่วงหน้าฝน คือ ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม - ต้นเดือนตุลาคม

1.4.3 ที่พักโฮมสเตย์

จากการศึกษาพบว่า ที่เขมรราชูจะมีสถานที่พักประเภท โรงแรม รีสอร์ท
และโฮมสเตย์ สำหรับที่จะท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยว โดยใช้ธรรมชาติแล้วก็จะไปพักที่โฮมสเตย์ได้ เรามี
โฮมสเตย์ในหลายหลังมากเพราะฉะนั้นในแต่ละวันเราสามารถรองรับได้ไม่น้อยกว่า 400 ห้องหรือ
ถ้าจะมากก็ไม่ต่ำกว่า 1000 คนต่อวัน

1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณี

1.5.1 งานประเพณีแห่เทียนพรรษา

งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอำเภอ
เขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลา
ยาวนาน

1.5.2 ประเพณีการแข่งขันเรือยาวมิตรภาพไทย-ลาว

เป็นประเพณีที่จัดขึ้นตลอดทุกปีเพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของสองฝั่งโขง
ระหว่างบ้านพี่เมืองน้องไทย-ลาว ในช่วงเทศกาลออกพรรษาการจัดงานแข่งเรือนานาชาติไทย-ลาว

มีจุดประสงค์ใช้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ

2. ปัญหาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหาดังนี้

ด้านศิลปกรรม

จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวยังขาดการจัดระเบียบ และการรักษาความสะอาดภายในบริเวณวัด ขาดการเอาใจใส่ และขาดการบูรณซ่อมแซมจากชุมชนท้องถิ่นอย่างมาก

ท่องเที่ยว

เกินไป

นักท่องเที่ยวมากนัก

อาหาร

1. ปัญหาอาหารไม่มีการจำหน่าย และขาดมาตรฐานทั้งในชุมชนหรือแหล่ง
2. ปัญหาช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของของฝากประเภทอาหารมักมีราคาแพง
3. ปัญหาบรรจุภัณฑ์ของอาหารไม่ดึงดูดต่อการซื้อเป็นของฝากจาก

เที่ยว แต่ในกรณีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นกลุ่ม เป็นคณะจะมองว่าขาดคุณภาพ

การแต่งกาย

จากการศึกษาพบว่า ชาวเขมราฐนิยมแต่งกายผ้าฝ้ายแต่การออกแบบเสื้อผ้าฝ้ายที่ผลิตยังไม่สามารถดึงดูดบรรดาผู้มาเที่ยวได้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐาน

สถานที่

จากการศึกษา พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอเขมราฐ ได้แก่

1. ปัญหาการบริหารข้อมูลท่องเที่ยว ด้านการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว ไม่มีการรณรงค์ส่งเสริมการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่า ข้อมูลสารสนเทศไม่ครบและไม่ทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง ไม่มีป้ายและแผนผังการท่องเที่ยว ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนไม่ป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจนตามรายทางไปจนถึงแหล่งท่องเที่ยว
2. ปัญหากิจกรรมของการท่องเที่ยว ขาดการประสานงานกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชนหมู่บ้านเพื่อสร้างความสามัคคีโดยผ่านการจัดกิจกรรมประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ และไม่มีกิจกรรมในการเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในโอกาสข้างหน้า
3. ปัญหาด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน
4. ปัญหาเรื่องการคมนาคม การเดินทางจากที่พักไปยังชุมชน แหล่งท่องเที่ยว เช่น ไม่มีรถประจำทาง มีรถบริการไม่เพียงพอ บริการเฉพาะเวลา เป็นต้น

ส่วนสถานที่พัก พบว่า มีปัญหาความสะดวกสบายในการเดินทางยังไม่ค่อย
เอื้ออำนวยมากนักกับนักท่องเที่ยว เพราะรถ หรือยานพาหนะจะมีการจำกัดช่วงเวลาเดินทาง
โดยเฉพาะกลางคืน

ส่วนที่พักเฉพาะของเอกชนในอุรุมแม่น้ำโขงในตัวอำเภอที่เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวและในตัวเมืองตามระยะทางประมาณไม่เกิน 4 กิโลเมตร เช่น โรงแรม รีสอร์ท และ
โฮมสเตย์เป็นสถานที่พักส่วนน้อย

ขนบธรรมเนียมประเพณี

1. ปัญหาการจัดเทศกาลและประเพณี ที่ขาดการวางแผนในเรื่องต่างๆ และ
ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานในชุมชน และหน่วยงานมักปิดความรับผิดชอบในเรื่อง
การทำงานร่วมกัน
2. ปัญหาการจัดเทศกาลและประเพณี มักจะจัดเฉพาะช่วง หรือฤดูการ
ท่องเที่ยว เลยทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลและประเพณีขาดความต่อเนื่องบ้าง

3. ปัญหาถนนเส้นทางรอบเมืองเขมราฐ จะพบปัญหาคือจุดบริการหรือร้านค้าที่จำหน่ายของเพื่อที่จะนำมาใส่บาตร ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปซื้อได้ที่เดียวคือในตลาดเช้า สำหรับของที่จะใส่บาตร

3. ผลการศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมเมืองเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษา พบว่า

3.1 ด้านศิลปกรรม

จากการศึกษาพบว่า มีการจัดการแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000 ปี ตำบลเจียด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาถึงโบราณวัตถุ ที่มีมากมายให้ได้ศึกษาดู ภายในจัดสถานที่ให้คล้ายกับได้มาดูบ้านเก่าและของเก่าๆ ซึ่งทำให้ดูเหมือนได้อยู่ในยุคสมัยนั้นจริงๆ แต่ถ้าไปเที่ยวในฤดูร้อน ที่นี้ก็จะมีร้อนเกินไป ควรจัดสรรพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศให้สามารถศึกษาหาความรู้ด้านในนั้นได้นานขึ้น

3.2 ด้านอาหาร

จากการศึกษาพบว่า มีการสร้างภาพลักษณ์และความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว และส่วนที่สำคัญซึ่งเป็นจุดดึงดูดกับนักท่องเที่ยวนั้นประกอบไปด้วยการจัดจำหน่ายสินค้า สินค้าประเภทอาหาร คาวหวาน ที่นำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นอาหารที่เป็นการปรุงแบบสดใหม่ ชนิดวันต่อวันโดยนำเสนอรูปแบบของอาหารท้องถิ่นที่ไม่อาจพบเห็นได้ตามร้านค้าไป โดยใช้วัตถุดิบภายในชุมชน

3.3 ด้านการแต่งกาย

จากการศึกษาพบว่า มีการจัดการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมือง และควรค่าที่จะสนับสนุนและส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยว และการจับจ่ายซื้อเป็นของฝาก ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยรังสิตจึงเข้ามามีบทบาทส่งเสริมการถ่ายทอดรูปแบบการแต่งกายผ้าพื้นเมืองไปยังสายตานักท่องเที่ยว ที่เดินทางมายังเขมราฐ โดยการประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนการจัดการจัดเดินแบบผ้าฝ้ายพื้นเมืองที่แปรรูปแล้ว เป็นต้น

3.4 ด้านสถานที่

จากการศึกษาด้านสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขมราฐ มีการจัดการด้วยการทำแผนที่ท่องเที่ยวบอกเส้นทางไปท่องเที่ยวยังที่ต่างๆ มีการประชุมระดมแนวคิดในการวางกรอบการพัฒนาในอนาคต และส่งเสริมการจัดให้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ ในพื้นที่ถนนคนเดินเขมราฐอีกด้วย

3.5 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

จากการศึกษาพบว่า มีการแสดงออกทางวัฒนธรรม เป็นการแสดงออกของสมาชิกภายในชุมชนและกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตที่มีการทำข้อตกลงกับอำเภอเขมราฐ อันเป็นการ

ส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมอันมีคุณค่าต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว ดังนั้นทางชุมชนควรจะมีมติในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มีความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกประทับใจและมีความสุขในการเดินทางเข้ามาหาประสบการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับทางชุมชนถนนคนเดินเขมรรัฐ

อภิปรายผล

การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี จากประเด็นนี้พบว่า

อำเภอเขมรรัฐ เดิมมีฐานะเป็นเมือง และเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อเมืองอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ เพราะเป็นเมืองที่เทียบได้กับหัวเมืองเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร มีได้ขึ้นกับเมืองอุบลราชธานีเช่นเมืองอื่นๆ และ เมืองเขมรรัฐ ยังมีเมืองขึ้นอีกหลายเมือง เช่น เมืองอำนาจเจริญ เมืองคำเขื่อนแก้ว โดยอำเภอเขมรรัฐ เป็นอำเภอชายแดน อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี มีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ระยะห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 750 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 123 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 526.75 ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขต ดังนี้ ทิศเหนือ จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขง บริเวณตรงข้ามเมืองสองคอนแขวงสะหวันเขต ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นแนวยาวตามลำน้ำโขง ทิศตะวันออก จรดแนวฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณตรงข้ามเมืองคอนพะเพ็ง โดยเทศบาลและประเพณี ที่สำคัญของอำเภอเขมรรัฐ ได้แก่

1) แข่งเรือยาวประเพณีสองฝั่งโขง ไทย-ลาว ลำน้ำโขง หน้าเทศบาลขมรรัฐ เดือนตุลาคมของทุกปี
 2) กิจกรรมถนนคนเดินอำเภอเขมรรัฐ ทุกวันเสาร์ที่ 2 และวันเสาร์ที่ 4 ของเดือน 3) ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เทศบาลเขมรรัฐ ในเดือนกรกฎาคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 9 ประการ (ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง, 2545)

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี จากประเด็นนี้ พบว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเขมรรัฐ มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ โดยสภาพปัจจุบันและปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวเขมรรัฐเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว ผลกระทบสินค้าพื้นเมือง เทศกาลประเพณี และที่พัก สอดคล้องกับ Richards, Greg (1995) ได้กล่าวไว้ถึงองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 8 ประการ เป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม The European Center for Traditional and Regional Cultures หรือ ECTARC

3. ผลการศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี จากประเด็นนี้ พบว่า

3.1 ด้านศิลปกรรม มีการจัดการแหล่งอารยธรรมโบราณ 2000 ปี ตำบลเจียด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาถึงโบราณวัตถุ ที่มีมากมายให้ได้ศึกษาดู ภายในจัดสถานที่ให้คล้ายกับได้มาดูบ้านเก่าและของเก่าๆ ซึ่งทำให้ดูเหมือนได้อยู่ในยุคสมัยนั้นจริงๆ แต่ถ้าไปเที่ยวในฤดูร้อน ที่นี่ก็จะแอบริ้นไปหน่อย ควรจัดสรรพัฒนาหรือเครื่องปรับอากาศให้สามารถศึกษาอยู่ในนั้นได้นาน

3.2 ด้านอาหาร มีการสร้างภาพลักษณ์และความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว และส่วนที่สำคัญซึ่งเป็นจุดดึงดูดกับนักท่องเที่ยวนั้นประกอบไปด้วยการจัดจำหน่ายสินค้า สินค้าประเภทอาหาร คาวหวาน ที่นำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นอาหารที่เป็นการปรุงแบบสดใหม่ ชนิดวันต่อวันโดยนำเสนอรูปแบบของอาหารท้องถิ่นที่ไม่อาจพบเห็นได้ตามร้านค้าไป โดยใช้วัตถุดิบภายในชุมชน

3.3 ด้านการแต่งกาย มีการจัดการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมือง และควรค่าที่จะสนับสนุนและส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยว และการจับจ่ายซื้อเป็นของฝาก ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยรังสิตจึงเข้ามามีบทบาทส่งเสริมการถ่ายทอดรูปแบบการแต่งกายผ้าพื้นเมืองไปยังสายตานักท่องเที่ยว ที่เดินทางมายังเขมรราชู โดยการประชาสัมพันธ์ การแถลงข่าวการจัดเดินแบบผ้าฝ้ายพื้นเมืองที่แปรรูปแล้ว เป็นต้น

3.4 ด้านสถานที่ มีแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขมรราชู มีการจัดการด้วยการทำแผนที่ท่องเที่ยวบอกเส้นทางไปท่องเที่ยวยังที่ต่างๆ มีการประชุมระดมแนวคิดในการวางกรอบการพัฒนาในอนาคต และส่งเสริมการจัดให้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ ในพื้นที่ถนนคนเดินเขมรราชูอีกด้วย

3.5 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี มีการแสดงออกทางวัฒนธรรม เป็นการแสดงออกของสมาชิกภายในชุมชนและกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตที่มีการทำข้อตกลงกับอำเภอเขมรราชู อันเป็นการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมอันมีคุณค่าต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว ดังนั้นทางชุมชนควรจะมีมติมั่นในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มีความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกประทับใจและมีความสุขในการเดินทางเข้ามาหาประสบการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวกับทางชุมชนถนนคนเดินเขมรราชู ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการของ Fayol 14 ประการ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2556) ยังเป็นหลักเกณฑ์ที่ได้ใช้ปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้ เพราะไม่ว่าเราจะยกเอากิจการใดก็ตามขึ้นมาแยกแยะดู ก็จะเห็นว่างานบริหารขององค์การเหล่านี้ มีการจัดแบ่งหน้าที่ของผู้บริหารไว้ใกล้เคียงกับหลักเกณฑ์ แต่ต่างจาก Taylor ใช้วิธีเริ่มพิจารณาจัดการมาจากระดับปฏิบัติการจากข้างล่าง และมุ่งสนใจพิจารณาในระดับงานที่เป็นงานปฏิบัติการที่ฐาน เช่นเดียวกับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540x) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไว้ว่าเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยว ที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าอำเภอเขมรราช เดิมมีฐานะเป็นเมือง และเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อเมืองอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ เพราะเป็นเมืองที่เทียบได้กับหัวเมืองเอกขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร กระทรวงวัฒนธรรมน่าจะได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมหัวเมืองเอกเขมรราชกับวัฒนธรรมเมืองหลวง กรุงเทพมหานคร

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเขมรราช มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ โดยสภาพปัจจุบันและปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวเขมรราชจะเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมือง เทศกาลประเพณี และที่พัก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรนำจะมีการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเขมรราชในด้านต่างๆด้วย

1.3 ผลการศึกษาการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมโบราณ มีการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ด้านอาหาร ส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นเมือง จัดทำแผนที่การเดินทางท่องเที่ยวและ ส่งเสริม สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ในอนาคตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำจะมีการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยเน้นให้มีความคงอยู่กับชุมชนตลอดไป

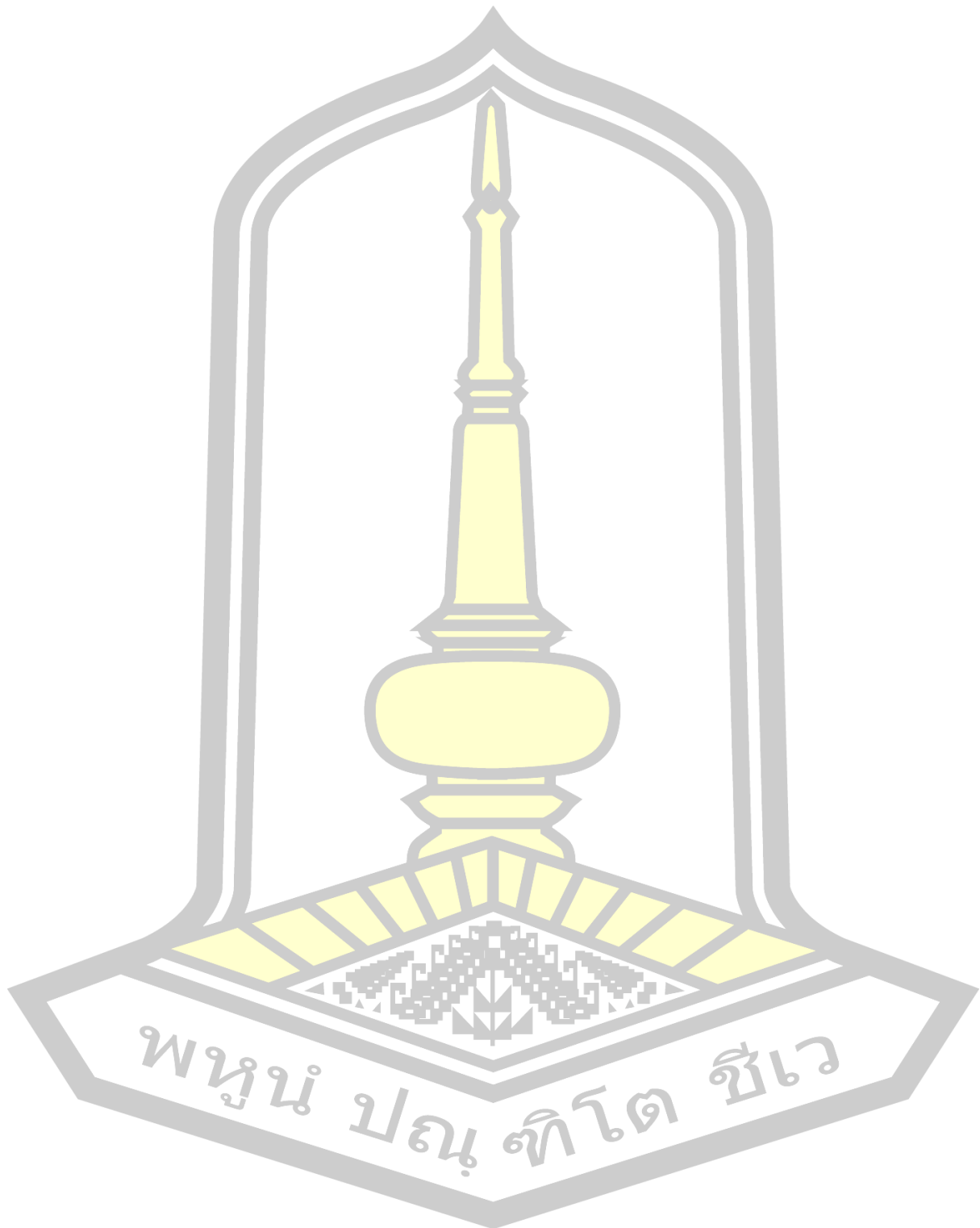
2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ชุมชนควรมีการศึกษา การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้าน จะทำให้เกิดรายได้ทางการท่องเที่ยวและรายได้ส่วนดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามมา

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่อง กิจกรรมทางการท่องเที่ยวในความหลากหลายของชุมชนที่มีอยู่เดิม ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวจะได้ความรู้ ความเป็นกันเองกับชาวบ้านในชุมชนแล้ว ยังจะได้รับ ความประทับใจจากกิจกรรมท่องเที่ยว อันเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างคนใน ชุมชนกับนักท่องเที่ยว

2.3 ควรมีการศึกษาการส่งเสริมให้คนในชุมชนเขมรราช มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนในบทบาทหน้าที่และการบริการทางการท่องเที่ยวที่ดี ที่ควบคู่กับการอนุรักษ์ อันทำให้การท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ตลอดไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

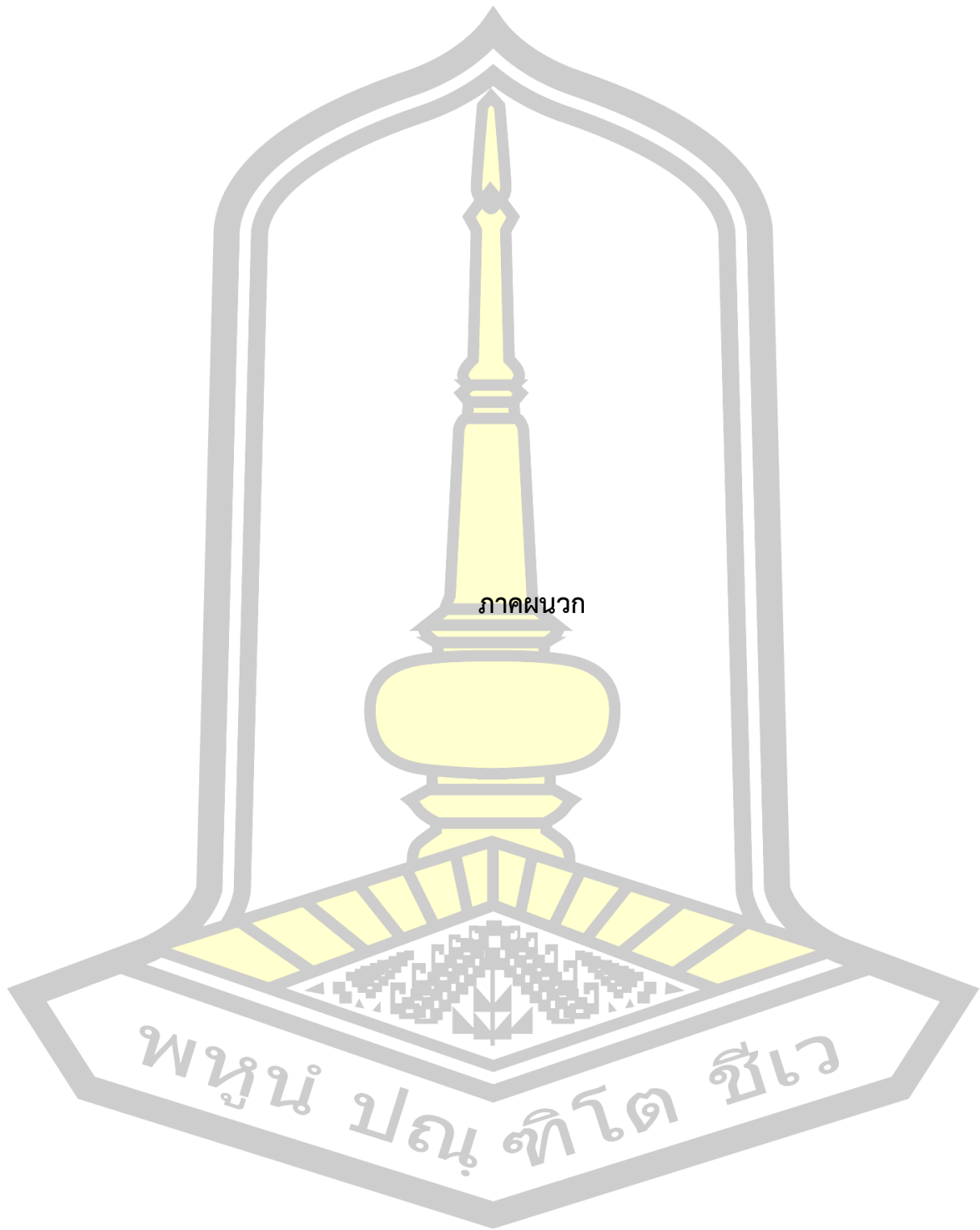
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2544). คู่มือการบริหารและจัดการ “การท่องเที่ยวเกษตร .” กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตรกรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กฤษดา ชูย์อารักษ์. (2552). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบล ลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไกรฤทธิ์ บุญเกียรติ. (2549). *การตลาดแบบบูรณาการของ Kellogg*. กรุงเทพฯ: ทรี ฟอชคอมมูนีเคชั่น.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2548). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิมฉลองครบรอบ 200 ปี เมืองเขมราชธานี. (2557). *200 ปี เขมราชธานี 2357-2557*. อุบลราชธานี: อำเภอเขมราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ. (2547). การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชยันต์ วรรณะภู่ติ. (2537). การกำหนดกรอบคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ. ใน คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540ก). การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540ข). แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชิสีกา วรรณจันทร์. (2559). การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2547). *ทุนสังคมและทุนวัฒนธรรมในระบบเศรษฐกิจ และการจัดการยุคใหม่*. พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ถนอม แก้วภักดี. (2554). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนิช เลิศชาญฤทธิ. (2552). การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นงนุช รุจิรังสีมันต์กุล. (2549). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยว:กรณีศึกษาอุทยาน แห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง*. ปัญหาพิเศษปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นำชัย ทนุผล. (2543). *การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นิภาพร หนูอักษร. (2548). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). *การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุญยสฤกษ์ อเนกสุข. (2558). *ยล เยี่ยม เยือน เหง้า: แนวคิดและ ทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ประกาศรี สวัสดิ์อำไพรักษ์. (2545). *การส่งเสริมการตลาด การขาย โดยพนักงานขาย*. [ออนไลน์].
ได้จาก: <https://www.google.co.th> [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2560].
- ประกาศ อิทนปสาธน์. (2546). *การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาหมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอ กุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ไพบ์แอนด์ไพบ์พริ้นติ้ง.
- ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัฐิติ และกิตติศักดิ์ ธรรมมาภรณ์พิลาศ. (2547). *โครงการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพฯ ชั้นในและบริเวณใกล้เคียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พจนา ชัชวาล. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วงจังหวัด กาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและ ธรรมชาติ.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พันธุ์ทิพย์ रामสุต. (2540). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิง.
- ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง. (2545). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่ง
ผาลาด อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด. (2555). การท่องเที่ยวไทยจากนโยบายสู่รากหญ้า (2nd ed.). เชียงใหม่: สถาบัน
ศึกษานโยบายสาธารณะ.
- ยุพดี เสตพรรณ. (2543). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. ปทุมธานี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยา
ลงกรณ์ ปทุมธานี.
- ยุพิน ศรีหรั่ง. (2549). การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จังหวัดหนองบัวลำภู.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัชพร จันทร์สว่าง. (2546). ความหมายของนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐศาสนศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราณี อีสัยกุล. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเอกสารการสอนชุดฝึกอบรมทางไกล
หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). หลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://lib.dtc.ac.th/article/tourism/0007.pdf> [สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2562].
- วรรณมา วงษ์มานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2556). แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการ. [ออนไลน์]. ได้จาก:
http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/49931299/chapter2.pdf
[สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2562].
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2560). วารสารเมืองโบราณ. วารสารเมืองโบราณ, 43(3), 5–14.
- ศิริพร ณ ถกลาง. (2559). *ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทาน พื้นบ้านคติชน
สร้างสรรค์สังคมร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2537). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สดใส สร้างไศรก และคณะ. (2546). โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบและแนวทางการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างยั่งยืนของ พื้นที่ป่าดงนาทาม อำเภอ โขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์, & และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2544). เทคโนโลยีสำหรับชนบท.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

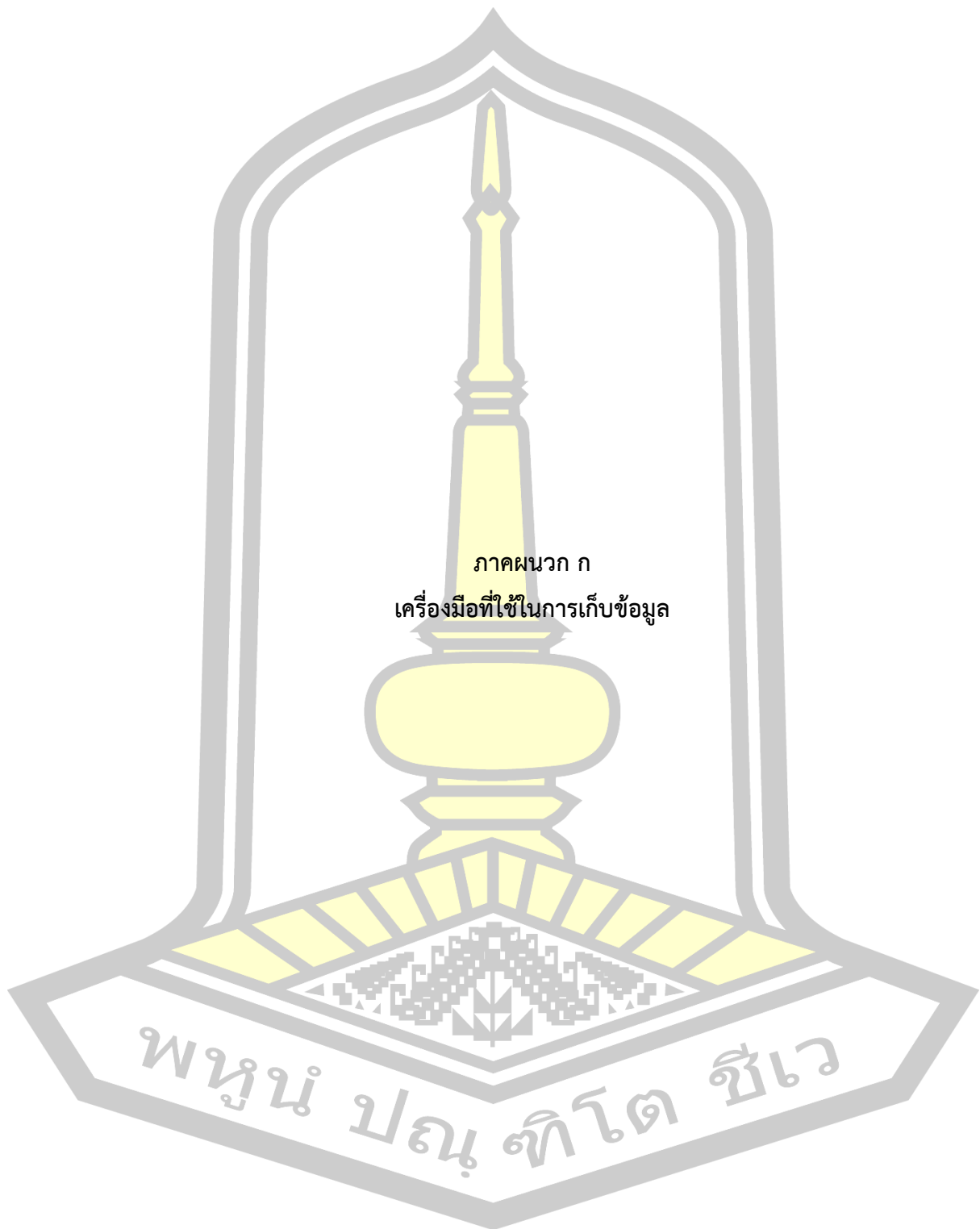
- สมภพ สายมา. (2552). การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชน บ้านศรีนาป่าน ตำบล
เรื่อง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การพัฒนากฎมั่งคั่งอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สมักร ณะเกิงสุข. (2546). สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว : ศึกษากรณี เกาะเสม็ด
ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ทิศทางพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุชาติ งามชัยภูมิ. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด
นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง.
การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุธีรัตน์ คชสวัสดิ์. (2549). การจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านห้วยอี จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุปัญญา ไชยชาญ. (2538). การบริหารการตลาด. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- อรุณรุ่ง บุญชนันตพงศ์. (2549). โครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพงานวิจัยและพัฒนาอาจารย์
ในการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย. กรุงเทพฯ.
- Boi, Paul Owusu. (2004). *Residents' Attitudes and Perceptions Toward National Parks
and Ecotourism Development in Ghana : The Case of Dome Community in the
Digya National Park*. Theses and Dissertations (Comprehensive).
- Casellas, Antonia P. (2003). The Barcelona Model? Agents, Policies and Planning
Dynamics in Tourism Development. *Dissertation Abstracts International*, 64(6),
2282-A.

- Coltman, M. M. (1989). *Tourism Marketing*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Edgardo, T. V. (1998). *People-Centered Sustainable Development*. (E. T. Valenuela, Ed.). Indonesia: People's Participation and Environmentally Sustainable Development, The Asian NGO Coalition for Agrarian Reform and Rural Development (ANGOC).
- Hurlbert, Diana H. (2003). Learning From Those Who Have Gone Before : Three Case Studies of Planning Strategie to Manage Tourism as Development in the Western United States. *Maters Abstracts International*, 41(2), 407–412.
- Liu, Abby Yi-chun. (2003). Human Resources Development and Planning for Tourism : Case Studies From PR China and Malaysia. *Dissertation Abstracts International*, 63(8), 2934–A.
- Lu, Shiau-Yun. (2006). Control Power, Tourism Development and Conservation : Planning an Island with a Traditional Culture. *Dissertation Abstracts International*, 67(4), 1561–A.
- McCarthy, E. Jerome & Perreault William D, Jr. (1990). *Basic Marketing* (10th ed.). Illinois: Ridchard D. Irwin,Inc.,
- Mitz, Robyn. (2007). A Community's Perspective on Tourism Development. *Maters Abstracts International*, 45(3), 1389–A.
- Richards, Greg. (1995). *Cultural Tourism in Europe*. n.p.: CABI, Wallingford.
- Sprecher, Dawn Marie. (2002). Making Democracy Work Civic Mekong River. *Dissertation Abstracts International*, 40(60), 1442.
- Stem, Caroline Jeanine. (2002). The Role of Local Development in Protected Area Management : A Comparative Case Study of Ecotourism in Costa Rica. *Dissertation Abstracts International*, 62(7), 3009–B.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. New York: CABI Publisher.
- Xie, Philip Feifan. (2004). Authenticating Cultural Tourism : FoDissertation Abstracts Internationalllk Villages in Hainam, China. *Dissertation Abstracts International*, 64(10), 3843–A.

ภาคผนวก

พหุณํ ปณฺ ทิโต ชีเว

แบบสำรวจเบื้องต้น

การวิจัยเรื่อง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

(สำหรับสำรวจพื้นที่ที่วิจัย)

1. วัน/เวลา/สถานที่.....

2. ข้อมูลพื้นฐาน

2.1 แหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน.....

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ.....

2.3 การเข้าถึงพื้นที่.....

2.4 ระยะทาง.....

2.5 ที่ตั้ง.....

3. ประวัติและความเป็นมา

.....

4. ปัญหาที่พบ

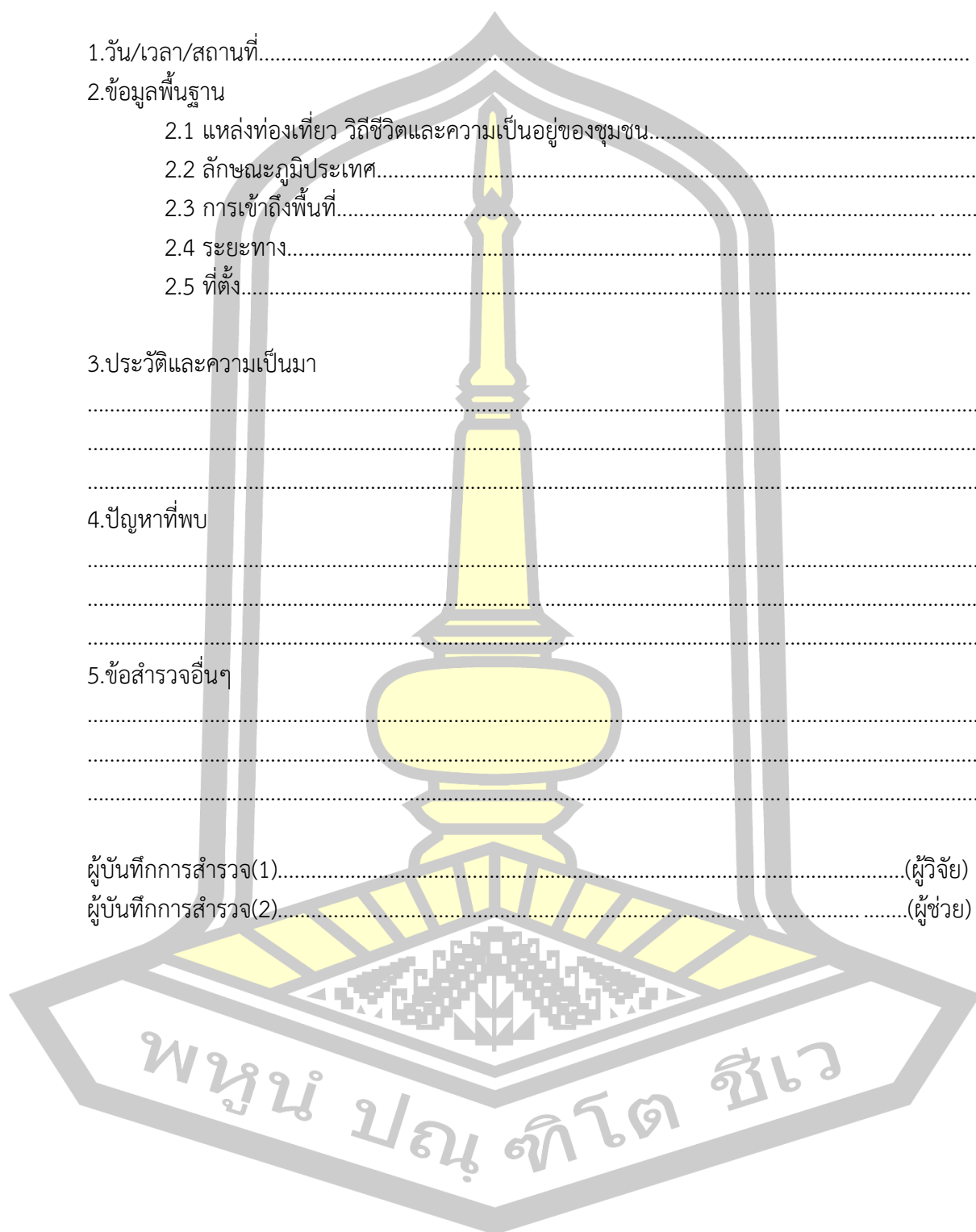
.....

5. ข้อสำรวจอื่นๆ

.....

ผู้บันทึกการสำรวจ(1)..... (ผู้วิจัย)

ผู้บันทึกการสำรวจ(2)..... (ผู้ช่วย)

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การวิจัยเรื่อง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

1. สังเกตเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหา ของพื้นที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

1.1 สภาพปัจจุบัน

สรุปประเด็นสำคัญ

1.2 สภาพปัญหา

สรุปประเด็นสำคัญ

2. กิจกรรมที่สังเกต

2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยว

2.2 ด้านความสามารถในการเข้าถึง

2.3 ความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

3. เครื่องมือประกอบการสังเกต (กล้องถ่ายรูป/เครื่องบันทึกเสียง/เครื่องถ่ายวิดีโอ/สมุดบันทึก)

ผู้สังเกต.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... (ที่สังเกต)

สถานที่ที่สังเกต.....

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาของพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี

1.ด้านสิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยว

1.1 มีสิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวหรือไม่
อย่างไร

1.2นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจหรือไม่ อย่างไร

1.3นักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

1.4นักท่องเที่ยวมองเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร

2.ด้านความสามารถในการเข้าถึง

2.1มีเส้นทางคมนาคมทางใดบ้างไปยังแหล่งท่องเที่ยว

2.2มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว หรือไม่ อย่างไร

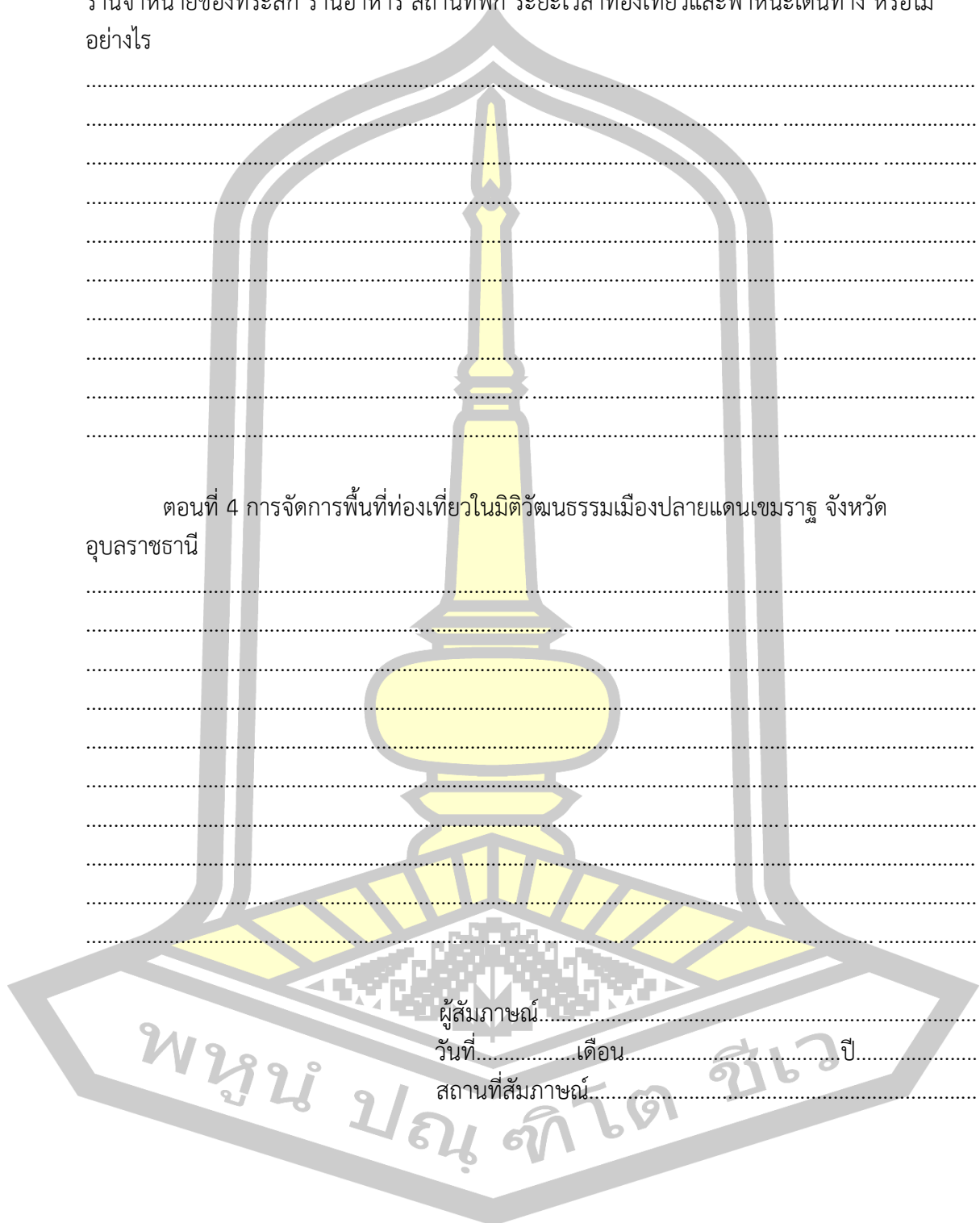
3.ด้านความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

3.1 มีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ยานพาหนะ ลานจอดรถ ระบบกำจัดขยะ ห้องน้ำ สุขา ระบบ
การสื่อสาร บริการนักท่องเที่ยว ความสะอาดรวดเร็วและปลอดภัย หรือไม่ อย่างไร

พหุบัน ปณ ทิโต ชีเว

3.2 มีสิ่งให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว เช่นสถานที่ท่องเที่ยว
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านอาหาร สถานที่พัก ระยะเวลาท่องเที่ยวและพาหนะเดินทาง หรือไม่
อย่างไร

ตอนที่ 4 การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรรัฐ จังหวัด
อุบลราชธานี

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

พูน ปณ ฑิต ชีเวปี

แบบสนทนากลุ่ม

การวิจัยเรื่อง การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
(สำหรับกลุ่มทั่วไป)

1. ชื่อ.....นามสกุล.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
2. ชื่อ.....นามสกุล.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
3. ชื่อ.....นามสกุล.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
4. ชื่อ.....นามสกุล.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
5. ชื่อ.....นามสกุล.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

จัดการสนทนากลุ่มวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
เริ่มเวลา.....สิ้นสุด.....สถานที่.....

หัวข้อในการสนทนา

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อ.เขมรราชู จ.อุบลราชธานี
 - 1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยว
 - 1.2 ด้านความสามารถในการเข้าถึง
 - 1.3 ด้านความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว
2. การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
 - 2.1 แนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว
 - 2.2 การมีส่วนร่วมและบทบาทหน้าที่ของชุมชน
 - 2.3 การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

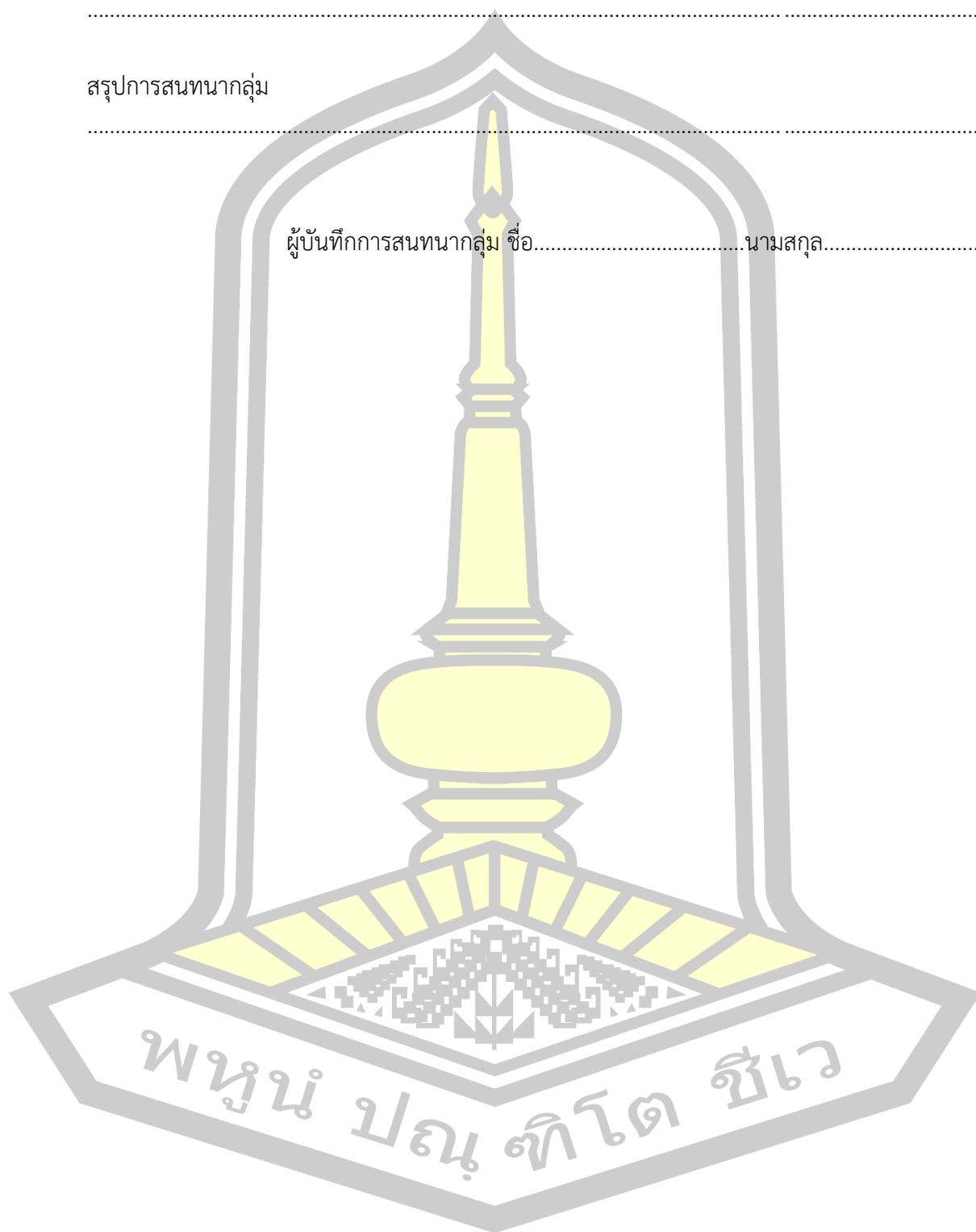
บันทึกรายละเอียด

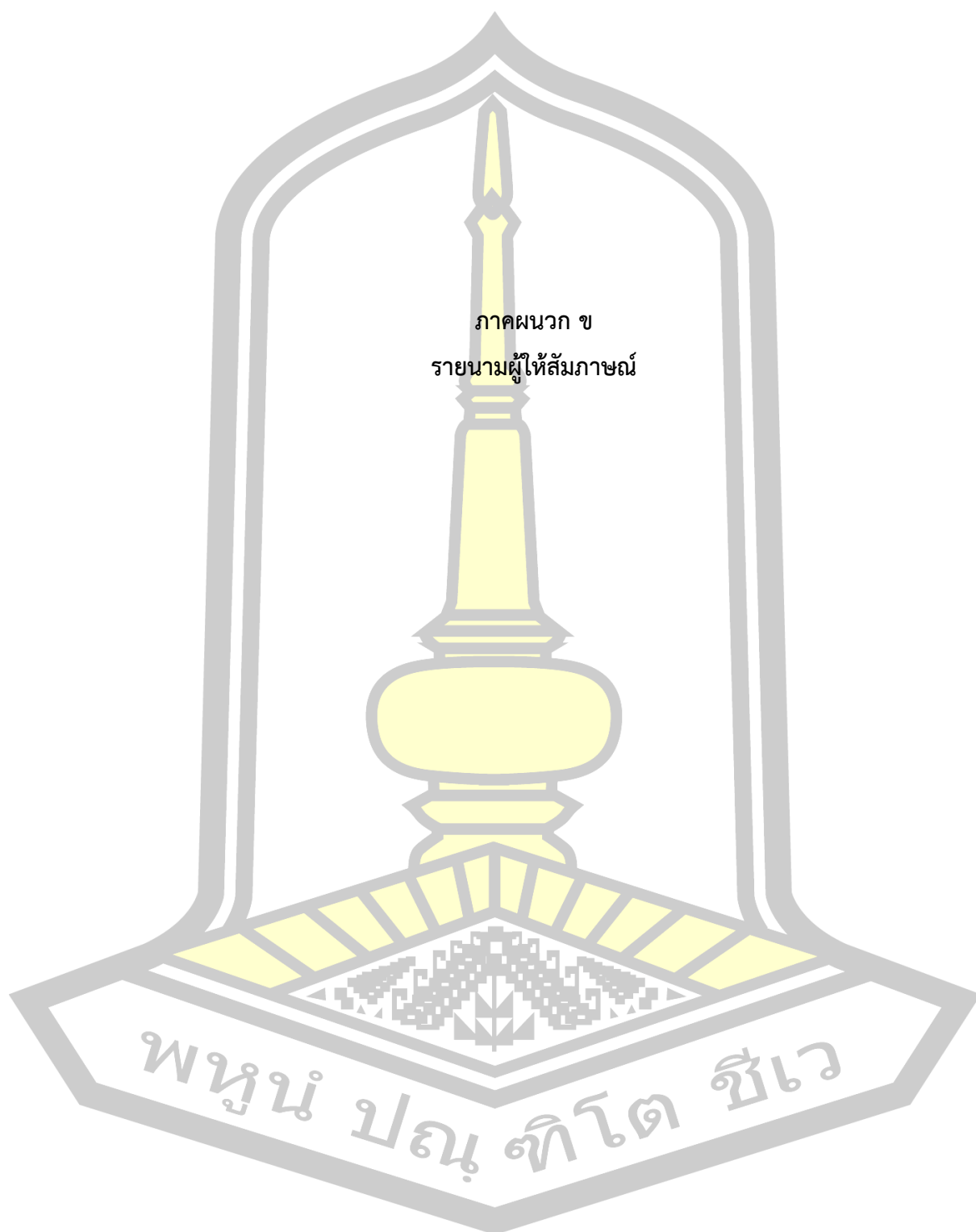
.....

สรุปการสนทนากลุ่ม

.....

ผู้บันทึกการสนทนากลุ่ม ชื่อ.....นามสกุล.....

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์วัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
(กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอุบลราชธานี)

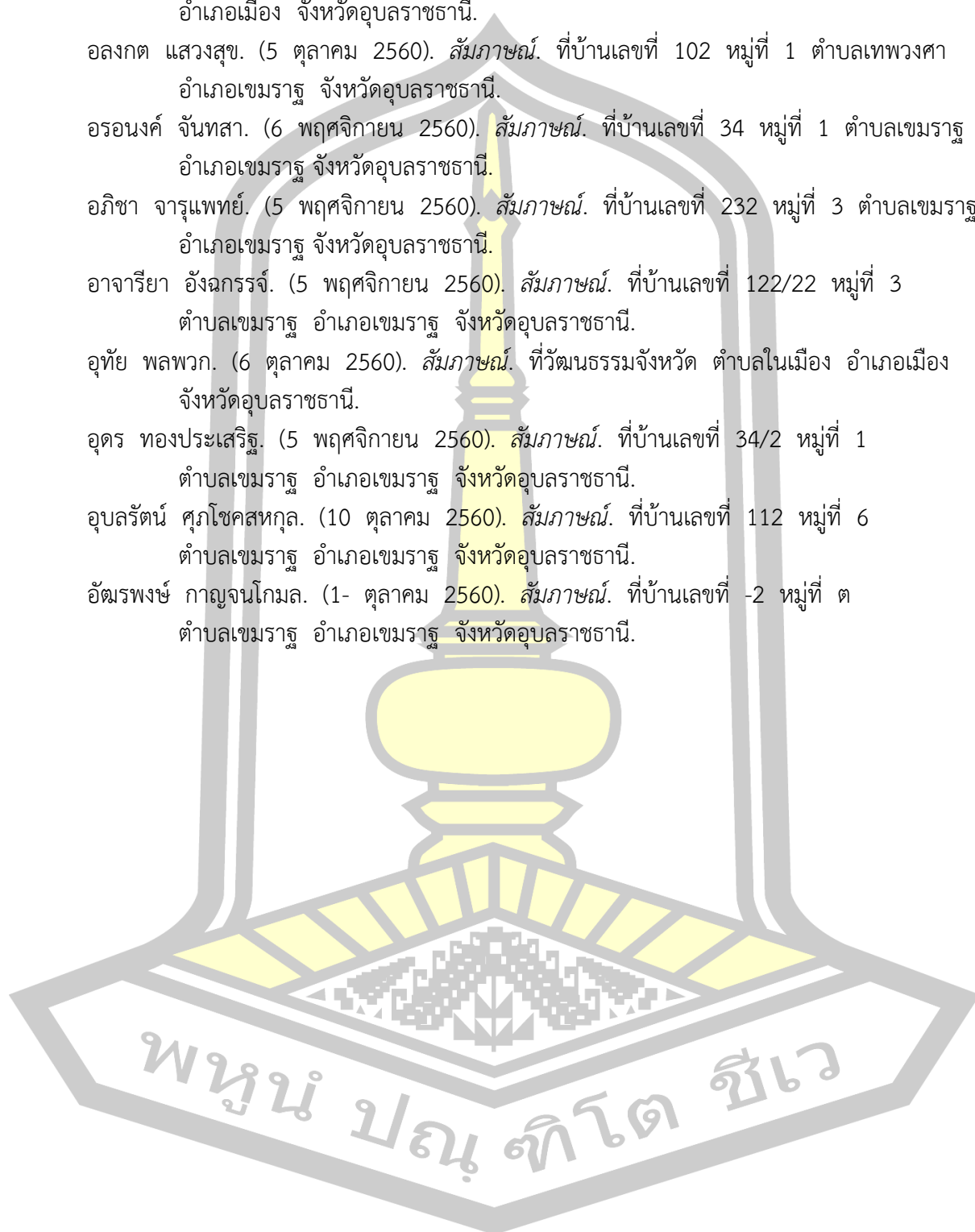
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์การจัดการท่องเที่ยว
(กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเขมรราชู)

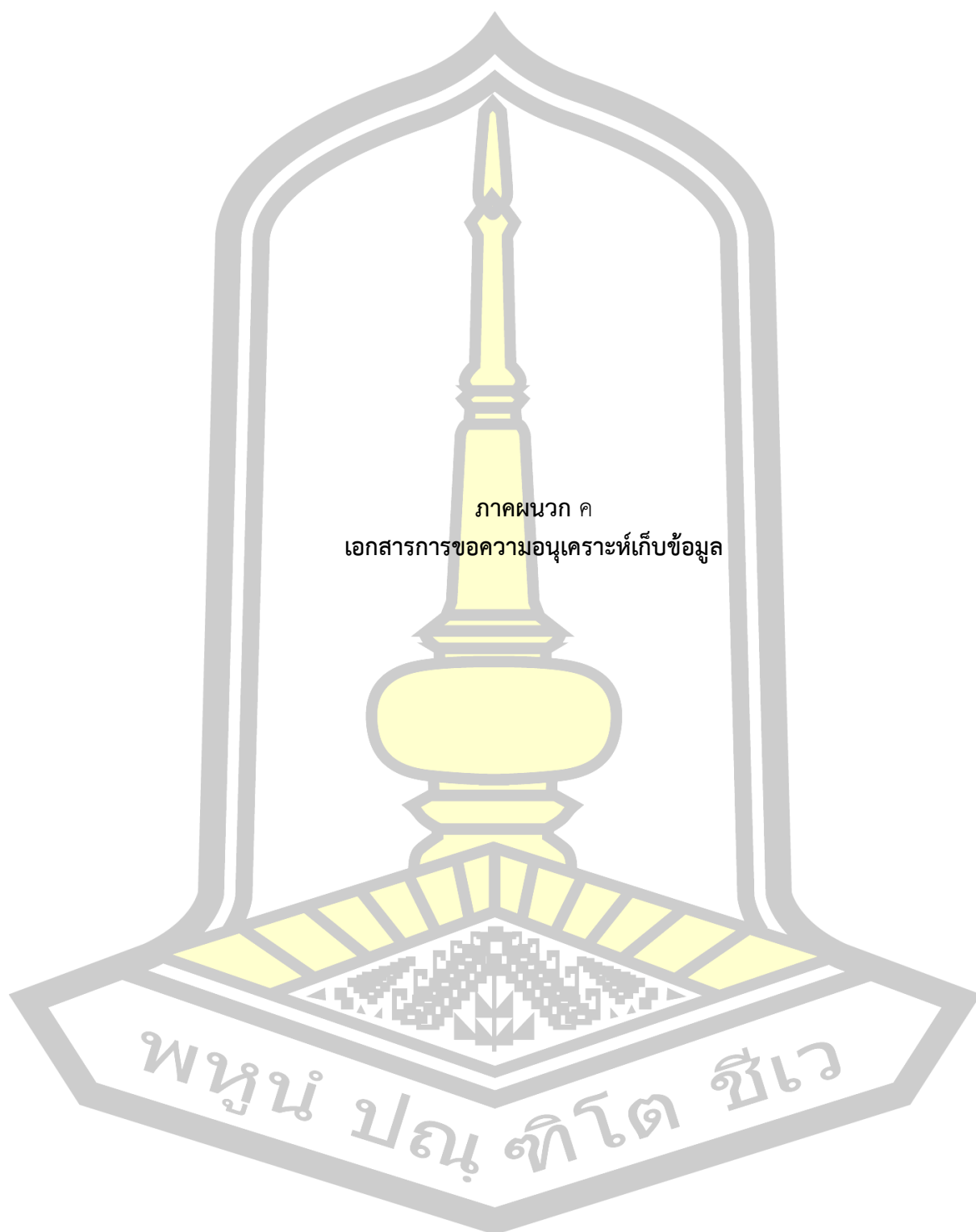
- กุศลศักดิ์ ญรณ. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- เกวลิน พ้องศรี. (6 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 8 ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี.
- ชนิษฐา ราษีบุษย์. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 112/3 หมู่ที่ 5 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- คงรักษ์ บุญพาที. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 19/1 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- คำภา บุญยืน. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- จันท์เพ็ง อังฉกรรจ์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 123/2 หมู่ที่ 5 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- เฉลิมพล มั่งคั่ง. (6 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.
- เชวงศักดิ์ วิชัยสร. (7 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 11/2 หมู่ที่ 10 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- ชนาเทพ มีแก้ว. (8 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 223/5 ถนนอิสรภาพ แขวงอิสรภาพ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร.
- ดำรง โคกสวัสดิ์. (8 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 113/2 หมู่ที่ 5 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- ธนบูรณ์ชัย อร่ามเรือง. (14 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 4 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.
- ธนัฐา วงศ์ปัดสา. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 113/5 หมู่ที่ 4 ตำบลเขมรราชู อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี.

- ธีรพงศ์ คุณคำ. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 103/6 หมู่ที่ 4 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- นิภา สืบเหล่า. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 220 หมู่ที่ 5 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่ชมรมวัฒนธรรมเขมรราช หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- นิรุทธ์ ด่านศิริวานิชย์. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่ที่ว่าการอำเภอเขมรราช หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- บุญญาพร พ่วงเสมา. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 32/1 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- ประหยัด บุญพอ. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- ปนัดดา สิงห์คำ. (7 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่ที่ว่าการอำเภอเขมรราช หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- พรพิชิต โตทับ. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 2 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- พรชัย ไควสุรัตน์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 18/3 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- พิสิต สันตพันธ์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 44/4 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- พินตำรวจเอกชัยวัฒน์ หัดกล้า. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- มลิวรรณ มั่นคง. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 58/3 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- ฤทธ ปกกฤตยหริบุญ. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 113/1 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- รัชณี แก้วพร. (10 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 202 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- ลัดดา เจษฎาพานิชย์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 333/1 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.

- วิเชียร แสงศรี. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- วัชรพงศ์ พันธุ์. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 5 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- วัชรินทร์ ผุดผ่อง. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 419 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- วัฒนา พุฒิชาติ. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 116 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- วีไลจิต ศรีธัญรัตน์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 380/1 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- ศิริندا ไทมิ่ง. (8 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 105 หมู่ที่ 1 ตำบลนาตาล อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี.
- ศิริพร แสงอร่าม. (8 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- สัมฤทธิ์ ทองทับ. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 125/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- สรศาสตร์ ครองยุติ. (6 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุบลราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี.
- สนั่น โกศลวิตร. (10 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 512 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- สลักเพชร วงศ์ปัดสา. (15 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 424 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- สุนทร นามนนท์วงศ์. (15 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 445 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- สุพัตรา กัลดวงศ์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 34/2 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- สันติพงษ์ เจริญวิทยานันท์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 332 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- สิทธิชัย ไควสุรัตน์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี.

- สุธิพงษ์ บุญเพิ่ม. (6 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 6 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.
- อลงกต แสงสุข. (5 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 1 ตำบลเทพวงศา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.
- อรอนงค์ จันทสา. (6 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.
- อภิชา จารุแพทย์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 232 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.
- อาจารย์ยา อังฉกรรจ์. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 122/22 หมู่ที่ 3 ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.
- อุทัย พลพวก. (6 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่วัฒนธรรมจังหวัด ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.
- อุดร ทองประเสริฐ. (5 พฤศจิกายน 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 34/2 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.
- อุบลรัตน์ ศุภโชคสกุล. (10 ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 6 ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.
- อัครพงษ์ กาญจนโกมล. (1- ตุลาคม 2560). *สัมภาษณ์*. ที่บ้านเลขที่ -2 หมู่ที่ ๓ ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.

ภาคผนวก ค
เอกสารการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๔๑/ว. ๑๐๕๔

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิติสทเก็บข้อมูลภาคสนาม

เรียน

ด้วยนายเริงศักดิ์ แก้วเพชร รหัสนิติสท ๕๘๐๑๒๑๖๐๐๖ นิสิตรระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
วัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับอนุมัติทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมรรัฐ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

ในการนี้ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าพื้นที่ของท่านมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์
ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้
ผู้วิจัยดังกล่าวเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ เพื่อนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์และถูกต้อง
ต่อไป จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิสิกา วรรณจันทร์)

คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

งานบัณฑิตศึกษา

คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มมส.

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๑๓๕๐

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายเริงศักดิ์ แก้วเพชร
วันเกิด	วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 209/117 ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	รองผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2541 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2546 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี พ.ศ. 2548 ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยรังสิต พ.ศ. 2551 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยรังสิต พ.ศ. 2562 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว